

Κείμενο 1

Fake News - Ψευδεπίγραφες Ειδήσεις. Εξαίρεση ή κανόνας;

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από άρθρο των Γιώργου Πλειού - Αλέξανδρου Μινωτάκη στην εφημερίδα «Η ΑΥΓΗ» και δημοσιεύτηκε στις 7 Ιανουαρίου του 2018.

Ο όρος fake news, σε σύντομο χρονικό διάστημα, έφτασε να χρησιμοποιείται ευρέως στη δημοσιογραφική και πολιτική ορολογία, συχνά για να χαρακτηριστεί ως ψευδής μια είδηση ή ένα σχόλιο: χρησιμοποιείται δηλαδή με την αρνητική σημασία του όρου προπαγάνδα. Το φαινόμενο δεν είναι νέο. Fake news υπάρχουν από την αρχή της εμφάνισης των ενημερωτικών ΜΜΕ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τα δημοσιεύματα της Νεοϋορκέζικης εφημερίδας *The Sun* το 1835 που χαρακτηρίστηκαν ως Great Moon Hoax. Εντούτοις, η δημοτικότητα του όρου σήμερα οφείλεται σε πολλούς παράγοντες, μεταξύ άλλων στη φύση των ειδήσεων, καθώς και στις πολιτιστικές και οικονομικές συνθήκες εντός και εκτός της διαδικασίας παραγωγής ειδήσεων.

Σημαντικό ζήτημα στη μελέτη των fake news είναι η ελληνική απόδοση του όρου. Συνήθως τα fake news αποδίδονται ως «ψευδείς» ή «πλαστές» ειδήσεις. Ωστόσο, ψευδείς/πλαστές είναι εκείνες που περιγράφουν γεγονότα τα οποία δεν συνέβησαν. Αυτές είναι τα falsenews. Τα fake news είναι κάτι διαφορετικό. Έχουν να κάνουν με την ερμηνεία των γεγονότων ή την προέλευση και τις επιπτώσεις τους, με την αυθεντικότητά τους ως ειδήσεις. Συνεπώς, τα fake news δεν είναι ψευδείς, αλλά ψευδεπίγραφες ειδήσεις. Είναι ειδήσεις που περιγράφουν γεγονότα ή ψήγματα τους με τρόπο που να αμφισβητούν την επικρατούσα για ένα κοινό αντίληψη περί πραγματικότητας.

Μια βασική πηγή των ψευδεπίγραφων ειδήσεων είναι η φύση των ειδήσεων. Οι ειδήσεις δεν είναι ούτε μπορούν να είναι αντικειμενικές. Συνιστούν πάντα περιγραφή γεγονότων υπό το πρίσμα μιας ορισμένης άποψης που μπορεί να είναι ορισμένη ιδεολογία, προκατάληψη, μεταφυσική ή θρησκόληπτη ερμηνεία των καθημερινών συμβάντων. [...]

Ένας ακόμα παράγοντας της εξάπλωσης των ψευδεπίγραφων (αλλά και των ψευδών) ειδήσεων θεωρείται πως είναι τα ψηφιακά μέσα και ιδιαίτερα το διαδίκτυο. Είναι καθοριστικής σημασίας η σταδιακή κυριαρχία των νέων μέσων, τόσο ποσοτικά όσο και με τις εκφραστικές δυνατότητες που επισύρουν: τη ρεαλιστική αναπαράσταση επινοημένων

γεγονότων, την προσθήκη επινοημένων πτυχών σε πραγματικά γεγονότα ή την αφαίρεση πτυχών με τη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας· τη συνάρθρωση διαφορετικών ως προς το χωρο-χρονικό τους πλαίσιο γεγονότων σε/ή χωρίς συνδυασμό με την προσθήκη επινοημένων ή την αφαίρεση πραγματικών· τη σύνδεση κάποιων εκ των προηγούμενων με οποιοδήποτε ιδεατικό πλαίσιο ή με τέτοιο που αποκλίνει από τις επιστημονικές και ιδεολογικές νεωτερικές αντιλήψεις.

Κείμενο 2

ANTON ΤΣΕΧΩΦ (1860- 1904)

Ο παραμορφωτικός καθρέφτης

Το απόσπασμα που ακολουθεί ανήκει στα πρώιμα έργα του Άντον Τσέχωφ, Ρώσου θεατρικού συγγραφέα και διηγηματογράφου. Δημοσιεύθηκε το 1882.

Μπήκαμε με τη γυναίκα μου στο σαλόνι. [...] Ρίξτε μια ματιά, για παράδειγμα, σε αυτή τη γριά, την προγιαγιά μου. Αυτή η άσχημη, τερατώδης γυναίκα έχει τη δική της, πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία. «Βλέπεις, -ρώτησα τη γυναίκα μου,- βλέπεις τον καθρέφτη που κρέμεται εκεί στη γωνία;»

«Αυτός ο καθρέφτης έχει μαγικές ιδιότητες: κατέστρεψε την προγιαγιά μου. Πλήρωσε γι' αυτόν ένα τεράστιο ποσό και δεν τον αποχωρίστηκε μέχρι τον θάνατό της. Κοιταζότανε σ' αυτόν μέρα και νύχτα, δεν σταματούσε να κοιτάζεται, ακόμα κι αν έπινε ή έτρωγε. Ξάπλωνε να κοιμηθεί, και κάθε φορά τον έπαιρνε μαζί της στο κρεβάτι και, πεθαίνοντας, ζήτησε να τον βάλουν μαζί της στο φέρετρο.»

«Ήταν κοκέτα;» – με ρώτησε η σύζυγος.

«Ας το υποθέσουμε. Αλλά δεν είχε άλλους καθρέφτες; Γιατί της άρεσε τόσο πολύ ο συγκεκριμένος και όχι κάποιος άλλος; Μήπως δεν είχε καλύτερους καθρέφτες; Όχι, εδώ, γλυκιά μου, κρύβεται κάποιο φοβερό μυστικό.»[...]

Μια φορά, καθώς στεκόμουν πίσω από τη γυναίκα μου, κοίταξα τυχαία στον καθρέφτη και ανακάλυψα το φοβερό μυστικό. Στον καθρέφτη είδα μια γυναίκα με εκθαμβωτική ομορφιά, την οποία δεν είχα γνωρίσει ποτέ στη ζωή μου. Ήταν ένα θαύμα της φύσης, μια αρμονία ομορφιάς. Αλλά τι ήταν αυτό; Γιατί η άσχημη, αδέξια γυναίκα μου στον καθρέφτη φαινόταν τόσο όμορφη; Γιατί;

Επειδή ο παραμορφωτικός καθρέφτης καμπύλωνε το άσχημο πρόσωπο της συζύγου μου σε όλες τις πλευρές και από αυτή την αλλαγή των χαρακτηριστικών, έγινε

τυχαία όμορφη. Και τώρα οι δύο μας, εγώ και η γυναίκα μου, καθόμαστε μπροστά στον καθρέφτη και χωρίς να χάνουμε ούτε ένα λεπτό, τον κοιτάζουμε.[...] Και η γυναίκα μου ψιθυρίζει με σιγουριά:

– Τι όμορφη που είμαι!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις σε 50-60 λέξεις τους λόγους που δημιουργούν τις ψευδεπίγραφες ειδήσεις στην εποχή μας.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις δύο τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος του Κειμένου 1 (μονάδες 6) και να σε απασχολήσει ποιος από τους δύο αξιοποιείται βοηθητικά για την οργάνωση του άλλου τρόπου ανάπτυξης (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. συχνά για να χαρακτηριστεί ως ψευδής μια είδηση ή ένα σχόλιο (1^η παράγραφος),

β. την επικρατούσα για ένα κοινό αντίληψη περί πραγματικότητας (2^η παράγραφος),

γ. της εξάπλωσης των ψευδεπίγραφων (αλλά και των ψευδών) ειδήσεων (4^η παράγραφος)

Να μετατρέψεις τις παραπάνω φράσεις του Κειμένου 1 ως εξής:

α. την πρώτη σε ονοματική φράση,

β. τη μετοχή (2^η περίπτωση) σε δευτερεύουσα πρόταση,

γ. την ονοματική φράση (3^η περίπτωση) σε αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση

(μπορείς να κάνεις όποιες αλλαγές κρίνεις σκόπιμες για το νόημα)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την επιλογή της προγιαγιάς του αφηγητή για τον καθρέφτη με στοιχεία του Κειμένου 2 και να εκφράσεις την προσωπική σου συμφωνία ή διαφωνία με αυτή της την στάση. Οργάνωσε την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

«Εξουσία αν μου δίνουν»

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα, ελαφρώς διασκευασμένο, από το ομώνυμο άρθρο του Παντελή Μπουκάλα που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» στις 27 Σεπτεμβρίου 2018.

Ας κάνουμε προσωρινά την παραχώρηση να δεχτούμε ότι τέταρτη εξουσία δεν είναι οι ιδιοκτήτες των ενημερωτικών μέσων, αλλά οι λειτουργοί τους. Ότι όλη τη δύναμη που προσφέρουν τα ΜΜΕ, χάρτινα, γυάλινα και διαδικτυακά, τη χαίρονται οι εργαζόμενοί τους. Και μάλιστα όσοι δεν δουλεύουν με ωραία συμβόλαια ποδοσφαιρικού τύπου, αλλά με επισφαλές¹ μισθολόγιο.

Όταν λοιπόν οι δημοσιογράφοι χρησιμοποιούν τη δοτή δύναμή τους για να παραβούν κάθε κώδικα δεοντολογίας, γραπτό και άγραφο, και να υπηρετήσουν προσωπικούς στόχους, παραοικονομικού ή παραπολιτικού περιεχομένου, είναι απλώς καταχραστές². Και δικαιώνουν με τη δράση τους ένα πολύ μεγάλο τμήμα της πάντα καχύποπτης κοινής γνώμης, το οποίο χλευάζει σαν αναξιόπιστο το δημοσιογραφικό επάγγελμα.

Ο όρος «λειτουργήμα» χάνει όλο του το νόημα και όταν οι δημοσιογράφοι, δρώντας σαν τεταρτοεξουσιούχοι, νοικιάζουν τη δύναμη και το όποιο κύρος τους σε κομματικούς ή οικονομικούς μηχανισμούς, καταντώντας προπαγανδιστές, υπηρέτες άδηλων συμφερόντων και διακινητές ψευδών. Αν αυτό το κάνουν στα φανερά, προσφέροντας τη γραφή και την υπογραφή τους έναντι αμοιβής, είναι άξιοι του μισθού τους, αλλά και των λοιδοριών³ που εισπράττουν από το κοινό. Αν όμως το κάνουν στα κρυφά, ενώ δημοσίως συνεχίζουν να παριστάνουν τους αδέσμευτους και ακριβοδίκαιους τιμητές⁴ όλων ανεξαίρετως, τότε δρουν με διπλασιασμένη δολιότητα και υποκρισία. Αλλά αυτό ακριβώς τους ακυρώνει, έστω κι αν δεν το κατανοούν, ίσως ζαλισμένοι από τη φήμη, μια αποδεδειγμένα εφήμερη θεότητα. Έτσι όπως συλλαμβάνονται να ψεύδονται συνειδητά και συστηματικά («για το καλό της πατρίδας», όπως έχουν τολμήσει να πουν οι κυνικότεροι εξ αυτών), δεν μπορούν να πείσουν πια. Μόνο να φανατίσουν λίγο ακόμα περισσότερο τους ήδη φανατισμένους μπορούν.

¹ επισφαλής: αυτός που δεν είναι απολύτως ασφαλής

² καταχραστές: αυτοί που εκμεταλλεύονται την εξουσία τους

³ λοιδορίες: κατηγορίες

⁴ τιμητής: αυτός που κρίνει και επικρίνει τη γνώμη και τις πράξεις των άλλων. Στην αρχαία Ρώμη, αξίωμα που προέβλεπε την εκτίμηση της περιουσίας και τον έλεγχο των ηθών των πολιτών.

Κείμενο 2

Ζητείται ελπίς

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα του Αντώνη Σαμαράκη, το οποίο εκδόθηκε το 1954.

Όταν μπήκε στο καφενείο, κείνο το απόγευμα, ήτανε νωρίς ακόμα. Κάθισε σ' ένα τραπέζι, πίσω από το μεγάλο τζάμι που έβλεπε στη λεωφόρο. Παράγγειλε καφέ. Σε άλλα τραπέζια, παίζανε χαρτιά ή συζητούσανε. Ήρθε ο καφές. Άναψε τσιγάρο, ήπια δυο γουλιές, κι άνοιξε την απογευματινή εφημερίδα.

Καινούριες μάχες είχαν αρχίσει στην Ινδοκίνα. [...] «Η σκιά του νέου παγκοσμίου πολέμου απλούται εις τον κόσμο μας», ήταν ο τίτλος μιας άλλης είδησης. Ύστερα διάβασε άλλα πράγματα: το έλλειμμα του προϋπολογισμού, προαγωγές εκπαιδευτικών, μια απαγωγή, ένα βιασμό, τρεις αυτοκτονίες. Οι δυο, για οικονομικούς λόγους. [...] Αλλού είδε κριτική για ένα ρεσιτάλ πιάνου, έπειτα κάτι για τη μόδα, τέλος την «Κοσμική Κίνηση»: «Κοκταίηλ προχθές... [...] Άναψε κι άλλο τσιγάρο. Έριξε μια ματιά στις «Μικρές Αγγελίες»: ΠΩΛΕΙΤΑΙ νεόδμητος μονοκατοικία... [...], ΖΗΤΕΙΤΑΙ πιάνο προς αγοράν...

Σκέψεις γυρίζανε στο νου του. Από τότε που τέλειωσε ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος, η σκιά του τρίτου δεν είχε πάψει να βαραίνει πάνω στον κόσμο μας. [...] Πέρασε το χέρι του στα μαλλιά του. Σκούπισε τον ιδρώτα στο μέτωπό του· είχε ιδρώσει, κι όμως δεν έκανε ζέστη. [...] Δεν είχε αλλάξει διόλου προς το καλύτερο η ζωή μας ύστερ' από τον πόλεμο. Όλα είναι τα ίδια σαν και πριν. Κι όμως είχε ελπίσει κι αυτός, όπως είχαν ελπίσει εκατομμύρια άνθρωποι σ' όλη τη γη, πως ύστερ' από τον πόλεμο, ύστερ' από τόσο αίμα που χύθηκε, κάτι θ' άλλαζε[...].

Σκέφτηκε τη σύγχυση που επικρατεί στον κόσμο μας σήμερα. [...] Δεν έφταιγε η εφημερίδα που έκανε τώρα αυτές τις σκέψεις. Τα σκεφτότανε όλα αυτά τον τελευταίο καιρό, πότε με λιγότερη, πότε με περισσότερη ένταση. [...] Είχε πολεμήσει κι αυτός στον τελευταίο πόλεμο. Και είχε ελπίσει. Μα τώρα ήτανε πια χωρίς ελπίδα. [...] Στις έξι σελίδες της εφημερίδας: η ζωή. Κι αυτός ήτανε τώρα ένας άνθρωπος που δεν έχει ελπίδα. [...]

Ξανάριξε μια ματιά στην εφημερίδα: η Ινδοκίνα, η «Κοσμική Κίνησης», το ρεσιτάλ πιάνου, οι δυο αυτοκτονίες για οικονομικούς λόγους, οι «Μικρές Αγγελίες»... ΖΗΤΕΙΤΑΙ γραφομηχανή... ΖΗΤΕΙΤΑΙ ραδιογραμμόφωνον... [...]. Έβγαλε την ατζέντα του, έκοψε ένα φύλλο κι έγραψε με το μολύβι του: ΖΗΤΕΙΤΑΙ ελπίς.

Ύστερα πρόσθεσε το όνομά του και τη διεύθυνσή του. Φώναξε το γκαρσόνι. Ήθελε να πληρώσει, να πάει κατευθείαν στην εφημερίδα, να δώσει την αγγελία του, να παρακαλέσει, να επιμείνει να μπει οπωσδήποτε στο αυριανό φύλλο.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις περιληπτικά σε 50-60 λέξεις τους τρόπους με τους οποίους, κατά τον αρθρογράφο του Κειμένου 1, ένας δημοσιογράφος καταχράζεται την εξουσία του και παύει να επιτελεί «λειτουργήμα».

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 πώς συνδέεται γλωσσικά (συνοχή) και νοηματικά (συνεκτικότητα) η τρίτη παράγραφος με την προηγούμενη; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο τίτλος του Κειμένου 1 αποτελείται από μια δευτερεύουσα υποθετική πρόταση: «**Εξουσία αν μου δίνουν**». Για ποια εξουσία θεωρείς ότι γίνεται λόγος (με βάση το περιεχόμενο του κειμένου) και πώς αιτιολογείται κατά τη γνώμη σου η χρήση του α' ενικού προσώπου (μονάδες 10); Συμπλήρωσε τη δευτερεύουσα υποθετική πρόταση του τίτλου με μια «απόδοση», ώστε να σχηματίσεις έναν πλήρη υποθετικό λόγο (υπόθεση-απόδοση) που νοηματικά να ταιριάζει με το μήνυμα που θέλει να περάσει ο συντάκτης μέσα από το συγκεκριμένο άρθρο του (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Ποιοι λόγοι οδηγούν τον ήρωα του Κειμένου 2 να δημοσιεύσει στην εφημερίδα την αγγελία «ΖΗΤΕΙΤΑΙ ελπίς» (μονάδες 10); Τι συναισθήματα σου γεννά η απόφασή του αυτή και γιατί (μονάδες 5); Να τεκμηριώσεις σε κάθε περίπτωση την απάντησή σου καταγράφοντας τις απόψεις σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

«Bullying» στο χώρο εργασίας

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου της Κωνσταντίνας Αραβανή που δημοσιεύτηκε στις 12 Σεπτεμβρίου 2014 στο περιοδικό HR Professional (<https://hrpro.gr>).

Ο εκφοβισμός (bullying) και η κατάχρηση εξουσίας στο χώρο εργασίας ιδιαίτερα από ιεραρχικά ανωτέρους, μπορεί να παίξουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της επαγγελματικής συνείδησης ενός εργαζόμενου, ιδιαίτερα όταν αυτός βιώνει μια επίμονη διαταραχή-κακομεταχείριση. Στο σημερινό έντονα ανταγωνιστικό και ταχύτατα μεταβαλλόμενο εργασιακό περιβάλλον, οι επιχειρήσεις, προκειμένου να προσαρμοστούν στις αυξανόμενες πιέσεις της αγοράς και να εξασφαλίσουν συνθήκες βιώσιμης ανάπτυξης, διοχετεύουν «υψηλή ενέργεια» στους χώρους εργασίας, κάτι που, αν διαχειριστικά αποτύχει, προκαλεί αίσθημα φόβου.

Είναι σημαντικό να γίνει αντιληπτή η διαφορά μεταξύ του επίμονου και πιεστικού αλλά δίκαιου στελέχους, από τον ανασφαλή πιεστικό ή και επιθετικό και συχνά «θρασύδειλο». Σε αυτές τις περιπτώσεις, η ειλικρίνεια και η πειστικότητα των προθέσεων είναι αυτή που κάνει τη διαφορά. Μια περιστασιακά επιθετική συμπεριφορά δεν πρέπει βιαστικά να κατατάσσεται στην κατηγορία του εκφοβισμού μιας και συχνά αποτελεί εκδήλωση άγχους, πίεσης ή και πρόσκαιρης ανασφάλειας.

Είναι επομένως απαραίτητο να ακολουθούμε κάποια βασικά συνετά βήματα στην αξιολόγηση μιας συμπεριφοράς πριν την χαρακτηρίσουμε εκφοβισμό ή και προσπάθεια χειραγώγησης. Θα πρέπει να προσδιορίσουμε τι ακριβώς συμβαίνει και να αναρωτηθούμε: Έχει κακές προθέσεις ο συγκεκριμένος άνθρωπος; Μήπως περνάει μια άσχημη ημέρα γεμάτη στρες ή δεν έχει την ωριμότητα να αντιμετωπίσει μια έκτακτη κατάσταση; Τέτοια φαινόμενα συχνά δεν αντιστοιχούν σε θύτες «bullying» αλλά χαρακτήρες που, στην προσπάθειά τους να υλοποιήσουν το πρόγραμμα ή τη φιλοδοξία τους, ή ακόμα και να υπηρετήσουν τους εταιρικούς στόχους, επιδίδονται σε σκληρή εργασία και ασκούν έντονη κριτική με άμεσο τρόπο χωρίς να «χαϊδεύουν αφτιά».

Πίσω από αυτές τις συμπεριφορές πιθανότατα να υπάρχει πραγματικό ενδιαφέρον για επιτυχία και όχι δολιότητα. Ο πραγματικός «bully» εκμεταλλεύεται τις αδυναμίες των άλλων με σκοπό να εκπληρώσει τις φιλοδοξίες του. Διακατέχεται από αλαζονεία, κυκλοθυμία και δρα με μυστικότητα, προσποιούμενος ότι πρεσβεύει τις αξίες της εταιρείας για να ενισχύσει την εξουσία του. Γενικά, μπορεί να βλέπει παντού εμπόδια και καθέναν που θα βρεθεί κοντά του στο χώρο εργασίας, μπορεί να γίνει στόχος του.

Κείμενο 2

Ο κ. Τμηματάρχης έρχεται!

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα του Ζαχαρία Παπαντωνίου (1877-1940), το οποίο εκδόθηκε το 1927.

Ο κ. Τμηματάρχης μπαίνοντας στο γραφείο του, δέκα η ώρα το πρωί, βρήκε μέσα το λαμπρόν ήλιο να του ζεσταίνει τις αναφορές, τις υπογραφές και τις αναβολές. Πρέπει να είναι κανείς παντοδύναμος προϊστάμενος σε δύο τμήματα του υπουργείου των Εσωτερικών, [...] να ακυρώνει, να επικυρώνει, να ματαιώνει, να εξουσιάζει, για να νιώσει το χάδι της ηδονικής αυτής ζέστης. [...] Μόλις ο κ. τμηματάρχης ελούστηκε στην πρωινή χλιαρότητα κι άπλωσε στο πρώτο έγγραφο,πίστεψε πως η πρόνοια του κόσμου τούτου ένα μόνο σκοπό έχει: να τον διατηρήσει τμηματάρχη στην περιστροφική του καρέκλα.

Είκοσι χρόνια τώρα καθισμένος σ' αυτήν την καρέκλα εξουσιάζει. Τρέμουν την υπογραφή του. Ο τελευταίος γραφιάς της επαρχίας τον νιώθει. Οι πιο δυνατοί πολιτευόμενοι έχουν την ανάγκη του και τον κολακεύουν. Ο υπουργός ο ίδιος είναι μελιστάλαχτος μπροστά του απ' το φόβο μήπως τού καταφέρει καμμιά σιγανή γραφειοκρατική μαχαιριά, τέτοιος που είναι, ήσυχος σα βαθύ ποτάμι, αμίλητος σαν πηγάδι, κάτοχος της υπηρεσίας, μοναδικός για λύσεις, και για περιπλοκές [...].

Μα η φήμη του δεν ήταν τυχαίο πράγμα! Την έχτισεν ο ίδιος με τέχνη και υπομονή. Σοβαρός πάντα στον άγνωστο, απειλητικός στον αδύνατο, γελαστός στο σοβαρό, προσεχτικός και στο χαμόγελο και στο κατσούφιασμά του, σήμερα διαχυτικός κι αύριο πάγος στο ίδιο πρόσωπο, άφιλος, άπιαστος, δημιούργησε γύρω του το μυστήριο και τον φόβο κρατώντας τον κόσμο σε υποταγή, σε αβεβαιότητα και σε προσδοκία, καθώς οι ωραίες γυναίκες.

Μόνο η κυρία τμηματάρχου δεν ήταν ενθουσιασμένη με τέτοια δόξα.

- «Τι κερδίσαμε;» έλεγε συχνά. «Ξερή εξουσία και παράσημα!»

Το είχε κρυφό παράπονο που ο άντρας της ήταν πολύ έντιμος. Κι ήταν αλήθεια τέτοιος ο παντοδύναμος τμηματάρχης. Πονούσε το δημόσιο και δεν καταχράστηκε ποτέ τη δύναμή του για να το ζημιώσει. Δεν κέρδισεν άλλο απ' τις τετρακόσιες ξερές δραχμές του μισθού του. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς πρέπει να αντιμετωπίζεται, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η εκδήλωση στον εργασιακό χώρο μιας πιεστικής συμπεριφοράς από ένα ανώτερο στέλεχος προς κάποιον εργαζόμενο; Να καταγράψεις τις θέσεις της αρθρογράφου περιληπτικά σε 60-70 λέξεις.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς εξασφαλίζεται στο Κείμενο 1 η συνοχή μεταξύ δεύτερης - τρίτης παραγράφου και τρίτης - τέταρτης; Να προσδιορίσεις σε κάθε περίπτωση τις συνδετικές λέξεις και να επισημάνεις τα νοήματα που συνδέουν.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1, στην τρίτη παράγραφο, να ερμηνεύσεις μέσα στα συγκεκριμένα συμφραζόμενα τη χρήση του ερωτηματικού στις διαδοχικές ερωτηματικές προτάσεις (μονάδες 5) και των εισαγωγικών στις λέξεις / φράσεις «bullying» και «χαϊδεύουν αφτιά». (μονάδες 10)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Να περιγράψεις το προφίλ του κ. Τμηματάρχη ως ανώτερου στελέχους υπουργείου, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με αναφορές στο Κείμενο 2 (μονάδες 10). Πώς θα ένιωθες ως υπάλληλος αν είχες έναν τέτοιο εργοδότη και γιατί (μονάδες 5); Να καταγράψεις τις απόψεις σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Καρεμπέ: Οι άνθρωποι εφηύραν τον ρατσισμό, να ξαναγράψουμε την ιστορία

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου, ελαφρώς διασκευασμένου, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» στις 24 Μαρτίου 2018 από τη δημοσιογραφική ομάδα «Το ΒΗΜΑ Team».

Ο Κριστιάν Καρεμπέ¹ γεννήθηκε στο Λιφού του αρχιπελάγους της Νέας Καληδονίας, μιας γαλλικής νησιωτικής κτήσης στον Ειρηνικό Ωκεανό. Τις ρίζες και την Ιστορία της κουβάλησε βαθιά μέσα του καθ' όλη τη διάρκεια της καριέρας του. Ο παλαίμαχος πλέον Γάλλος διεθνής άσος, νυν πρεσβευτής της UEFA², βρέθηκε στο Νεσατέλ (πόλη της Ελβετίας), στο πλαίσιο της Εβδομάδας Δράσης κατά του Ρατσισμού. Αν και ο ίδιος δεν υπήρξε συχνά στόχος ρατσιστικών επιθέσεων, ήταν πάντα ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένος σε αυτό το φαινόμενο, το οποίο πολλές φορές αμαυρώνει το άθλημα, όπως κάνει και σε άλλες πτυχές της κοινωνίας. Κληθείς ως πρεσβευτής του προγράμματος «Αρχηγοί της Αλλαγής» της UEFA, ο παγκόσμιος πρωταθλητής με τη Γαλλία το 1998 συμμετείχε σε μια συζήτηση υπό τον τίτλο: «Ποδόσφαιρο, ένα εργαλείο για την καταπολέμηση του ρατσισμού».

«Πρέπει το ποδόσφαιρο να είναι λευκό, για να γίνει αποδεκτό;» ερωτήθηκε ο Καρεμπέ, στο περιθώριο της εκδήλωσης. «Όχι!», απάντησε άμεσα και χωρίς περιστροφές, πριν επισημάνει ότι ο ρατσισμός στο ποδόσφαιρο αντλεί τις σκοτεινές του ρίζες στην ιστορία της ανθρωπότητας. «Αυτό το άθλημα πρωτοεμφανίστηκε από μια βρετανική ελίτ στην οποία και απευθυνόταν. Εκείνη το έσυρε μαζί της καθ' όλη τη διάρκεια ζωής της αυτοκρατορίας της. Αυτό, μέχρι οι ντόπιοι να παρεισφρήσουν στο παιχνίδι», θυμήθηκε ο παλαίμαχος ποδοσφαιριστής. Ο άνθρωπος του οποίου το παρελθόν έχει μια τεράστια πληγή από το μίσος των ανθρώπων προς τον παππού του, ο οποίος είχε αποτελέσει έκθεμα στη Διεθνή Έκθεση του Παρισιού το 1931³.

¹ Κριστιάν Καρεμπέ: Πρώην διεθνής ποδοσφαιριστής, έγχρωμος, γαλλικής καταγωγής, ο οποίος αγωνίστηκε για χρόνια στο ελληνικό πρωτάθλημα ποδοσφαίρου.

² UEFA (Union of European Football Associations): Ένωση Ευρωπαϊκών Ποδοσφαιρικών Ομοσπονδιών.

³ Στην έκθεση αυτή ο προπάππος του Καρεμπέ, Γουίλι, μαζί με συμπατριώτες του, φυλακίστηκε σε ζωολογικό κήπο και υποχρεώθηκε να γίνει «έκθεμα» παριστάνοντας τον κανίβαλο (πηγή CNN. gr, 30/10/2021).

Ως το πιο δημοφιλές άθλημα στον πλανήτη, το ποδόσφαιρο δεν είναι απρόσβλητο στον ρατσισμό. «Όμως το ποδόσφαιρο είναι μια σχολή της ζωής», τόνισε ο Κριστιάν Καρεμπέ. «Κάθε παιδί μαθαίνει πώς να συμπεριφέρεται στους φίλους του, μαθαίνει την έννοια της ομαδικότητας, μαθαίνει να συνεργάζεται και να κινείται προς την υλοποίηση ενός κοινού στόχου και κυρίως μαθαίνει να σέβεται τον άλλον. Μέσω του παιχνιδιού μπορούν να μεταφερθούν πολλά μηνύματα. Τα παιδιά δεν γεννιούνται με την έννοια του ρατσισμού, είναι κάτι που εμείς εφηύραμε ως άνθρωποι και εναπόκειται σε εμάς να ξαναγράψουμε την ιστορία, εξαλείφοντάς τον, δείχνοντας ότι δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ μας, ότι είμαστε όλοι άνθρωποι».

Φυσικά, τα διοικητικά όργανα του ποδοσφαίρου δεν έχουν βρει ακόμα τη θαυματουργή λύση για να κυνηγήσουν τον ρατσισμό από τα γήπεδα. «Είναι μια μακρά και περίπλοκη δουλειά. Ο δικός μου τρόπος αντιμετώπισης της κατάστασης, όταν άκουσα κραυγές και προσβολές στο γήπεδο, ήταν να επικεντρωθώ στη δουλειά μου και να το συζητήσω αν ήταν δυνατόν αργότερα, γιατί δεν πρέπει να είμαστε σιωπηλοί, οφείλουμε να μιλήσουμε. Αυτά είναι ζητήματα για τα οποία πρέπει να μιλάμε.» Η αισιόδοξη φύση του ντόπιου της Νέας Καληδονίας ξέρει ότι ο δρόμος θα είναι μακρύς, αλλά παραμένει πεπεισμένος ότι το έργο που θα επιτελέσει θα αποδώσει μια μέρα. «Οι άνθρωποι της γενιάς μου θέλουν να δώσουν ελπίδα», κλείνει χαμογελώντας.

Κείμενο 2

Οι ουλές

Το παρακάτω ποίημα της Ζωής Καρέλλη (1901-1998) δημοσιεύτηκε το 1951 στην ποιητική συλλογή «Της μοναξιάς και της έπαρσης».

Σαν πεινασμένα στόματα που δεν εχόρτασαν,
ανοίγουν οι επιθυμίες πληγές απάνω μας,
που μένουν ανοιχτές και δεν περνούν,
πληγές που μας πονούν.

Αν χέρι συμπονετικό δε μας τις γιάνει,
αν λόγος συμπονετικός δεν μας τις γλυκάνει,
λόγος παρήγορος, που ξέρει, απαλός,
τα τραύματα αφορμίζουν.
Περνάει καιρός και κλείνουν,
γιατί πρέπει να ζήσουμε.

Όμως σημάδια αφήνουνε,
ουλές, που φαίνονται άσχημες, βαθιές.
Οι αληθινές μορφές είναι τυραννισμένες.

Κι ας μη μας λένε τότε,
ας μην κατηγορούν, που είμαστε
οι παραμορφωμένοι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 50-60 λέξεις τις απόψεις που διατυπώνει στο Κείμενο 1 ο Κριστιάν Καρεμπέ για το ποδόσφαιρο.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επισημάνεις τη συμβολή του συνδέσμου «Όμως» στη δομή και στο περιεχόμενο της τρίτης παραγράφου του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 το χωρίο στο οποίο υπάρχει διάλογος και να επισημάνεις την επικοινωνιακή του λειτουργία (μονάδες 10). Να αποδώσεις το διαλογικό απόσπασμα σε πλάγιο λόγο (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Αφού λάβεις υπόψη σου το περιεχόμενο του ποιήματος “Οι ουλές” (Κείμενο 2), να προσδιορίσεις την έννοια των «παραμορφωμένων» τεκμηριώνοντας την απάντησή σου (μονάδες 10). Τι συμβουλές θα έδινες σε έναν άνθρωπο που έχει «ουλές» στην ψυχή του; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Burn-out: Όταν η δουλειά μάς φτάνει... στα άκρα

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου της Φωτεινής Βασιλοπούλου που δημοσιεύτηκε στις 9 Ιανουαρίου 2013 στον ιστότοπο www.vita.gr, στη στήλη «Ψυχολογία».

Είναι τύχη να έχει κάποιος δουλειά σήμερα και ακόμα μεγαλύτερη τύχη είναι να έχει μια δουλειά που να του αρέσει και να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες του. Η εργασία είναι δημιουργία, είναι μέσο επιβίωσης, είναι απαραίτητη για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής μας και την ολοκλήρωση της προσωπικότητάς μας, είναι όμως και επίπονη, κουραστική και πολλές φορές... ανθυγιεινή. Μπορεί να έχουν βελτιωθεί οι συνθήκες εργασίας των εργαζομένων σε σχέση με αυτές που επικρατούσαν αρκετά χρόνια πριν, τουλάχιστον στις αναπτυγμένες χώρες, ωστόσο η εργασία συνεχίζει να επιδρά αρνητικά στην ψυχική και σωματική μας υγεία. Οι υψηλές απαιτήσεις, οι συνεχείς αναθέσεις ευθυνών, ο ανταγωνισμός, ο φόρτος εργασίας, τα εξαντλητικά ωράρια, η αυταρχική σε κάποιες περιπτώσεις διοίκηση, οι χαμηλές απολαβές μπορεί να οδηγήσουν στο σύνδρομο Burn-out.

Στα μέσα της δεκαετίας του '70 χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά ο όρος Burn-out στις Η.Π.Α., για να περιγράψει μια επαγγελματική παθολογία που χαρακτηρίζεται από γρήγορη κατανάλωση των ενεργειακών ψυχοσωματικών αποθεμάτων και μείωση των επαγγελματικών επιδόσεων. Εκδηλώνεται με μεγάλη συχνότητα σε όσους ασκούν κοινωνικό λειτουργήμα (γιατρούς, νοσηλευτές, κοινωνικούς λειτουργούς κ.ά.). Εκτός, όμως, από τους επαγγελματίες υγείας, με το σύνδρομο αυτό βρίσκονται αντιμέτωποι τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότεροι εργαζόμενοι. Σήμερα, που η εργάσιμη ημέρα των 10 ωρών και η επέκτασή της εξαιτίας των κινητών, των λάπτοπ, των E-mail, των SMS, των MSN είναι κάτι το αυτονόητο για τον μέσο φιλόδοξο σαραντάρη, το Burn-out είναι ένα καμπανάκι κινδύνου που προειδοποιεί για την ανάγκη σωματικής και πνευματικής ανάπαυλας μετά από μαραθώνιες συσκέψεις και παραγωγικά brainstorming¹, αλλά και για μια αναθεώρηση των προτεραιοτήτων και γενικότερα της στάσης ζωής. Οι ηλικίες που συνήθως χτυπά είναι αυτές των 25 έως 45 ετών. Στην Ελλάδα το λέμε «Σύνδρομο Εργασιακής Εξουθένωσης».

Κείμενο 2

Ψαλίδι και ρολόι

¹brainstorming: καταγισμός ιδεών.

Το παρακάτω ποίημα του υπερρεαλιστή ποιητή Θεόδωρου Ντόρρου (1895-1954) ανήκει στη μοναδική ποιητική του συλλογή «Στου Γλυτωμού το Χάξι», που πρωτοδημοσιεύτηκε στο Παρίσι το 1930.

Το αφησμένο πέσιμο του ψαλιδιού
απάνω στο τραπέζι
που 'ναι η γιαλάδα του σαν όψη φωτισμένη από θυσίες,
κει μέσα κρατημένες,
μακριά από το ξέσκασμα των αλλονώνε
που 'ναι πιο τυχεροί πλασμένοι.

Ο κρότος του μιλάει για τη δουλειά τη βραδυνή,
στο κλείσιμο μέσα από τζάμια χειμωνιάτικα,
στο νεκροζώντανο το χώσιμο
σε τρύπες ολάνοιχτες καλοκαιριού,
κι ανοίγει πλημμυρίσματα,
σε καταδίκες που θα κρατήσουνε καιρό.
Τις συντροφεύει.

Και δίνει στις ελπίδες,
– κουρασμένες –
πιο πολλή ζωή απ' το ρολόι που
– λες ποτέ δεν κάνει τίποτ' άλλο –
μετράει τη δουλειά του ψαλιδιού.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 50-60 λέξεις τις απόψεις που διατυπώνει η αρθρογράφος στο Κείμενο 1 για την εργασία.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 μπορούμε να εντοπίσουμε έναν συνδυασμό τρόπων ανάπτυξης: τον ορισμό και τα παραδείγματα. Να επιβεβαιώσεις τη διαπίστωση αυτή με βάση το κείμενο (μονάδες 6). Ποιος από τους δύο τρόπους ανάπτυξης θεωρείς ότι στην προκειμένη περίπτωση είναι πιο βασικός και έχει ισχυρότερο επικοινωνιακό αποτέλεσμα; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη χρήση των σημείων στίξης στον τίτλο του Κειμένου 1 (μονάδες 10). Να συνθέσεις έναν δικό σου, νοηματικά ισοδύναμο τίτλο, με κυριολεκτική χρήση της γλώσσας (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Στο ποίημα του Θεόδωρου Ντόρρου «πρωταγωνιστές» είναι ένα ψαλίδι και ένα ρολόι. Πώς, κατά τη γνώμη σου, αποτυπώνουν / συμβολίζουν την καθημερινότητα του ιδιοκτήτη τους; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορές στο κείμενο (μονάδες 10). Ποια συναισθήματα σου γεννά το ποίημα και γιατί (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Έγκυρη ενημέρωση

Το ακόλουθο άρθρο του Αθανάσιου Έλλης δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Η Καθημερινή» στις 05.05.2020. <https://www.kathimerini.gr/opinion/1076789/egkyri-enimerosi/> (προσπελάστηκε στις 15.03.2022). Το κείμενο δίνεται αποσπασματικά για τις ανάγκες της εξέτασης.

[...]Η ελεύθερη και σωστή ενημέρωση αναδεικνύει τις ευαισθησίες, προβάλλει τις αντιδράσεις, καθορίζει τη συμπεριφορά μιας κοινωνίας. Είναι βασική παράμετρος της εύρυθμης λειτουργίας της δημοκρατίας, συμβάλλοντας στην αποκάλυψη κενών και λαθών, και κατ' επέκταση στη διόρθωση δυσλειτουργιών, προς όφελος του συνόλου.

Στην εποχή των fakenews¹ η αξιόπιστη δημοσιογραφία δίνει μάχη για να επιβιώσει. Πολύ πιο εύκολα ακούγονται οι σκοτεινές συνωμοσίες, οι θεωρίες για τα κρυφά σχέδια «κάποιων» που θέλουν να μας κάνουν το ένα ή το άλλο, από τη νηφάλια και βασισμένη στον σεβασμό των γεγονότων και στην απεικόνιση της αλήθειας δημοσιογραφία. Αυτή που ερευνά και εξηγεί με ακρίβεια και με βάση επιστημονικές έρευνες και εργαστηριακές εξετάσεις, και παράλληλα αναλύει και εκτιμά στηριζόμενη στην ανεξαρτησία και την αντικειμενικότητα.

Δυστυχώς, οι περισσότεροι προτιμούν να διαβάσουν, να ακούσουν, να δουν τα πράγματα απλά και «εύκολα», όχι σύνθετα και δύσκολα, όπως συνήθως είναι. Προτιμούν το άσπρο – μαύρο, όπου «εμείς» είμαστε το άσπρο και οι «άλλοι» το μαύρο. Είναι πιο εύπεπτο.

Μέσα σε αυτό το δύσκολο περιβάλλον καλείται να επιτελέσει το λειτούργημά του ο ανεξάρτητος και αντικειμενικός δημοσιογράφος. Να θίξει συμφέροντα, να διαχωρίσει την αλήθεια από τις φήμες και τα ψέματα ή και τις –συχνά πιο επικίνδυνες– μισές αλήθειες. Να απορρίψει την άκρατη συνωμοσιολογία.

Και όλα αυτά χωρίς κομματικές παρωπίδες, ιδεολογικές αγκυλώσεις ή προσωπικές εξαρτήσεις. Να έχει το θάρρος, αλλά και την ικανότητα, να βλέπει όλες τις πλευρές. [...]

Σε πολλές χώρες οι δημοσιογράφοι που τολμούν να προβάλουν την αντικειμενική αλήθεια διώκονται, φυλακίζονται, συχνά απειλείται η ζωή τους. Η ανεξάρτητη και με αίσθημα ευθύνης ενημέρωση αποτελεί πολύτιμο αγαθό που αξίζει αναγνώριση.

¹ Fake news = ψευδείς ειδήσεις

Κείμενο 2

ΝΙΚΟΣ ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ (1907-1985)

Το κουτί της Πανδώρας²

Το ακόλουθο ποίημα ανήκει στη συλλογή Στην κοιλάδα με τους ροδώνες (Αθήνα: Ίκαρος, 1978, σ. 101-102) του σημαντικού υπερρεαλιστή ποιητή και ζωγράφου Νίκου Εγγονόπουλου.

*Cogito, ergo sum*³

ΚΑΡΤΕΣΙΟΣ

Η Ιστορία!

τι αβασάνιστες πληροφορίες συνεκράτησε

τι λανθασμένες φήμες μάς μετέδωσε!

Πόσα χουνέρια⁴ και τι πλεκτάνες!

Α! η Κλειώ!⁵ Μα βέβαιο

πως εσημείωνε ό,τι κι' αν άκουγε:

φαίνεται πως πολύ λίγο θα την σκότιζε

ν' αντιληφθή

τι είτανε αλήθεια

και τι δεν είταν!

Μια ολόκληρη ζωή σπουδής και προσοχής και έρευνας

μας επιτρέπει σήμερα

ν' αποκαλύψουμε –να πούμε–

πως όλα τα περί Πανδώρας

και του κουτιού της

είναι ανάξια λόγου παραμύθια...

Ούτε η Πανδώρα ούτε οι θεοί

βάλανε τίποτα μεσ' στο κουτί

κι' ούτε με τ' άνοιγμα

φύγαν τα δώρα

² Σύμφωνα με τη μυθολογία ο Δίας είχε δώσει στην Πανδώρα ένα κουτί (ή πιθάρι) ως γαμήλιο δώρο, με την εντολή να μην το ανοίξει. Όταν όμως εκείνη το άνοιξε, διέφυγαν από αυτό όλα τα δεινά και οι ασθένειες, που βασανίζουν τους ανθρώπους. Το έκλεισε βιαστικά, αλλά το μόνο που έμεινε μέσα στο κουτί ήταν η ελπίδα.

³ Cogito, ergo sum = Σκέφτομαι, άρα υπάρχω.

⁴ Χουνέρι = πάθημα.

⁵ Κλειώ: η μούσα της Ιστορίας.

(που δεν υπήρχαν).
Προσποιήσεις ψευτιές (φτηνές ψευτιές)
ανέντιμες υποσχέσεις και προδοσίες
μας κάνουν να
πιστέψουμε πως κάτι έκλινε μέσα το
κουτί
που είχε η Πανδώρα!
Κι' αν υπήρξαμε μωρόπιστοι
άνθρωποι και κουτοί
(πρώτος εγώ)
πάντως είμαι σε θέση σήμερα
να βεβαιώσω
πως και κουτί
(ν' ανήκη στην Πανδώρα)
ακόμη δεν υπήρχε!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων τα χαρακτηριστικά της έγκυρης ενημέρωσης και την ευεργετική της επίδραση στο κοινωνικό σύνολο, σύμφωνα με τον αρθρογράφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 ο αρθρογράφος οργανώνει τον λόγο του με μια αντίθεση. Να την καταγράψεις (μονάδες 4) και να εξηγήσεις ποιο στόχο εξυπηρετεί (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Μέσα σε αυτό το δύσκολο περιβάλλον καλείται να επιτελέσει το λειτούργημά του ο ανεξάρτητος και αντικειμενικός δημοσιογράφος. Να θίξει συμφέροντα, να διαχωρίσει την αλήθεια από τις φήμες και τα ψέματα ή και τις –συχνά πιο επικίνδυνες– μισές αλήθειες. Να απορρίψει την άκρατη συνωμοσιολογία.»

Στην παραπάνω παράγραφο του Κειμένου¹ να αντικαταστήσεις κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μια συνώνυμη έτσι, ώστε να μην αλλοιωθεί το νόημα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Γιατί, κατά τη γνώμη σου, το ποιητικό υποκείμενο αμφισβητεί ακόμη και την ύπαρξη του κουτιού της Πανδώρας (μονάδες 10); Συμφωνείς ή διαφωνείς με την άποψή του (μονάδες 5); Να απαντήσεις τεκμηριωμένα, με αναφορές στο Κείμενο 2, σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Έγινα μπαμπάς, θα σας τα πω στο blog μου

Τα ακόλουθα, ελαφρώς διασκευασμένα, αποσπάσματα είναι από το ομώνυμο άρθρο είναι της Έλλης Ισμαηλίδου, δημοσιευμένο στις 25 Απριλίου 2012 στην εφημερίδα «Το Βήμα» (ανακτήθηκε 14/10/2021).

[...] Οι σύγχρονοι γονείς δεν είναι μόνο αναγνώστες, αλλά και παραγωγοί του διαδικτυακού υλικού. Με το πληκτρολόγιο ανά χείρας, με το Facebook¹ διαρκώς συνδεδεμένο και με το Instagram² έτοιμο να απαθανάτισει (και να μοιραστεί) φευγαλέες οικογενειακές στιγμές, παράγουν σελίδες επί σελίδων ως μπλόγκερ³, χρήστες των social media⁴ ή ακόμα και ως διαχειριστές δημοφιλών ιστοσελίδων. Ξεκινούν με το να μοιράζονται την καθημερινότητα τους, συνεχίζουν εκφράζοντας σχόλια και απόψεις, ανεβάζοντας φωτογραφίες και βίντεο, συνδέονται με άλλους γονείς και, πριν καλά-καλά το καταλάβουν, μετατρέπονται σε διαχειριστές δημοφιλών ιστοσελίδων με χιλιάδες αναγνώστες, διαδικτυακή διαφήμιση και λαμπρές επαγγελματικές προοπτικές!

Δεν είναι τυχαίο ότι πρόσφατη έρευνα της αμερικανικής εταιρίας «e-Marketer» ονόμασε της μαμάδες-μπλόγκερ ως τη «νέα δύναμη του μάρκετινγκ», καθώς 32 εκατομμύρια μητέρες διαβάζουν τακτικά γονεϊκά μπλογκ στις ΗΠΑ, ενώ 3,9 εκατομμύρια γράφουν σε τέτοια μπλογκ. Στην Ελλάδα οι αριθμοί είναι σαφώς λιγότερο εντυπωσιακοί, ωστόσο παρουσιάζουν αυξητική τάση, με περίπου 200 γονεϊκά μπλογκ να έχουν καταγραφεί στο ελληνικό διαδίκτυο. Ταυτόχρονα, οι πρώτες γονεϊκές ομάδες αρχίζουν να σχηματίζονται μέσω διαδικτύου. Ξεκινώντας από τον κυβερνοχώρο, οι εν λόγω γονείς καταλήγουν να συναντώνται και σε «φυσικό» χώρο, δημιουργώντας κοινότητες που αλληλοϋποστηρίζονται και αναπτύσσουν πολύπλευρη δράση. [...]

¹ Εφαρμογή κοινωνικής δικτύωσης.

² Εφαρμογή κοινωνικής δικτύωσης.

³ Blogger είναι ο άνθρωπος αυτό ο οποίος δημοσιεύει άρθρα σε ένα blog, το οποίο είτε είναι δικό του, είτε όχι. Το ιστολόγιο, γνωστό συχνά με την άκλιτη ονομασία μπλογκ (blog), είναι μορφή ιστοχώρου.

⁴ Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα μέσα αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας ομάδων ανθρώπων μέσω διαδικτυακών κοινοτήτων.

Την πρωτοκαθεδρία στα γονεϊκά μπλογκ διατηρούν – όπως θα ήταν αναμενόμενο σε μια πατριαρχική κοινωνία όπως η ελληνική– οι μητέρες. Ωστόσο, πρόσφατα έχουν παρουσιάσει αύξηση τα γονεϊκά μπλογκ που προέρχονται από την πένα ανήσυχων πατεράδων που μοιράζονται τις χαρές (και τα δεινά) της πατρότητας στο διαδίκτυο. «Ξεκίνησα το 2005 ένα προσωπικό μπλογκ χωρίς να έχω πρόθεση να γίνω ένας πατέρας-μπλόγκερ. Ωστόσο, τα τελευταία τέσσερα χρόνια έχω καταλήξει να γράφω όλο και περισσότερο για τα παιδιά μου. Συνήθως τα κείμενά μου είναι αυθόρμητα. Συμβαίνει κάτι και αμέσως γράφω μια σκέψη, ένα σχόλιο, ένα συναίσθημα. Ξέρω ότι υπάρχουν εκεί έξω πολλοί πατεράδες στους οποίους θα προκαλέσω αντίστοιχες σκέψεις και αντιδράσεις», λέει στο «Βήμα» ο κ. Χρήστος Λουφόπουλος, ο οποίος διατηρεί δημοφιλές μπλογκ για γονείς. Ο ίδιος τονίζει ότι οι Έλληνες πατεράδες είναι εξαιρετικοί μπλόγκερ και παράγουν αξιόλογο υλικό για όποιον έχει το «μικρόβιο» να το αναζητήσει. «Η βασική διαφορά με τις μητέρες, ωστόσο, είναι ότι οι πατεράδες δύσκολα ζητούν συμβουλές. Μοιράζονται τις εμπειρίες τους με έναν τρόπο κατεξοχήν μονομερή. Αξίζει να σημειωθεί ότι έχω λάβει πολλές φορές e-mails από μητέρες αναγνώστριες, αλλά ποτέ από πατέρα!» καταλήγει ο ίδιος. [...]

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Ψάχνουμε τα θνητά τους μάτια

Το ακόλουθο ποίημα είναι από τη συλλογή του Γιάννη Τζανετάκη (1956 -) «Θαμπά πατίνια», εκδόσεις Πόλις (2017).

Ας λένε με τις μάνες τους
πως δένονται τ' αγόρια
οι άντρες χαμογελάνε
-κρυφά μην πληγωθούν-
πάει στους μπαμπάδες μας ο νους
βρέφη γινόμαστε ξανά
φωτογραφίες
γέρνουμε στο σακάκι τους
κι αν το 'χετε προσέξει
έτσι όπως μας σηκώνουν
στον αέρα
-λες και τους νοσταλγούμε ήδη-
ψάχνουμε τα θνητά τους μάτια
και τη μικρή μας

με λαχτάρα
ανοίγουμε αγκαλιά.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις, σε ένα κείμενο 50- 60 λέξεων, τη χρησιμότητα των γονεϊκών μπλογκ, σύμφωνα με όσα καταγράφονται στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη θεματική περίοδο της 3^{ης} παραγράφου: «*Την πρωτοκαθεδρία στα γονεϊκά μπλογκ διατηρούν – όπως θα ήταν αναμενόμενο σε μια πατριαρχική κοινωνία όπως η ελληνική– οι μητέρες*» επιχειρείται η ομαλή μετάβαση μεταξύ των παραγράφων 2 και 3, αλλά και η εισαγωγή στα νοήματα της 3^{ης}. Με ποιους τρόπους επιτυγχάνεται αυτό;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων με την ένδειξη Σωστό ή Λάθος, σύμφωνα με το Κείμενο 1. *Η απάντησή σου να μεταφερθεί στο απαντητικό φύλλο.*

1. Στο Κείμενο διατηρούνται οι ξενόγλωσσες ονομασίες και όροι, γιατί δεν υπάρχουν αντίστοιχοι στα ελληνικά.
2. Η παράθεση της μαρτυρίας του Χρήστου Λουφόπουλου ενισχύει την οικειότητα στο ύφος λόγου του κειμένου.
3. Το ασύνδετο σχήμα στο χωρίο της 1^{ης} παραγράφου «Ξεκινούν με το να μοιράζονται ... και λαμπρές επαγγελματικές προοπτικές!» επιλέγεται, για να διατυπωθούν, με συντομία, πολλές πληροφορίες.
4. Η φράση «νέα δύναμη του μάρκετινγκ» περικλείεται σε εισαγωγικά, γιατί παραθέτει επιπλέον λεπτομέρειες για τις μαμάδες-μπλόγκερ.

5. Στο χωρίο: «οι Έλληνες πατεράδες είναι εξαιρετικοί μπλόγκερ και παράγουν αξιόλογο υλικό για όποιον έχει το «μικρόβιο» να το αναζητήσει» παρατηρείται συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να αναγνωρίσεις, με παραπομπές στα σχετικά χωρία του ποιήματος, τα στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζουν τη σχέση πατέρα-γιου (μονάδες 10). Ποια είναι η προσωπική σου στάση απέναντι σ' αυτή τη σχέση και γιατί (μονάδες 5); Η απάντησή σου να έχει έκταση 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Μια καθόλου ήπια δεξιότητα

Το άρθρο της Τασούλας Καραϊσκάκη δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» στις 28-3-2021 και αναφέρεται στην τηλεργασία.

Η εργασία από απόσταση εκτελείται κατά βάση στην οικογενειακή εστία, αλλά και επιτακτικά εκτός αυτής, σε ένα φθινό νοικιασμένο δωμάτιο στα πέριξ, στην καρότσα ενός ημιφορτηγού, στο γκαράζ ή στο δενδρόσπιτο του κήπου, καθώς είναι μια πολύ εύθραυστη διαδικασία, άμεσα επηρεαζόμενη από το περιβάλλον.

Δεν είναι τυχαίο ότι οι δημιουργοί, δηλαδή εκείνοι με τη μεγαλύτερη εμπειρία εργασίας στο σπίτι, πάσχιζαν να δραπετεύσουν από τον οικείο χώρο, που τους παγίδευε. Ο Ντίκενς¹ ναι μεν εργαζόταν εντός του οίκου του, όμως απαιτούσε άκρα του τάφου σιωπή· ο Μπετόβεν συνέθετε κατά τους περιπάτους στην εξοχή· ο Στάινμπεκ² δούλευε στο ψαροκάικό του· η Μάγια Αγγέλου³ σε μικρά δωμάτια ξενοδοχείου· ο Ζαν-Πολ Σαρτρ⁴ στα καφενεία.

Δύσκολη υπόθεση η εργασία από το σπίτι. Διέβρωσε τη στεγανότητα των εργασιακών χωρικών ορίων, όμως θόλωσε τα σύνορα μεταξύ προσωπικής και επαγγελματικής ζωής. Μπορεί κανείς να μη χάνει χρόνο στη μετακίνηση, να ζει κοντά στην οικογένεια, να έχει ευέλικτο και παραγωγικότερο ωράριο και αυτονομία, να τρώει ένα υγιεινό μεσημεριανό, ωστόσο αρκετοί από εκείνους που παραμένουν στην τηλεργασία, λαχταρούν ένα μεγαλύτερο σπίτι, ώστε να μη δουλεύουν από την κρεβατοκάμαρα, την κουζίνα, το σαλόνι με το μπες-βγκες των παιδιών, τον ημιυπαίθριο, την αποθήκη. Συχνά διακατέχονται από το αίσθημα της απομόνωσης, της απουσίας από την εργασιακή ομήγυρη, της απομάκρυνσης από την ηθική του χώρου εργασίας ως κινήτρου απόδοσης. Νιώθουν να μαθαίνουν λιγότερα, να χάνουν την ψυχική ανάταση που φέρνει η κοινή προσπάθεια, τον δομημένο χρόνο (το 40% απασχολείται και κατά τον ελεύθερο χρόνο), νέες επαγγελματικές ευκαιρίες, ακόμη κι εκείνες τις μικροειδήσεις που δεν αναφέρει κανείς στις τηλεδιασκέψεις, τα διαλείμματα με τους συναδέλφους. Εμπειρίες που μόνο αναιμικά υποκαθιστούν τα εικονικά σαλόνια, τα διαδικτυακά πηγαδάκια, οι ψηφιακές πλατφόρμες για τηλεψυχαγωγία με συναδέλφους, οι ρουλέτες εταιρικών τηλεσυζητήσεων για διεύρυνση των επαγγελματικών γνωριμιών.

1 Ντίκενς: Άγγλος μυθιστοριογράφος

2 Στάινμπεκ: Αμερικανός συγγραφέας

3 Μάγια Αγγέλου: Αμερικανίδα ποιήτρια, συγγραφέας, ηθοποιός, μουσικός και υπέρμαχος των πολιτικών δικαιωμάτων των μαύρων στις ΗΠΑ

4 Ζαν-Πολ Σαρτρ : Γάλλος φιλόσοφος και λογοτέχνης

Η τηλεργασία είναι μια νέα ήπια δεξιότητα προς απόκτηση. Με επιπλέον ζητούμενα, την ακραία αυτοπειθαρχία, την εγκατάσταση στο κέντρο του επικοινωνιακού γίνεσθαι, τις γνώσεις για υπέρβαση τεχνολογικών και άλλων αντιξοοτήτων. Αλλά και με ισχύουσες τις παλιές προϋποθέσεις: χώρο βολικό, ακμαίο ηθικό, ορίζοντες, δίχτυ εργασιακής προστασίας· εδώ κι εκεί δημιουργούνται ήδη στρατιές αναλώσιμων υποαμειβόμενων τηλεργαζομένων.

Κείμενο 2

Εφθαρμένον

Το απόσπασμα προέρχεται από το διήγημα της Σοφίας Κλήμη-Παναγιωτοπούλου (1928-2001) «Το εφθαρμένον», από το βιβλίο «Εξομολογήσεις». Εκδόσεις Σμυρنيωτάκη Αθήνα 1990.

«Τότε που τελειώναμε το μικτό γυμνάσιο σε κείνη τη μικρή πολιτεία του ακρότατου βορρά -τόσα χρόνια πίσω-, λίγοι μιλούσαν για Αθήνες και σπουδές στο Πανεπιστήμιο. Των πιο πολλών οι προσδοκίες ακολουθούσαν ταπεινή πορεία και σμιλεύονταν στα πρότυπα των γονιών μας. Κι ήταν να γίνουμε ο καθένας ένας καλός μαγαζάτορας, μια καλή νοικοκυρά — εννοείται μ' ένα άξιο παληκάρι στο πλάι της. [...]

Μερικών τολμηρών τα ονείρατα άγγιζαν τους μπάγκους της Τράπεζας. Τούτο ήταν τ' ανώτατο που μπορούσες τότε να σημαδέψεις: να γίνεις τραπεζικός. Τα 'φερε η ζωή, έγινα τραπεζικός. Ήταν πάρα πολύ αυτό για τη γενιά μου, πολύς θαυμασμός και πολύς φθόνος ξεσηκώθηκε καταπόδι μου, μα εγώ είχα πια καθίσει μπροστά στο αστραφτερό τεζιάκι — το γκισέ — της Τράπεζας και βολεύτηκα. Βολεύτηκα με τη θέση, μα δεν βολεύτηκα με τα νούμερα. [...]

Πέρασαν τα χρόνια. Τα λεφτά δεν σταμάτησαν ποτέ να στοιβιάζονται στους μπάγκους της Τράπεζας και να γιομίζουν με το χνώτο τους τα πνευμόνια μου. Η γνωριμία τους έγινε πια συνήθεια. Γιόμισα κι εγώ με την πείρα των ταμιακών συναδέλφων πως τα ξένα λεφτά είναι πάντα ξένα κι η καταγραφή των πολλών μηδενικών πίσω απ' τα νούμερά μου κατάντησε ρουτίνα. Όμως... Σιγά σιγά και μέρα τη μέρα άρχιζα να νοιώθω να με βαραίνει η φθορά. Η φθορά στην καρδιά, στα αισθήματα, τις προσδοκίες μου... Η φθορά στις σχέσεις με τους ανθρώπους, τους συναδέλφους, μ' αυτούς τους καθημερινούς «πλησίον». Κι άρχισα να παρομοιάζω τον εαυτό μου με το χρησιμοποιημένο, το «εφθαρμένο» εκατομμύριο που αφού — αστραφτερό φρεσκοτυπωμένο χαρτονόμισμα τα 'ριξαν στη βιοπάλη, το ετοιμάζουν τώρα, το μετρούν, το δένουν, το καταγράφουν, το προορίζουν για την πυρά. Το πίστεψα πια στο τέλος πως ένα δεμάτι βρώμικα χιλιάρικά ήμουν, δεμένη σταυρωτά με το μιτάρι και την ετικέτα «εφθαρμένον». Μετρώντας στα φυλλοκάρδια μου, έβρισκα ξεφτισμένες όλες τις αξίες, τα ιδανικά, την όμορφη αρχή, τη χαρά της δουλειάς, τη συναδελφικότητα. [...]

Να τα μουτζώσεις, λέει, όλα, «μίαν ωραϊαν πρωϊαν», να λουστείς λευτεριά, να καταλάβεις επί τέλους ποιος είσαι. Ότι είσαι άνθρωπος με γνώμη, ιδέες, οντότητα. Να ξαναγίνεις «εσύ». Αυτό και μόνο, μα το σπουδαιότερο: Να ξαναβρείς τον εαυτό σου.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις συνοπτικά σε 60-70 λέξεις τις αρνητικές πτυχές της τηλεργασίας, σύμφωνα με τις πληροφορίες που περιέχονται στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αιτιολογήσεις τη χρήση των παραδειγμάτων ως τρόπου οργάνωσης του λόγου της συντάκτριας στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1 η αρθρογράφος επιδιώκει να προβληματίσει τους αναγνώστες σχετικά με την τηλεργασία. Να επισημάνεις 3 διαφορετικές γλωσσικές επιλογές (μονάδες 6) και να ερμηνεύσεις τη λειτουργία τους αναφορικά με το σκοπό της αρθρογράφου (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την σχέση του προσώπου που πρωταγωνιστεί στην αφήγηση με την εργασία του αξιοποιώντας τρεις σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2. Να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την ευχή που διατυπώνει στο τέλος του αποσπάσματος. Οργάνωσε την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Το μισό μέλλον βαλτωμένο στο παρόν

Το άρθρο (διασκευή) υπογράφεται από την Τασούλα Καραϊσκάκη και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Καθημερινή στις 11.08.2019.

Μια ώριμη χαλυβδωμένη γενιά, μετά μια δύσκολη δεκαετία κρίσης, η πιο μορφωμένη που γνώρισε η Ελλάδα, με πίστη στις αξίες της εξωστρέφειας και της καινοτομίας, είναι οι σημερινοί νέοι, λένε όλες οι πρόσφατες έρευνες. Αυτά είναι τα καλά νέα. Τα κακά είναι ότι πολλοί από αυτούς δηλώνουν αποθαρρημένοι από τη δυσκολία να προσεγγίσουν το ζωοποιόν ύδωρ¹, κουρασμένοι από τις αβύσσους που διαρκώς συναπαντούν, από την αδυναμία τους να μεταστοιχειώσουν τις παραγωγικές δυνάμεις τους σε χειροπιαστούς καρπούς. Και ψέγουν² το εκπαιδευτικό σύστημα –το διαμορφωμένο ψηφοθηρικά, με βάση εκείνο που πιστεύεται ότι αναμένει η κοινωνία, όλοι στα πανεπιστήμια και με 3³, χωρίς διασύνδεση με τον πραγματικό κόσμο–, το οποίο εξακολουθεί να παράγει στην πράξη ημιαπασχολούμενους σε δουλειές του ποδαριού. Οι ελληνικές πύλες, διαβρωμένες, χωρίς πια να μπορούν να φυλάξουν τον θησαυρό, ανοίγουν προς το εξωτερικό από μόνες τους.

Στις ευχές για καλή σταδιοδρομία προς τον υπερδραστήριο αεικίνητο 30χρονο Παντελή, ο οποίος ακόμη προσπαθεί να βρει τον εργασιακό δρόμο του, η απάντηση ήρθε με έναν αναστεναγμό από τα απύθμενα θαρρείς βάθη της ύπαρξης και με ένα σπαρακτικό σιγανό, σχεδόν ψιθυριστό «μακάρι».

Τι κάνεις με αυτούς τους γεμάτους ζωή νέους, που εξαντλούν την ενεργητικότητά τους σε πάρεργα και καταλήγουν κοινωνικά και πολιτικά κυνικοί, καθώς βλέπουν παντού υστεροβουλία, καθυστερήσεις, εμπόδια, απαξίωση και αδιαφορία; Που νιώθουν ότι δεν επηρεάζουν στο ελάχιστο τις βουλές των ιθυνόντων⁴ και γίνονται, εν τέλει, και οι ίδιοι αδιάφοροι για τα κοινά.[...]

Νέος και απουσία μέλλοντος είναι δύο έννοιες ασυμβίβαστες, μια αντινομία στους πολιτισμούς της εξέλιξης. Στην εποχή των multimedia, με τον τζίρο των τεχνολογικών αγαθών να ξεπερνά το 1 τρισ. δολάρια, στις κοινωνίες των γυαλίων-υπερυπολογιστών, των 3D εκτυπωτών

¹ μεταφορική χρήση: αυτό που χορηγεί ζωή στον άνθρωπο

² κατηγορούν, επικρίνουν

³ ενν. βαθμός 3

⁴ υπεύθυνων, αυτών που καθοδηγούν

σπιτιών, τροφίμων και ανθρώπινων οργάνων, του μανδύα αορατότητας από νανοϋλικά, οι μισοί και πλέον νέοι είναι βουτηγμένοι στη μιζέρια, εξαρτημένοι από την οικογένεια και τα ρουσφέτια των φίλων για μια δουλίτσα.[...]

Δεν αποτελούν σταθερή προτεραιότητα στην Ευρώπη οι νέοι· οι «ταχύτατες πρωτοβουλίες» αποδεικνύονται εύκολες θεωρίες και τα «μέτρα άμεσης αποτελεσματικότητας» δύσκολη πράξη. Δεν μοιάζει να πρωτοστατεί η σκέψη ότι η ήπειρος της κοινής μας μοίρας, όπου μεγάλο μέρος των 20άρηδων υφίσταται διαδικασίες αποσύνθεσης, θα σωθεί μόνον αν τους συνυπολογίσουν. Αν εξετάσουν το κόστος του αποκλεισμού τους από την άλλοτε σχεδόν νομοτελειακή πορεία ανόδου, όχι μόνο το οικονομικό, αλλά και το κοινωνικό – τον αυτοεγκλεισμό τους σε μικρόκοσμους, την έλλειψη εμπιστοσύνης σε θεσμούς και κυβερνήσεις.[...]

Κείμενο 2

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΩΤΗΣ (1951 -)

Στάχτη

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Γιώργου Μανιώτη «Στάχτη», από το βιβλίο του «Ορίστε τα ρόδα, μαμά!». 1992, Αθήνα: Εκδ. «Κέδρος», πέμπτη έκδοση, σ.σ.33-46.

Πρώτα θέλησε να γίνει γιατρός. Ποιος άντεχε όμως δέκα χρόνια σπουδές! Μετά του πέρασε από το νου να γίνει πολιτικός μηχανικός. Όταν όμως το καλοσκέφτηκε το πράγμα, κατανόησε ότι είχαν περάσει ήδη σαράντα χρόνια από τον τελευταίο πόλεμο και ότι γύρω του όλα είχαμε σχεδόν ξαναχτιστεί. Γι' αυτόν τον λόγο σκέφτηκε να γίνει κάτι σαν μηχανολόγος. Αλλά τι θα κέρδιζε κι απ' αυτό; Το πολύ πολύ κάποιον υψηλό μισθό και πιθανόν μια θέση σε ένα εργοστάσιο σε κάποια απομακρυσμένη επαρχία. Τελικά αποφάσισε να ασχοληθεί με τα οικονομικά. Τα οικονομικά, το χρηματιστήριο δηλαδή, ήταν το μέλλον. Αν κατόρθωνε μάλιστα να εξασφαλίσει και μια υποτροφία για το εξωτερικό μετά το πανεπιστήμιο, ε, τότε πια, η επιτυχία του ήτανε σίγουρη. Πρώτα απ' όλα όμως, έπρεπε να δώσει εξετάσεις για να περάσει στο πανεπιστήμιο. Έπρεπε λοιπόν να πέσει με τα μούτρα στη μελέτη. Τα βράδια, που ξενυχτούσε διαβάζοντας, έβγαζε τη διπλωμένη φωτογραφία με το φωτομοντέλο από το πορτοφόλι του και την καρφίτσωνε απέναντι σε μια κουρτίνα του παραθύρου του. Η παράξενη αυτή γυναίκα με τη χάρτινη, γλυκιά φωνή, για να τον κρατήσει ξύπνιο και να του δίνει συνεχώς κουράγιο, του μιλούσε συνέχεια όλη νύχτα, ώσπου να ξημερώσει και να βγει ο ήλιος.

«Πρέπει να το πάρεις απόφαση, του έλεγε, οι παρέες και τα παρτάκια, πήγε... περάσανε, φύγανε ανεπιστρεπτί. Πρέπει, λοιπόν, να τους ξεχάσεις τους φίλους σου γιατί και αυτοί θα σε

ξεχάσουν. Δεν μπορούν να κάνουν αλλιώς. Σε λίγο θα γίνετε όλοι σαν εχθροί. Ο καθένας σας πρέπει να σκέφτεται μόνο τον εαυτό του. Μόνο την καριέρα σας και τη σταδιοδρομία σας πρέπει να έχετε στο νου σας! Οι φίλιες και οι συμπάθειες σήμερα είναι βάρος περιττό, σε πάνε πίσω. Αυτός που θα φανεί ο πιο σκληρός, αυτός θα είναι που θα νικήσει! Αυτός θα είναι ο εκλεκτός που θα με κερδίσει. Και τώρα ήρθε η ώρα να σου αποκαλύψω ένα κοινό μυστικό. Όλα τα αγόρια σε κάθε άκρη της γης εμένα έχουνε στο νου και στην καρδιά τους. Για μένα αγωνίζονται όλα τα αγόρια της γης. Εγώ είμαι το έπαθλό σας!!! Όπως καταλαβαίνεις, ο ανταγωνισμός είναι πολύ μεγάλος! Όποιος νικήσει τους άλλους και φανεί ο πιο άξιος, αυτός θα είναι ο τυχερός που θα χαρεί τα φιλιά μου, κι όχι μόνο αυτά.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σημερινοί νέοι σύμφωνα με την αρθρογράφο του Κειμένου 1; (60 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιος είναι ο βασικός ισχυρισμός της αρθρογράφου στην τέταρτη παράγραφο («Νέος και απουσία μέλλοντος... για μια δουλίτσα») του Κειμένου 1 (μονάδες 5); Πώς ο τρόπος που επιλέγει να αναπτύξει τη συγκεκριμένη παράγραφο συμβάλλει στην ενίσχυση αυτού του ισχυρισμού (μονάδες 5);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις τρεις γλωσσικές επιλογές (λεξιλόγιο, σημεία στίξης, λειτουργία της γλώσσας, ρηματικό πρόσωπο κ.ά.) με τις οποίες η συντάκτρια του Κειμένου 1 προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει και να προβληματίσει τους αναγνώστες για το πρόβλημα της ανεργίας των νέων (μονάδες 9). Να σχολιάσεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι παραπάνω στόχοι (μονάδες 6)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 τα κριτήρια με τα οποία ο ήρωας επιλέγει τον δρόμο των σπουδών του. Συμφωνείς ή διαφωνείς με αυτά και γιατί; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Ο Κωνσταντίνος Δασκαλάκης μιλά για τον επαγγελματικό του προσανατολισμό]

Το παρακάτω κείμενο, διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης, αποτελεί απόσπασμα της συνέντευξης που έδωσε στις 6/10/2018 ο διακεκριμένος Έλληνας επιστήμονας, καθηγητής στο MIT, Κωνσταντίνος Δασκαλάκης στο Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων.

-Μερικοί νομίζουν ότι είσαι καθαρά θεωρητικός μαθηματικός. [...] Είσαι και μαθηματικός και μηχανικός και οικονομολόγος. Εσύ πώς αυτοπροσδιορίζεις τον εαυτό σου;

Πάντα με ενδιέφεραν τα μαθηματικά, αλλά και οι υπολογιστές και μπήκα στη Σχολή αυτή του Πολυτεχνείου, γιατί μπορούσα να ακολουθήσω και τα δύο μου ενδιαφέροντα. Τελικά, αφιερώθηκα σε μια πτυχή της επιστήμης των υπολογιστών, που έχει να κάνει με τα μαθηματικά θεμέλια του υπολογισμού. Η περιοχή μου, για την ακρίβεια, λέγεται θεωρητική πληροφορική. Οι αλγόριθμοι είναι μια οπτική γωνία με την οποία μπορείς να μελετήσεις πολλές πτυχές του κόσμου. Έτσι, βρέθηκα να μελετώ και οικονομικά συστήματα και, πιο πρόσφατα, συστήματα που προσπαθούν να επιτελέσουν νοητικές διεργασίες παρόμοιες με αυτές του ανθρώπου. [...]

-Θα συμβούλευες ένα νέο παιδί να γίνει μαθηματικός, να ασχοληθεί με την πληροφορική ή να γίνει μηχανικός;

Η γνώμη μου πάντα ήταν ότι πρέπει να κάνεις κάτι που σε ενδιαφέρει πραγματικά, ασχέτως με το τι σου λένε οι άλλοι, διότι μόνο τότε θα κάνεις κάτι ενδιαφέρον. Όπως είπα και πριν, ο εγκέφαλός μας πρέπει να χρησιμοποιείται για δημιουργικές και μη τετριμμένες εργασίες. Νομίζω ότι μόνο αν έχεις πάθος και πραγματικό ενδιαφέρον για κάτι θα χρησιμοποιήσεις το μυαλό σου με τον τρόπο που τού αρμόζει. Θα συμβούλευα, λοιπόν, για να απαντήσω ευθέως και στην ερώτηση, ναι, εφόσον έχει πάθος για τα μαθηματικά, να το κάνει.

-Έχεις κάποια αίσθηση εάν το φαινόμενο της «διαρροής εγκεφάλων», το brain drain όπως είναι γνωστό διεθνώς, έχει τα τελευταία χρόνια αλλάξει, αν έχει υπάρξει κάποια αναστροφή;

Από την αρχή της κρίσης και μετά έχει σίγουρα ενταθεί το φαινόμενο της διαρροής εγκεφάλων και είναι πολύ λογικό. Το εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό της χώρας δεν μπορεί να απασχοληθεί μέσα στη χώρα. Όταν έφυγα εγώ το 2004, δεν συνέβαινε αυτό, δηλαδή πολλοί από τους συμφοιτητές μου μέινανε εδώ, διότι ήταν εποχή προ Ολυμπιακών Αγώνων, υπήρχε μια άνοδος της ελληνικής οικονομίας, ίσως ψευδεπίγραφη απ' ό,τι

φαίνεται, αλλά εν πάση περιπτώσει υπήρχε μεγάλη δυνατότητα για απασχόληση μέσα στη χώρα. Πλέον αυτό το παραμύθι έχει ξεχαστεί και, αν έχεις μια κατάρτιση, είναι δύσκολο να μείνεις μέσα, γιατί θα πρέπει να παλέψεις, και πολύ πιο εύκολο, γιατί υπάρχουν πολλές ευκαιρίες, να βγεις εκτός (της χώρας).

Κείμενο 2

Για την περηφάνεια

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, το οποίο δημοσιεύτηκε το 1899. Αντλήθηκε από τον ιστότοπο της Εταιρείας Παπαδιαμαντικών Σπουδών <https://www.papadiamantis.net>

[...] Ηγάπησεν, απεγοητεύθη, εψεύσθη. Εκείνη, ή μάλλον η μητέρα της, δεν τον είχε θελήσει. Η κόρη υπανδρεύθη αλλού. Τώρα ο άτυχος, ο γυιός της χήρας, κοιμάτο ύπνον διπλούν παρά την όχθην του «οἴνοπος» πόντου¹. Δεν τον είχε πνίξει ακόμα η μητρυιά του, η θάλασσα. Επνίγετο καθημερινώς εις τον πυθμένα του ποτηρίου. [...]

— Αχ! παιδάκι μου, πώς έγινες έτσι-δα, παιδί μου;... Νίκο! Νίκο! εγώ είμαι· δεν ακούς;

— Θα πουντιάζω², παιδί μου. Δεν ξέρεις να 'ρθης στο σπίτι να κοιμηθής; Πώς έγινες έτσι!... κ' εξεχώρισες από τον κόσμο... Και δεν έχω πρόσωπο... και μ' άφησες παραπονεμένη, ντροπιασμένη, σαν να έκαμα καμμιάν πομπή³. Μάγια σου 'χουν καμωμένα... που να όψωνται εν ημέρα κρίσεως!... Μάννα είμ' εγώ; Τι βύζαινα εγώ; τι κοιμιζα; τι μέρωνα⁴; [...] Δεν αγροικούσες⁵ να μπης στη βάρκα να κοιμηθής, μόνον έπεσες έτσι-δα στο γιαλό, στην άμμο; Έτσι σ' αποκοιμιζα εγώ; Ή σε είχα χαδούλη και χαδιάρη, στα μαλακά και στα πούπουλα;...

Ο νέος έβρεξε το πρόσωπόν του με το αλμυρόν νερόν και ανεκάθισεν επί της άμμου. Ησθάνετο βαθείαν συγκίνησιν, αλλά δεν ήθελε να προδοθή.

— Άιντε... σύρε σπίτι σου, γριά... δεν έχουμε τίποτε μεταξύ μας... ούτε πάρσιμο ούτε δόσιμο... δεν ξέρω εγώ τι βύζαινες, τι κοιμιζες, τι κούναες... εσύ το ξέρεις, γρια-Ουρασιά.[...] Μαζώξου στο σπίτι σου, γριά, μη σου κολλήσουν καμμιά αβανιά⁶, τώρα στα γεροντάματα... και πουν πως εβγήκες τάχα σε κακή στράτα. [...]

¹ κρασάτο πέλαγος (φράση από τον Όμηρο)

² πουντιάζω: κρυώνω (ιδιωματισμός)

³ πομπή: διασυρμός, κάτι ντροπιαστικό που θέλει να κρύψει το άτομο

⁴ ημερώνω: προσπαθώ να ηρεμήσω κάποιον, κατασιγάζω, καταπραΰνω

⁵ εδώ σημαίνει: καταλάβαινες

⁶ άδικη κατηγορία· συκοφαντία, κακολογία.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο φύλλο σου δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος:

1. Οι σπουδές του Δασκαλάκη στο Πολυτεχνείο συνδύαζαν το ενδιαφέρον του για τα μαθηματικά και την πληροφορική.
2. Ο συνεντευξιζόμενος προτρέπει τους νέους να έχουν πάθος για τα μαθηματικά.
3. Στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια υπάρχουν πολλές ευκαιρίες απασχόλησης για καταρτισμένους νέους.
4. Την περίοδο πριν τους Ολυμπιακούς αγώνες υπήρχε αναμφίβολα, σύμφωνα με τον Δασκαλάκη, ουσιαστική οικονομική ανάπτυξη.
5. Ο συνεντευξιζόμενος θεωρεί αναμενόμενο το φαινόμενο της διαρροής εγκεφάλων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

για την ακρίβεια, πιο πρόσφατα: Να εξηγήσεις με ποιον τρόπο οι παραπάνω φράσεις συμβάλλουν στη συνοχή του λόγου στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 παρατηρούμε εναλλαγή α', β' και γ' ρηματικού προσώπου. Να εντοπίσεις από ένα σχετικό χωρίο (μονάδες 6) και να εξηγήσεις με συντομία ποιο επικοινωνιακό αποτέλεσμα έχει το καθένα (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις τη στάση της μητέρας απέναντι στον γιο της; Τι σκέψεις ή/ και συναισθήματα σου προκαλεί η στάση της; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε περίπου 120- 150 λέξεις, τεκμηριώνοντάς την με συγκεκριμένες αναφορές στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Πέρα από το ροζ ή το γαλάζιο

Το ακόλουθο (διασκευασμένο) κείμενο της Δήμητρας Κογκίδου αντλήθηκε από το ιστολόγιο: art.bloggr.wordpress.com.

Η παγίδα του φύλου αρχίζει από πολύ νωρίς, πριν ακόμα γεννηθεί το παιδί, από το υπερηχογράφημα. Ίσως το πιο κοινό τελετουργικό στις δυτικές κοινωνίες σχετικά με τη γέννηση ενός μωρού είναι η προετοιμασία του παιδικού δωματίου και η αγορά των «κατάλληλων για το φύλο» του μωρουδιακών και διαφόρων αντικειμένων. Διαφορετικά στυλ και χρώματα στα πρώτα ρουχαλάκια, στα σεντόνια και στις κουβέρτες, στη διακόσμηση του δωματίου και στα πρώτα παιχνίδια που αντανακλούν τις απόψεις των ενηλίκων για τους έμφυλους ρόλους. Ροζ για τα κορίτσια και γαλάζιο για τα αγόρια.

Υπάρχουν πολλές μελέτες που διερευνούν τον ρόλο του χρώματος στο πλαίσιο των έμφυλων στερεοτύπων και όλες δείχνουν ότι υπάρχει διαφοροποίηση κατά φύλο. Το χρώμα αποτελεί μια από τις κύριες αιτίες για την έμφυλη κατηγοριοποίηση των παιχνιδιών από τα παιδιά. Μια σημαντική πηγή επιρροής των παιδιών ως προς την επιλογή χρωμάτων οφείλεται στο γεγονός ότι εκτίθενται από τη γέννησή τους σε ένα ροζ ή γαλάζιο περιβάλλον και με αντίστοιχες επιλογές στα χρώματα των παιχνιδιών.

Το ροζ έχει γίνει από τα πιο σημαντικά στοιχεία του σχεδιασμού των «κοριτσίστικων» παιχνιδιών τα τελευταία χρόνια. Έχουν γραφτεί πάρα πολλά για την προέλευση της έλξης των κοριτσιών από το ροζ, αλλά, σύμφωνα με όλα τα δεδομένα, τα αίτια είναι κοινωνικοπολιτισμικά. Υποστηρίζεται ότι η Barbie φταίει για τη μεγάλη διάδοση του ροζ, αν και, όταν βγήκε στη δεκαετία του 1950 ως κούκλα μόδας υψηλής ραπτικής, ήταν ντυμένη σε μαύρο και άσπρο. Στη δεκαετία του '70 η Barbie συνδέθηκε με το ροζ χρώμα. Η Mattel –κατασκευάστρια εταιρεία της Barbie- έχει τα πνευματικά δικαιώματα στην απόχρωση του ροζ που ονομάζεται Barbie Pink και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οτιδήποτε δεν είναι της Barbie.

Γύρω στα μέσα της δεκαετίας του 1980 οι διαφορετικές ηλικιακές ομάδες και το φύλο χρησιμοποιήθηκαν ως στρατηγικές του μάρκετινγκ, για να αυξηθούν οι πωλήσεις. Τότε δημιουργήθηκε μια τρίτη κατηγορία –για τη νηπιακή ηλικία - μεταξύ των βρεφικών ενδυμάτων και των ρούχων για μεγαλύτερα παιδιά και έγινε ο διαχωρισμός των αγορίστικων και κοριτσίστικων ρούχων στην ηλικία των δύο. Έτσι, το ροζ κυριάρχησε ως

«κοριτσιίστικο» χρώμα, ιδιαίτερα για τα μικρά παιδιά. Ο θρίαμβος του ροζ και μπλε οφείλεται στον κατακερματισμό της αγοράς παιχνιδιών, έτσι ώστε να υπάρξουν μεγαλύτερα κέρδη και να είναι πιο δύσκολο για τους γονείς να αγοράσουν ένα παιχνίδι για αδέρφια διαφορετικού φύλου.

Αν είναι να κατηγορήσουμε οπωσδήποτε, λοιπόν, κάποιον θα πρέπει να είναι πρωτίστως το μάρκετινγκ που περιορίζει ασφυκτικά τις επιλογές, κυρίως για τα μικρά κορίτσια. Η κουλτούρα της ροζ πριγκίπισσας είναι τμήμα μιας τεράστιας βιομηχανίας και ενός ισχυρού μάρκετινγκ που ενθαρρύνει τον καταναλωτισμό με καταναγκαστικό τρόπο και ενισχύει αρνητικά στερεότυπα για το φύλο και την ομορφιά στα νεαρά κορίτσια.

Κείμενο 2

Δυο Καρδιές Ηλεκτρισμένες σ' ένα Τραίνο...

Το ποίημα του Καίσαρα Εμμανουήλ (1902-1970) προέρχεται από τη συλλογή του «Ο Παράφρωνος Αυλός» (1929). Αντλήθηκε από την ανθολογία «Ποιήματα» (εκδ. Ερμής, σειρά: Ο ανθολόγος Ερμής, 2001).

Το πρωί, μέσα στο τραίνο, όπως τη θέση μου
–την ίδια πάντα– παίρνω απέναντί σας,
τ' ωραίο, λιτό κεφάλι μού προσφέρετε
σα φρούτο σε κρυστάλλινη φρουτιέρα...

Μπροστά σας ένα απλό παιδάκι γίνομαι
που, ορθό σε μια προθήκη φωτισμένη,
νιώθει η καρδιά του απόκρυφα να δένεται
μ' ένα λαμπρό, γαλάζιο παιχνιδάκι...

Χρόνια με το ίδιο τραίνο ταξιδεύουμε,
λικνίζοντας τ' απίθανα όνειρά μας:
στο ερωτικό, τ' αμφίβολο ταξίδι μας,
ω, ας μένουμε κι οι δυο μας πάντα ξένοι!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Με βάση τα δεδομένα του Κειμένου 1, γιατί τα κορίτσια προτιμούν κατά κανόνα το ροζ χρώμα; (60-70 λέξεις)

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια οργανώνει το κείμενό της βασισμένη στις ακόλουθες τεχνικές. Να καταγράψετε ενδεικτικά χωρία για καθεμία από αυτές:

- α. παράδειγμα (1 ενδεικτικό χωρίο)
- β. ιστορική αναδρομή (2 ενδεικτικά χωρία)
- γ. αίτιο - αποτέλεσμα (2 ενδεικτικά χωρία)

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο παρακάτω απόσπασμα από τον πρόλογο του Κειμένου 1 να εντοπίσεις δύο λέξεις με μεταφορική/ συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας (μονάδες 6) και να εξηγήσεις πού αποσκοπεί η αρθρογράφος με τη χρήση αυτών των δύο λέξεων στην αρχή του κειμένου (μονάδες 9).

Η παγίδα του φύλου αρχίζει από πολύ νωρίς, πριν ακόμα γεννηθεί το παιδί, από το υπερηχογράφημα. Ίσως το πιο κοινό τελετουργικό στις δυτικές κοινωνίες σχετικά με τη γέννηση ενός μωρού είναι η προετοιμασία του παιδικού δωματίου και η αγορά των «κατάλληλων για το φύλο» του μωρουδιακών και διαφόρων αντικειμένων.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα προκαλούν στο ποιητικό υποκείμενο οι καθημερινές συναντήσεις στο τραίνο με την άγνωστή του συνταξιδιώτισσα; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις, αξιοποιώντας ενδείξεις από το ποίημα.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

1939: Κηρύσσεται νεκρή η «βασίλισσα των αιθέρων» Αμέλια Έρχαρτ¹

Το άρθρο που παρατίθεται αποσπασματικά γράφτηκε από την Κορίνα Φαρμακόρη και δημοσιεύτηκε αναθεωρημένο στο περιοδικό Lifo στις 5-1-2021 (ανάκτηση από <https://www.lifo.gr/san-simera/1939-kiryssetai-nekri-i-basilissa-ton-aitheron-amelia-erhart>)

Η Αμέλια Έρχαρτ γεννήθηκε στις 24 Ιουλίου 1897 στο Άτκινσον του Κάνσας [...]. Παιδί δραστήριο και ζωηρό, κρατούσε για τον εαυτό της τον ρόλο του αρχηγού και περνούσε το χρόνο της σκαρφάζοντας σε δέντρα, κυνηγώντας αρουραίους με τουφέκι και συμπληρώνοντας με τη μικρότερη αδελφή της τη συλλογή τους από «σκουλήκια, σκώρους, ακρίδες και έναν φρύνο²».

Το 1904 πραγματοποιεί την πρώτη της «πτήση»: με ένα κιβώτιο αντί για έλκηθρο βουτά από την κεκλιμένη ράμπα που ζήτησε από τον θείο της να κατασκευάσει και να στερεώσει στην οροφή του μικρού σπιτιού του κήπου. Με σκισμένο φόρεμα και πληγωμένα χείλη αναφωνεί ενθουσιασμένη: «Είναι ακριβώς όπως το πέταγμα!». Το 1908 η Αμέλια θα δει για πρώτη φορά αεροπλάνο, αλλά δεν θα εντυπωσιαστεί και θα το περιγράψει ως «ένα πράγμα από σκουριασμένα καλώδια και ξύλο και καθόλου ενδιαφέρον».

Τα οικονομικά προβλήματα της οικογένειάς της δυσχεραίνουν τη σχολική της ζωή, εκείνη όμως ονειρεύεται ένα σπουδαίο μέλλον κι έχει για συντροφιά ένα λεύκωμα με αποκόμματα εφημερίδων για επιτυχημένες γυναίκες σε ανδροκρατούμενους χώρους. Το 1916 αποφοιτά από το γυμνάσιο και κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου εργάζεται ως νοσοκόμα στο στρατιωτικό νοσοκομείο Σπαντίνα στο Τορόντο, όπου κολλά ισπανική γρίπη που της αφήνει κληρονομιά έντονους πονοκεφάλους για όλη της τη ζωή.

Το 1919 αποφασίζει να σπουδάσει ιατρική στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια, έναν χρόνο αργότερα όμως εγκαταλείπει τις σπουδές της. [...] Στις 28 Δεκεμβρίου 1920 μαζί με τον πατέρα της επισκέπτεται ένα αεροδρόμιο στο Λονγκ Μπιτς. Ο πιλότος Φρανκ Χοκς της προσφέρει μια

¹ Ήταν η πρώτη γυναίκα που διέσχισε πετώντας μόνη της τον Ατλαντικό.

² φρύνος: αμφίβιο που μοιάζει με τον βάτραχο.

δεκάλεπτη πτήση και η εμπειρία αυτή της αλλάζει τη ζωή: «Μέχρι τη στιγμή που ήμασταν στα διακόσια ή τριακόσια πόδια από το έδαφος, ήξερα ότι έπρεπε να πετάξω», θα πει αργότερα.

Αποφασισμένη να γίνει πιλότος, κατορθώνει να μαζέψει 1000 δολάρια για τα πτητικά μαθήματα κάνοντας διάφορες δουλειές, ακόμα και οδηγώντας φορτηγό. Στις 3 Ιανουαρίου 1921 αρχίζει μαθήματα με δασκάλα μια πρωτοπόρο αεροπόρο, την Ανίτα «Νέτα» Σνουκ. Έξι μήνες αργότερα θα αγοράσει το «καναρίνι», το μεταχειρισμένο κίτρινο διπλό με το οποίο στις 22 Οκτωβρίου 1922 θα πετάξει στα 14.000 πόδια, κάνοντας παγκόσμιο ρεκόρ για γυναίκες πιλότους. Στις 15 Μαΐου 1923 γίνεται η 16η γυναίκα που καταφέρνει να πάρει άδεια πιλότου. [...]

Τον Απρίλιο του 1928 η Έρχαρτ λαμβάνει ένα τηλεφώνημα από τον πολιτικό αρθρογράφο πλοίαρχο Χίλτον Χ. Ράιλι, που της προτείνει να πετάξει πάνω από τον Ατλαντικό ως επιβάτης, κρατώντας το ημερολόγιο πτήσης. Δέχεται αμέσως και γίνεται η πρώτη γυναίκα που διέσχισε πετώντας τον Ατλαντικό, ωστόσο απογοητεύεται από το γεγονός ότι δε χειρίστηκε ούτε λεπτό τα αεροπλάνο. «Ο Στουλτζ πραγματοποίησε ολόκληρη την πτήση - έπρεπε. Εγώ ήμουν απλά μία αποσκευή, όπως ένας σάκος πατάτες... Ίσως κάποια μέρα να το δοκιμάσω μόνη», θα δηλώσει μετά την προσγείωση. Τέσσερα χρόνια αργότερα θα πραγματοποιήσει το όνειρό της. [...]

Το επόμενο της σχέδιο είναι εξαιρετικά φιλόδοξο και θα αποδειχθεί μοιραίο: «μία πτήση την οποία θέλω περισσότερο από κάθε άλλη να επιχειρήσω – τον περίπλου της Γης, όσο πιο κοντά στον Ισημερινό της είναι δυνατόν», θα πει. [...]

Κείμενο 2

ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΗΣ

Το ποίημα της Χλόης Κουτσουμπέλη ανήκει στη συλλογή «Η γυμνή μοναξιά του ποιητή Όμικρον» που εκδόθηκε τον Μάρτιο του 2021. Στη συλλογή αυτή η ποιήτρια αξιοποιεί τις βιογραφίες γνωστών προσώπων, υπαρκτών ή φανταστικών, μετουσιώνοντάς τες σε ποιήματα μέσα από τη δική της προσωπική ματιά.

Ονομάζομαι Άννι Έντσον Τέιλορ³.

³ Η Άννι Έντσον Τέιλορ, Αμερικανίδα δασκάλα, έγινε γνωστή όταν αποφάσισε να προβεί σε μια παράτολμη κίνηση στις 24 Οκτωβρίου 1901, στα 63α γενέθλιά της, καθώς βρισκόταν σε τραγική προσωπική και οικονομική κατάσταση. Η Τέιλορ, έγινε η πρώτη γυναίκα που έπεσε από τους καταρράκτες του Νιαγάρα και παρέμεινε ζωντανή, μέσα σε ένα βαρέλι.

Το 1901 έκλεισα τα εξήντα τρία.
Επέζησα από έναν καταρράκτη,
έναν γάμο, δύο κηδείες, τρεις εραστές.

Η ζωή μου βαρέλι που κατακυλά.
Ο άντρας μου παρέμεινε για μένα ένας ξένος.
Φορούσε μακριά σώβρακα
κι έσβηνε το κερί το βράδυ.
Όσο για μένα τις νύχτες ταξίδευα πολύ.
Το πρωί η νυχτική μου πάντα λασπωμένη.
Ένα βράδυ ξύπνησα σ' άλλο κρεβάτι.
Μέσα στον ύπνο, βλέπετε,
μπερδεύει κανείς τις διευθύνσεις.
Ποια είμαι δεν έμαθα ποτέ.
Στο τάφο μου ας γράψουν:
Άννι Έντσον Τέιλορ
Η μόνη πραγματική συγκίνηση
που ένωσε ποτέ
ήταν όταν έπεσε στους Καταρράκτες.
Κι όταν έγραψε το πρώτο της ποίημα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια στοιχεία της προσωπικότητάς της αξιοποίησε, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η Αμέλια Έρχαρτ, προκειμένου να ξεπεράσει τα εμπόδια στο δρόμο προς την εκπλήρωση των φιλοδοξιών της; Να απαντήσεις σύντομα σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 παρατηρούμε πολλές φράσεις που προσδιορίζουν το χρόνο. Να επισημάνεις από ένα παράδειγμα, στο οποίο οι προσδιορισμοί αυτοί διατηρούν α. τη συνοχή μεταξύ των παραγράφων

και β. μεταξύ των λεπτομερειών της ίδιας παραγράφου (μονάδες 6). Να εξηγήσεις την επιλογή αυτή της συγγραφέα λαμβάνοντας υπόψη το είδος του κειμένου (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. Να σχολιάσεις τη λειτουργία του ενεστώτα στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 (Τα οικονομικά προβλήματα ... για όλη της τη ζωή) (μονάδες 5).

β. Να ερμηνεύσεις τη χρήση της μονής παύλας και των αποσιωπητικών στο χωρίο «Ο Στουλτζ πραγματοποίησε ολόκληρη την πτήση - έπρεπε. Εγώ ήμουν απλά μια αποσκευή, όπως ένας σάκος πατάτες... Ίσως κάποια μέρα να το δοκιμάσω μόνη», θα δηλώσει μετά την προσγείωση». (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς θα χαρακτήριζες το ποιητικό υποκείμενο μέσα από τα συμβάντα που εκθέτει στη «βιογραφία» του; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με αναφορά σε 3 ενδείξεις του κειμένου. (100 – 150 λέξεις).

Μονάδες 10

Κείμενο 1

Το αντι-εργατικό κίνημα: Γιατί εκατομμύρια άνθρωποι αρνούνται να δουλέψουν

Άρθρο που δημοσιεύθηκε στο moneyreview.gr 13/11/2021 με μικρές αλλαγές για τις ανάγκες της εξέτασης.

Ο Λάρι τελείωσε το πανεπιστήμιο έχοντας ένα όραμα: Μαζί με τη γυναίκα του θα ζούσαν το Αμερικανικό Όνειρο. Θα αγόραζαν ένα σπίτι στα προάστια και θα πήγαιναν διακοπές κάθε δύο χρόνια. Όμως, το όνειρό του για την τέλεια ζωή τελικά έγινε κομμάτια. Η τότε σύζυγός του αντιλήφθηκε ότι η δουλειά είναι μια αυταπάτη, όπως λέει ο Λάρι, και αποφάσισε να παραιτηθεί, για να φροντίσει τα παιδιά τους και τον ηλικιωμένο πατέρα της. Με κάποια καθυστέρηση, ο Λάρι ακολούθησε τον ίδιο δρόμο. Η δουλειά «είναι κάτι που κάποιος άλλος φύτεψε στο μυαλό μας», λέει ο 52χρονος Αμερικανός στο Business Insider. Σήμερα, ο Λάρι δεν δουλεύει. Ζει απλά, σε ένα τροχόσπιτο στην αυλή της μητέρας του. «Πραγματικά δεν έχω έξοδα. Δεν χρειάζομαι χρήματα. Μπορώ να επιβιώσω χωρίς χρήματα», λέει. Και δεν είναι ο μόνος. Ο Λάρι είναι μέρος ενός κινήματος που κάποιοι ονομάζουν «αντι-εργατικό» και το οποίο κερδίζει όλο και περισσότερους οπαδούς.

Πρόκειται για μια τάση που κερδίζει έδαφος ανάμεσα στους νέους εργαζόμενους, καθώς η Generation Z (δηλαδή όσοι έχουν γεννηθεί από το 1997 έως το 2012) αφήνει το σημάδι της στην αγορά εργασίας. Και δεν είναι μια τάση που αφορά μόνο τις ΗΠΑ. Στην Κίνα, μια ολόκληρη γενιά αρνείται να ακολουθήσει τις επιταγές της εποχής για όλο και μεγαλύτερη παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα στη δουλειά και αντ' αυτού βρίσκει την ευτυχία στην απλή ζωή και την χαλάρωση. Είναι το κίνημα της «ξάπλας» (lying flat), όπως έχει ονομαστεί.

Αυτή τη στιγμή υπάρχουν εκατομμύρια «Λάρι» σε όλο τον κόσμο. Στις ΗΠΑ, οι εργαζόμενοι παραιτούνται από τις δουλειές τους μαζικά εδώ και έξι μήνες τουλάχιστον, καθώς μόνο τον Σεπτέμβριο, 4,4 εκατ. Άνθρωποι δήλωσαν παραίτηση - περισσότεροι από οποιονδήποτε άλλο μήνα στην ιστορία. Πολλοί δεν επιστρέφουν ποτέ στην αγορά εργασίας. Για κάποιους από αυτούς, η δουλειά δεν αξίζει πια. Οι μισθοί βρίσκονται σε πτώση εδώ και δεκαετίες στις ΗΠΑ, ενώ τα φοιτητικά δάνεια συνεχίζουν να αυξάνονται. Οι ανισότητες διευρύνονται.

Κάπως έτσι φτάσαμε στη σημερινή κατάσταση των δραματικών ελλείψεων εργατικού δυναμικού. Πολύ απλά οι εργαζόμενοι «απεργούν» και αρνούνται να επιστρέψουν στη δουλειά, εκτός

και εάν οι συνθήκες βελτιωθούν. Οι αριθμοί πλέον είναι μεγάλοι και υπολογίσιμοι. Μια ομάδα στο Reddit, το «αντι – εργατικό κίνημα» έχει προσελκύσει ένα εκατομμύριο followers¹ από το 2013, όταν και ξεκίνησε. Οι μισοί από αυτούς μπήκαν στο γκρουπ τον Οκτώβριο. Πρακτικά, δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι μπαίνουν στη σελίδα αυτή καθημερινά. Τι πρεσβεύουν; Το κίνημα αναφέρεται σε μια φιλοσοφία ζωής χωρίς δουλειά και στοχεύει να φτιάξει μια κοινότητα ανθρώπων που ενώνουν τις δυνάμεις τους απέναντι στην εκμετάλλευση των εργαζομένων.

Το σίγουρο είναι ότι οι εργοδότες αναγκάζονται πλέον να ακούσουν τους εργαζόμενους.

Κείμενο 2

Η Φάμπρικα

Το τραγούδι «Η Φάμπρικα» βρίσκεται στο άλμπουμ του 1974 «Μετανάστες», σε μουσική Γ. Μαρκόπουλου και στίχους του Γ. Σκούρτη. Πρώτη εκτέλεση: Λάκης Χαλκιάς.

Η φάμπρικα δε σταματά
δουλεύει νύχτα μέρα
και πώς τον λεν το διπλανό
και τον τρελό τον Ιταλό
να τους ρωτήσω δεν μπορώ
ούτε να πάρω αέρα.

Δουλεύω μπρος στη μηχανή
στη βάρδια δύο δέκα
κι από την πρώτη τη στιγμή
μού στείλανε τον ελεγκτή
να μού πετάξει στο αυτί
δυο λόγια νέτα σκέτα

¹ ακολουθούσους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Άκουσε φίλε εμικρέ²
ο χρόνος είναι χρήμα
με τους εργάτες μη μιλάς
την ώρα σου να την κρατάς
το γιο σου μην τον λησμονάς
πεινάει κι είναι κρίμα

Κι εκεί στο πόστο μου σκυφτός
ξεχνάω τη μιλιά μου
είμαι το νούμερο οχτώ
με ξέρουν όλοι με αυτό
κι εγώ κρατάω μυστικό
ποιο είναι τ' όνομά μου

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι είναι το αντι-εργατικό κίνημα, σύμφωνα με το Κείμενο 1, ποιους αφορά και τι αποτελέσματα έχει;
Να απαντήσεις συνοπτικά σε μια παράγραφο 60-70 λέξεων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 οργανώνεται με:

α. Σύγκριση – Αντίθεση και Παραδείγματα

β. Αναλογία και Παραδείγματα

γ. Σύγκριση – Αντίθεση και Αναλογία

² εμικρές: ο φυγάς, ο εξόριστος

δ. Αναλογία και Ορισμό

Να βρεις τη σωστή απάντηση (μονάδες 2), να εντοπίσεις τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 4) και να δηλώσεις τι επιτυγχάνεται με τη συγκεκριμένη επιλογή (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 υπάρχουν πολλές ξένες λέξεις. Να εντοπίσεις 5 από αυτές (μονάδες 5) και να δικαιολογήσεις την παρουσία τους στο κείμενο αναλογιζόμενος/η τόσο το θέμα όσο και το κειμενικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο άνθρωπος πίσω από τη φωνή που ακούγεται στο ποίημα. Πιστεύεις ότι υπάρχουν άνθρωποι που εργάζονται με τον τρόπο αυτό στην πατρίδα μας σήμερα;

Μονάδες 15

Κείμενο 1

«Δεν έχουμε Ίντερνετ»

Το κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο της Ελ. Βλαστού, που δημοσιεύθηκε στις 13.2.2022 στο kathimerini.gr.

«Δεν έχουμε Ίντερνετ» – αυτή ήταν η πρώτη κουβέντα που άκουσα όταν επέστρεψα σπίτι. «Τι; Αποκλείεται!» Και πώς θα στείλω το άρθρο;» [...]

Έπειτα από ένα μεγάλο –όπως μου φάνηκε– διάστημα χωρίς Ίντερνετ κατέληξα στο απλούστατο: η βραδύτητα θρέφει την προσοχή. Βγήκα και αγόρασα τα φυσικά αντίτυπα των εφημερίδων και άκοπα συγκεντρώθηκα απερίσπαστη στην ανάγνωση. Η ηλεκτρονική συνδρομητική ανάγνωση είναι μια εντελώς διαφορετική εμπειρία. Παύει να είναι γραμμική, παύει να είναι διάβασμα. Είναι ένα μανιακό κοίταγμα προς διάφορες κατευθύνσεις. Αν υποθέσουμε ότι διαβάζω online ένα άρθρο για το Ισραήλ και δεν γνωρίζω κάποιο συμβάν, ανοίγω ταυτόχρονα ένα άλλο παράθυρο και πληροφορούμαι για το γεγονός. Κατόπιν εισχωρώ στο λαγούμι που λέγεται YouTube. Βλέπω ένα βίντεο σχετικό με το θέμα, με καλύπτει. Αφήνω τον υπολογιστή, για να φτιάξω έναν καφέ, και, όταν επανέρχομαι, εξακολουθούν να προβάλλονται βίντεο. [...]

Ζούμε σε μια κοινωνία που μας πολιορκούν τα τεχνητά διεγερτικά, αλλά βομβαρδιζόμαστε επίσης από πληροφορία. Παρ' όλα αυτά, έχουμε απεμπολήσει τους πνευματικούς ή τους χρονικούς πόρους, για να αφεθούμε και να κάνουμε τις συνδέσεις, σεβόμενοι τους περιορισμούς και τη χωρητικότητα του μυαλού. Το ότι τα περνούμε όλα στα γρήγορα δεν σημαίνει ότι αφήνουμε το μυαλό να περιπλανηθεί. Καταναλώνουμε χωρίς αφομοίωση και ταξινόμηση τις πληροφορίες. Είναι ένα είδος διανοητικής χρεοκοπίας.

Το Διαδίκτυο λειτουργεί με τη λογική της χειραγώγησης, όπως δουλεύουν τα μαγικά τεχνάσματα. Ο μάγος δείχνει το κέρμα, το εξαφανίζει και έπειτα το εμφανίζει. Η μαγεία συντελείται ακριβώς τη στιγμή της διάσπασης της προσοχής. Ο μάγος –αν αξίζει– χειρίζεται την ατροφία της εστίασης χωρίς καν να το αντιλαμβανόμαστε. Και φυσικά, όποιος χειρίζεται τα τυφλά σημεία και την ευαλωτότητά μας, μάς έχει στο χέρι. [...]

Κείμενο 2

ΠΡΟΪΟΝ

Το ποίημα του Δημήτρη Γκιούλου αντλήθηκε από τη σελίδα voidnetwork.gr/2019/03/21/poiisi-aro-ton-21o-aiona/

Να μεταδίδεται ο πόλεμος σε λάηβ στρίμινγκ¹ στο γιουτιούμπ²

να συνηθίσεις τη φρίκη

αύριο θα 'ρθει κι εδώ

πάλι σε στρίμινγκ θα κοιτάς, πόλεις, κτίρια, ανθρώπους να πέφτουν

ήδη πέφτουν κι ας μην ακούστηκε κάποιο σάλπισμα

(Τα τείχη μέσα μας είναι)

σε θάλασσες μολυβένιες

σε δρόμους χωρίς σήμανση

-πραγματικότητες σεσημασμένες –

σε αίθουσες δικαστηρίου

σ' αεροδρόμια με φτερά εισιτήρια.

Και να είσαι σχολιαστής.

Να είσαι κυνηγός.

Θεριστής.

Αιχμηρός σαν ξυράφι

¹λαηβστρίμινγκ: απευθείας μετάδοση ενός βίντεο στο διαδίκτυο (livestreaming)

²γιουτιούμπ: ιστότοπος που επιτρέπει την αποθήκευση, ανάρτηση και αναπαραγωγή ψηφιακών βίντεο και ταινιών (youtube)

Αποτελεσματικός σαν βόμβα

τα πάντα θωρών³ σαν drone⁴.

Κι η φρίκη, προϊόν.

Σαν να είναι σειρά στο νέτφλιξ⁵

σαν να είναι αγώνας στο NBA⁶.

Μέχρι να 'ρθει εδώ.

Να γίνεις εσύ η πόλη

το κτίριο

ο άνθρωπος που θα πέφτει

Προπονημένος στη φρίκη

η βουτιά σου με δέκα θα βαθμολογηθεί.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις τις παρακάτω προτάσεις ως Σ (Σωστές) ή Λ (Λάθος) σύμφωνα με το περιεχόμενο του Κειμένου 1.

³θωρών: αυτός που θεάται, που βλέπει σφαιρικά

⁴drone: μη επανδρωμένα αεροσκάφη

⁵νέτφλιξ: συνδρομητικό κανάλι / εταιρία ειδικευμένη στην ενοικίαση ταινιών, σειρών κτλ

⁶NBA: Αμερικάνικο Πρωτάθλημα Μπάσκετ

1. Σύμφωνα με την αρθρογράφο, μια αιτία αδυναμίας συγκέντρωσης του αναγνώστη είναι και η ταχύτητα μετάδοσης και λήψης της πληροφορίας.
2. Η ηλεκτρονική ανάγνωση μπορεί να οδηγήσει τον αναγνώστη σε μια απροσδόκητη εμβάθυνση επί του θέματος.
3. Η αφομοίωση της πληροφορίας διευκολύνεται από τις νέες τεχνολογίες.
4. Το διαδίκτυο καταφέρνει να εισχωρεί στο μυαλό του χρήστη και να τον επηρεάζει πολλές φορές ασυνείδητα.
5. Η αρθρογράφος τηρεί γενικότερα μια επιφυλακτική στάση απέναντι στο διαδίκτυο.

2°υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 επιλέγεται ως τρόπος οργάνωσης η αναλογία. Να εντοπίσεις τις δύο έννοιες που συγκρίνονται αναλογικά (μονάδες 6) και να εξηγήσεις με συντομία τι επιτυγχάνεται μέσω αυτής (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3°υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις την εναλλαγή ρηματικού προσώπου από τη δεύτερη στην τρίτη παράγραφο (μονάδες 10) και να την αξιολογήσεις ως προς την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα του κειμένου (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιος είναι ο βασικός προβληματισμός του ποιητικού υποκειμένου; Τον θεωρείς δικαιολογημένο ή όχι; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Mobbing: Η ηθική παρενόχληση των εργαζομένων στο χώρο εργασίας

Συνομεικμένο κείμενο του Μιχάλη Καρβέλλη, δημοσιευμένο στις 13 Σεπτεμβρίου 2017 στην ηλεκτρονική εφημερίδα Huffpost. Προσβάσιμο στο <https://www.huffingtonpost.gr/mihalis-karvellis>.

Με τον όρο mobbing εννοείται η ηθική παρενόχληση εργαζομένων στο χώρο εργασίας τους. Κατά τον ψυχολόγο Leymann, το mobbing ορίζεται ως η εχθρική και ανήθικη επικοινωνία, η οποία κατευθύνεται με συστηματικό τρόπο από ένα ή λίγα άτομα κυρίως προς ένα άτομο το οποίο λόγω της συστηματικής αυτής παρενόχλησης ωθείται σε μια αβοήθητη και ανυπεράσπιστα θέση. Η Γαλλίδα ψυχίατρος Marie France Hirigoyen όρισε τον όρο παρενόχληση στο χώρο εργασίας ως κάθε καταχρηστική συμπεριφορά που εκδηλώνεται με λόγια, πράξεις, γραπτά μηνύματα και μπορεί να ζημιώσει την προσωπικότητα, την αξιοπρέπεια ή τη σωματική ή ψυχική ακεραιότητα του ατόμου, να θέσει σε κίνδυνο την εργασία του ή να διαταράξει το εργασιακό κλίμα. Η ηθική παρενόχληση στο χώρο εργασίας παίρνει τη μορφή ταπεινωτικής συμπεριφοράς, άνισης μεταχείρισης, προσβολών, απομόνωσης, εξώθησης σε σφάλματα, απειλών, άσκησης ψυχολογικής βίας, ανάθεσης υπερβολικού όγκου εργασίας σε συνδυασμό με κακόβουλα σχόλια για την δήθεν ελλιπή απόδοση, τοποθέτησης σε θέση «ψυγείο» χωρίς καθήκοντα και αντικείμενο εργασίας κ.α. [...]

Οι επιχειρήσεις, στην πλειονότητά τους, φαίνονται ανίκανες ή απρόθυμες να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο, άλλες εμφανίζονται τουλάχιστον απαθείς, άλλες δε ακόμα και το ενθαρρύνουν. Υπάρχουν εργοδότες που πιστεύουν ότι μέσω της συστηματικής ηθικής παρενόχλησης των εργαζομένων θα πετύχουν μεγαλύτερη αποδοτικότητα. Σφάλλουν όμως. Ο εργαζόμενος είναι παραγωγικός, όταν είναι ευχαριστημένος και σε ευχάριστο εργασιακό περιβάλλον και όχι όταν δέχεται καταχρηστικές επιθέσεις. Ο εργαζόμενος-θύμα mobbing γίνεται απρόσεκτος, αναποτελεσματικός, η δε ποιότητα της εργασίας του συνεχώς πέφτει. Μελέτες έχουν καταδείξει ότι περιστατικά ηθικής παρενόχλησης δημιουργούν πολύ σοβαρά ψυχοσωματικά προβλήματα στα θύματα-εργαζόμενους που φτάνουν μέχρι και σε αυτοκτονικές τάσεις. [...]

Τελευταίως η συνειδητοποίηση των διαστάσεων και των συνεπειών του προβλήματος, σε παγκόσμιο επίπεδο, προκαλεί ολοένα και αυξανόμενη κινητοποίηση

ινστιτούτων, ερευνητικών κέντρων, συνδικαλιστικών οργανώσεων (εργαζομένων και εργοδοτών) για τη μελέτη του φαινομένου και την αντιμετώπισή του. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει και στην Ελλάδα να υπάρξει αντίστοιχη κινητοποίηση, και, αφού αναγνωριστεί επισήμως το φαινόμενο, να ληφθούν από το Κράτος και τους παράγοντες του εργασιακού βίου ικανά μέτρα και να θεσπισθούν κανόνες για τον περιορισμό του και την προστασία τόσο των εργαζομένων όσο και των επιχειρήσεων. Η πρόληψη είναι αυτή που θα βοηθήσει στην αντιμετώπιση της καλπάζουσας, στην Ελλάδα, εξέλιξης του φαινομένου.

Κείμενο 2

Το παρακάτω κείμενο προέρχεται από τη νουβέλα του Λ. Τολστόι, Ο θάνατος του Ιβάν Ιλίτς, εκδ. Ροές, σσ. 24-26.

Η ιστορία της ζωής του Ιβάν Ιλίτς ήταν πολύ απλή, πολύ συνηθισμένη και ταυτόχρονα τρομακτική. Ο Ιβάν Ιλίτς πέθανε στα σαράντα πέντε του χρόνια, έχοντας φτάσει στο βαθμό του εφέτη. Ήταν γιος ενός δημοσίου υπαλλήλου που έκανε στην Πετρούπολη, σε διάφορα υπουργεία και υπηρεσίες, την ίδια εκείνη καριέρα που ακολουθούν ορισμένοι λειτουργοί οι οποίοι, μολοντί σαφώς αποδεικνύεται ότι είναι ανίκανοι να επωμισθούν ουσιαστικές ευθύνες, εντούτοις λόγω θέσεως, προτέρας υπηρεσίας και βαθμού είναι αδύνατο να απολυθούν, με αποτέλεσμα να παίρνουν κάποια εικονικά πόστα και κάποιες καθόλου εικονικές χιλιάδες ρούβλια, που φτάνουν από τις έξι μέχρι της δέκα, με τις οποίες ζουν μέχρι τα βαθιά τους γεράματα. [...]

Στην Αυτοκρατορική Σχολή του Δικαίου [ο Ιβάν Ιλίτς] ήταν ήδη αυτό που υπήρξε στη συνέχεια σε όλη του τη ζωή: ένας ικανός, εύθυμος, καλόκαρδος και κοινωνικός άνθρωπος, ο οποίος όμως εκπλήρωνε αυστηρά ό,τι θεωρούσαν χρέος οι υψηλά ιστάμενοι. Ούτε ως παιδί ούτε αργότερα ως ενήλικος υπήρξε ποτέ κόλακας, από τα νεανικά του χρόνια όμως ελκυόταν, όπως η χρυσαλλίδα από το φως, από τα υψηλά ιστάμενα άτομα, υιοθετούσε τους τρόπους τους, τις απόψεις τους για τη ζωή και δημιουργούσε φιλικές σχέσεις μαζί τους. Όλες οι τρέλες των παιδικών χρόνων και της νεότητας πέρασαν δίχως να τον επηρεάσουν ιδιαίτερα. Επιδόθηκε στον αισθησιασμό και τη ματαιοδοξία και, προς το τέλος, όταν πια φοιτούσε στις μεγάλες τάξεις, στο φιλελευθερισμό – όλα αυτά όμως μέσα στα καθιερωμένα πλαίσια τα οποία του υποδείκνυε με σιγουριά η διαίσθησή του.

Στη διάρκεια της φοίτησής του στην Αυτοκρατορική Σχολή του Δικαίου, έκανε κάποια πράγματα τα οποία στην αρχή τα θεώρησε ιδιαιτέρως αισχρά και τον έκαναν να σιχαίνεται τον εαυτό του την εποχή που τα διέπραξε. Αργότερα, όμως, όταν είδε ότι τα ίδια έπρατταν

και υψηλά ιστάμενα άτομα δίχως να θεωρούν αυτές τις ενέργειές τους αισχρές, ο Ιβάν Ιλίτς ναι μεν δε θεώρησε τα δικά του έργα καλώς καμωμένα, ωστόσο τα λησμόνησε και η θολή τους ανάμνηση δεν τον πίκραινε πια. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Αφού διαβάσεις και κατανοήσεις το Κείμενο 1, να επισημάνεις για τις παρακάτω περιόδους λόγου αν το περιεχόμενό τους είναι Σωστό ή Λανθασμένο.

- α. Ο όρος mobbing δηλώνει τη σεξουαλική παρενόχληση σε δημόσιους χώρους.
- β. Η ανήθικη επικοινωνία, κατά την ψυχολόγο Leymann, πρέπει να είναι συνεχής και εξακολουθητική, για να θεωρηθεί mobbing.
- γ. Ως τοποθέτηση σε θέση «ψυγείο» θεωρείται η ψυχρή και απρόσωπη αντιμετώπιση ενός υπαλλήλου από τον εργοδότη του.
- δ. Κάποιοι εργοδότες δικαιολογημένα θεωρούν ότι μέσω του mobbing θα ενισχύσουν την παραγωγικότητα των εργαζομένων.
- ε. Στην Ελλάδα το φαινόμενο του mobbing συνεχώς αυξάνεται.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να κατονομάσεις τη βασική μέθοδο ανάπτυξης της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1 (μονάδες 2) και να καταγράψεις ένα σχετικό χωρίο (μονάδες 3). Γιατί ο συγγραφέας επιλέγει, κατά τη γνώμη σου, να χρησιμοποιήσει τη μέθοδο αυτή; (μονάδες 5)

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να καταγράψεις την ορθή από τις επιλογές που σου δίνονται αναφορικά με τη γλώσσα του Κειμένου 1:

1. «Ο εργαζόμενος είναι παραγωγικός όταν είναι ευχαριστημένος και σε ευχάριστο εργασιακό περιβάλλον και όχι όταν δέχεται καταχρηστικές επιθέσεις». (2^η παράγραφος)

Στην παραπάνω περίοδο λόγου η λέξη «καταχρηστικές» σημαίνει:

- α. παράνομες
- β. αναίτιες
- γ. υπερβολικές
- δ. ανούσιες

2. Στη φράση «ανάθεσης υπερβολικού όγκου εργασίας» (1^η παράγραφος) η λέξη «όγκου» χρησιμοποιείται:

- α. κυριολεκτικά
- β. μεταφορικά
- γ. ειρωνικά
- δ. χιουμοριστικά

3. «Υπάρχουν εργοδότες που πιστεύουν ότι μέσω της συστηματικής ηθικής παρενόχλησης των εργαζομένων θα πετύχουν μεγαλύτερη αποδοτικότητα». (2^η παράγραφος)

Ο λόγος στην παραπάνω περίοδο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί:

- α. κυριολεκτικός
- β. μεταφορικός
- γ. εικονοπλαστικός
- δ. χιουμοριστικός

4. Στη φράση «Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει και στην Ελλάδα να υπάρξει αντίστοιχη κινητοποίηση» (3^η παράγραφος) δηλώνεται:

- α. μετριοπάθεια
- β. αναγκαιότητα
- γ. πιθανότητα
- δ. βεβαιότητα

5. «Η ηθική παρενόχληση στο χώρο εργασίας παίρνει τη μορφή ταπεινωτικής συμπεριφοράς, άνισης μεταχείρισης, προσβολών, απομόνωσης, εξώθησης σε σφάλματα, απειλών, άσκησης ψυχολογικής βίας, ανάθεσης υπερβολικού όγκου εργασίας σε

συνδυασμό με κακόβουλα σχόλια για την δήθεν ελλιπή απόδοση, τοποθέτησης σε θέση «ψυγείο» χωρίς καθήκοντα και αντικείμενο εργασίας κ.ά.»

Το ύφος λόγου στο παραπάνω χωρίο, εξαιτίας της χρήσης του ασύνδετου σχήματος, είναι:

- α. λογοτεχνικό
- β. πληροφοριακό
- γ. απλό
- δ. ειρωνικό

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς το επάγγελμα που επέλεξε να ακολουθήσει ο Ιβάν Ιλίτς συνέβαλε στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του; (μονάδες 10) Κρίνεις θετικά ή αρνητικά την επιρροή που άσκησε η επιλογή του επαγγέλματος του δικαστικού στην προσωπικότητά του; (μονάδες 5) Να αναπτύξεις τεκμηριωμένα την απάντησή σου σε ένα κείμενο 130-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Η εργασία]

Το παρακάτω απόσπασμα βρίσκεται στο μεταφρασμένο από τη Λίζα Εκκεκάκη βιβλίο του James Suzman, Εργασία: Η ιστορία του πώς περνάμε τον χρόνο μας. Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2020, σσ. 14-16.

Ας δεχτούμε ότι, για το μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας, οι άνθρωποι δεν ανησυχούσαν για την έλλειψη αγαθών όσο εμείς σήμερα, αντιλαμβανόμαστε ότι η εργασία είναι κάτι παραπάνω από μια προσπάθεια επίλυσης του οικονομικού προβλήματος. Αυτό το αντιλαμβανόμαστε όλοι, αφού αποκαλούμε «δουλειά» διάφορες δραστηριότητες με ορισμένο σκοπό, πέραν της επαγγελματικής απασχόλησής μας. Λέμε, για παράδειγμα, ότι οι σχέσεις μας «θέλουν δουλειά», ότι «δουλεύουμε» το σώμα μας, ακόμα και τα χόμπι μας. [...]

Η «εργασία» σύμφωνα με τον πιο καθολικό ορισμό – που φαίνεται να καλύπτει από τους κυνηγούς-τροφοσυλλέκτες και τους κουστουμαρισμένους χρηματιστές έως τους γεωργούς αυτοσυντήρησης με τα ροζιασμένα χέρια και οποιονδήποτε άλλο – είναι η σκόπιμη κατανάλωση ενέργειας ή προσπάθειας σε ένα έργο για την επίτευξη ενός σκοπού ή αποτελέσματος.

Η έννοια της εργασίας πιθανολογούμε πως είναι από αυτές που σχημάτισαν οι αρχαίοι άνθρωποι μόλις άρχισαν να κατηγοριοποιούν τον κόσμο γύρω τους και να οργανώνουν τις εμπειρίες τους με βάση έννοιες, λέξεις και ιδέες. Η εργασία είναι μια από τις λίγες έννοιες – όπως αγάπη, γονεϊκότητα, η μουσική και το πένθος – από τις οποίες μπορούσαν πάντα να πιαστούν οι ταξιδιώτες, αλλά και οι ανθρωπολόγοι όταν βρίσκονταν μόνοι σε ξένη γη. Γιατί, ενώ η ομιλούμενη γλώσσα ή τα ακατανόητα έθιμα των άλλων αποτελούν εμπόδιο, το να βοηθήσεις κάποιον να κάνει μια δουλειά γκρεμίζει πιο γρήγορα τα τείχη απ' ό,τι μια αμήχανη κουβέντα. Είναι έκφραση καλής θέλησης και – όπως όταν χορεύουμε ή τραγουδάμε – όταν δουλεύουμε μαζί δημιουργείται σύμπνοια σκοπού και βιώματος.

Εάν αφήσουμε στην άκρη την άποψη ότι το οικονομικό πρόβλημα αποτελεί αιώνιο στοιχείο της ανθρώπινης ύπαρξης, έχουμε τη δυνατότητα όχι μόνο να διευρύνουμε τον ορισμό της εργασίας πέραν του βιοπορισμού, αλλά και να προσεγγίσουμε διαφορετικά [...] τη σχέση μας με την εργασία από την απαρχή της ζωής μέχρι και το πολυάσχολο παρόν μας.

Εγείρονται, επίσης, κάποια ερωτήματα. Γιατί αποδίδουμε σήμερα πολύ μεγαλύτερη σπουδαιότητα στην εργασία απ' ό,τι οι κυνηγοί και τροφοσυλλέκτες πρόγονοί μας; Γιατί, σε μια εποχή πρωτοφανούς αφθονίας, έχουμε τόσο έντονη νοοτροπία έλλειψης;

Κείμενο 2

Η θάλασσα

Απόσπασμα από το διήγημα Η θάλασσα, του πεζογράφου και βασικού εκπρόσωπου της ελληνικής ηθογραφίας Ανδρέα Καρκαβίτσα (1865-1922). Βρίσκεται στη συλλογή Λόγια της πλώρης, εκδόσεις Εστία, 2011. Έχει διατηρηθεί η ορθογραφία του κειμένου.

Ο πατέρας μου – μύρο το κύμα που τον τύλιξε – δεν είχε σκοπό να με κάνει ναυτικό.

- Μακριά, έλεγε, μακριά, παιδί μου, απ' το άτιμο στοιχειό! Δεν έχει πίστη, δεν έχει έλεος. Λάτρεψέ την όσο θες, δόξασέ την εκείνη το σκοπό της. Μην κοιτάς που χαμογελά, που σου τάζει θησαυρούς. Αργά-γρήγορα θα σου σκάψη το λάκκο ή θα σε ρίξη πετσί και κόκκαλο, άχρηστο στον κόσμο. Είπες θάλασσα, είπες γυναίκα, το ίδιο κάνει.

Και τα έλεγε αυτά ο άνθρωπος που έφαγε τη ζωή του στο καράβι· που ο πατέρας, ο πάππος, ο πρόπαππος, όλοι ως τη ρίζα της γενιάς ξεψύχησαν στο παλαμάρι¹. Μα δεν τα έλεγε μόνον αυτός, αλλά κι οι άλλοι γέροντες του νησιού, οι απόμαχοι των αρμένων² τώρα, και οι νιώτεροι, που είχαν ακόμη τους κάλους στα χέρια, όταν κάθιζαν στον καφενέ να ρουφήξουν τον ναργιλέ, κουνούσαν το κεφάλι και στενάζοντας έλεγαν:

- Η θάλασσα δεν έχει πια ψωμί. Ας είχα ένα κλήμα στη στεριά και μαύρη πέτρα να ρίξω πίσω μου.

Η αλήθεια είναι πώς πολλοί τους όχι κλήμα, αλλά νησί ολάκερο μπορούσαν ν' αποκτήσουν με τα χρήματά τους. Μα όλα τα έριχναν στη θάλασσα. Παράβγαιναν ποιος να χτίση μεγαλύτερο καράβι· ποιος να πρωτογίνη καπετάνιος. Και γω που άκουα συχνά τα λόγια τους και τα έβλεπα τόσο ασύμφωνα με τα έργα τους δε μπορούσαν να λύσω το μυστήριο. Κάτι, έλεγα, θεϊκό ερχόταν κ' έσερνε όλες εκείνες τις ψυχές και της γκρέμιζε άβουλες στα πέλαγα, όπως ο τρελοβοριάς στα στειρολίθαρα.

Αλλά το ίδιο κάτι μ' έσπρωχνε και μένα εκεί. Από μικρός την αγαπούσα τη θάλασσα.
[...]

¹ Παλαμάρι (το): χοντρό σχοινί καραβιού

² Άρμενα (τα): πανιά, ιστία

Έλειπε ο πατέρας με τη σκούνα³ από το ταξίδι. Μίσειε⁴ και ο καπετάν Καλιγέρης, ο θείος μου, για τη Μαύρη Θάλασσα. Του έπεσα στο λαιμό· τον παρακάλεσε κ' η μάνα μου από φόβο μην αρρωστήσω· με πήρε μαζί του.

- Θα σε πάρω, μου λέει, μα θα δουλέψης το καράβι θέλει δουλειά. Δεν είναι ψαρότρατα νάχης φαΐ και ύπνο. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να προσδιορίσεις τη σημασία της εργασίας, όπως παρουσιάζεται στο Κείμενο 1 (γύρω στις 60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να παραθέσεις ένα χωρίο από το Κείμενο 1, στο οποίο χρησιμοποιείται η μέθοδος του ορισμού (μονάδες 5). Γιατί, κατά τη γνώμη σου, γίνεται ευρεία χρήση του ορισμού από τον συγγραφέα; (μονάδες 5)

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

απασχόληση, ενέργεια, εργασία, έργο, δουλειά:

Για την καθεμιά από τις λέξεις αυτές να γράψεις μια περίοδο λόγου, διαφορετική από αυτή του Κειμένου 1, στην οποία να φαίνεται η σημασία της.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Για ποιους λόγους ο πατέρας του αφηγητή και οι γέροντες του νησιού ήθελαν να τον αποτρέψουν από το να γίνει ναυτικός (μονάδες 10); Συμφωνείς με την απόφαση του αφηγητή (μονάδες 5); Να γράψεις ένα κείμενο 100 - 150 λέξεων, στο οποίο να απαντάς τεκμηριωμένα στα ερωτήματα αυτά.

Μονάδες 15

³ Σκούνα (η): είδος πλοίου

⁴ Μισεύω: ταξιδεύω, φεύγω

Κείμενο 1

Ένας άλλος ρατσισμός...

Άρθρο του Κώστα Παπαχρήστου, δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική έκδοση του Βήματος στις 17 Σεπτεμβρίου 2012. Προσβάσιμο στο <https://www.tovima.gr/2012/09/17/opinions/enas-allos-ratsismos>.

Υπάρχει μια μορφή ρατσισμού που τη βιώνουμε ολόγυρά μας καθημερινά, προσπερνώντας την αδιάφορα όταν δεν μας στοχεύει. Αυτοί που τον υφίστανται δεν είναι καν απαραίτητο να έχουν διαβεί τα σύνορα της χώρας, πράγμα που ίσως εξηγεί γιατί το μαρτύριό τους ελάχιστα συγκινεί και διεγείρει τα ανθρωπιστικά ανακλαστικά της πλειοψηφίας των κατά δήλωση αντιρατσιστών...

Η σκηνή στην κεντρική πλατεία της Ηλιούπολης. Μια γυναίκα τρέχει να προλάβει στη στάση το ακριβοθώρητο λεωφορείο της περιοχής. Στο παγκάκι της στάσης κάθεται μια παρέα νεαρών, πάνω-κάτω σε ηλικία τρίτης λυκείου. Ξάφνου, ένα πόδι απλώνεται απ' το παγκάκι. Η γυναίκα σκοντάφτει πάνω του και πέφτει, ενώ την ίδια στιγμή η παρέα ξεσπά σε γέλια και σε επευφημίες γι' αυτόν που είχε τη φαινή ιδέα! Η γυναίκα σηκώνεται, μαζεύει ντροπιασμένη τα κομμάτια της και μπαίνει αμίλητη στο λεωφορείο, δευτερόλεπτα πριν κλείσει η πόρτα. Είναι φανερό ότι έχει προ πολλού συμβιβαστεί με την ιδέα πως ανήκει σε κατώτερη «ράτσα». [...]

Λεπτομέρεια: Η γυναίκα δεν ανήκε στους ευνοημένους της Φύσης, αυτούς που θα χαρακτηρίζονταν «ευειδείς»¹. Ήταν αρκετά ευτραφής, και τα χαρακτηριστικά της δεν είχαν, γενικά, τίποτα το «ελκυστικό» με βάση τις επιταγές του σύγχρονου σταρ-σύστεμ. [...]

Το περιστατικό δεν είναι μεμονωμένο. Ανάλογα συμβαίνουν καθημερινά στην Αθήνα (για να περιοριστώ στην πόλη μου). Και όλα, σχεδόν, έχουν ως αυτουργούς νέα παιδιά. Πολλά απ' αυτά κατεβαίνουν στους δρόμους συμμετέχοντας σε αντιρατσιστικά συλλαλητήρια, ενώ στο σχολείο βγάζουν πύρινες ανακοινώσεις κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. [...]

¹ Ευειδής (ο/η): αυτός/ή που έχει καλή εμφάνιση

Μια νέα γενιά, λοιπόν, αναδύεται φέροντας μέσα της τον σπόρο του φασισμού της εικόνας. Έτσι όπως η τελευταία επιβάλλεται με βάση τα προστάγματα ιδιοτελών κέντρων του διεθνούς image-making! Κι όσοι δεν είναι προικισμένοι με τις ιδιότητες που απαιτούν τα στερεότυπα, οφείλουν να υποβάλλονται σε πόνους κι έξοδα, ώστε να υπερνικήσουν, κατά το δυνατόν, την ίδια τη βούληση της Φύσης. [...]

Καμία προοδευτική πολιτική δύναμη, καμία ευαίσθητη ανθρωπιστική οργάνωση, κανένα αντιρατσιστικό κίνημα δεν ασχολήθηκε ποτέ με αυτό το είδος κοινωνικού ρατσισμού. Και κανείς απ' αυτούς δεν ανησύχησε για τις (εν μέρει κληρονομημένες, εν μέρει αναδυόμενες) νοοτροπίες και συμπεριφορές μιας πολύ σκληρής νέας γενιάς σε ό,τι αφορά την αισθητική διαφορετικότητα ή –ακόμα χειρότερα – τη φυσική αδυναμία. [...]

Κείμενο 2

Essai sur l' inégalité des races humaines

ξεχνιέται ο Αδόλφος Χίτλερ;

Το παρακάτω ποίημα του υπερρεαλιστή ποιητή Νίκου Εγγονόπουλου (1907-1985), προέρχεται από την ποιητική συλλογή Στην κοιλάδα με τους ροδώνες, εκδ. Ίκαρος, 1978. Ο τίτλος του ποιήματος στα γαλλικά είναι παρμένος από το Δοκίμιο για την ανισότητα των ανθρωπίνων φυλών του Γάλλου διανοούμενου Αρτύρ Ντε Γκομπινό.

αλήθεια –των αδυνάτων αδύνατο–
ποτές δεν εκατάφερα να καταλάβω
αυτά τα όντα που δεν βλέπουνε
το τερατώδες κοινό γνώρισμα τ' ανθρώπου
– το εφήμερο
της παράλογης ζωής του –
κι ανακαλύπτουνε διαφορές
– γιομάτοι μίσος – διαφορές
σε χρώμα δέρματος φυλή
θρησκεία

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Κατανοώντας το περιεχόμενο του Κειμένου 1, να χαρακτηρίσεις τις παρακάτω περιόδους λόγου ως Σωστές ή Λανθασμένες.

1. Το κείμενο αναφέρεται στο θέμα του ρατσισμού απέναντι σε μετανάστες.
2. Η γυναίκα δέχεται αδιαμαρτύρητα την πράξη των νεαρών, καθώς υποτιμά η ίδια τον εαυτό της.
3. Ο αρθρογράφος πιστεύει ότι η αντιρατσιστική στάση των νεαρών στο σχολείο είναι υποκριτική.
4. Ο αρθρογράφος υποστηρίζει ότι όσοι δεν ανταποκρίνονται στα στερεότυπα που θέτει ο φασισμός της εικόνας καλό θα ήταν να προσπαθήσουν να αλλάξουν την εμφάνισή τους.
5. Ο αρθρογράφος στηλιτεύει την αδιάφορη στάση προοδευτικών πολιτικών δυνάμεων και ανθρωπιστικών οργανώσεων για τη στάση της νέας γενιάς.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να καταγράψεις τη νοηματική σχέση που δηλώνουν οι ακόλουθες υπογραμμισμένες διαρθρωτικές λέξεις ή φράσεις του Κειμένου 1: όταν, είναι φανερό ότι, ενώ, ώστε, ή.

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Στα παρακάτω χωρία του Κειμένου 1 να επισημάνεις τον ρόλο των ακόλουθων σημείων στίξης.

α. του θαυμαστικού

Η γυναίκα σκοντάφτει πάνω του και πέφτει, ενώ την ίδια στιγμή η παρέα ξεσπά σε γέλια και σε επευφημίες γι' αυτόν που είχε τη φαινή ιδέα! (2^η παράγραφος)

β. των εισαγωγικών

Η γυναίκα δεν ανήκε στους ευνοημένους της Φύσης, αυτούς που θα χαρακτηρίζονταν «ευειδείς».(3^η παράγραφος)

γ. των κομμάτων, της παρένθεσης και της διπλής παύλας

Καμία προοδευτική πολιτική δύναμη, καμία ευαίσθητη ανθρωπιστική οργάνωση, κανένα αντιρατσιστικό κίνημα δεν ασχολήθηκε ποτέ με αυτό το είδος κοινωνικού ρατσισμού. Και

κανείς απ' αυτούς δεν ανησύχησε για τις (εν μέρει κληρονομημένες, εν μέρει αναδυόμενες) νοοτροπίες και συμπεριφορές μιας πολύ σκληρής νέας γενιάς σε ό,τι αφορά την αισθητική διαφορετικότητα ή – ακόμα χειρότερα – τη φυσική αδυναμία. (7^η παράγραφος)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια είναι η στάση του ποιητικού υποκειμένου απέναντι στο θέμα του ρατσισμού; Ποια συναισθήματα και σκέψεις σου προκάλεσε η ανάγνωση του ποιήματος; Ανάπτυξε την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Για την υποτέλεια των γυναικών

Το παρακάτω κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο του Σωτήρη Βανδώρου, που έχει δημοσιευτεί στο <https://bookpress.gr/stiles/dimosia-sizitisi/4176-mill-subjection> με τίτλο Για την υποτέλεια των γυναικών, του Τζον Στούαρτ Μιλλ στις 22 Ιουνίου 2014.

[...] Το να εναντιώνεσαι στην κοινωνία σου, τη Βικτωριανή Αγγλία, και να της καταμαρτυρείς όσα ο Μιλλ στο δοκίμιό του *Για την υποτέλεια των γυναικών* (1869), γνωρίζοντας εκ των προτέρων ότι θα δεχθείς το χλευασμό και την ειρωνεία, δεν είναι για τον καθένα. Αλλά ο Τζον Στιούαρτ τιμούσε ως ισότιμή του από κάθε άποψη τη Χάρριετ Τέιλορ με την οποία συνδεόταν στενά φιλικά επί μακρόν και την οποία παντρεύτηκε μετά το θάνατο του πρώτου της συζύγου. Είναι αυτή η ξεχωριστή σχέση που τροφοδοτεί το στοχασμό του, αλλά κι ο στοχασμός του που συμπληρωματικά δίνει ποιότητα και βάθος στη σχέση αυτή.

Ο Μιλλ παρατηρεί στο βιβλίο του ότι η αντίκρουση με ορθολογικά επιχειρήματα μιας βαθιά ριζωμένης πεποίθησης (που επιπλέον έχει σχεδόν καθολική αποδοχή), σαν κι αυτή στην οποία πρόκειται να επιτεθεί ανηλεώς, εμφανίζει σοβαρότατους περιορισμούς, όταν αυτή η πεποίθηση θεμελιώνεται κατεξοχήν σε παραδεδεγμένες¹ αντιλήψεις [...]

Είναι το πεδίο των έμφυλων σχέσεων, το οποίο μπαίνει στο στόχαστρο του Μιλλ και ο οποίος επιστρατεύει κάθε δυνατό επιχειρήμα στο πλαίσιο μιας σαρωτικής κριτικής που ισορροπεί μεταξύ της πολεμικής διάθεσης και του στόχου να κλονίσει, έστω, την εγκυρότητα των καθιερωμένων αντιλήψεων και πρακτικών. Το μείζον επιχειρήμα το οποίο διατρέχει σχεδόν το σύνολο του κειμένου βασίζεται στην αντιπαραβολή της κοινωνικής θέσης των γυναικών προς τη –μόλις προ ολίγων δεκαετιών από τη συγγραφή του δοκιμίου καταργημένη στη Βρετανική Αυτοκρατορία– δουλεία.

Εν ολίγοις, η κατάσταση των γυναικών, λέει ο Μιλλ, είναι *χειρότερη* αυτής των δούλων, κι αυτό συνιστά όνειδος για την ανθρωπότητα. Πρέπει να αλλάξει άρδην και άμεσα, προς όφελος όλων, ανδρών και γυναικών. «Η ισότητα των έγγαμων προσώπων έναντι του νόμου είναι ο μόνος τρόπος μέσω του οποίου αυτή η ιδιαίτερη σχέση μπορεί να

¹ Παραδεδεγμένος: αυτός που τον έχουν αποδεχτεί ευρέως ως προς την αλήθεια και το κύρος του. Παραδεδεγμένες απόψεις/αντιλήψεις, τα παραδεδεγμένα, αυτά που πολύς κόσμος δέχεται ως ορθά, αυτά που ισχύουν κατά παράδοση (ήθη, συμπεριφορές κ. λπ)

πάψει να αντιβαίνει στη δικαιοσύνη προς αμφότερες τις πλευρές και την κοινή τους ευτυχία, αλλά και το μοναδικό μέσο που μπορεί να κάνει την καθημερινή ζωή του ανθρώπινου είδους σχολείο υψηλής ηθικής καλλιέργειας».

Κείμενο 2

Η ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Το παρακάτω ποίημα είναι απόσπασμα της Ζωής Καρέλλη, με τίτλο Η άνθρωπος, και ανήκει στο συλλογικό τόμο Τα Ποιήματα, II, σσ. 123-24

Εγώ γυναίκα, η άνθρωπος,
ζητούσα το πρόσωπό Σου
πάντοτε,
ήταν ως τώρα του ανδρός
και δεν μπορώ αλλιώς
να το γνωρίσω.{...}

Πίστεψα πως υπάρχω,
θα υπάρχω,
όμως τότε υπήρχα δίχως του
και τώρα,
πώς στέκομαι, σε ποιο φως,
ποιος είναι ο δικός μου ακόμα
καϋμός;

Ω, πόσο διπλά υποφέρω,
χάνομαι διαρκώς,
όταν Εσύ οδηγός μου δεν είσαι.
Πώς θα δω το πρόσωπό μου,
την ψυχή μου πώς θα παραδεχτώ,
όταν τόσο παλεύω [...]

Και λέω πως είμαι ακέραιος
άνθρωπος
και μόνος. Δίχως του δεν

εγινόμεν
και τώρα είμαι και μπορώ
κι είμαστε ζεύγος χωρισμένο,
εκείνος
κι εγώ έχω το δικό μου φως,
εγώ ποτέ, σελήνη,
είπα πως δεν θα βαστώ απ' τον
ήλιο
κι έχω τόσην υπερηφάνεια
που πάω τη δική του να φτάσω
και να ξεπεραστώ, εγώ,
που τώρα μαθαίνομαι και πλήρως
μαθαίνω πως θέλω σ' εκείνον ν'
αντισταθώ
και δεν θέλω από κείνον τίποτα
να δεχτώ και δε θέλω να
περιμένω.[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60-70 λέξεις να παραθέσεις τις θέσεις του Τζον Στούαρτ Μιλλ για τις έμφυλες σχέσεις και τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις δυο τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στις περιόδους λόγου στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Πώς μπορείς να χαρακτηρίσεις το ύφος λόγου στο Κείμενο 1, απλό ή σοβαρό (μονάδες 4); Δικαιολόγησε την απάντησή σου με αναφορά σε τρεις γλωσσικές επιλογές (μονάδες 6) και αιτιολόγησε αυτήν την επιλογή με κριτήριο την πρόθεση του συγγραφέα (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Να περιγράψεις και να ερμηνεύσεις τις διακυμάνσεις των σχέσεων του ποιητικού υποκειμένου με τον άντρα, τεκμηριώνοντάς τις σε συγκεκριμένες αναφορές. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου προκάλεσε η ανάγνωση του ποιήματος; Οργάνωσε την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Κατηγορίες γυναικών που αφορά στις μέρες μας η Γιορτή της Γυναίκας]

Το παρακάτω κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο της Εύας Στάμου, που έχει δημοσιευτεί στον ιστότοπο bookpress.gr/stiles/210-stamou/1426-giorti-tis-gynaikas με τίτλο «Μας αφορά η Γιορτή της Γυναίκας;» στις 6 Μαρτίου 2011.

Η 8η Μαρτίου καθιερώθηκε το 1975 από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών ως η «Διεθνής μέρα εορτασμού των επιτευγμάτων των γυναικών» άσχετα από φυλετικούς, οικονομικούς, πολιτιστικούς ή γλωσσικούς διαχωρισμούς. Σκοπός της θεσμοθέτησης ήταν να συμβάλλει στην ισότητα μεταξύ των δύο φύλων.

Εξίσου σημαντική όμως είναι και η ισότητα ανάμεσα στις γυναίκες. Η απουσία οποιασδήποτε διάκρισης μεταξύ διαφορετικών ομάδων γυναικών μπορεί να κρύβει μια παγίδα που αντί να προάγει την ισότητα, αναδεικνύει συγκεκριμένες κοινωνικές και οικονομικές κατηγορίες, αγνοώντας την ίδια στιγμή τις πιο ευάλωτες ομάδες που έχουν πραγματική ανάγκη προστασίας και υποστήριξης.

Για ποιες γυναίκες μιλάμε όταν αναφερόμαστε στις γυναίκες που είθισται να γιορτάζουν την 8η Μαρτίου; Ποιες κατηγορίες γυναικών αφορά στις μέρες μας η Γιορτή της Γυναίκας; Η ανάγκη διαφοροποίησης είναι επιτακτική.

Μιλώντας για το κοινωνικό φάσμα, [...] μπορούμε να μιλήσουμε για γυναίκες της μεσαίας και της ανώτερης τάξης που μοιράζονται -στις Δυτικές κοινωνίες- την πολιτική και οικονομική εξουσία με τους άνδρες, αλλά και [...] για μητέρες που μεγαλώνουν στο σπίτι τα παιδιά τους, υπαλλήλους, φοιτήτριες, εργάτριες του ελάχιστου ημερομισθίου, «αόρατες» μπουσουλμάνες των αστικών κέντρων των οποίων κάθε επαφή με τον έξω κόσμο μεσολαβείται από τον σύζυγο ή τον κηδεμόνα, μετανάστριες από την ανατολική Ευρώπη που δουλεύουν ανασφάλιστες στα σπίτια ή τους αγρούς για ένα πιάτο φαΐ, τσιγγάνες που επαιτούν στα φανάρια.

Οι γυναίκες που διαφημίζουν το κορμί τους προς πώληση σε περιοδικά, εφημερίδες και τηλεοπτικά κανάλια -σαν οποιοδήποτε άλλο προϊόν- είναι ένα φαινόμενο που έχει πάψει να μας σοκάρει ή να μάς προβληματίζει ως κοινωνία, αφού θεωρούμε πλέον την κατάσταση αυτή φυσική. Συνέπεια αυτής της λογικής είναι η αποδυνάμωση του κινήματος κατά της σεξουαλικής εκμετάλλευσης. [...]

Στην άκρη του φάσματος έχουμε τις γυναίκες που αποκτούν πανεπιστημιακά πτυχία, ασχολούνται με τα κοινά, καθιερώνονται σε επαγγέλματα που μέχρι πρόσφατα θεωρούνταν καθαρά ανδρικά και ζουν τη ζωή τους με τρόπους που σταδιακά καταργούν τους παγιωμένους ρόλους και τα παραδοσιακά πρότυπα που ακόμα επικρατούν στις Δυτικές κοινωνίες. [...]

Κείμενο 2

Η ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΜΕΝΗ

Το παρακάτω διασκευασμένο απόσπασμα είναι από το έργο της Καλλιρρόης Παρρέν με τίτλο Η Χειραφετημένη (Η Χειραφετημένη. Τυπογραφείον Παρασκευά Λεώνη, Αθήναι 1900, σελ. 129-138, στον Τόμο Η', σελ. 357, εκδόσεις Σοκόλης, 1997

[...]Εάν έπαυες να με αγαπάς ποτέ, είχαν είπει την πρώτην ημέραν των γάμων της εις τον άνδρα της, θα απέθνησκον. Αλλ' ευθύς ως μετανοήσασα: *όχι, θα έμενεν η Τέχνη, θα μου έμενεν η εργασία. Θα έζων.*

Ο Κώστας¹ εννóει τώρα και αυτός την δύναμιν της Τέχνης. Εννóει όλα τα αισθήματα τα οποία αύτη αφυπνίζει. Ηννóει τα φίλτρα και τα μαγικά της μυστήρια. Ηννóει την μεγάλην αντίπαλον, την οποία ευρίσκουν τα ανυπότακτα πνεύματα και αι μικραί της ανθρωπίνης φύσεως ατέλειαι εις αυτήν.

Η Μαρία ακράτητος κατέβη εις τον κήπον. «Ελάτε, εφώναζε, διευθυνóμενη προς μιαν τεχνητήν λίμνην, η οποία ευρίσκετο óπισθεν της οικίας. Ελάτε εις την λίμνην, είναι πολύ εύμορφα».

Η πενθερά της κατέβη και αυτή την κλίμακα, χωρίς να εννοή καλά-καλά, διατί κατέβαινεν. Όταν όμως ησθάνθη τας ψυχράς σταγόνας του νερού επί του μετώπου της έστρεψεν προς τα όπισω. Ο Κώστας εσταμάτησε και αυτός.

Η μητέρα του δεν ήθελε να φανή ολιγώτερον της νύμφης της ηρωική και να δείξη ότι εφοβείτο την βροχήν, αλλά δεν ηννóει και να βραχή. «Φώναξέ την να επιστρέψη, είπεν εις τον υιόν. Η υγρασία θα την πειράξη. Αι νέαι γυναίκες είναι πάντοτε απερίσκεπτοι τας πρώτας ημέρας του γάμου των».

Η Μαρία, η οποία δεν ήτο μακράν, ήκουσε τους λόγους της πενθεράς της. Έσπευσε να επιστρέψη, φοβουμένη μήπως την δυσαρεστήση. Και ως δια να δικαιολογηθή,

¹ Στο μυθιστόρημα Η Χειραφετημένη, η Μαρία Μύρτου, ζωγράφος από την Αθήνα, ζει και εργάζεται μόνη στην Κωνσταντινούπολη. Εκεί γνωρίζει τον Κώστα Μεμιδώφ, γόνου φαναριώτικης οικογένειας και τον παντρεύεται κρυφά.

εδοκίμασε να της περιγράψει το θέαμα της λίμνης, όταν βρέχη. «Η λίμνη, η τόσος ήσυχος και ακίνητος άλλοτε, ήρχισε λέγουσα, η οποία σπινθοβολεί, μόνον όταν ο ήλιος στέλη θερμά φιλιά, η λίμνη τώρα με την βροχήν παίρνει τα φιλιά της οπίσω. Και να ιδήτε πως ανοίγει χίλια στόματα και πώς δέχεται τα ξενητευμένα της και πώς αναστατώνει τα ήσυχα και δροσερά παλάτια της...»

Η πενθερά της την έβλεπε, ως να εφαινετο αμφιβάλλουσα αν η νύμφη της ήτο καλά. Αυτή εσκέπτετο πώς θα επέστρεφεν εις το Σταυροδρόμι με τας τρομερές λάσπες των δρόμων και η Μαρία ωμιλούσε για φιλιά και δροσερά παλάτια. Δεν ημπόρεσε να κρατήσει έν μειδιάμα² οίκτου, το οποίον δεν διέφυγε την προσοχήν του Κώστα. Και καθώς εγνώριζε καλά την μητέραν του, εμάντευσε τας σκέψεις της. Δεν θα την εννοήση ποτέ την Μαρίαν η μητέρα, εσκέπτετο! Και ησθάνετο ως κάτι να του επίεζε την ψυχήν.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60-70 λέξεις να παραθέσεις τα ερωτήματα που θέτει η συντάκτρια και τις απαντήσεις που επιχειρεί να δώσει.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Κατά τη γνώμη σου, οι τρεις τελευταίες παράγραφοι του Κειμένου 1 μπορούν να αποτελέσουν μια ξεχωριστή νοηματική ενότητα; Απάντησε με συντομία και τεκμηριωμένα με σχετικές αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση σωστή).

1 «Η 8η Μαρτίου καθιερώθηκε το 1975 από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών ως η...» (1^η παράγραφος): η λέξη «καθιερώθηκε» με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

² Ελαφρύ χαμόγελο (με ειρωνική χροιά)

- α. κατακυρώθηκε
- β. καταχωρήθηκε
- γ. επικυρώθηκε
- δ. ορίσθηκε

2.«Η απουσία οποιασδήποτε διάκρισης μεταξύ διαφορετικών ομάδων γυναικών μπορεί να κρύβει μια παγίδα που αντί να προάγει την ισότητα...» (2^η παράγραφος). Με τη μεταφορά ως εκφραστικό σχήμα η συντάκτρια επιχειρεί να:

- α. κάνει το νόημα της φράσης πιο ζωντανό και το ύφος λόγου πιο ειρωνικό,
- β. χρησιμοποιεί τη λέξη με την πραγματική της σημασία,
- γ. αναδεικνύει τον κίνδυνο που παραμένει παρά την ισότητα,
- δ. συγκρίνει δύο έννοιες, την ισότητα των γυναικών και τη διαφορετικότητα.

3. Η λέξη «φάσμα» (4^η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

- α. φάντασμα
- β. φωτεινή δέσμη
- γ. συχνότητες
- δ. μια κλίμακα με νοητά άκρα.

4. «...των οποίων κάθε επαφή με τον έξω κόσμο μεσολαβείται από τον σύζυγο ή τον κηδεμόνα» (4^η παράγραφος): Με την επιλογή της παθητικής σύνταξης στην παραπάνω πρόταση η συντάκτρια επιδιώκει να:

- α. τονίσει την εξάρτηση και κηδεμονία των γυναικών αυτών από τους άντρες τους,
- β. επισημάνει την ευθύνη των αντρών για την παραπάνω κατάσταση,
- γ. δηλώσει το άνοιγμα της μεταχείρισης με τις γυναίκες του δυτικού κόσμου,
- δ. ειρωνευτεί την κατάσταση των γυναικών που κηδεμονεύονται από τους άντρες τους.

5. «έχει πάψει να μας σοκάρει»: η φράση-σχόλιο της συντάκτριας (5^η παράγραφος) δηλώνει:

- α. παραδοχή
- β. συμφωνία
- γ. επιδοκιμασία
- δ. αγανάκτηση

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις τη διαφορετικότητα των δύο γυναικών, που πρωταγωνιστούν στο Κείμενο 2, τεκμηριώνοντάς την με συγκεκριμένες αναφορές (120-150 λέξεις).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

**[Φύλο και επαγγελματικός προσανατολισμός: ο ρόλος των Μ.Μ.Ε. στην επιλογή
επαγγέλματος από τα δύο φύλα]**

Το Κείμενο είναι απόσπασμα άρθρου των Δόμνα Κακανά, Γιάννη Καμαριανού και Παναγιώτας Μεταλλίδου το 2002, στο επιστημονικό περιοδικό «Μέντορας» (τ. 2, σελ. 18-28)

Είναι χαρακτηριστικό ότι τα δύο φύλα φαίνεται να αντιλαμβάνονται διαφορετικά το ρόλο των Μ.Μ.Ε. και τη συνεισφορά τους στον επαγγελματικό προσανατολισμό των νέων. Από τη μια μεριά, τα αγόρια θεωρούν σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι τα κορίτσια τα Μ.Μ.Ε. ως μέσα διάδοσης επιστημονικών γνώσεων, αξιών και πληροφόρησης για επαγγέλματα, καθώς και ως μέσα πληροφόρησης για τον κόσμο γενικότερα. Γεγονός που τα κατευθύνει στην αναζήτηση της πληροφορίας, όπως προαναφέραμε, σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι τα κορίτσια. Τα κορίτσια, από την άλλη, αντιλαμβάνονται σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι τα αγόρια τα Μ.Μ.Ε. ως μέσα προβολής και διαμόρφωσης επαγγελματικών προτύπων. Η αντίληψή τους αυτή αντανακλάται και στην επιλογή της συγκεκριμένης τηλεοπτικής ζώνης, όπου μέσα από τηλεοπτικά πρότυπα ενισχύονται αυτά τα πρότυπα (μεταγλωττισμένες σειρές και ποικίλα talk shows). Τέτοια μηνύματα πιθανόν να κατευθύνουν προς συγκεκριμένες επαγγελματικές επιλογές [...].

Πιστεύουμε ότι τα Μ.Μ.Ε. σε συνδυασμό με την εκπαίδευση μπορούν να συνεισφέρουν στον επαγγελματικό προσανατολισμό των νέων ανθρώπων. Μπορούν να αναδείξουν τις νέες συνθήκες μέσα στις οποίες διαμορφώνεται η παραγωγική διαδικασία, με τέτοιο τρόπο, ώστε αυτός να γίνει κατανοητός από τους νέους. Άλλωστε, σύμφωνα με τα ευρήματά μας, οι νέοι φαίνονται πρόθυμοι να διεκδικήσουν ένα πολύπλευρο και γόνιμο επαγγελματικό προσανατολισμό από μια ποικιλία πηγών. Στα πλαίσια αυτά αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα της χρήσης των σύγχρονων Μ.Μ.Ε. Ωστόσο, δεν παραλείπουν, ιδιαίτερα τα κορίτσια, να τονίζουν το σεξιστικό τους χαρακτήρα στον τρόπο προβολής των επαγγελματικών αξιών.

Καθώς η ερευνητική δραστηριότητα με επίκεντρο τα Μ.Μ.Ε. φαίνεται πως ωριμάζει, οι περισσότερες έρευνες συμφωνούν πως οι επιδράσεις των Μ.Μ.Ε. δεν είναι αναγκαστικά άμεσες και δραστικές, αλλά διάχυτες και μακροχρόνιες. Δεν περιορίζονται σε συγκεκριμένες συμπεριφορές ή κοινωνικές δραστηριότητες ούτε σε συγκεκριμένες χρονικές στιγμές, αλλά έχουν συνολική επίδραση στην γενική εξέλιξη των πολιτικών, οικονομικών

και κοινωνικών διαδικασιών. Τα Μαζικά Μέσα Επικοινωνίας και Ενημέρωσης έχουν εν δυνάμει την ικανότητα να λειτουργήσουν χειραφετικά τόσο ως προς την επαγγελματική επιλογή των νέων ανθρώπων, αγοριών και κοριτσιών, όσο και ως προς τη θετική παρέμβαση στο πρόβλημα της ισότητας των δύο φύλων. Η δύναμη του μαζικού Μέσου, αλλά και του νέου Μέσου της σύγχρονης τεχνολογίας είναι τέτοια, ώστε να μπορεί να **υπερνικήσει** εμπόδια, όπως για παράδειγμα ο σεξισμός ή ακόμα και η γεωγραφική απόσταση ή η πολιτισμική απομόνωση από τα κέντρα προώθησης του επαγγελματικού προσανατολισμού και να λειτουργήσει εξισωτικά απέναντι σε κάθε μορφή, φυλετικών, κοινωνικών, οικονομικών, μορφωτικών, γεωγραφικών ανισοτήτων.

Κείμενο 2

Αξιωματικός

Το ποίημα είναι του Μάρκου Μέσκου (1935-2019) και δημοσιεύτηκε στη συλλογή Πριν από τον θάνατο, το 1958 και στη συλλογή Μαύρο δάσος, εκδόσεις Νεφέλη, 1999.

Στο σκολειό, πολλές φορές η δασκάλα μάς ρωτούσε:

– Και τι θα γίνετε σα μεγαλώσετε, τι θα γίνετε
όταν σκορπίσετε από δω,
σαν γίνετε άντρες;

Κατέβαζα το κεφάλι κι έλεγα μέσα μου:

– Αξιωματικός πάνω στο άλογο, αξιωματικός!...

Μα τώρα που γνωρίζω τι σημαίνουν τα παράσημα,
τ' αστέρια πάνω στις επωμίδες, τώρα που γνωρίζω
τι σημαίνουν οι γυαλισμένες μπότες, τι σημαίνουν
τα σπιρούνια και οι ματωμένες σάλπιγγες,
προτιμώ να 'μαι βοσκός με τα γελάδια
όλη μέρα, βρέχει, χιονίζει, στο δάσος...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να καταγράψεις, σε 50-60 λέξεις, τους τρόπους με τους οποίους οι νέοι αντιλαμβάνονται την προσφορά των ΜΜΕ στον επαγγελματικό τους προσανατολισμό, αναλόγως με το φύλο τους, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Άλλωστε, Ωστόσο: Ποιος είναι ο ρόλος των δύο λέξεων στην οργάνωση των νοημάτων της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1;

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις με την ένδειξη Σωστό ή Λάθος, σύμφωνα με τα νοήματα του Κειμένου 1.

1. Το ύφος του Κειμένου 1 είναι, κατά κύριο λόγο, παιγνιώδες.
2. Στην παρένθεση της 1^{ης} παραγράφου (μεταγλωττισμένες σειρές και ποικίλα *talk shows*) αναφέρονται παραδείγματα τηλεοπτικών εκπομπών που παρακολουθούν τα κορίτσια.
3. Το Κείμενο 1, ως επιστημονικό άρθρο, έχει προσεγμένο λεξιλόγιο.
4. Στην τελευταία περίοδο του Κειμένου 1 «Η δύναμη ... γεωγραφικών ανισοτήτων» παρατηρείται πολυσύνδετο σχήμα.
5. Η λέξη «υπερνικήσει» στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 μπορεί να αντικατασταθεί με την λέξη «ξεπεράσει», χωρίς να διαφοροποιηθεί το νόημα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις, αξιοποιώντας χωρία του Κειμένου 2, την αλλαγή στα επαγγελματικά όνειρα του ποιητικού υποκειμένου. Συμφωνείς ή διαφωνείς με τη στάση του; Το κείμενό σου να έχει έκταση 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Οι γυναίκες κινδυνεύουν περισσότερο από τη φτώχεια στην Ευρώπη]

Το ακόλουθο άρθρο είναι της Δανάης Μαραγκουδάκη, δημοσιευμένο στις 8/3/2021 στον ιστοχώρο της εφημερίδας Capital. Είναι ελαφρά διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Μεγαλύτερο κίνδυνο να βρεθούν σε καθεστώς φτώχειας έχουν οι γυναίκες απ' ό,τι οι άνδρες στην Ευρώπη, σύμφωνα με τον Ειδικό Εισηγητή του ΟΗΕ¹ για ζητήματα φτώχειας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Olivier De Shutter, ο οποίος πραγματοποίησε πρόσφατα αποστολή δύο μηνών στην Ευρωπαϊκή Ένωση ερευνώντας τους τρόπους με τους οποίους οι χώρες της Γηραιάς Ηπείρου αντιμετωπίζουν τη φτώχεια.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει πως οι γυναίκες διατρέχουν δυσανάλογα μεγαλύτερο κίνδυνο να βρεθούν σε συνθήκες φτώχειας σε σύγκριση με τους άνδρες. Το ποσοστό ξεκινά από το 22,3% έναντι 20,4% και μεγαλώνει σε μεγαλύτερες ηλικίες (22,3% έναντι 18,2%).

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ², το ποσοστό κινδύνου φτώχειας το 2019 ήταν ελαφρώς υψηλότερο για τις γυναίκες (18%) σε σχέση με τους άνδρες (17,7%). Ωστόσο, σε μεγαλύτερες ηλικίες το χάσμα διευρύνεται: Ο κίνδυνος φτώχειας για άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών εκτιμάται σε 13,4% για τις γυναίκες και σε 10,9% για τους άνδρες. Ο κίνδυνος φτώχειας για τις γυναίκες άνω των 75 ετών εκτιμάται σε 15,4%, ενώ για τους άνδρες της αντίστοιχης ομάδας ηλικιών σε 9,3%.

Σύμφωνα με τον Ειδικό Εισηγητή του ΟΗΕ αυτό συμβαίνει, διότι υπάρχει ακόμη διαχωρισμός των ρόλων μεταξύ γυναικών και ανδρών, με αποτέλεσμα να είναι πιο δύσκολο για τις γυναίκες να αναζητήσουν μακροχρόνια και πλήρους απασχόλησης εργασία. Ακόμη, η επαγγελματική σταδιοδρομία των γυναικών διακόπτεται συχνά, για να καλυφθεί η φροντίδα των παιδιών, ενώ πολλές γυναίκες εργάζονται με μερική απασχόληση, οπότε το επίπεδο των συντάξεων που λαμβάνουν είναι πολύ χαμηλότερο. [...]

Ωστόσο, όπως υποστηρίζει ο Ειδικός Εισηγητής, είναι σήμερα η ευκαιρία να ανοίξει εκ νέου η συζήτηση σχετικά με το είδος της κοινωνίας που θέλουμε. «Πρέπει να

¹ Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

² Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

οικοδομήσουμε μια συμπεριληπτική κοινωνία που δίνει σε κάθε άτομο μια δίκαιη ευκαιρία για μια αξιοπρεπή ζωή. Αυτό σημαίνει πως χρειάζεται καταπολέμηση των διακρίσεων κατά των ατόμων που βρίσκονται σε καθεστώς φτώχειας, η δημιουργία περισσότερων ευκαιριών απασχόλησης για άτομα με χαμηλά επίπεδα προσόντων και η επένδυση στην εκπαίδευση των ανθρώπων και τη διά βίου κατάρτιση», σημείωσε χαρακτηριστικά.

Κείμενο 2

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΝΑΛΗΣ (1884 - 1974)

Το ημερολόγιο της Πηνελόπης

Το ακόλουθο απόσπασμα είναι από το ομώνυμο έργο του Βάρναλη, δημοσιευμένο στο «Κώστας Βάρναλης, 1956. Πεζός λόγος». Αθήνα: Κέδρος. Διατηρήθηκε η ορθογραφία του αρχικού κειμένου.

Κεφάλαιο Α΄ Ο μισεμός

Πρωταπριλιά!... Σαν ψέμα. Ακόμα να το πιστέψω. Κι όμως έφυγε στ' αληθινά. Τώρα δα, μπροστά στα μάτια μου. Βουίζουν ακόμα τα μελίγγια μου και γυρίζει το νησί σα μυλόπετρα. Έφυγε! Ας με συντρέξουν οι θεοί και πρώτ' απ' όλους η Αιδώς.

Βαστάω το φτερό της χήνας στον αέρα δω και μIAN ώρα. Το μελάνι στέγνωσε στην άκρη του δέκα φορές. Δεν ξανάκαν' αυτή τη δουλειά. Να γράψω; Να μη γράψω; Και τι; Κι ως πότε;

Είμαι τόσο θλιμένη κι αδειανή, που για να παρηγοριέμαι και να γεμίζω κάπως τη ζωή μου, θα κρατήσω τούτα τα σημειώματα. Μα θα τα συνεχίσω; Θα τα τελειώσω!... Θα τα διαβάσω μεθαύριο του Δυσσέα; Ουφ! Τούτ' η αρρώστια, που μου τηνε κόλλησε Κείνος: να χωρίζω το τίποτα σε πολλά!

Από σήμερις ανοίγεται μπροστά μου καινούριος κόσμος. Και θα 'μαι μοναχή μου πλάστης του κι οδηγητής. Η πράξ' είναι πράγμα δύσκολο· το γράψιμο — καθένas γράφει!

Μ' άφησε νια³ γυναίκα μ' ένα νευρικό παιδί στα φουστάνια μου. Κι ούτε με φίλησε, για να μη δείξει τάχατες αδυναμία μπροστά σε παρακατιανούς. Σα να με φιλούσε δηλαδή στο σπίτι! Ντογρού⁴ στο ψητό... Ορτός⁵ απάνου στο μπαστούνι του φλόκου, σίντας⁶ σαλπάρισε το καράβι του, μου κίνησε την τριχωτή του χέρα βλέποντας αλλού. Ξέρει τις

³ νέα

⁴ Κατευθείαν

⁵ Όρθιος

⁶ Όταν, τη στιγμή που ...

γυναίκες! Ψηλός και μαύρος σαν τα πουρνάρια του Πεταλείκου του βουνού, ξυπόλυτος και ξεμανίκωτος γέμιζε με το μπόι του και με τη μαυρίλα του τον ουρανό και το πέλαγο. Και νόμιζες, πως βαστούσε πάνου στο χοντρό του το σβέρκο το μέγα βάρος τ' ουρανού με τον ήλιο του και με τα πνέματα! Ήταν όλος χωμένος μέσα στα κόκκινα γένια του και στ' άκουρα τα μαλλιά του — και στα πηχτά του τα φρύδια. Και της φωνής του το βρόντημα ξεπετιότανε μεσ' από τα στήθια του σαν του χαλκού μεσ' απ' τη σπηλιά των Κορυβάντων⁷.

Τον είπαν: «τρομάρα των ανθρώπων». Και ποτές του δεν ήτανε τόσο τρομερός, όσο σήμερις, όντας τον αγκάλιαζε και τον έπαιρνε μαζί του ο μέγας ήλιος.[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να καταγράψεις, σε 40- 50 λέξεις, τους λόγους για τους οποίους οι γυναίκες κινδυνεύουν περισσότερο από τους άντρες να βρεθούν σε συνθήκες φτώχειας, σύμφωνα με την συντάκτρια του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Μια από τις βασικές λειτουργίες του προλόγου σε ένα κείμενο είναι η ομαλή μετάβαση στο θέμα που θα αναπτυχθεί στη συνέχεια. Πώς επιτυγχάνεται αυτός ο στόχος στον πρόλογο του Κειμένου 1;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων με την ένδειξη Σωστό ή Λάθος, σύμφωνα με το Κείμενο 1. Η απάντησή σου να μεταφερθεί στο απαντητικό φύλλο.

1. Το Κείμενο 1 παρουσιάζει εκτενή χρήση της συνυποδηλωτικής λειτουργίας της γλώσσας.
2. Το λεκτικό σχήμα «Γηραιάς Ηπείρου», στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 1 είναι περίφραση, πιο συγκεκριμένα αντονομασία.

⁷ Μυθολογικά πρόσωπα συνδεδεμένα με τη λατρεία της θεάς Κυβέλης.

3. Η λέξη «συνθήκες», στην 2η παράγραφο του Κειμένου 1, θα μπορούσε να αντικατασταθεί από την λέξη «κινδύνους» χωρίς να αλλάξει το νόημα της πρότασης.
4. Η λέξη «διακόπτεται» στην 4η παράγραφο του Κειμένου 1, θα μπορούσε να έχει ως αντώνυμό της τη λέξη «συνεχίζεται».
5. Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 η άποψη του Ειδικού Εισηγητή του ΟΗΕ διατυπώνεται με τρόπο που δηλώνει δυνατότητα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Αξιοποιώντας τα κατάλληλα χωρία, πώς θα χαρακτήριζες την ψυχική κατάσταση της Πηνελόπης, όπως αυτή σκιαγραφείται στο Κείμενο 2; (μονάδες 10) Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιουργεί η στάση της; (μονάδες 5) Να απαντήσεις σ' ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Συνέντευξη: Ο Τζον Νας μιλάει στον Θανάση Λάλα

Ο Τζον Νας (1928 - 2015) είναι ο θεμελιωτής της σύγχρονης Θεωρίας των Παιγνίων. Το 1994 τιμήθηκε με το βραβείου Νομπέλ Οικονομικών και το 1999 με το βραβείου Steele Μαθηματικών. Το ακόλουθο κείμενο είναι απόσπασμα συνέντευξης που παραχώρησε στον δημοσιογράφο Θανάση Λάλα, τον Νοέμβριο του 2008, δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Το Βήμα».

Θ.Λ. Εσείς αυτό που θέλατε πάντα ήταν να ασχοληθείτε με την έρευνα; Και πότε το αποφασίσατε;

Τ.Ν. Όταν ήμουν νέος, με ενδιέφερε πάρα πολύ η μελέτη της επιστήμης, αλλά τότε δεν μπορούσα να καταλάβω ότι αυτό μπορεί να είναι συγχρόνως και επικερδές, ότι μπορεί δηλαδή κάποιος να ζει από αυτό. Στην αρχή είχα σκεφθεί να γίνω μηχανικός. Έφυγα λοιπόν από το σπίτι μου και ξεκίνησα τις σπουδές μου σε ένα κολλέγιο, σε μια σχολή μηχανικών για την ακρίβεια. Εκεί υπήρχαν κάποιοι καθηγητές οι οποίοι με επηρέασαν. Έστρεψαν το ενδιαφέρον μου σε άλλες επιστήμες, όπως η χημεία και τα μαθηματικά, και έτσι αποφάσισα να αλλάξω τις σπουδές μου και να γίνω μαθηματικός.

Θ.Λ. Υπάρχει μια συγκεκριμένη στιγμή κατά την οποία αποφασίζει κανείς με τι θα ασχοληθεί στη ζωή του; Συνέβη σ' εσάς, π.χ., κάτι που σας έστρεψε στην έρευνα;

Τ.Ν. Το να ασχοληθώ με την έρευνα δεν ήταν μια απόφαση που πήρα τυχαία ή μια απόφαση της στιγμής. Ήταν συνειδητή επιλογή, η οποία αφορούσε την καριέρα μου. Μπορεί κάποιος να γίνει επιτυχημένος μαθηματικός χωρίς να ασχοληθεί με την έρευνα. Μπορεί, π.χ., να γίνει καθηγητής ή κάτι άλλο. Επαγγελματικά υπάρχουν διάφορες εναλλακτικές δυνατότητες.

Θ.Λ. Μπορείτε να φανταστείτε πώς θα ήταν η ζωή σας σήμερα αν δεν είχατε κάνει αυτή την επιλογή;

Τ.Ν. Η αλήθεια είναι ότι η ζωή ενός ανθρώπου επηρεάζεται άμεσα από τις επιλογές που θα κάνει σε νεαρή ηλικία. Στο ξεκίνημα της ζωής υπάρχουν διάφορες εναλλακτικές λύσεις για το ποιον δρόμο θα ακολουθήσει κανείς ή ιδέες για το πώς θα εξελιχθεί. Αυτό αργότερα είναι - δυστυχώς - καθοριστικής σημασίας για όλα τα πράγματα. [...]

Κείμενο 2

Με το παράξενο όνομα Ραμάνθις Ερέβους. Ο θάνατος ήρθε τελευταίος

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το ομώνυμο μυθιστόρημα που έγραψε η Ζυράννα Ζατέλη (1951 -), εκδόσεις Καστανιώτη, 2001.

Από το έβδομο έτος της ζωής του ό,τι του έδινε μεγαλύτερη ευχαρίστηση ήταν να καταπιάνεται με ξύλα και φαλτσέττες, να φτιάχνει ξυλοπράγματα. Την αξία που είχε για έναν πεινασμένο μια φέτα ψωμί κι ένα κομμάτι τυρί, για τον ερωτευμένο ή τον άρρωστο ένα νεύμα ελπίδας από την άλλη μεριά, γι' αυτόν την είχε ένα κομμάτι ξύλο, οτιδήποτε ξύλο, και μια φαλτσέττα ή ένα πριονάκι. Η πείνα του ήταν καθημερινή, ήταν – να πούμε έτσι – και θηλυκή: γεννούσε κι άλλη πείνα (χωρίς να υποχρεώνεται άλλωστε σε κανέναν), κι όσο για τα νεύματα, αυτά έδιναν κι έπαιρναν ανάμεσα στον ίδιο και στα στοιχεία του, στα έργα των χεριών του, που ακόμα είχαν μια άτεχνη κοψιά, μια αδεξιωσύνη ή ζαβάδα (ήταν κι αριστερόχειρ), αλλά που σίγουρα υποδήλωναν ένα βαθύ μεράκι, μια καλώς εννοούμενη τρέλλα, και φυσικά μιλούσαν στην καρδιά του. «Θα τον χάσεις», έλεγαν στον πατέρα του κάποιοι άντρες, «θα σ' τον φάει η φαλτσέττα». «Αν είναι να τον φάει η φαλτσέττα, γιατί να μην τον φάει το αμόνι», σκεφτόταν εκείνος, που δοκίμασε από τότε να τον μπάσει στα μυστικά της δικής του τέχνης, της σιδηρουργικής, αλλά έπεσαν στο κενό οι προσπάθειές του. «Εσύ τα σίδερα, εγώ τα ξύλα, γιατί να μαλώνουμε;» του έλεγε ο μικρός Αναστάσης. Κι από κει που ήταν γνωστός ως «ο γιος του σιδερά ο δεύτερος» (υπήρχε σ' αυτό το τελευταίο και μια χροιά ιδιαίτερη, η μνεία κάτινος¹), έγινε κατά κάποιον τρόπο ο Ντάφκος «ο πατέρας του μικρού ξυλουργού». Τον έλεγαν ξυλουργό για ευκολία, δεν ήξεραν πώς αλλιώς να ονομάσουν αυτήν του τη μανία με το ξύλο, κι άλλωστε, προκειμένου να το βρίσκει και σε μορφές πιο κατεργασμένες, να κάνει δοκιμές διάφορες, συχνά τον έβλεπαν στο κατώφλι τους οι ξυλουργοί του τόπου να τους ζητάει τα περισσεύματα, αυτά που είχαν για πέταμα. Του τα έδιναν, τον καλούσαν μάλιστα να περάσει μέσα, να διαλέξει ό,τι ήθελε, μα και να τα πετούσαν στον αέρα, όπως κόκκαλα σε σκύλο, αυτός θα τα 'παιρνε, θα έσκυβε να τα μαζέψει ένα-ένα και να τα φέρει στην δική του γωνιά.

Μερικοί απ' τους μαραγκούς του ζητούσαν κι ένα αντάλλαγμα, ένα και μοναδικό: να τους πει τα «σύμφωνα» για να σπάσουν πλάκα. Γιατί ο Αναστάσης είχε κι αυτό το ταλέντο: να λέει σαν νερό τα σύμφωνα της αλφαβήτας πηδώντας τα φωνήεντα: βου-γου-δου-ζου-θου-κου-λου-μου-νου-ξου-που-ρου-σου-του-φου-χου-ψού! Όλοι με τη σειρά τους δοκίμαζαν, φανερά ή κρυφά, μα κανείς δεν κατάφερνε να πει με μια ανάσα αυτό το μακρυνάρι, τόσο γοργά κι αλάνθαστα που το 'λεγε εκείνος. Και το ξανάλεγε όσες φορές

¹ Κάποια αναφορά.

ήθελαν, χωρίς όμως να διασκεδάζει και πολύ με τα γέλια τους ή να το παίρνει επάνω του που δεν μπορούσαν να τον μιμηθούν – το θεωρούσε αμελητέο μπροστά στα ξύλα. Κι ένας απ’ αυτούς πήγε μια μέρα στον Ντάφκο και του πρότεινε να πάρει στην δούλεψη του τον Αναστάση, γιατί του φαινόταν, είπε, πολύ προκομμένος.

«Για να σου λέει τα βου-γου-δού ή για την δουλειά;» τον ρώτησε ο Ντάφκος.

«Για την δουλειά, να τον κάνω μαραγκοπαίδι περιωπής», είπε εκείνος. «Ε, κι αν μου λέει πότε-πότε τα βου-γου-δού, στις αναδουλειές, για να περνάει η ώρα...»

«Ξέχνα το έτσι κι αλλιώς», του είπε ο Ντάφκος, «αυτός δεν κάνει ούτε για μαθητής ούτε για δάσκαλος, ζει με τον εαυτό του, στην γωνιά του».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις, σε 40- 50 λέξεις, τα στοιχεία που διαμόρφωσαν την επαγγελματική πορεία του Τζον Νας, όπως τα αναφέρει στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Ο ερωτώμενος επιλέγει να οργανώσει την απάντησή του στην πρώτη ερώτηση στο Κείμενο 1 στη βάση της αφήγησης, της περιγραφής ή της επιχειρηματολογίας (μονάδες 4); Τεκμηρίωσε την απάντησή σου με αναφορά σε δύο γλωσσικές επιλογές (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων με την ένδειξη Σωστό ή Λάθος, σύμφωνα με το Κείμενο 1. Η απάντησή σου να μεταφερθεί στο απαντητικό φύλλο.

1. Το ύφος της συνέντευξης μπορεί να χαρακτηριστεί, κατά κύριο λόγο, ως οικείο.
2. Οι διπλές παύλες στο παρακάτω απόσπασμα δηλώνουν αντίθεση ως προς τα προηγούμενα: «Αυτό αργότερα είναι - δυστυχώς - καθοριστικής σημασίας για όλα τα πράγματα» (τρίτη απάντηση).

3. Στο απόσπασμα «Το να ασχοληθώ με την έρευνα δεν ήταν μια απόφαση που πήρα τυχαία ή μια απόφαση της στιγμής. Ήταν συνειδητή επιλογή ...» (δεύτερη απάντηση) παρατηρείται το σχήμα της άρσης – θέσης.
4. Η λέξη «επικερδές» (πρώτη απάντηση) μπορεί να αντικατασταθεί χωρίς να αλλοιωθεί το νόημα του κειμένου με τη λέξη «προσοδοφόρο».
5. Η λέξη «εναλλακτικές» (τρίτη απάντηση), έχει ως αντώνυμό της, στο συγκεκριμένο νοηματικό πλαίσιο τη λέξη «άλλες».

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιά είναι τα ταλέντα του Αναστάση, σύμφωνα με το Κείμενο 2 (μονάδες 5); Πώς κρίνεις τη στάση του πατέρα και των κατοίκων της περιοχής απέναντι σε αυτά τα ταλέντα (μονάδες 10); Να απαντήσεις, τεκμηριωμένα, σε ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Διαβάζουμε εφημερίδες;

Η Βενετία Αποστολίδου είναι καθηγήτρια Λογοτεχνικής Εκπαίδευσης στο ΠΤΔΕ του ΑΠΘ. Το κείμενό της, το οποίο διασκευάστηκε για τις ανάγκες της εξέτασης, δημοσιεύθηκε στο ηλεκτρονικό περιοδικό «Ο Αναγνώστης»: <https://www.oanagnostis.gr/diavazoume-efimerides>.

Η ανάγνωση εφημερίδων δεν εντάσσεται στις ευγενείς και απαιτητικές αναγνώσεις, αλλά στις ταπεινές, καθημερινές ασχολίες ανθρώπων όλων των κοινωνικών τάξεων και των μορφωτικών επιπέδων. Χρησιμοποιώ, καταχρηστικά και αυθαίρετα, ενεστώτα τη στιγμή που όλοι ξέρουμε πως σήμερα η ανάγνωση εφημερίδων έχει περιοριστεί πολύ, η ηλεκτρονική δημοσιογραφία, οι διαδικτυακοί ενημερωτικοί ιστότοποι, τα μπλογκς αποτελούν τη βασική πηγή ενημέρωσης, μαζί με την τηλεόραση βέβαια, για εκατομμύρια ανθρώπους. Παρόλα αυτά, εφημερίδες υπάρχουν ακόμη, σε έντυπη και ψηφιοποιημένη (πανομοιότυπη με την έντυπη) μορφή, και σήμερα θα ήθελα να μιλήσω γι' αυτές.

Διαβάζω εφημερίδα συστηματικά από δεκατεσσάρων χρόνων. Η ανακάλυψή της συνόδευε στην ουσία την ανακάλυψη του κόσμου, της κοινωνίας και της πολιτικής σε μια πορεία προς την ενηλικίωση. Την ξεκοκάλιζα, διατρέχοντας τα πάντα, το πολιτικό ρεπορτάζ, τις επιφυλλίδες, τις γελοιογραφίες, το πολιτικό κους κους, τα πολιτιστικά, κυρίως θέατρο, σινεμά, βιβλίο, τα κοινωνικά, τις συνεντεύξεις. Μόνο τα οικονομικά δεν διάβαζα έως την κρίση, ώσπου κατέληξα σήμερα να διαβάζω μέχρι και τα νέα των επιχειρήσεων. Τι μου έδινε αυτή η ανάγνωση που είχε γίνει οπωσδήποτε εθισμός; Μα μια αίσθηση της ζωντανής πραγματικότητας, την αίσθηση της συμμετοχής στο πολιτικό και κοινωνικό γίνεσθαι. Με βοηθούσε να διαμορφώσω απόψεις, ενώ μια εξίσου ισχυρή αποκάλυψη ήταν, όταν διαπίστωσα ότι μια μόνο εφημερίδα δεν αρκεί διότι δίνει μια όψη της πραγματικότητας, από ορισμένη οπτική γωνία. Κυρίως η εφημερίδα με βοηθούσε να κάνω επιλογές: ποια ταινία να δω, ποιο βιβλίο να διαβάσω, σε ποια θεατρική παράσταση να πάω, κανένας δε μπορούσε να με επηρεάσει περισσότερο στις επιλογές από τις κριτικές στήλες που εμπιστευόμουν. Η ανάγνωση της εφημερίδας για μένα και άλλους ανθρώπους της γενιάς μου ήταν βασικός μοχλός της ανάγνωσης συνολικά, καθώς μας οδηγούσε σε άλλες αναγνώσεις.

Ποια είναι σήμερα η σχέση των νέων με τις εφημερίδες; Όταν μιλούμε στο μάθημα για το πώς μπορούν να ενημερώνονται για βιβλία οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί, διαπιστώνω ότι δεν γνωρίζουν καν ότι οι εφημερίδες έχουν ένθετα για το βιβλίο. Όταν μιλούμε για άλλα αναγνωστικά υλικά που χρειάζεται ένα σύγχρονο μάθημα (που δε μπορεί να εξαντλείται μόνο στο σχολικό βιβλίο) διαπιστώνω ότι δεν γνωρίζουν τη δομή μιας εφημερίδας, τα είδη

των κειμένων που περιλαμβάνει. Είναι μεγάλη απώλεια για την καλλιέργεια του γραμματισμού το γεγονός ότι ποτέ δεν μπήκαν οι εφημερίδες στο σχολείο.

Κείμενο 2

Ένα παιδί μετράει τ' άστρα

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Μενέλαου Λουντέμη «Ένα παιδί μετράει τ' άστρα», εκδόσεις Δίφρος, 1956.

—Μπρε! κάνει ο γέρος σα βρεθήκανε στο φως. Αμ, εσύ είσαι παλικάράκι. Πώς είπες πως σε λένε;

—Μέλιο...

—Να όνομα! Να το χαίρεσαι, φως μου. Εγώ είμαι ο μπάρμπα σου ο Ανέστης. Από δω είναι η θεια σου η Αρετή. Κάτσε. Εδώ, εδώ, στο σοφρά. Έτσι. Ωχ! Έτσι ντροπιάρης είσαι; Αμ, θα πεθάνεις της πείνας! [...] Για το Γυμνάσιο δεν ήρτες; Το κατάλαβα. Είδες που σ' το 'λεγα, γριά;... Λοιπόν;

—Θα δώσω εξετάσεις..., είπε το παιδί. Όλο το καλοκαίρι δούλευα, και το χειμώνα... Και τώρα ήρτα για τις εξετάσεις. Έβαλα στην άκρη λίγα για τα βιβλία μου, και για το νοίκι, θα τρώω λίγο, μια φορά τη μέρα.

—Πολύ ακριβά, μικρό μου, τ' αγοράζεις τα γράμματα. Και τι έχεις σκοπό να τα κάνεις;

Ο Μέλιος εδώ τα 'χασε. Τι να τα κάνει; Ρωτάς; Να...Τα ήθελε! Δεν μπορούσε να κάνει χωρίς αυτά. Να, τα λαχταρούσε, έτσι... σαν το ψωμί, πώς το λένε;

—Τα θέλω... για... να διαβάζω βιβλία, είπε μόνο.

—Ε, καλά, έμαθες να διαβάζεις. Ύστερα! Τι κέρδος θα έχεις;

—Θέλω να φύγω απ' τα γελάδια. Να μπορώ να φορώ παστρικά ρούχα. Να γράφω και γράμματα, στρογγυλά σαν του δασκάλου. Και να μπορώ να μιλώ καλά. Να μη με περιγελάνε... Ύστερα θέλω να μάθω και κάτι μυστικά που έχουνε τα βιβλία, για να μπορώ να τα λέω και στους άλλους.

—Γι' αυτό μοναχά τα θέλεις;

—Λένε πως... άμα δεν ξέρεις γράμματα, είσαι στραβός.

—Ε, εσύ είσαι;

—Δεν ξέρω. Μπορεί και να είμαι...

—Δεν τα βλέπεις όλα όσα είναι μπροστά σου;

—Τα βλέπω. Μα μπορεί να είναι κι άλλα και να μην τα βλέπω. Και να τα δω μεθαύριο, που θα μάθω γράμματα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60-70 λέξεις να εκθέσεις τη σχέση που έχει, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η συντάκτρια με την εφημερίδα και για ποιους λόγους.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια χρησιμοποιεί συχνά ερωτήματα στο κείμενό της. Να τα εντοπίσεις και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στην οργάνωση του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποιο ρηματικό πρόσωπο επιλέγει η συντάκτρια στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 5); Πώς συνδέεται η συγκεκριμένη επιλογή, κατά τη γνώμη σου, με την πρόθεση της συντάκτριας σε αυτό το σημείο (μονάδες 10);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες στάσεις απέναντι στη μόρφωση αναδεικνύονται μέσα από τον διάλογο του γερο-Ανέστη με τον Μέλιο; Ποιες σκέψεις ή/και συναισθήματα σου δημιουργούν; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 -150 λέξεις, τεκμηριώνοντάς την με συγκεκριμένες αναφορές στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Η συγγραφή κατά την ωριμότητα]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο της Ιζαμπέλ Αλιέντε με τίτλο «Οι γυναίκες της ψυχής μου», εκδόσεις Ψυχογιός, 2021, μετ. Αγγελική Βασιλάκου, Πρόλογος: Σώτη Τριανταφύλλου, σ.σ. 95- (προσαρμογή στις ανάγκες της εξέτασης)

Ελλείπει φιλοδοξίας, υπήρξα τυχερή. Κανένας, και πόσο μάλλον εγώ, δεν μπορούσε να προβλέψει την άμεση αποδοχή που είχε το πρώτο μου μυθιστόρημα, καθώς και τα υπόλοιπα βιβλία μου. Ίσως η γιαγιά μου είχε δίκιο, όταν προφήτευε ότι η εγγονή της θα ήταν τυχερή, γιατί γεννήθηκε με ένα σημάδι σε σχήμα αστεριού στην πλάτη της. Για χρόνια νόμιζα ότι αυτό με έκανε ξεχωριστή, αλλά, όπως αποδεικνύεται, είναι κάτι συνηθισμένο, και με την πάροδο του χρόνου ξεθωριάζει.

Υπήρξα πάντοτε πετυχημένη στη δουλειά, γιατί η προειδοποίηση του παππού μου, ότι κάθε αδρανής χρόνος είναι χαμένος χρόνος, με σημάδεψε. Αυτός ήταν ο κανόνας μου επί δεκαετίες, μα έμαθα ότι ο ελεύθερος χρόνος μπορεί να γίνει το γόνιμο όπου ανθεί η δημιουργικότητα. Δε βασανίζω πια τον εαυτό μου με υπερβολική πειθαρχία, όπως κάποτε, γράφω για την απόλαυση να διηγούμαι μια ιστορία λέξη προς λέξη, βήμα προς βήμα, απολαμβάνοντας τη διαδικασία χωρίς να σκέφτομαι το αποτέλεσμα. Δεν καρφώνομαι σε μια καρέκλα μέρες ολόκληρες γράφοντας με τη συγκέντρωση συμβολαιογράφου. Μπορώ να χαλαρώσω, γιατί έχω το σπάνιο προνόμιο να έχω πιστούς αναγνώστες και καλούς εκδότες που δεν προσπαθούν να επηρεάσουν τη δουλειά μου.

Γράφω για ό,τι έχει σημασία για εμένα, με τον δικό μου ρυθμό. Και σε αυτές τις αδρανείς ώρες, τις οποίες ο παππούς μου θεωρούσε χαραμισμένες, τα πνεύματα της φαντασίας μεταμορφώνονται σε συγκεκριμένους, μοναδικούς χαρακτήρες με τη δική τους φωνή, πρόθυμους να μου αφηγηθούν τη ζωή τους, αν τους δώσω τον χρόνο. Είμαι τόσο σίγουρη πως με περιβάλλουν, ώστε εκπλήσσομαι που κανένας άλλος δεν τους προσέχει.

Το να καταρρίψω τη σιδερένια μου πειθαρχία δεν έγινε από τη μια μέρα στην άλλη, μου πήρε χρόνια. Στη θεραπεία και την πενιχρή πνευματική μου πρακτική έμαθα να λέω στο υπερεγώ μου ... να με αφήσει ήσυχη, να απολαύσω την ελευθερία μου. Το υπερεγώ δεν είναι το ίδιο με τη συνείδηση. Το πρώτο μάς τιμωρεί, το δεύτερο μας καθοδηγεί. Έπαψα να δίνω αναφορά στον εργοδηγό μέσα μου, που με τη φωνή του παππού μου μού επιβάλλει

συμμόρφωση και απόδοση. Επομένως, ο επίπονος ανηφορικός αγώνας τελείωσε, και τώρα εξερευνώ χαλαρά την περιοχή της διαίσθησης, που αποδείχτηκε καλύτερο περιβάλλον για τη γραφή.

Κείμενο 2

Βασίλης Αλεξάκης (1943 –2021)

[Το στιφάδο...]

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα «Το κεφάλι της γάτας». Ο συγγραφέας έγραψε τα πρώτα του έργα στα Γαλλικά. Η απόδοση του συγκεκριμένου έργου στα ελληνικά έγινε από τη Μαρίκα Κιλίτσογλου με τη συνεργασία του ίδιου του συγγραφέα. Δεύτερη έκδοση Εξάντας, 2014. σ.σ. 29

Ο Ζαν Λουί μπαίνει στο γραφείο της Σιμόν που είναι υπεύθυνη για την προβολή των βιβλίων στον Τύπο.

Σηκώνεται, τον φιλά στα δύο μάγουλα.

–Τι νέα; του λέει.

[...] ξαναρχίζει να ψάχνει τα χαρτιά της.

– Είμαι απολύτως βέβαιη ότι σημείωσα κάπου τ' όνομά του....

Τι έλεγες;

Ένας μεγαλόσωμος νεαρός με σγουρά μαλλιά μπαίνει δειλά στο γραφείο, με το κεφάλι λίγο σκυφτό σαν να φοβάται μην κουτουλήσει στο ταβάνι.

– Με συγχωρείτε, εδώ είναι το τμήμα της παραλαβής των χειρογράφων;

– Όχι...θέλετε να αφήσετε χειρόγραφο;

– Μάλιστα...μου είπαν στο βάθος του διαδρόμου.

– Αν θέλετε αφήστε το σε μένα και θα το διαβιβάσω.

– Ακουμπά πάνω στο γραφείο ένα κόκκινο ντοσιέ. Το χέρι του διστάζει να το αποχωριστεί ολότελα.

– Το στιφάδο, είναι ο τίτλος;

– Μάλιστα, λέει με σβησμένη φωνή. Είναι ένα μυθιστόρημα εμπνευσμένο από την καθημερινότητα, γι' αυτό το ονόμασα έτσι.

– Δεν είναι ακριβώς το είδος που ενδιαφέρει τις εκδόσεις μας...Ωστόσο, το χειρόγραφό σας θα διαβαστεί ...θα λάβετε απάντηση σε δύο μήνες.

Φαίνεται αρκετά απογοητευμένος. Θα ήθελε βέβαια να διάβαζαν αμέσως το κείμενό του, να το βρίσκαν καταπληκτικό, να το τύπωναν την ίδια νύχτα, έτσι που αύριο κιόλας, το πολύ μεθαύριο, να δημοσιεύονταν στον Τύπο εγκωμιαστικά κριτικές [...].

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με βάση το Κείμενο 1, να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο απαντητικό σου φύλλο δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος.

Η συγγραφέας:

1. αντιμετώπισε δυσκολίες μέχρι να γίνει γνωστή και να αναγνωριστεί το έργο της
2. έμαθε, περνώντας τα χρόνια, ότι και ο ελεύθερος χρόνος μπορεί να προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες, για να αναπτυχθεί η δημιουργικότητα του ανθρώπου
3. διδάχτηκε από τον παππού της να γράφει, απολαμβάνοντας τη διαδικασία της γραφής
4. επηρεάζεται στη δουλειά της από τους αναγνώστες και τους εκδότες της
5. επιθυμεί, πλέον, να γράφει χωρίς να ενδιαφέρεται από πριν για το τελικό αποτέλεσμα της πνευματικής της παραγωγής.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 από μια διαρθρωτική λέξη ή φράση που χρησιμοποιείται, κατά περίπτωση, για να εκφράσει: αιτιολόγηση, πιθανότητα, αποτέλεσμα, αντίθεση, συμπέρασμα.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Πώς χαρακτηρίζεις το ύφος λόγου που επιλέγει η συντάκτρια του Κειμένου 1, σοβαρό ή απλό (μονάδες 6); Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με αναφορά σε τρεις γλωσσικές επιλογές (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα του συγγραφέα που υποβάλλει το χειρόγραφό του για κρίση στον εκδοτικό οίκο. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου

δημιούργησε η ανάγνωση του αποσπάσματος; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Από το γνώθι σαυτόν... στο selfie εαυτόν

Το ακόλουθο άρθρο, που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Το Βήμα την 1η Δεκεμβρίου 2017, υπογράφει η φιλόλογος Σοφία Μαργαρίτη. Προσπελάστηκε στις 25 Μαρτίου 2022 στον ιστότοπο: <https://www.tovima.gr/2017/12/01/opinions/apo-to-gnwthi-sayton-sto-selfie-eayton> (για τις ανάγκες της εξέτασης έχει ελαφρά διασκευαστεί)

Διανύουμε την εποχή της επανάστασης των ΜΜΕ, του διαδικτύου και της αλματώδους εξέλιξης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, με τα οποία κονιορτοποιήθηκαν οι αποστάσεις και ανοίχτηκαν οι λεωφόροι της επικοινωνίας. Παρόλα αυτά, η ανθρώπινη ψυχή έχει αλωθεί από την ανυπέρβλητη μοναξιά, που έχει λάβει διαστάσεις επιδημίας, σε όλες τις ηλικίες, με ελάχιστες συνειδητές ενδείξεις, με απρόβλεπτες και με γεωμετρική πρόοδο αυξανόμενες συνέπειες. Αφήσαμε πίσω μας ανεπιστρεπτί την εποχή που το σκάγαμε από το σπίτι, για να συναντήσουμε φίλους, που ακούγαμε τα προβλήματά τους, λέγαμε τα δικά μας, τσακωνόμασταν και φιλιώναμε και οι παρατηρήσεις τους μάς έσπρωχναν τόσο στην αυτογνωσία, όσο και στην ετερο-γνωσία. Και αυτό ήταν το νόημα της ζωής. Μετά ήρθε ... η ψηφιακή τεχνολογία.

Τα πάντα έγιναν αντικείμενο ηλεκτρονικής επεξεργασίας. Το γραφικό κοινωνικό σχόλιο (κοινώς λεγόμενο υποτιμητικά κουτσομπολιό) ψηφιοποιήθηκε με επιτυχία: οι ενδιαφερόμενοι δεν σιγομουρμουρίζουν πού πήγε ο ένας και τι έκανε ο άλλος, γιατί υπάρχει το check in με το οποίο κοινοποιούνται ο χώρος, ο χρόνος και τα πρόσωπα. Δεν υπάρχουν διαφωνίες, επιδοκimasίες και κατακραυγές των γειτόνων, υπάρχουν τα emotions· ούτε ο γόνιμος κατά πρόσωπο διάλογος, γιατί έχει αντικατασταθεί από τα σχόλια κάτω από επιλεγμένες αναρτήσεις με το εκσυγχρονισμένο (και αλλοιωμένο) γλωσσικό κώδικα. Όσο για τα μυστικά... παραμένουν μυστικά και γράφονται inbox.

Με αυτά τα δεδομένα γίνεται αντιληπτό ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν ηλεκτρονική παρωδία της ανθρώπινης επαφής, με κύριο χαρακτηριστικό την ψηφιοποίηση των συναισθημάτων και την τεχνολογική αλλοίωση των διαπροσωπικών σχέσεων. Η κοινωνικοποίηση μεταλλάχτηκε σε «κοινοποίηση» και απελτισμένη ψευδαίσθηση κοινωνικής αποδοχής, με επίπλαστο συναίσθημα προσωπικής αναγνώρισης και αξίας. Σε αυτό το πλαίσιο κάθε χρήστης κατασκευάζει επιμελώς το προσωπικό του προφίλ, με άλμπουμ επιλεγμένων φωτογραφιών και αυτοφωτογραφίσεων (selfie), με προσωπικές πόζες- μιμητικές καρικατούρες προβαλλόμενων

προτύπων – προφίλ ή ολόσωμες, σε ποικίλες στάσεις, παραστάσεις και διαστάσεις, όλες φτιασιδωμένες με υπερσύγχρονα προγράμματα ηλεκτρονικής επεξεργασίας εικόνας. Απώτερος στόχος η ωραιοποίηση, η αποδοχή, η επίδειξη πλούτου, η προσέλκυση συντρόφου, η απόκτηση φήμης, η επιβεβαίωση.

Αποτελεί θλιβερή διαπίστωση ότι με τις selfie αποκαλύπτουμε στους άλλους τη μοναξιά μας. Όσο περισσότερο φτιάξιμο, στήσιμο, στυλιζάρισμα, τόσο βαθύτερη η μοναξιά. Η αυτοφωτογράφιση ως διαδικασία είναι μοναχική: τραβάς φωτογραφία μόνος σου, τον εαυτό σου, δεν υπάρχει κάποιος άλλος να το κάνει για εσένα. Πάνε οι εποχές που παρακαλούσαμε έναν περαστικό, για να μας βγάλει φωτογραφία. Αυτό ήταν μια ανθρώπινη επαφή, μια επικοινωνία, μια αφορμή για κουβέντα, προκαλούσε ένα χαμόγελο αμηχανίας, ένα στιγμιαίο αίσθημα συστολής, ένα φευγαλέο κοκκίνισμα στα μάγουλα. Με τη selfie απαλλασσόμαστε από τον «μεσάζοντα», χαμογελάμε μηχανικά και υποκριτικά στην κάμερα του κινητού, στην άκρη του χεριού μας (ή του σελφοκόνταρου). Ανησυχητικό δεν είναι αυτό το τέντωμα του χεριού, ως προέκταση του μοναδικού εαυτού μας, το χαμόγελο προς τον εαυτό μας, η παντελής απουσία του Άλλου; Και μετά την ανάρτηση στο προφίλ αρχίζει η αγωνιώδης αναμονή για τη συγκέντρωση των like, ως ψηφιοποιημένης έγκρισης, υποστήριξης, επιδοκιμασίας και αποδοχής. [...]

Από το «γνώθι σαυτόν» του αρχαίου ελληνικού κόσμου, με όχημα την τεχνολογία και με ιλιγγιώδη ταχύτητα οδηγηθήκαμε στο selfie εαυτόν και στραγγίσαμε τον εσωτερικό μας κόσμο από καθετί γόνιμο και ουσιώδες, γιγαντώνοντας τον ατομικισμό και αφήνοντας ατροφική την κοινωνικότητά μας.

Και τώρα τι κάνουμε;

Κείμενο 2

Ντ. Χριστιανόπουλος, «Ο Φωτογράφος»

Ποίημα του Θεσσαλονικιού ποιητή, πεζογράφου, φιλολόγου και κριτικού Ντίνου Χριστιανόπουλου (1931-2020) (Πηγή: http://3feet.blogspot.gr/2011/01/blog-post_1097.html).

«Σ' αυτήν εδώ τη γειτονιά
σ' αυτά εδώ τα μέρη
ο φωτογράφος θα 'πρεπε
να ήτανε ξεφτέρι
να 'ταν τεχνίτης, μερακλής
κι απ' ομορφιά να ξέρει.

Σ' αυτήν εδώ τη γειτονιά
ας ήμουν φωτογράφος
να υπηρετώ την ομορφιά
με τέχνη και με πάθος.
Να 'ρχοντ' ομορφοκόριτσα
και λαϊκές παρέες
να παίρνουν πόζες όμορφες
καμαρωτές κι ωραίες
για εικοσιτετράωρες
και εβδομαδιαίες.»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (Μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιους κινδύνους διαβλέπει η συντάκτρια του Κειμένου 1 από τη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας;
Απάντησε σε 50-70 λέξεις.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 1 η συγγραφέας αξιοποιεί την τεχνική της αντίθεσης. Ποια είναι τα νοήματα που αντιθέτει (μονάδες 6) και ποιος ο σκοπός αυτής της επιλογής, κατά τη γνώμη σου ; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις τον τίτλο του Κειμένου 1 ως προς την επιλογή των λέξεων (μονάδες 6) και ως προς την επιλογή της στίξης (μονάδες 4). Ποιο είναι το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που επιτυγχάνει η συντάκτρια του κειμένου με αυτές τις επιλογές της (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (Μονάδες 15)

Σε 100-150 λέξεις να αναπτύξεις τα συναισθήματα που σου προκαλεί το ποίημα του Ντίνου Χριστιανόπουλου; Ποιες λέξεις ή σίχτοι σε ενέπνευσαν, ώστε να έχεις αυτά τα συναισθήματα;

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ζήτω η εφημερίδα!

Το κείμενο αποτελεί επιφυλλίδα του Λευτέρη Κουσουλή που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, Κυριακή 15/11/2020 (διασκευή).

Μέσα στη γενική και ορμητική κίνηση των πραγμάτων, παραδοσιακοί και κατεστημένοι τρόποι χάνουν τη δεσπόζουσα θέση τους και υποχωρούν σε δεύτερο και τρίτο πλάνο στο χάος της σύγχρονης εποχής. Έτσι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια δραματική υποχώρηση των έντυπων Μέσων, περιοδικών και εφημερίδων. Η εφημερίδα, είτε ως ειδησεογραφικό μέσο, είτε ως πολιτικό εργαλείο, είτε ως ιδεολογικό όργανο, δέσποζε μέχρι πριν λίγα χρόνια. Σήμερα η συνθήκη αυτή έχει ριζικά αλλάξει.

Το διαδίκτυο ήρθε να επιταχύνει αυτή τη ριζική αλλαγή. Η κυριαρχία της τηλεόρασης είχε ανοίξει το δρόμο. Σήμερα η δυνατότητα που παρέχει σε όλους το διαδίκτυο να μιλήσουν και να εκφραστούν έχει καταλυτικά διαμορφώσει μια νέα πραγματικότητα. Η πραγματικότητα αυτή χαρακτηρίζεται από το φευγαλέο της ανάρτησης, το ρευστό του σχολίου, τη συντομία του λόγου, την ανάγκη της λακωνικότητας στην έκφραση. Πρόκειται για μια νέα χρήση του λόγου και για μια νέα λειτουργία της γλώσσας.

Ωστόσο, μέσα σε ένα επικοινωνιακό περιβάλλον ταχύτητας και εντυπωσιασμού, η εφημερίδα από τη φύση της είναι υποχρεωμένη να υποστηρίξει, στον αντίποδα αυτής της κατάστασης, τον διαφορετικό και ιδιαίτερο εαυτό της.

Μέσα σε αυτήν την ορμή του επιφανειακά κυρίαρχου, η εφημερίδα θα παραμείνει ένα οχυρό στο κοινωνικό, πολιτικό και ιδεολογικό μέτωπο. Ένα οχυρό του λόγου, με κάθε έννοια της λέξης. Σε κάθε μέρος του κόσμου, όπου η πολιτική είναι ζωντανή, παρατηρεί κανείς ότι οι εφημερίδες αποδοχής και κύρους, είναι πηγές πνευματικού πλούτου, ενημέρωσης, τεκμηρίωσης και γνώσης. Η εφημερίδα εξακολουθεί να είναι μια δύναμη ενόχλησης και κριτικής, όχι μόνο της εξουσίας, αλλά και της τρέχουσας στερεοτυπικής αντίληψης, του απλοποιημένου και

ισοπεδωμένου κόσμου, που βρίσκει στο διαδίκτυο εύκολο τρόπο οικοδομής του ανορθολογικού, κατά προτίμηση, εαυτού του.

Εκεί βρίσκεται το ζήτημα. Η εφημερίδα παραμένει, στη δημοκρατική ζώνη του σύγχρονου κόσμου, ο υπερασπιστής του ορθού λόγου, ο τόπος των επιχειρημάτων, η αρένα της κριτικής, το κύριο πεδίο καλλιέργειας του λόγου και της γλώσσας.

Όσο οι λέξεις θα μπορούν, αναπτύσσοντας με πληρότητα το νόημά τους, να διεκδικούν την αυθεντική σημασία τους, τότε η εφημερίδα θα είναι η μόνη που θα διαταράσσει την πλήξη των βεβαιοτήτων. Και δίκαια οι άνθρωποι θα λένε: «ζήτω η εφημερίδα!»

Κείμενο 2

Ι' [Ο τόπος μας είναι κλειστός]

Το ποίημα είναι το απόσπασμα Ι' από τη συλλογή «Μυθιστόρημα» του Γιώργου Σεφέρη (1900-1971) και βρίσκεται στον συγκεντρωτικό τόμο «Ποιήματα» (Αθήνα 1985¹⁵: εκδ. Ίκαρος)

Ο τόπος μας είναι κλειστός, όλο βουνά 1

που έχουν σκεπή τον χαμηλό ουρανό μέρα και νύχτα.

Δεν έχουμε ποτάμια δεν έχουμε πηγάδια δεν έχουμε πηγές,

Μονάχα λίγες στέρνες, άδειες κι αυτές, που ηχούν και που

τις προσκυνούμε.

Ήχος στεκάμενος κούφιος, ίδιος με τη μοναξιά μας 5

ίδιος με την αγάπη μας, ίδιος με τα σώματά μας.

Μας φαίνεται παράξενο που κάποτε μπορέσαμε να χτίσουμε

τα σπίτια τα καλύβια και τις στάνες μας.

Κι οι γάμοι μας, τα δροσερά στεφάνια και τα δάχτυλα

γίνονται αινίγματα ανεξήγητα για την ψυχή μας. 10

Πώς γεννηθήκαν πώς δυναμώσανε τα παιδιά μας;

Ο τόπος μας είναι κλειστός. Τον κλείνουν

οι δυο μαύρες Συμπληγάδες. Στα λιμάνια

την Κυριακή σαν κατεβούμε ν' ανασάνουμε

βλέπουμε να φωτίζονται στο ηλιόγευμα 15

σπασμένα ξύλα από ταξίδια που δεν τελείωσαν

σώματα που δεν ξέρουν πια πώς ν' αγαπήσουν.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 60-70 λέξεις τις ιδιότητες, με βάση τις οποίες η εφημερίδα αποτελεί μέσο ενημέρωσης πιο αξιόπιστο από την τηλεόραση και το διαδίκτυο, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι τα επίπεδα του χρόνου που διαφαίνονται στις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 (μονάδες 5) και πώς σχετίζονται με την οργάνωση των νοημάτων (μονάδες 5);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αναδιατυπώσεις τις παρακάτω φράσεις του Κειμένου 1 (με υπογράμμιση στο κείμενο), ώστε το ύφος λόγου να γίνει περισσότερο οικείο, αλλά το νόημα να παραμείνει το ίδιο:

1. ... παραδοσιακοί και κατεστημένοι τρόποι χάνουν τη δεσπόζουσα θέση τους (1^η παράγραφος)
2. (η δυνατότητα που παρέχει το διαδίκτυο) έχει καταλυτικά διαμορφώσει μία νέα πραγματικότητα (2^η παράγραφος)
3. ... την ανάγκη λακωνικότητας στην έκφραση (2^η παράγραφος)
4. ... μέσα σε ένα επικοινωνιακό περιβάλλον ταχύτητας και εντυπωσιασμού (3^η παράγραφος)
5. ... στη δημοκρατική ζώνη του σύγχρονου κόσμου ... (5^η παράγραφος)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς επιδρά ο «κλειστός τόπος» στην ψυχосύνθεση και στη συμπεριφορά των ανθρώπων, σύμφωνα με το Κείμενο 2; Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η μεγαλύτερη από τις δυσκολίες

που παρουσιάζονται στο κείμενο ως συνέπειες της απομόνωσης; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1.

Η εξουσία του τηλεκοντρόλ

Το κείμενο αποτελεί άρθρο της Μαριάννας Τζιαντζή που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό TV της εφημερίδας *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ* στις 11-04-2010 (διασκευή).

Ποιος κρατάει τα ηνία της τηλεθέασης στο σπίτι; Ποιο χέρι πατάει τα πλήκτρα του τηλεκοντρόλ; Τον περασμένο Φεβρουάριο, ένα αμερικανικό περιοδικό δημοσίευσε μία έρευνα, σκοπός της οποίας ήταν να διαπιστωθεί αν ο κύριος ή η κυρία έχει το πάνω χέρι ως προς το τι θα δει το ζευγάρι στην τηλεόραση. Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν, στο 29% των ζευγαριών ο σύζυγος είναι αυτός που αποφασίζει τι θα δουν μαζί, ενώ μόνο το 4% των γυναικών επιλέγουν αυτές κανάλι. Στο 21% των περιπτώσεων, άντρες και γυναίκες έχουν τα ίδια γούστα, ενώ στο 38% αποφασίζουν εναλλάξ.

Είναι αυτονόητο πως έρευνες αυτού του τύπου δεν αντανakλούν τον συσχετισμό εξουσίας στους κόλπους ενός ζευγαριού ή μιας οικογένειας, δεν μας δείχνουν, για παράδειγμα, τον πατέρα - αφέντη ή το παιδί - δυνάστη. Άλλωστε, τα περισσότερα νοικοκυριά στην Ελλάδα διαθέτουν πάνω από μία τηλεοπτική συσκευή (η δεύτερη βρίσκεται συνήθως στο υπνοδωμάτιο) και επομένως ο καθένας μπορεί να παρακολουθήσει το πρόγραμμα της αρέσκειάς του. Συνήθως οι διαφωνίες γύρω από την τηλεόραση αφορούν το τι θα δούμε στο «καλό» δωμάτιο του σπιτιού, εκεί όπου βρίσκεται η μεγαλύτερη συσκευή, ή ακόμα και το ποιος θα καθίσει στο πιο αναπαυτικό κομμάτι του καναπέ. Παράλληλα, με τη διάδοση των φορητών συσκευών αναπαραγωγής πολυμέσων αλλά και με την εισαγωγή της ψηφιακής τηλεόρασης και τον πολλαπλασιασμό των καναλιών, οι επιλογές θα είναι ακόμη περισσότερες και οι προτιμήσεις ακόμα πιο εξατομικευμένες.

Με άλλα λόγια, οι στιγμές συζυγικής ή οικογενειακής θαλπωρής μπροστά στην ανοιχτή τηλεόραση τείνουν να μειωθούν στο ελάχιστο. Οι μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις και ο διαγωνισμός τραγουδιού της Eurovision είναι ίσως οι τελευταίοι κρίκοι που μας ενώνουν μπροστά στο γυαλί.

Ωστόσο, τα διαφορετικά τηλεοπτικά γούστα δεν είναι κατ' ανάγκην ένδειξη δυσαρμονίας σε μια οικογένεια. Δηλαδή ο χρόνος που ξοδεύουν τα μέλη μιας οικογένειας βλέποντας τηλεόραση μαζί δεν είναι αξιόπιστος δείκτης του βάθους των ανθρώπινων

σχέσεων: μπορεί να βρισκόμαστε στο ίδιο δωμάτιο, να βλέπουμε τις ίδιες εικόνες και, ταυτόχρονα, να είμαστε μακριά και ξένοι, να μη συζητάμε ουσιαστικά μεταξύ μας. Η τηλεόραση, από μόνη της, ούτε μας ενώνει ούτε μας χωρίζει, δεν μας φέρνει την οικογενειακή ευτυχία ούτε τη δυστυχία. Σημασία έχει ο τρόπος που μοιραζόμαστε - αν μοιραζόμαστε - αυτό που βλέπουμε και ακούμε, αλλά κυρίως ο τρόπος που μοιραζόμαστε και άλλα πράγματα, πέρα από τις τηλεοπτικές εμπειρίες μας.

Κείμενο 2

[Τα 'λεχτρικά¹]

Το κείμενο προέρχεται από το μυθιστόρημα της Ε. Φακίνου «Έρως, Θέρος, Πόλεμος» (Αθήνα: Καστανιώτη 2003). Στο συγκεκριμένο απόσπασμα εξιστορείται πώς βιώνουν οι κάτοικοι της Σύμης την πρώτη νύχτα ηλεκτροφωτισμού του νησιού στις αρχές του 20ού αιώνα.

Η ομιλία τελείωσε και τότε – όπως είχαν συνεννοηθεί από το απόγευμα –όλα τα μαγαζιά και τα σπίτια έσβησαν τις λάμπες πετρελαίου. Ένα πυκνό σκοτάδι απλώθηκε και τους έκοψε την αναπνοή. Ένας προϊστορικός φόβος τους κατέλαβε. Ο τρόμος του απόλυτου σκοταδιού. Χέρια απλώθηκαν και οι άνθρωποι άγγιζαν ο ένας τον άλλον. Σαν να ήθελαν να παρηγορηθούν, λες κι είχαν νιώσει στην πλάτη τους την ανάσα του τσακαλιού, της ύαινας και της μεγάλης αρκούδας των σπηλαίων. Τότε που το φως της φωτιάς έδιωχνε τον κίνδυνο των σαρκοφάγων και η εστία ήταν το κέντρο των ανθρώπινων ομάδων.

Κάποιος έδωσε ένα σύνθημα κι ο αθέατος μηχανικός κατέβασε το λεβιέ² στον σταθμό παραγωγής. Οι δύο πετρελαιοκίνητες σουηδικές μηχανές Bolider, ισχύος τριάντα ίππων η καθεμία, πήραν απαλά μπρος και διοχέτευσαν τα 220 βολτ συνεχούς ρεύματος.

Όλες οι ηλεκτρικές λάμπες άναψαν και φώτισαν τον τόπο.

«Ααα», ακούστηκε μόνο στην αρχή. Οι άνθρωποι εντυπωσιασμένοι κοιτούσαν άφωνοι. Μετά, μόλις συνήλθαν απ' την πρώτη έκπληξη, άρχισαν να λένε και να επαναλαμβάνουν ο ένας στον άλλον «Τα 'λεχτρικά», «Τα 'λεχτρικά», λες και η επανάληψη θα έφερνε και την αφομοίωση του εξαιρετικού γεγονότος. Έπειτα άρχισαν να κινούνται προς τα μαγαζιά, να μπαίνουν στα ηλεκτροφωτισμένα καφενεία και τα μπακάλικά, να δίνουν συγχαρητήρια στους υπερήφανους ιδιοκτήτες και να δέχονται το κέρασμα. Ήταν πράγματι ένα πανηγύρι.

Η Μαρία δεν ακολούθησε το πλήθος. Έμεινε κάτω απ' το φανοστάτη και γύριζε γύρω γύρω κυνηγώντας τη σκιά της, όπως η γάτα προσπαθεί να πιάσει την ουρά της.

¹Τα ηλεκτρικά φώτα

²Τον μοχλό

Ζαλίστηκε και στάθηκε. Τα φώτα της προκυμαίας έκαναν τρελούς κύκλους. Η καρδιά της χτυπούσε με δύναμη. Καταλάβαινε ότι ζούσε κάτι μοναδικό και ότι, όταν θα μεγάλωνε και θ'αποκτούσε παιδιά κι εγγόνια, θα μπορούσε να τους λέει: «Ήμουν κι εγώ εκεί όταν ήρθαν τα 'λεχτρικά». Ήταν κι αυτή μια κουκκίδα σε μια ιστορική στιγμή.

«Ένα κοριτσάκι τρελάθηκε και γυρίζει γύρω απ' το φανάρι», φώναξε κάποιος.

«Μάνα, τρελαίνουν τα 'λεχτρικά» αποφάνθηκε μια γριά, που είχε τρομάξει και θαυμάσει ταυτόχρονα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις στο απαντητικό φύλλο ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

1. Τα στοιχεία έρευνας δείχνουν ότι στα περισσότερα ζευγάρια ο σύζυγος είναι αυτός που επιλέγει το πρόγραμμα της τηλεόρασης.
2. Οι σχέσεις εξουσίας στο εσωτερικό της οικογένειας διαφαίνονται από το ποιοι ελέγχουν τα τηλεοπτικά προγράμματα.
3. Η σύγχρονη τεχνολογία παρέχει δυνατότητες εξατομικευμένων επιλογών στον τομέα της παρακολούθησης τηλεοπτικών προγραμμάτων.
4. Πολύ λίγες τηλεοπτικές περιστάσεις γίνονται αντικείμενο παρακολούθησης από όλα τα μέλη μιας οικογένειας ταυτόχρονα.
5. Η από κοινού παρακολούθηση τηλεοπτικών προγραμμάτων δεν αποτελεί από μόνη της δείκτη της ποιότητας των ενδοοικογενειακών σχέσεων.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να δικαιολογήσεις την επιλογή των δύο ερωτημάτων στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 λαμβάνοντας υπόψη και τη θέση που αυτή έχει στη δομική οργάνωση του κειμένου.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να βρεις στο Κείμενο 1 δύο αποσπάσματα που να δηλώνουν βεβαιότητα και ένα πιθανότητα (μονάδες 6) και να τα μετατρέψεις, προσθέτοντας ή αφαιρώντας λέξεις και γενικά κάνοντας όσες αλλαγές κρίνεις απαραίτητες, έτσι ώστε το πρώτο να εκφράζει αναγκαιότητα, το δεύτερο πιθανότητα και το τρίτο βεβαιότητα (μονάδες 9).

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)**

Ποια είναι η επίδραση της εισαγωγής του ηλεκτροφωτισμού στον ψυχισμό των κατοίκων της Σύμης γενικά και της μικρής ηρωίδας του αποσπάσματος ειδικότερα; Πού οφείλεται, κατά τη γνώμη σου, η επίδραση αυτή; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η εποχή των φανταστικών φίλων.

Το κείμενο αποτελεί άρθρο του Αντώνη Καρπετόπουλου στο ΒΗΜΑgazino της εφημερίδας ΤΟ ΒΗΜΑ και δημοσιεύτηκε στις 13-10-2019 (διασκευή).

«Μικρός είχα έναν φανταστικό φίλο και μιλούσα μαζί του. Τώρα έχω κάτι χιλιάδες φανταστικούς φίλους στο Facebook». Αυτό λέει ο πενηντάρης κύριος που πρωταγωνιστεί στα σκίτσα γνωστού γελοιογράφου και θεωρώ ότι η φράση περιέχει μία μεγάλη αλήθεια.

Υπάρχουν αυτοί που χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, για να επικοινωνούν με τους φίλους και τους γνωστούς τους και να μοιράζονται μαζί τους ό,τι θέλουν και ό,τι τους απασχολεί. Φιλτράρουν τα αιτήματα φιλίας, κάνουν δεκτά μόνο αυτά που προέρχονται από ανθρώπους, τους οποίους γνωρίζουν, και επί της ουσίας χρησιμοποιούν τα μέσα ως μία επιπλέον ευκαιρία, για να περνούν στιγμές της καθημερινότητάς τους με όσους αγαπούν. Είναι οι πλέον λογικοί άνθρωποι και τους ζηλεύω για την ικανότητά τους να οριοθετούν τον κύκλο τους.

Αλλά οι πιο πολλοί δεν είμαστε έτσι – και όχι γιατί είμαστε ματαιόδοξοι. Στον ωκεανό του διαδικτύου βουτάμε, για να κολυπήσουμε στα βαθιά. Θέλουμε να γνωρίσουμε ανθρώπους, με τους οποίους μας συνδέουν πράγματα, ψάχνουμε ευκαιρίες για ανταλλαγή απόψεων, ενίοτε μπορεί και να φλερτάρουμε. Έχουμε στα προφίλ μας πολύ περισσότερους, που μας ακολουθούν και τους ακολουθούμε, από όσους έχουμε στη ζωή μας. Δεν θα ήταν πρόβλημα, αν δεν μας έσπρωχνε σε κάποιες περιπτώσεις να χάσουμε την επαφή με την ίδια μας την πραγματικότητα. Να γεμίσουμε φανταστικούς φίλους ή να πάρουμε τον ρόλο του φανταστικού φίλου και εμείς.

Έχει σχέση ο διαδικτυακός φίλος με έναν αληθινό φίλο; Μπορεί και ναι. Το διαδίκτυο βοηθά στην επικοινωνία: από εκεί και πέρα τα όρια τα βάζεις εσύ. Μπορεί να θέλεις να μοιραστείς τα προσωπικά σου με έναν άγνωστο, γιατί θεωρείς ότι η συμβουλή του θα είναι πιο σωστή από αυτή που θα σου δώσει κάποιος ο οποίος, επειδή σε γνωρίζει καλύτερα και σε βλέπει καθημερινά, δεν θέλει να σε κακοκαρδίσει. Μπορεί επίσης στο διαδίκτυο να βρεις ανθρώπους, με τους οποίους μοιράζεσαι τις ίδιες ευαισθησίες – ακόμη και αυτές που οι αληθινοί σου φίλοι δεν καταλαβαίνουν. Μπορείς επίσης στις σελίδες των μέσων να βρεις ακροατήριο, για να εκφράσεις τις απόψεις σου για πράγματα σοβαρά ή

ασήμαντα, που έχεις σπουδάσει ή με τα οποία ασχολείσαι, και τους ανθρώπους του περιβάλλοντός σου μπορεί να μην τους ενδιαφέρουν.

Δεν είμαι κατά των διαδικτυακών φίλων – ίσα-ίσα που έχω πολλούς – κατανώ όμως και τον κίνδυνο που επισημαίνει ο πενηντάρης κύριος στα σκίτσα του γελοιογράφου. Πλέον οι περισσότεροι έχουμε διαδικτυακούς φίλους. Ευτυχώς και λίγους αληθινούς εχθρούς, ώστε να μένουμε προσγειωμένοι στην πραγματικότητα χωρίς αυταπάτες ...

Κείμενο 2

Το στερνό παραμύθι

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα του Ισίδωρου Ζούργου, «Αποσπάσματα από το βιβλίο του ωκεανού» (2000) που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Πατάκη».

Μια φορά κι έναν καιρό υπήρχε ένα μικρό νησί. Για την ακρίβεια ήταν μια κρεατοελιά στην πλάτη της Θάλασσας. Σπίτια άσπρα και κατώφλια με ραγισματιές παραχωμένες απ' το αλάτι που 'σερνε ο άνεμος. Οι πόρτες τους χαμηλές, γιατί το ξύλο ήταν λιγοστό όπως και το χώμα· μάλιστα, όπως χωράτευε¹ ο Φώτης, στις κηδείες γραντζουνούσαν τα νύχια τους, προσπαθώντας να μαζέψουν μια χούφτα για τον τελευταίο αποχαιρετισμό.

Μιλούσε συχνά ο Φώτης για τον θάνατο τελευταία. Στο κομπολόι του μετρούσε εννιά δεκαετίες.

«Είσαι σίγουρος για τα χρόνια;» τον ρωτούσε τάχα σοβαρά ο Σελίμ, κάτω στον καφενέ στο πόρτο².

«Ωχ, αδερφέ, ένα πάνω ένα κάτω, μηδά³ θα μας ζητήσουν λογαριασμό».

Ο Σελίμ γελούσε και ίσιαζε το κατάσπρο μουστάκι. Ήταν κάποια χρόνια νεότερος. Κάθε πρωί έπαιρνε τον ναργιλέ και χάζευε τον Φώτη σαν να 'τανε τοπίο. Είχαν μεγαλώσει μαζί. Το πατρικό του Φώτη ήταν στο τέλος του χριστιανικού μαχαλά⁴, κολλητά στα πρώτα τουρκόσπιτα. Ύστερα, όταν ο Φώτης έγινε παλικάρι, μάρκαρε για τα σφουγγαράδικα κι από κει στα μεγάλα βαπόρια και γραμμή για το τέλος του κόσμου. Γέρος πια ήρθε στο νησί. Το βλέμμα του είχε αγκαλιάσει όλη τη γη, τα μπράτσα του είχαν σφίξει γυναίκες απ' όλες τις ράτσες. Αγόρασε ένα χαμόσπιτο, λίγες ρίζες ελιές κι ένα γαϊδουράκι για να 'χει κάποιον να μαλώνει. Αυτή ήταν η προίκα του μετά από μισό αιώνα στους ωκεανούς.

¹αστειευόταν

²λιμάνι

³μήπως

⁴συνοικίας

Ο Σελίμ είχε μείνει στο νησί· μια ψαράδική σκούνα η ζωή του, έμαθε όλους τους γύρω κάβους⁵ και τις σπηλιές, τα χέρια του σκλήρυναν απ' τα λέπια και τα όρθια αγκάθια. Έκανε εννιά παιδιά και ρίζωσε για πάντα στο μαχαλά του, ο κόσμος του τελείωνε στον ορίζοντα που έβλεπε απ' τις κορυφές του νησιού.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Σε ποιες κατηγορίες χωρίζει ο αρθρογράφος τους χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και ποια χαρακτηριστικά αποδίδει στην καθεμία; Να συνοψίσεις σε 60-70 λέξεις τα σχετικά στοιχεία από το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να σχολιάσεις τον τίτλο του Κειμένου 1 ως προς τη γλωσσική μορφή και το περιεχόμενό του (μονάδες 6). Ποια είναι η σχέση και η αλληλεπίδρασή του με το κείμενο; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να επισημάνεις ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί σε καθεμία από τις παραγράφους 2-4 του Κειμένου 1 (μονάδες 6) και να σχολιάσεις την λειτουργία του καθενός στον λόγο (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς θα μπορούσες να χαρακτηρίσεις την ανθρώπινη σχέση που έχει αναπτυχθεί ανάμεσα στους δύο (2) ήρωες του Κειμένου 2 και γιατί; Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σου, ο ρόλος του κοινωνικού περιβάλλοντος; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

⁵θαλάσσιους βράχους

Κείμενο 1

**Μήνυμα του Κόφι Ανάν, Γενικού Γραμματέα του Ο.Η.Ε., με την ευκαιρία της
Παγκόσμιας Ημέρας για την Ελευθερία του Τύπου**

Το κείμενο προέρχεται από το UNRIC, το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, και αποτελεί το μήνυμα του τότε Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού για την 3^η Μαΐου, ημέρα η οποία είναι αφιερωμένη στην ελευθερία του Τύπου (ανάκτηση από το Διαδίκτυο 03-05-2015, απόσπασμα).

Η πληροφόρηση βρίσκεται παντού τριγύρω μας. Με τη διάδοση των αποκαλούμενων νέων μέσων, των νέων τεχνολογιών και των νέων μεθόδων **διανομής** περιεχομένου, η πληροφόρηση ασφαλώς έχει καταστεί περισσότερο **προσβάσιμη**. Γίνεται επίσης πιο **ποικίλη**. Η παραδοσιακή δημοσιογραφία, για παράδειγμα, συμπληρώνεται από τα «συμμετοχικά Μέσα», όπως τα ιστολόγια (blogs).

Τα ΜΜΕ ασκούν ισχυρή επιρροή στην ανθρώπινη **συμπεριφορά**. Όπως και η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ επιβεβαίωσε στο πρόσφατο **ψήφισμά** της για τη δημιουργία του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τα ΜΜΕ έχουν «ένα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν για την **προαγωγή** της ανεκτικότητας, τον σεβασμό και την ελευθερία της θρησκείας και της πίστης». Τα ΜΜΕ δεν πρέπει να γίνονται οχήματα υποκίνησης και **διάδοσης** του μίσους. Πρέπει να μπορούν να ασκούν ελεύθερα την κρίση τους χωρίς να κάνουν **κατάχρηση** των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Καθώς τα Μέσα και η δημοσιογραφία **εξελίσσονται**, ορισμένες θεμελιώδεις αρχές παραμένουν **ύψιστης** σημασίας. Στη σημερινή Παγκόσμια Ημέρα για την Ελευθερία του Τύπου, επαναλαμβάνω τη σταθερή **υποστήριξή** μου στο οικουμενικό δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Πολλοί άνθρωποι του Τύπου έχουν χάσει τη ζωή τους, έχουν τραυματισθεί, φυλακισθεί ή έχουν γίνει στόχος γιατί υπηρέτησαν αυτό το δικαίωμα και τις ηθικές τους αρχές.

Καλώ λοιπόν όλες τις κυβερνήσεις **να επαναβεβαιώσουν** την προσήλωσή τους στο δικαίωμα «της έρευνας, της λήψης και της μετάδοσης των πληροφοριών και των ιδεών μέσα απ' όλα τα ΜΜΕ και πέρα από τα σύνορα», όπως προβλέπεται στο Άρθρο 19 της *Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα*. Πρέπει να είμαστε όλοι **ευγνώμονες** για το έργο και τη **λειτουργία** του Τύπου. Είμαι σίγουρος ότι τόσο τα

παραδοσιακά όσο και τα νέα Μέσα θα συνεχίσουν το έργο τους **ανεμπόδιστα** από απειλές, φόβο ή κάθε άλλο περιορισμό.

Κείμενο 2

[Το *Μαγικό Βουνό*¹ μετακόμισε]

Το κείμενο προέρχεται από το μυθιστόρημα «Ο Έλληνας γιατρός» της Καρολίνας Μέρμηγκα (Αθήνα: Μελάι 2016). Στο απόσπασμα ένα μεσόκοπο ζευγάρι μεσοαστών συζητά στην Αθήνα του 1939, λίγο πριν την κήρυξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Ο Κωνσταντίνος σηκώνει το βλέμμα από το γράμμα που κρατά: «Μου γράφει εδώ ο Βίκτορ κάτι το ... κάτι το εκπληκτικό. Θέλει να στείλει τον γιο του στην Ελλάδα, να μείνει μαζί μας».

«Γιατί;»

«Γιατί φοβάται για τη ζωή του. Ο ίδιος δεν αποφασίζει ακόμα να φύγει – με τη γυναίκα του θέλουν να περιμένουν μήπως αλλάξει η κατάσταση. Αν και το βρίσκω τελείως απίθανο ...» Ρίχνει μια γρήγορη ματιά στα σφιχτά μικρά γράμματα που καλύπτουν το χαρτί. «Αλλά θέλει τώρα να σώσει το παιδί του, αν αυτοί δεν τα καταφέρουν».

«Μα να διώξουν το παιδί μακριά τους;»

«Να το σώσουν, Μίτσα. Αυτό που έγινε τον Νοέμβριο² δεν το έχουμε καταλάβει ακόμα. Ήταν οργανωμένο στην εντέλεια, δεν ήταν κάποιο αυθόρμητο ξέσπασμα. Επιτέθηκαν ενορχηστρωμένα κατά εβραϊκών συνοικιών, οικογενειών, επιχειρήσεων, συναγωγών, με την απόλυτη ανοχή της Αστυνομίας. Μου γράφει εδώ, 91 Εβραίοι νεκροί, 267 κατεστραμμένες συναγωγές, 7500 λεηλατημένες εβραϊκές επιχειρήσεις - η «αιματηρή εκδίκηση των Γερμανών κατά των Εβραίων». Και ήδη τους υποχρεώνουν να φορούν το κίτρινο άστρο, τους έχουν κατάσχει τις περιουσίες, τους έχουν στερήσει τα στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα - άκου ...» Διαβάζει από το γράμμα: « “Απαγόρευση ιδιοκτησίας ραδιοφώνου και τηλεφώνου, προσέλευσης σε θέατρα, κινηματογράφους και μουσεία, απαγόρευση αγοράς περιοδικών, χρήσης των δημόσιων μέσων μεταφοράς, εισόδου σε πάρκα και σιδηροδρομικούς σταθμούς, αγοράς λουλουδιών, χρήσης σεζ-λονγκ³, αποθήκευσης προμηθειών σε τρόφιμα, υποχρεωτική παράδοση γραφομηχανών,

¹Αναφορά στο σπουδαίο μυθιστόρημα του Γερμανού συγγραφέα Τόμας Μαν (1875-1955).

²Αναφορά στην περίφημη «Νύχτα των Κρυστάλλων» (9-10-11-1938), τις μαζικές διώξεις και καταστροφές που εξαπέλυσαν οι Ναζί εναντίον των Εβραίων στη Γερμανία και την Αυστρία.

³Καλοκαιρινή πολυθρόνα, ξαπλώστρα

ποδηλάτων, γουνών, μάλλινων κουβερτών, εξαίρεση από τα δελτία ρουχισμού, παροχής ιχθύων, καφέ, σοκολάτας, συμπυκνωμένου γάλακτος”.

«Μα δηλαδή τι; Θέλουν να εξοντώσουν όλους τους Εβραίους; Γίνονται αυτά τα πράγματα τον 20ό αιώνα; Και από έναν τέτοιο λαό;» Σηκώνει το βιβλίο της: «Που γράφει τέτοια αριστουργήματα;»

Ο Κωνσταντίνος χαμογελά πικρά. «Το *Μαγικό Βουνό* μετακόμισε. Ο Μαν ζει πια στην Ελβετία». Σηκώνεται, πηγαίνει στο παράθυρο και κοιτά έξω. «Μίτσα, θα γίνουν πράγματα που δεν θα τα χωρά ο νους μας. Καίνε τα βιβλία, μετά θα κάψουν τους ανθρώπους. Έτσι γίνεται πάντα, νομίζουμε ότι δυνατό είναι ό,τι μπορούμε εμείς να διαανοηθούμε. Μέχρις ότου δυνατό γίνεται το αδιανόητο, και τότε ο νους μας καταλαβαίνει πόσο περιορισμένος είναι, πόσα ακόμα μπορεί να αναγκαστεί να χωρέσει».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις στο απαντητικό φύλλο ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

1. Οι νέες τεχνολογίες συμβάλλουν στη διεύρυνση της πληροφόρησης.
2. Τα ΜΜΕ ενημερώνουν τον πολίτη, δεν διαμορφώνουν την άποψή του.
3. Οι αρχές, από τις οποίες διέπεται η άσκηση της δημοσιογραφίας, είναι κατοχυρωμένες στη σύγχρονη κοινωνία.
4. Η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα περιλαμβάνει τις βασικές αρχές, υπό τις οποίες πρέπει να λειτουργεί ο Τύπος και τα υπόλοιπα ΜΜΕ.
5. Οι πολίτες πρέπει να ευγνωμονούν τον Τύπο και τα υπόλοιπα ΜΜΕ για τη λειτουργία και την επίδρασή τους στην κοινωνία.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο συμπέρασμα διατυπώνει ο συντάκτης του Κειμένου 1 στην τελευταία παράγραφο (μονάδες 4) και ποια λογική σχέση έχει με όσα αναφέρει στο σύνολο του κειμένου (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο ένα συνώνυμο για καθεμία από τις λέξεις της στήλης Α, (μονάδες 5), ένα αντώνυμο για καθεμία από τις λέξεις της στήλης Β, (μονάδες 5) και ένα παράγωγο για καθεμία από τις λέξεις της στήλης Γ (μονάδες 5). Όλες οι λέξεις βρίσκονται έντονα υπογραμμισμένες στο κείμενο.

ΣΤΗΛΗ Α (συνώνυμα)	ΣΤΗΛΗ Β (αντώνυμα)	ΣΤΗΛΗ Γ (παράγωγα)
προσβάσιμη	ποικίλη	διανομή
προαγωγή	κατάχρηση	συμπεριφορά
διάδοση	εξελίσσονται	ψήφισμα
ύψιστης	να επαναβεβαιώσουν	υποστήριξη
ανεμπόδιστα	ευγνώμονες	λειτουργία

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)**

Ποια στάση τηρεί ο καθένας από το ζευγάρι που συζητά στο Κείμενο 2 απέναντι στις πληροφορίες για τους περιορισμούς και τις διώξεις που επιβάλλει το ναζιστικό καθεστώς στους Εβραίους; Ποιο στοιχείο σε εντυπωσίασε περισσότερο και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Νέοι και επαγγελματική κατάρτιση

Το κείμενο αποτελεί άρθρο του Νίκου Φωτόπουλου που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ στις 05-01-2014 (διασκευή).

Η επαγγελματική κατάρτιση (αρχική και συνεχιζόμενη) εδώ και χρόνια λειτουργεί στο εκπαιδευτικό μας σύστημα ως ένα διακριτό πεδίο στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης, παρέχοντας ευκαιρίες για ανάπτυξη των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού.

Ωστόσο, στην Ελλάδα ο σχεδιασμός, η οργάνωση, η υλοποίηση και εν τέλει η αξιοποίηση των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης δεν φαίνεται να έχουν αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, με συνέπεια οι εκροές του συστήματος αυτού να εμφανίζουν ελάχιστη σύνδεση με την απασχόληση, χαμηλό βαθμό συγκράτησης της εργασίας, χαμηλό βαθμό συνάφειας μεταξύ εργασίας και γνωστικού αντικειμένου κατάρτισης. Τα συμπεράσματα αυτά παρουσιάζονται σε σχετική πρόσφατη έρευνα του Κέντρου Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ), αναδεικνύοντας τη διαχρονική αναποτελεσματικότητα των συστημάτων αρχικής και συνεχιζόμενης κατάρτισης στη χώρα μας.

Με βάση τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι στις μέρες μας είναι περισσότερο αναγκαία από ποτέ η διαμόρφωση μιας εθνικής στρατηγικής για τη διά βίου μάθηση, με τρόπο που η επαγγελματική κατάρτιση να αποτελέσει μια δημόσια πολιτική, κοινωνικά αξιόπιστη, και όχι μια ευκαιριακή υπόθεση απορρόφησης κοινοτικών/εθνικών πόρων ή κερδοφορίας μεμονωμένων ιδιωτών που εκμεταλλεύονται τις ελπίδες και τα όνειρα χιλιάδων νέων ανθρώπων. Ειδικότερα, διαδραματίζοντας με επάρκεια τον ρόλο που της αναλογεί, προκειμένου να καταστεί ένα αξιόπιστο πεδίο του εκπαιδευτικού μας συστήματος, θα συμβάλει αποφασιστικά στην ενίσχυση και τη διεύρυνση της τεχνογνωσίας του εργατικού δυναμικού της χώρας. Ταυτόχρονα, η λειτουργία της είναι επιβεβλημένο να συνδεθεί με την αναγκαία προσπάθεια για την παραγωγική ανασυγκρότηση της ελληνικής οικονομίας με έμφαση στη στήριξη των ανέργων, των εργαζομένων με χαμηλά εκπαιδευτικά και επαγγελματικά προσόντα, των νέων που δικαιούνται να ζουν και να δημιουργούν στον τόπο τους με αξιοπρέπεια και όνειρα για το αύριο.

Κείμενο 2

[Ο χαντράς¹]

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Οι Βουκέφαλοι.1922» του Ανδρέα Νενεδάκη (Αθήνα: Κέδρος 1991) που αναφέρεται στη ζωή των ανθρώπων, Ελλήνων και Τούρκων, στο Ρέθυμνο των αρχών του 20ού αιώνα, μέχρι τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Η νύφη κάτασπρη με τους λεμονανθούς στα στήθια έβγαине από την εκκλησία. Δίπλα της ο γαμπρός, μεσοκαιρίτης αλλά κοτσονάτος², γυαλιστερός, ροδοκόκκινος. Μια μπαταριά υποδέχτηκε το ζευγάρι στον περίβολο. Γύρω στον φράχτη είχαν κρεμαστεί γυναίκες, παιδιά να θαυμάσουν τη νύφη και τον γαμπρό. Ετούτος είναι μαγαζάτορας τρανός. Ο καλύτερος χαντράς στην πολιτεία, ο πιο επιδέξιος. Πολλές γυναίκες, νιες και γριές, έκαναν τη δουλειά του χαντρά, οι περισσότερες όμως έφτιαχναν σ' όλη τους τη ζωή ένα δυο εργόχειρα. Η δουλειά ήταν δύσκολη και μόνο ο χαντράς την είχε επάγγελμα. Πολλοί τον κορόιδευαν πως ήταν γυναικεία δουλειά, πως δεν ταιριάζει σ' έναν άντρα με μουστάκια και γένια ν' ασχολείται με τις χάντρες, με τα ντοτίνια, όπως τά 'λεγαν, να ξομπλιάζει³ και να κεντά από το πρωί ως το βράδυ χάντρες πάνω σε σχέδια που έγγραφε μοναχός του, να φτιάχνει ταμπακοθήκες⁴, καπνοσακούλες, θήκες για τις δαχτυλήθρες και τις βελόνες, βεντάλιες, δαχτυλίδια που 'χαν πάνω τους καράβια, δέντρα, δράκους, άλογα και φτερωτά παράξενα, παραδεισένια. Με χρωματιστές χάντρες, μπλάβες⁵, κίτρινες, κόκκινες, και να γεμίζει το μαγαζί του ξόμπλια και υφαντά και γιακάδες σε παλτά και στα φουστάνια ακόμη, στους γύρους και στα μανίκια, να ράβει και να ζωγραφίζει με τις χάντρες του ό,τι μπορεί να φανταστεί ο νους του ανθρώπου. Και όλα τούτα σιγά σιγά να γεμίζουν τη σακούλα του λεφτά, να 'χει αγοράσει σπίτι αγαδικό⁶, να το γεμίσει έπιπλα, να το κάμει αρχοντικό και τώρα να παντρεύεται την καλύτερη νύφη της Χώρας.

Στην πρόσοψη του μαγαζιού του είχε μια μεγάλη ταμπέλα με χάντρες γαλάζιες κι άσπρες, την ελληνική σημαία με τον σταυρό, και την είχε καρφώσει πάνω στα θυρόφυλλα μέσα από το τζάμι και όπως φαινόταν από μακριά και από κοντά ήταν να φύγει ο νους του ανθρώπου. Οι Τούρκοι παραμέριζαν από φθόνο και μίσος, όμως δεν μπορούσαν να μη

¹Αυτός που έχει ως επάγγελμα την κατασκευή εργόχειρων ή αντικειμένων από χάντρες.

²Μεσόκοπος αλλά ζωηρός

³Να στολίζει, να διακοσμεί

⁴Θήκες για τον ταμπάκο, δηλ. τον πολύ λεπτά κομμένο καπνό που χρησιμοποιούσαν στα στριφτά τσιγάρα.

⁵Σκούρες, μαύρες

⁶Σπίτι που ανήκε σε αγά ή ταιριάζει σε αγά, πλούσιο σπίτι.

θαυμάσουν το έργο του χαντρά και δεν μπορούσαν μήτε στα κονάκια⁷ τους να τον κακολογήσουν γιατί οι χανούμισσες ήταν πελάτισσές του κι όλες είχαν πάντα έναν καλό λόγο γι' αυτόν.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 60-70 λέξεις τις κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να διέπουν την εθνική στρατηγική για την επαγγελματική κατάρτιση, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Με δεδομένο ότι η 2^η παράγραφος του Κειμένου¹ αναπτύσσεται ως αίτιο – αποτέλεσμα, να δείξεις ποια νοηματικά στοιχεία απαρτίζουν τα 2 σκέλη (μονάδες 6) και πως συνδέονται γλωσσικά μεταξύ τους (μονάδες 2). Υπάρχει κατακλείδα στην παράγραφο και, αν ναι, ποιος είναι ο ρόλος της; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Στα παρακάτω αποσπάσματα του Κειμένου 1 (με υπογράμμιση στο κείμενο) να γράψεις στο απαντητικό φύλλο τι δηλώνει η ενεργητική μετοχή (μονάδες 3) και στη συνέχεια να τη μετατρέψεις σε ρήμα, κάνοντας και όποιες άλλες αλλαγές στη σύνταξη κρίνεις απαραίτητες (μονάδες 9). Ποια διαφοροποίηση παρατηρείς ως προς το ύφος, μετά τις αλλαγές που πραγματοποιήσες; (μονάδες 3)

α) ... παρέχοντας ευκαιρίες για ανάπτυξη των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού.

β) ... αναδεικνύοντας τη διαχρονική αναποτελεσματικότητα των συστημάτων αρχικής και συνεχιζόμενης κατάρτισης στη χώρα μας.

γ) ... διαδραματίζοντας με επάρκεια τον ρόλο που της αναλογεί ...

⁷Στα σπίτια

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Σε ποιον επαγγελματικό τομέα αναδείχθηκε ο ήρωας του Κειμένου 2 και ποια η ανταμοιβή του; Ποια είναι η άποψη του κοινωνικού περιβάλλοντος της εποχής γι' αυτόν και ποια η δική σου γνώμη; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Προκλήσεις για την οικονομία των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης]

Απόσπασμα από το άρθρο με τίτλο «Κοινωνική προστασία και προκλήσεις του ευρωπαϊκού κράτους πρόνοιας» των Γ. Νοικοκυράκη, Π. Σαράφη, πηγή: <https://www.researchgate.net>, προσπελάστηκε στις 12.10.2022.

Όλες οι χώρες της ΕΕ σήμερα είναι αντιμέτωπες με μια σειρά προκλήσεων που συνδέονται με το εργασιακό και το παραγωγικό μοντέλο, τη διεθνοποίηση της οικονομίας, την ανεργία, τις δημογραφικές μεταβολές, την αλλαγή της δομής της οικογένειας, τη μετανάστευση, τη γήρανση του πληθυσμού, οι οποίες σε συνδυασμό με την παγκόσμια οικονομική κρίση οδηγούν σε περαιτέρω όξυνσή τους.

Τα δεδομένα αυτά αλλάζουν τους όρους άσκησης της κοινωνικής πολιτικής. Η μεγαλύτερη πρόκληση είναι οι δημογραφικές μεταβολές, δηλαδή η γήρανση του πληθυσμού, ως αποτέλεσμα της μείωσης της γεννητικότητας και της αύξησης του προσδόκιμου ζωής. Ο αριθμός των συνταξιούχων είναι συνεχώς αυξανόμενος και πρέπει να συντηρείται από έναν μειούμενο αριθμό ενεργών εργαζομένων. Ο επαναπροσδιορισμός του συμβολαίου μεταξύ των γενεών επιβάλλεται και στην Ελλάδα. Αντικείμενο προβληματισμού σε όλες τις χώρες είναι η συμμετοχή των ηλικιωμένων στην παραγωγή, ενώ η οικογενειακή πολιτική θα πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα στους νέους γονείς, και ιδίως στη γυναίκα-μητέρα, να συνδυάζουν ισορροπημένα την επαγγελματική τους καριέρα με τη φροντίδα των παιδιών.

Μια σημαντική πρόκληση συνιστούν οι μεταβολές που έχουν λάβει χώρα στην αγορά εργασίας, η οποία έχει οδηγήσει σε ανεργία, κυρίως τις γυναίκες και τους νέους (χάσμα μεταξύ γενεών στην αγορά). Η εξέλιξη της τεχνολογίας, η αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου, η γέννηση ομάδας εργατικού δυναμικού υψηλής εξειδίκευσης, και η συνεχής μείωση των θέσεων απασχόλησης στη βιομηχανία προκαλούν τον σοβαρό περιορισμό των θέσεων εργασίας. Παράλληλα, οι άτυπες μορφές εργασίας και απασχόλησης (μερική-προσωρινή απασχόληση, αυτοαπασχόληση, παράλληλη απασχόληση) αναπληρώνουν τους

εργαζόμενους με κανονική σύμβαση εργασίας. Χαρακτηριστικά της εργασίας είναι οι ευέλικτες μορφές εργασίας, η συνεχόμενη καινοτομία, η υψηλή και συνεχής εξειδίκευση, η ποικιλία, η μεταβλητότητα, η προσωρινότητα, η εναλλαγή, η αστάθεια. [...]

Κείμενο 2

[Το σκυφτό κεφάλι]

Γιωργος Παναγιωτίδης (1965 -), Από το «Ίχνη στα όνειρα» εκδόσεις Βακχικών

Ο πατέρας μου υπήρξε ένας φτωχός κατώτερος κρατικός υπάλληλος, κλητήρας κάποιας περιφερειακής οικονομικής εφορίας όπου εκτελούσε πρόθυμα το υπηρετικό έργο του, πάντα με την επίβλεψη και τις οδηγίες, με τη διάθεση ενός Προϊσταμένου. Μετέφερε την αλληλογραφία που έφτανε με το ταχυδρομείο, μετέφερε τα έγγραφα που έπρεπε να διακινηθούν από γραφείο σε γραφείο, μετέβαινε, με εντολή του Προϊσταμένου και μόνο, σε άλλες υπηρεσίες για τη διεκπεραίωση υποθέσεων και, σε ώρες που δεν ήταν σε κάποια εξωτερική υπηρεσία, παρέμενε στο γραφείο του, που βρισκόταν στο τέλος ενός διαδρόμου του ισογείου, απασχολούμενος με εργασίες που του αναθέτονταν. Ίσως όλα τούτα τον είχαν γονατίσει συναισθηματικά αλλά κρατιόταν όρθιος για την οικογένειά του, για χάρη μου δηλαδή και για να μη φανεί κατώτερος των προσδοκιών της μητέρας μου, παρότι εκείνη μας εγκατέλειψε όταν ήμουν πια δεκαπέντε χρόνων. Εργαζόταν εκτελώντας αδιαμαρτύρητα όλες τις προσταγές, [...] το μόνο που τον βασάνιζε ήταν η υποχρέωσή του να επισημαίνει τις φθορές που επέρχονταν στο κτίριο ή τα έπιπλα και να τις αναφέρει αμέσως, γιατί του είχε γίνει εμμονή η αναζήτηση αυτών των φθορών, είχε εξασκηθεί να τις βλέπει πριν από οποιονδήποτε άλλο και να τις αναφέρει πάλι και πάλι, παρότι τις περισσότερες φορές κανείς δεν τον άκουγε και κανείς δεν έκανε το παραμικρό για τη συντήρηση του κτιρίου και των επίπλων.

Ίσως όλα τούτα συνέτρεξαν στον αποχρωματισμό του χαρακτήρα του, στην ισοπέδωση των ονείρων του, είχε πια σβήσει η ζωντάνια της σκέψης του και είχε μετατραπεί σε ένα υπάκουο ανδρείκελο που δεν μπορούσε να πάρει καμία πρωτοβουλία. Ακόμη και αφού συνταξιοδοτήθηκε, οι συνήθειες που είχε κληρονομήσει από τα χρόνια του κλητήρα, επέμεναν με την ίδια, αμείωτη ένταση. Επειδή όφειλε να μην αποχωρεί ποτέ από την υπηρεσία του πριν ελέγξει και διαπιστώσει ότι έχουν ασφαλιστεί τα γραφεία, οι βιβλιοθήκες και τα αρχεία, ότι έχουν κλειστεί καλά οι πόρτες και τα παράθυρα, ότι έχουν ελευθερωθεί οι πρίζες και γενικά, ότι όλα έχουν καλώς, επαναλάμβανε την ίδια

ιεροτελεστία στο σπίτι μας, πριν βγει για κάποια δουλειά ή πριν κοιμηθεί, έλεγγχε πάντα ότι είναι κλειδωμένη η εξώπορτα, κλειστά τα παράθυρα, η ηλεκτρική κουζίνα, όλα τα φώτα, ότι δεν στάζουν οι βρύσες, ότι το περισσευούμενο φαγητό είναι στο ψυγείο, οι υποχρεώσεις της επόμενης ημέρες στοιβαγμένες στον μπουφέ του καθιστικού, οι λογαριασμοί του ηλεκτρικού, της ύδρευσης, του τηλεφώνου, των κοινοχρήστων, των δόσεων του στεγαστικού δανείου, της εφορίας, ο καλά μελετημένος κατάλογος με τα ψώνια, τα τρόφιμα νωπά και κατεψυγμένα, τα καθαριστικά, τα φάρμακα, τους εορτάζοντες συγγενείς και φίλους ως υποσημείωση. Επειδή του επιβαλλόταν να συμπεριφέρεται με ιδιαίτερη ευπρέπεια και σεβασμό προς τους φορολογούμενους πολίτες δεν θυμάμαι ν' αντιμίλησε ποτέ στη μητέρα μου, όσα χρόνια ήταν μαζί, ούτε καν σ' εμένα να υψώσει φωνή, αλλά πώς, αφού για τον κόσμο που τον γνώριζε ήταν σκυφτό κεφάλι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50 λέξεις να εκθέσεις τις αλλαγές που σημειώνονται στην εργασία, σύμφωνα με το περιεχόμενο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται γλωσσικά και νοηματικά η 1^η και η 2^η παράγραφος του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Χαρακτηριστικά του άρθρου ως κειμενικού είδους είναι ο επικαιρικός και πληροφοριακός του χαρακτήρας. Να επιβεβαιώσεις αυτά τα γνωρίσματα με δύο αναφορές για τον επικαιρικό χαρακτήρα και τρεις γλωσσικές επιλογές για τον πληροφοριακό του χαρακτήρα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την επιρροή που ασκεί στην καθημερινότητα και στον χαρακτήρα του πατέρα η εργασία του, σύμφωνα με το Κείμενο 2. Παράλληλα, να εκφράσεις τις σκέψεις που σου προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου αναφορικά με την εργασία και τη σημασία της στη ζωή μας. Οργάνωσε σε 100-150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η δημοσιοποίηση όλης της αλήθειας, το διακριτό και η αντικειμενικότητα της είδησης

Απόσπασμα από εργασία της Καρθούνης Ελένης με τίτλο «Κώδικες δεοντολογίας δημοσιογράφων», Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, τμήμα Νομικής, ΕΚΠΑ, 2005.

Η αλήθεια αποτελεί το θεμελιώδες δημοσιογραφικό δέον. Η αρχή αυτή επιβάλλει τον πριν από τη δημοσίευση έλεγχο της αλήθειας των πληροφοριών και των ειδήσεων. Το καθήκον αλήθειας δεν σημαίνει πάντοτε ότι οι ισχυρισμοί είναι αντικειμενικά ακριβείς και ανταποκρίνονται στην αντικειμενική αλήθεια. Η υποχρέωση συνίσταται στο καθήκον τηρήσεως της καλής πίστης ως προς την ακρίβεια της ειδήσεως και στην επίδειξη της απαιτούμενης κατά τις περιστάσεις επιμέλειας. Το δημοσιογραφικό δέον συνίσταται στη φιλαλήθεια και ειλικρίνεια κατά τη μετάδοση της ειδήσεως, δηλαδή στην υποκειμενική αλήθεια με ταυτόχρονη αποχή από διαστρεβλώσεις, παραποιήσεις και φήμες που παρουσιάζονται ως γεγονότα. Μάλιστα, στο ευρύτερο καθήκον αλήθειας εντάσσεται η υποχρέωση του δημοσιογράφου να μην υποκρύπτει το είδος του δημοσιεύματος, ώστε η είδηση να μπορεί να διακριθεί από τα σχόλια, αλλά και από τις επ' αμοιβή καταχωρήσεις.

Η διαφάνεια νοείται και υπό την έννοια της αμεροληψίας συνιστώντας πραγμάτωση της αντικειμενικής ειδησεογραφίας η οποία εκθέτει όλες τις σπουδαίες ειδήσεις δίχως κεκαλυμμένα σχόλια και χωρίς εσκεμμένη προβολή ή υποβάθμιση της εκάστοτε ειδήσεως. Άλλωστε, βρίσκεται σε συνάρτηση με τη δημοκρατική αρχή, τόσο με την κυριαρχία της πλειοψηφίας όσο και με την εγγύηση της ελευθερίας και αποδοτικότητας της μειοψηφίας, του πλουτισμού των ομάδων, ιδεών και συμφερόντων.

Πλήρης πολιτική αποχή θα ήταν η πλήρης αποχή από τον ανταγωνισμό των ιδεών και συμφερόντων και ο περιορισμός στην αυστηρή, αντικειμενική, χωρίς σχόλια ειδησεογραφία. Μια ενδεχόμενη πιστή εφαρμογή θα απομάκρυνε την ειδησεογραφία από τα περισσότερα φλέγοντα προβλήματα, που λαμβάνουν από τη φύση τους ή λόγω των ειδικών συνθηκών, συχνά αιφνιδίως και απρόβλεπτα, πολιτικό χαρακτήρα, ενώ η αρχή της πλήρους πολιτικής αποχής θα οδηγούσε στην πλήρη αποπολιτικοποίηση και δυστυχώς, ως

φαίνεται, δεν θα λάμβανε τη μορφή της ευπρόσδεκτης και συνάμα επιδιωκόμενης απαγκιστρώσεως από οιαδήποτε ορισμένη πολιτική ομάδα, αλλά απομάκρυνσης από την πολιτική εν γένει στερώντας τη δημοκρατικά απαραίτητη δημοσιότητα του πολιτικού βίου απαραίτητο στοιχείο της δημοκρατικής αρχής.

Κείμενο 2

[Η γνωριμία]

Από το διήγημα του Περικλή Σφυρίδη «στα λαδάδικα», στο βιβλίο «Η Θεσσαλονίκη των συγγραφέων», εκδ. Ιανός, Θεσσαλονίκη: 1996.

Ο Πέτρος έφτασε πρώτος στα Λαδάδικα, φορώντας ειδικά για την περίπτωση, αλλά και γιατί έκανε ψύχρα το τρυφερό εκείνο βράδυ του Σεπτέμβρη, το ανοιχτό μπεζ κοστούμι του· μόνο που δεν του κούμπωνε καλά από τα παχάκια, που είχαν συσσωρευτεί στην κοιλιά του από τις ρετσίνες και τα μεζελίκια της καλοκαιρινής παραθέρισης. «Δεν φταίει μόνο η μάσα», ψέλλισε σαν δικαιολογία, «αλλά και οι ατέλειωτες ώρες που στρογγυλοκάθομαι στο γραφείο», που ήταν δικηγορικό, αλλά ταυτόχρονα και το στέκι ενός λογοτεχνικού περιοδικού που από χρόνια έβγαζε, με χρήματα που εξοικονομούσε από το δικηγορικό. Κι ήταν στο γραφείο του που ήρθε ένα απόγευμα να τον βρει, νεαρή και φιλόδοξη δημοσιογράφος, σταλμένη από το ραδιοφωνικό σταθμό στον οποίο δούλευε, μ' ένα μαγνητοφωνάκι στο χέρι, για να της μιλήσει για το θάνατο γνωστού ποιητή, που παλαιότερα υπήρξε στενός τους περιοδικού συνεργάτης. Ήταν προκλητικά όμορφη, με το μελαμψό καλοψημένο στις αμμουδιές δέρμα της, να αχνίζει λαχταριστό κάτω από το ριχτό λευκό μίνι φουστάνι της, που έκανε τον Πέτρο να ξεχάσει τα λόγια και τη θλίψη του από τον αιφνίδιο θάνατο του ποιητή, ο οποίος βρέθηκε νεκρός μέσα σε μια αποθήκη, που υπήρξε το στερνό του καταφύγιο. Άρπαξε όμως την ευκαιρία για ευφυολόγημα, προτείνοντας στη Νέτα, «να σας προσφέρω για την περίπτωση λίγο ουίσκι, γιατί μου τέλειωσε το κονιάκ;» κι εκείνη κλείνοντας το μαγνητοφωνάκι της, «τι σαρκασμός, Θεέ μου», απάντησε, «σπάει κόκαλα» και δέχτηκε το ποτό με το πιατάκι των ξηρών καρπών, που ο Πέτρος τοποθέτησε δίπλα της. Πιάσανε κουβέντα περί ανέμων και υδάτων αφήνοντας κατά μέρος τον πληθυντικό, κι ανάμεσα στα άλλα, η Νέτα ομολόγησε ότι η δημοσιογραφία κι ό,τι άλλο είχε σχέση μ' αυτή δεν τη γέμιζαν πραγματικά, αλλά ήταν ένας τρόπος να κερδίζει το ψωμί της, ενώ η ψυχή της, «το είναι μου», έτσι το είπε, ήταν δοσμένο στην ποίηση και μάλιστα την

ερωτική, μόνο που η δική της ποίηση ήταν επιθετική και θα μπορούσε ίσως να σοκάρει. Τη θεωρούσε όμως πέρα για πέρα γνήσια, αληθινή.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να εκθέσεις το θέμα που πραγματεύεται το Κείμενο 1 και τη θέση της συντάκτριας σχετικά με την στάση της δημοσιογραφίας στα πολιτικά δρώμενα.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία πώς στην 1η παράγραφο του Κειμένου 1 η επανάληψη συνιστά τρόπο με τον οποίο ενισχύεται η συνοχή του λόγου και η συνεκτικότητα των νοημάτων.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. Να εξετάσεις σε ποιο από τα υπογραμμισμένα χωρία του Κειμένου 1 το μήνυμα διατυπώνεται με βεβαιότητα, σε ποιο με πιθανότητα και σε ποιο με αναγκαιότητα (μονάδες 9)

β. «Η **διαφάνεια** νοείται και υπό την έννοια της αμεροληψίας **συνιστώντας πραγμάτωση** της αντικειμενικής ειδησεογραφίας η οποία **εκθέτει** όλες τις σπουδαίες ειδήσεις δίχως **κεκαλυμμένα** σχόλια και χωρίς **εσκεμμένη** προβολή ή υποβάθμιση της εκάστοτε ειδήσεως» (2^η παράγραφος, Κείμενο 1): Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις του παραπάνω αποσπάσματος με συνώνυμες λέξεις ή φράσεις που δε θα διαφοροποιούν το νόημα, αλλά θα απλοποιούν το ύφος λόγου (μονάδες 6)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις το ενδιαφέρον του ήρωα για την Νάντια, σύμφωνα με τα στοιχεία της αφήγησης στο Κείμενο 3; Ποια είναι τα δικά σου κριτήρια, για να σου κινήσει ένας άνθρωπος ανάλογο ενδιαφέρον με αυτό του ήρωα της ιστορίας; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η ευθύνη των δημοσιογράφων

Απόσπασμα από δημοσίευση του Ραθανού Άρη στη στήλη «Απόψεις» των Νέων, 6.3.2020, πηγή: <https://www.tanea.gr>.

Τις περισσότερες φορές για εμάς τους δημοσιογράφους ευθύνονται όλοι οι άλλοι και όχι εμείς. Πολλοί από εμάς θεωρούμε ότι έχουμε το αλάθητο αρκετές στιγμές και για σειρά ζητημάτων, ενώ νομίζουμε ότι ξέρουμε τα πάντα ή σχεδόν όλα. Κάτι σαν τους φωτεινούς παντογνώστες ή σαν τους σοφούς που όλοι προστρέχουν για συμβουλές.

Παράλληλα, εμμένουμε να επιδεικνύουμε την σοφία μας. Προφανώς και όλοι έχουν άποψη για όλα τα θέματα. Πόσο μάλλον ένας δημοσιογράφος. Μόνο που αρκετές φορές, καλύπτουμε επιφανειακά και με προχειρότητα θέματα μείζονος σημασίας και ύψιστου ενδιαφέροντος. Αρνούμεστε συνειδητά να αφήσουμε τους ειδικούς να μιλήσουν και τους υποκαθιστούμε.

Με τον τρόπο μας, ενίοτε συμβάλλουμε στη συσκότιση και στη δημιουργία αρνητικού κλίματος. Κάθε άλλο παρά μη γόνιμη είναι η παρέμβασή μας σε κρίσιμα ζητήματα, αν και θα έπρεπε να συμβαίνει το αντίστροφο. Δεν είμαι οπαδός του μηδενισμού, απλά τα τελευταία χρόνια, οι φωνές της λογικής και της μετριοπάθειας έχουν υποχωρήσει αρκετά με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Ως υπηρέτες της ενημέρωσης και με γνώμονα το διαχρονικό ρητό, «η δημοσίευση είναι η ψυχή της δικαιοσύνης», οφείλουμε να επανεξετάσουμε τη στάση μας και να αναλογιστούμε τι πράττουμε.

Πρωτίστως όμως οφείλουμε να σκεφτούμε τις συνέπειες των πράξεών μας και κατά πόσο συμβάλλουμε και εμείς στη δημιουργία κλίματος διχασμού, φανατισμού, μισαλλοδοξίας. Οφείλουμε να κινούμαστε με οδηγό την αλήθεια και έχοντας κατά νου και το κοινό περί δικαίου αίσθημα.

Όμως, πρέπει να είμαστε υπέρμετρα προσεκτικοί στα όσα μεταδίδουμε και να μην ρίχνουμε λάδι στη φωτιά. Τις τελευταίες ημέρες, για μια ακόμη φορά, είδαμε πολλά και επανέρχεται στο προσκήνιο για ορισμένους η συζήτηση για τα όρια και του δημοσιογραφικού λόγου, της δημοσιογραφικής κριτικής, του δημοσιογραφικού παρεμβατισμού και –αδόκιμος ο όρος- της δημοσιογραφικής παντογνωσίας.

Κείμενο 2

Στάσιμα νερά

Το ποίημα του Δημήτρη Καραμβάλη έχει αντληθεί από την ποιητική συλλογή «ΠΕΡΙ-ΣΥΛΛΟΓΗ», Αθήνα: 1983.

Είχε καταδικαστεί
σε δεκαοχτώ χρόνια κάθειρξη.
Σαν πέρασε ο καιρός και βγήκε
εφημερίδα αγόρασε
να διαπιστώσει πόσο άλλαξε
ο κόσμος.
Μα σαν το βλέμμα έρριξε
στην πρώτη τη σελίδα,
την έσκασε μπροστά στα μάτια του περιπτερά
και του είπε:
Χτεσινό φύλλο μου πουλάς
βρε μασκαρά;

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εκθέσεις σε 50-60 λέξεις τις διαστάσεις της ευθύνης που έχουν οι δημοσιογράφοι αναφορικά με τον τρόπο παρουσίασης των γεγονότων, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χωρίσεις με κριτήριο το νόημα το Κείμενο 1 σε δύο υποενότητες (μονάδες 4) και να γράψεις έναν πλαγιότιτλο που να αποδίδει το νόημα κάθε υποενότητας (μονάδες 6)

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

α. Να δικαιολογήσεις την επιλογή του πρώτου πληθυντικού προσώπου από τον συγγραφέα στο Κείμενο 1 (μονάδες 5)

β. Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις στην 2^η παράγραφο του Κειμένου 1 με άλλες λέξεις ή φράσεις, προκειμένου το ύφος λόγου να γίνει πιο απλό, αλλά να μην αλλάξει το νόημα (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την αντίδραση του προσώπου που πρωταγωνιστεί στην ποιητική αφήγηση στο Κείμενο 2 λαμβάνοντας υπόψη σχετικές κειμενικές ενδείξεις. Έχεις ανάλογη με του προσώπου που πρωταγωνιστεί αίσθηση για την επικαιρότητα ή όχι και γιατί; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Κείμενο των Marc Pitzke και Roland Nelles 2021 Der Spiegel/ The New York Times, Απόδοση: Μαρία Αθανασίου, 24.02.2021, ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «Κ». Απόσπασμα από συνέντευξη του απερχόμενου εκτελεστικού διευθυντή της Washington Post, Μάρτιν Μπάρον.

- Εκατομμύρια Αμερικανοί πιστεύουν σε θεωρίες συνωμοσίας αντί για τις ειδήσεις. Πώς φτάσαμε σε αυτό το σημείο;

Αυτό συμβαίνει και σε άλλες χώρες. Θεωρώ ότι είναι αποτέλεσμα του διαδικτύου. Οι άνθρωποι έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες από πηγές που επιβεβαιώνουν την προϋπάρχουσα άποψή τους. Αυτό είναι το επιχειρηματικό μοντέλο κάποιων μέσων ενημέρωσης, να παρέχουν αποκαλούμενα «νέα», αποκαλούμενη «ενημέρωση», η οποία τους λέει πως τα αισθήματά τους είναι δικαιολογημένα, ότι υπάρχουν άνθρωποι σαν αυτούς, που σκέφτονται ακριβώς όπως αυτοί. Αν οι άνθρωποι έχουν υποψίες, αυτά τα μέσα ενημέρωσης προσπαθούν να ενισχύσουν αυτές τις υποψίες. Δεν είναι πιστά στα γεγονότα ή στην αλήθεια.

- Πώς μπορούν τα μέσα ενημέρωσης να έχουν πρόσβαση στους ανθρώπους που πιστεύουν αυτές τις θεωρίες συνωμοσίας; Υπάρχει περίπτωση να καταφέρουν να τους προσεγγίσουν;

Δεν γνωρίζω την απάντηση σε αυτή την ερώτηση. Ελπίζω να υπάρχει τρόπος. Η συνωμοσιολογία είναι βαθιά εδραιωμένη. Μόλις οι άνθρωποι αρχίσουν να σκέφτονται με αυτόν τον τρόπο, είναι πολύ δύσκολο να τους πείσει κανείς ότι είναι αποκομμένοι από την πραγματικότητα. Βλέπουν εμάς στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης σαν ψεύτες. Και θεωρούν ότι οι ίδιοι είναι οι κάτοχοι της αλήθειας. «Μας βλέπουν σαν εχθρούς, σαν ψεύτες»

- Θα μπορούσε να βοηθήσει περισσότερη διαφάνεια στην αίθουσα σύνταξης; Για παράδειγμα, αποκαλύπτοντας πώς προκύπτουν τα ρεπορτάζ;

Μπορούμε να γράψουμε διαφορετικά τις ιστορίες μας. Μπορούμε να αποκαλύψουμε περισσότερα σχετικά με το πώς τις προσεγγίζουμε, πώς κάνουμε ρεπορτάζ. Μπορούμε να έχουμε μεγαλύτερη διαφάνεια. Πρέπει να το κάνουμε και το έχουμε κάνει. Αλλά τελικά δεν φαίνεται να κάνει μεγάλη διαφορά, γιατί δεν ενισχύουμε την προϋπάρχουσα άποψη των ανθρώπων για τον κόσμο. Και, αν δεν το κάνουμε αυτό, μας βλέπουν σαν εχθρούς, σαν ψεύτες, σαν πληρωμένους πράκτορες των αντιπάλων τους. Είναι πολύ δύσκολο να εκτρέψεις τους ανθρώπους μακριά από τη συνωμοσιολογία. Πώς φτάσαμε έως εκεί είναι νομίζω ένα από τα μεγαλύτερα ερωτηματικά της εποχής μας.

Κείμενο 2

ΤΑ ΤΕΙΧΗ

Σωτήρης Σκίπης, συλλογή «Προσφυγικοί καημοί – Παιάνες – Μέσ' από τα τείχη», 1922-1943, ΚΑΣΤΑΛΙΑ ΚΡΗΝΗ, ΕΚΛΟΓΗ (1900-1950), Δεύτερος τόμος, Αθήνα: 1950.

Ποιοι, ολόγυρά μας, ποιοι τα στήσανε
τα τείχη αυτά τα τρομερά
και μας σκεπάσαν τον ορίζοντα
και μας επήραν τη χαρά;

Τα τείχη αυτά, μιαν ατελείωτη
μας έχουν γίνει φυλακή
κι είν' η ζωή που ζούμε μέσα τους
σα μια νυχτιά εφιαλτική.

Μ' αν τα κορμιά μας, το μαρτύριο
κι ο πόνος, τάχουνε σκεβρώσει,
ολόρθες οι ψυχές μας στέκονται
και καρτερούν να ξημερώσει.

Κι όπως στηθήκαν, έτσι ξαφνικά,
τα τείχη αυτά θα σωριαστούνε
κι οι μαύροι χτίστες που τα χτίσανε
μες το σωρό τους θα ταφούνε.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς καλλιεργούνται οι «θεωρίες συνωμοσίας», σύμφωνα με το Κείμενο 1, και σε ποιον βαθμό η διαφάνεια στην ενημέρωση μπορεί να αποτελέσει λύση στο πρόβλημα (50-60 λέξεις);

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τρίτη απάντηση της συνέντευξης διατυπώνεται ως συμπέρασμα η θέση ότι «Είναι πολύ δύσκολο να εκτρέψεις τους ανθρώπους μακριά από τη συνωμοσιολογία». Με ποιες λογικές σκέψεις ο συνεντευξιαζόμενος οδηγείται σε αυτό το συμπέρασμα;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. Να δικαιολογήσεις τη χρήση του πρώτου ενικού προσώπου και του πρώτου πληθυντικού προσώπου στο Κείμενο 1 (μονάδες 10)

β. «Μπορούμε να γράψουμε διαφορετικά τις ιστορίες μας. Μπορούμε να αποκαλύψουμε περισσότερα σχετικά με το πώς τις προσεγγίζουμε, πώς κάνουμε ρεπορτάζ. Μπορούμε να έχουμε μεγαλύτερη διαφάνεια. Πρέπει να το κάνουμε και το έχουμε κάνει. Αλλά τελικά δεν φαίνεται να κάνει μεγάλη διαφορά, γιατί δεν ενισχύουμε την προϋπάρχουσα άποψη των ανθρώπων για τον κόσμο.» : Να μεταγράψεις το παραπάνω χωρίο του Κειμένου 1, προκειμένου το μήνυμα να δηλώνεται με βεβαιότητα. (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 παρουσιάζεται μια ζοφερή, σκοτεινή κατάσταση, αλλά και μια αισιόδοξη νότα. Συμφωνείς ή διαφωνείς με αυτή την παρατήρηση; Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η σωστή αντίδραση που πρέπει ο άνθρωπος να έχει σε ανάλογες δύσκολες καταστάσεις που βιώνει; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η ζωή μετακόμισε στα δίκτυα

Το άρθρο υπογράφεται από την Τασούλα Καραϊσκάκη και δημοσιεύθηκε στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας Καθημερινή στις 26/08/2022.

Περπατούν μαζί με φίλους στην προκουαία του παλιού λιμανιού Χανίων με φόντο τη φαντασμαγορική αλυσίδα της φωτισμένης πόλης. Ξάφνου εκείνος βρίσκεται γονυπετής να τη ζητά σε γάμο τείνοντας ανοιχτό το τυπικό κουτάκι με το δακτυλίδι. Εκείνη αιφνιδιάζεται, συγκινείται, κουνά το κεφάλι ζωηρά πως «ναι», όμως μένει πετρωμένη. Το βλέμμα ακίνητο, βαθύ, σαν να παρακολουθεί μια προβολή των αυριανών ημερών της. Οι φίλοι συνέρχονται και τους πείθουν να επαναλάβουν ξανά και ξανά τη σκηνή ώστε, με τα κινητά, να τη βιντεοσκοπήσουν. Τους ωθούν σε μια επαναλαμβανόμενη δράση –σφιχταγκάλιασμα και ατελείωτο φιλί– μη συντελεσθείσα στην πραγματική ζωή. Έπειτα, σκυμμένοι στις οθόνες των κινητών, όλοι μαζί, συνδιαλέγονται πυρετικά για το υλικό που θα αναρτήσουν. Ακόμη και όσοι από τους τυχαίους θεατές απήλαυσαν την αναπάντεχη αναβίωση ενός παρωχημένου ρομαντισμού, δείχνουν να ενοχλούνται από το θέατρο.

Αποσπασμένοι από τον χώρο, σκηνοθετούν τη μύχια στιγμή, αποκλειστικά και μόνο για την πυροτεχνική έκθεσή της στα κοινωνικά δίκτυα. Η ζωή γίνεται αναπαράσταση και η αναπαράσταση αναδύεται στο ψηφιακό κοινωνικό σύμπαν ως πραγματική ζωή. Όμως, το θέατρο, ακόμη κι αν αντιγράφει τη ζωή, δεν είναι πια ζωή, αλλά μια άυλη μετα-πραγματικότητα, όπως εκείνη στην πλατφόρμα Second Life όπου το άβαταρ του εαυτού σου αναμειγνύεται με άλλους σε ένα φανταστικό διαδικτυακό κόσμο. Την παρακολουθείς κι εσύ μαζί με όσους την μοιράζονται ακόμη κι αν δεν σε έχουν γνωρίσει ποτέ, ρουφάς τις αντιδράσεις, τα σχόλια, ανταποκρίνεσαι, ζεις μια εξωραϊσμένη εκδοχή του συμβάντος και την πολλαπλασιασμένη αγάπη των άλλων.

Τα κοινωνικά δίκτυα, η αυλαία στον κόσμο, το θαυμαστό εργαλείο ιλιγγιώδους αναβάθμισης της ζωής, το πιο γρήγορο μέσο επικοινωνίας με οικείους και τον κόσμο, πρόσβασης σε άτομα, πληροφορίες, υπηρεσίες, οργάνωσης κινημάτων, σωτηρίας ανθρώπων, αποκατάστασης επαφής κατά την πανδημία, διατηρούν διογκούμενες τις σκοτεινές πτυχές χρήσης τους. Δεν είναι μόνο ότι κεντρίζουν τα μίση, αυξάνουν την πόλωση, την παραπληροφόρηση, τα προβλήματα εξουσίας και ψηφιακής επιτήρησης, αλλά και καθοδηγούν ψυχικές διαθέσεις, χαλκεύουν συμπεριφορές,

εμφανίζουν μια πλασματική εκδοχή της θέσης μας στον κόσμο. Εθίζουν. Συρρικνώνουν τη ζωντανή επικοινωνία· το πληθωρικό ψηφιακό της αντίγραφο μοιάζει να αρκεί. Παίρνουν πίσω τον χρόνο που εξοικονομούν. Και, εν προκειμένω, καταβροχθίζουν κομμάτια, όλο και μεγαλύτερα, της αυθεντικής ζωής.

Κείμενο 2

Μοναξιά χιλιάδες φύλλα

Το παρακάτω τραγούδι, σε στίχους του Κώστα Τριπολίτη και μουσική του Θάνου Μικρούτσικου, ερμηνεύει ο Γιώργος Νταλάρας,. Περιλαμβάνεται στο album Συγγνώμη για την άμυνα (1992).

Τον περισσότερο καιρό σωπαίνεις
στο τζάμι το θαμπό της οικουμένης
κοιτάς αυτά που δεν καταλαβαίνεις
κι ούτε που ξέρεις τι και πώς

Βλέπεις θεάματα πληρώνεις φόρους
επιθυμώντας μ' όλους τους πόρους
να ζεις μονάχα με δικούς σου όρους
και να `σαι ο ίδιος σου πομπός

Άκου κοινό !
Λάθος προφίλ του ανθρώπου ο νους
δεν αντέχει κόσμους αληθινούς
κόλαση υπάρχει μονάχα για τους ζωντανούς

Τα μανιφέστα του καιρού σου μίλα
κίτρινα λόγια με σινιέ ξεφτίλα
πουλάει η μοναξιά χιλιάδες φύλλα
όταν ποζάρει στο φακό

Γλυκιά ακίνητη θολή νιρβάνα

δεν έχεις έρωτες μα έχεις πλάνα
έχεις οθόνη μα δεν έχεις μάνα
ούτε ένα χέρι φιλικό

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50 - 60 λέξεις να καταγράψεις τα χαρακτηριστικά που αποδίδονται στα κοινωνικά δίκτυα σύμφωνα με το περιεχόμενο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Αν ληφθεί υπόψη ότι στόχοι του προλόγου είναι να εισαγάγει τον αναγνώστη στο θέμα και να προσελκύσει το ενδιαφέρον του, να εξετάσεις με συντομία τον βαθμό στον οποίο η αρθρογράφος του Κειμένου 1 πετυχαίνει να ανταποκριθεί στους παραπάνω στόχους.

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 τρεις λέξεις ή φράσεις με συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας (μονάδες 6) και να δικαιολογήσεις πώς συμβάλλει αυτή η γλωσσική επιλογή της αρθρογράφου στη διαμόρφωση του ύφους του Κειμένου 1 σε σχέση με το θέμα που προσεγγίζει (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να παρουσιάσεις και να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές την κατάσταση που βιώνει το κοινό σύμφωνα με το Κείμενο 2. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Clicktivism· ο ακτιβισμός πιο κοντά μας από ποτέ

Το κείμενο αντλήθηκε από τον ιστότοπο www.pillowfights.gr και υπογράφεται από την Ελπίδα Μπογράκου.

Είμαι σίγουρη ότι κι εσύ θυμάσαι την εποχή που βγαίναμε από το μετρό στην Πλατεία Συντάγματος ή στην Πλατεία Κοραή στο Πανεπιστήμιο και αμέσως μας προσέγγιζαν εκπρόσωποι από διάφορες μη κυβερνητικές οργανώσεις είτε για οικονομική ενίσχυση είτε για να μας ενημερώσουν για την κλιματική αλλαγή, την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τις κοινωνικές ανισότητες και δράσεις από πολυεθνικές εταιρείες που βλάπτουν τον άνθρωπο, την χλωρίδα και την πανίδα. Απώτερος σκοπός όλων να γίνουμε μέλη της οργάνωσης, του εκάστοτε κινήματος και των διαφόρων ακτιβιστικών δράσεων. Θυμόμαστε επίσης πόσο απασχολημένοι ήμασταν, αφού λέγαμε πως δεν μπορούμε εκείνη τη στιγμή και πως θα το ψάξουμε στο σπίτι.

Πλέον αυτό έχει αλλάξει και δεν θυμόμαστε καλά την τελευταία φορά που συνέβη κάτι τέτοιο. Τώρα πια η ενημέρωση μεταφέρθηκε από τις πλατείες στις οθόνες μας και δεν βασίζεται μόνο στις πέντε-έξι βασικές πληροφορίες κάποιων εκπροσώπων, αλλά σε αναρίθμητες σελίδες οργανώσεων που βρίσκονται online. Η συμμετοχή μας δε στηρίζεται στο να δώσουμε λίγο από τον προσωπικό μας χρόνο, αλλά στο να «μοιραστούμε» την εικόνα, το βίντεο, το post. Πλέον δεν είμαστε τόσο απασχολημένοι, γιατί η τεχνολογία έχει κάνει τα πράγματα πιο εύκολα και πιο γρήγορα και από τον παραδοσιακό ακτιβισμό έχουμε περάσει πλέον στον αιώνα του ψηφιακού, του Clicktivism.

Σύμφωνα με το Λεξικό του Cambridge, ο ψηφιακός ακτιβισμός (clicktivism) είναι μια μορφή ακτιβισμού που χρησιμοποιεί το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Instagram, Twitter), για να υπογραφούν αιτήσεις και να οργανωθούν διαμαρτυρίες. Ο 21ος αιώνας χαρακτηρίζεται από πολλούς Κοινωνιολόγους ως ο αιώνας της κατ' εξοχήν ψηφιακής πληροφορίας. Ο Manuel Castells, στο βιβλίο του *The Rise of the Network Society*, υποστηρίζει ότι οι κοινωνίες μας είναι πλέον κοινωνίες δικτύου δίνοντας μεγάλη έμφαση στο πώς τα διάφορα δίκτυα που δημιουργούνται online επηρεάζουν την καθημερινότητά μας, τις επιλογές μας, τις δράσεις μας και την πολιτική συμμετοχή μας. Και ποιος μπορεί να τον διαψεύσει; Φτάνει μόνο να κοιτάξεις την αρχική σου σελίδα στο Facebook, το feed ή τα stories σου στο Instagram. Πόσα repost έχεις κάνει τα τελευταία χρόνια από οργανώσεις που ορθώνουν το ανάστημά τους στις κοινωνικές αδικίες του συστήματος κατά των διαφόρων ομάδων που υπάρχουν σε μια κοινωνία. Πόσες φορές έχεις

χρησιμοποιήσει, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, τα social media ,για να μιλήσεις για ζητήματα που σε απασχολούν;

Για όλους αυτούς τους λόγους και για πολλούς παραπάνω ο αιώνας μας θεωρείται ο αιώνας του ψηφιακού ακτιβισμού. Είναι πολλοί αυτοί που θα προσπαθήσουν να μειώσουν τη σημαντικότητά του υποστηρίζοντας ότι πρόκειται για μια επιφανειακή δράση που δεν ενέχει τη δημιουργία προσωπικών δεσμών που κάποτε έκαναν εφικτή την κοινωνική αλλαγή. Η πραγματικότητα που βιώνουμε όμως είναι λίγο διαφορετική.

[...]Με αφορμή τα πρόσφατα κινήματα που διαδόθηκαν μέσω των social media, όπως το φεμινιστικό κίνημα #metoo μπορεί εύκολα να καταλάβει κάποιος τη δύναμη που κρύβει ένα απλό post ή hashtag. Η δύναμη να αλλάξεις αυτά που δεν έχουν θέση στη κοινωνία ισότητας και αλληλεγγύης που έχεις φανταστεί, σε ένα κράτος που προνοεί για όλους ανεξαιρέτως φύλου, χρώματος και ερωτικού προσανατολισμού είναι πιο κοντά απ' όσο νομίζεις. Είναι τόσο κοντά όσο απέχει η οθόνη από τα χέρια σου. Το μυστικό βέβαια είναι να μην αρκεστείς μόνο σε αυτό. Όταν η φωνή σου ακουστεί και οι αιτήσεις σου βροντερά απηχίσουν την αγανάκτηση σου και καταφέρεις να συσπειρώσεις τον κόσμο γύρω σου, μη σταματήσεις.

Κάνε τον λόγο σου πράξη. Κάνε το click σου δράση.

Κείμενο 2

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΛΑΒΟΣ (1980 -)

PASSWORD

Το κείμενο ανήκει στη συλλογή διηγημάτων του Γιάννη Παλαβού «Αστείο», εκδόσεις Νεφέλη.

Δυο καλοκαίρια ολόκληρα, όταν πήγαινα στο χωριό για διακοπές, έκλεβα δίκτυο από το γείτονα. Στην αρχή το είχε ανοιχτό, χωρίς κωδικό. Όταν κατάλαβε ότι κάποιος τον έκλεβε, έβαλε password. Μια μέρα στο καφενείο τον ρώτησα την ημερομηνία γέννησής του, δήθεν ότι ήθελα να μάθω το ζώδιό του. Γύρισα σπίτι και πληκτρολόγησα τους αριθμούς. Δυο καλοκαίρια έτσι κατέβαζα μουσική. Ως κι ευχετήρια κάρτα σκέφτηκα να του στείλω στα γενέθλιά του. Σήμερα, 19 Ιουνίου 2009, μόλις πήρα την άδειά μου, μπήκα στο λεωφορείο για το χωριό. Φτάνω και βλέπω απέναντι φέρετρο. Γνέφω στη μάνα μου. «Τον χτύπησε αυτοκίνητο» είπε. «Πήγε άδικα, τόσο νέος». Ανέβηκα στο δωμάτιό μου, άνοιξα το λάπτοπ και πληκτρολόγησα το password: δούλευε ρολόι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 70 περίπου λέξεις να καταγράψεις τον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην προώθηση του ψηφιακού ακτιβισμού, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με ποιο τρόπο τα ερωτήματα στο τέλος της 3^{ης} παραγράφου του Κειμένου 1 συμβάλλουν στη συνοχή με την 4^η παράγραφο;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποιο είναι το κυρίαρχο ρηματικό πρόσωπο το οποίο επιλέγει η συντάκτρια του Κειμένου 1 στην τελευταία παράγραφο (Με αφορμή τα πρόσφατα κινήματα... Κάνε το click σου δράση.); Τι επιτυγχάνεται με αυτή τη γλωσσική επιλογή σε επίπεδο ύφους και επικοινωνιακής αποτελεσματικότητας;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να παρουσιάσεις και να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές την κατάσταση που βρίσκεται ο ήρωας σύμφωνα με το Κείμενο 2. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Πολιτισμός της εικόνας, ή βλέπω άρα υπάρχω

Άρθρο της Τασούλας Καραϊσκάκη στην εφημερίδα «Καθημερινή», 21/8/2022

Οι εικόνες είναι η καρδιά του σημερινού επίγειου παραδείσου. Τρέφονται με ανθρώπινες πραγματικότητες, περικλείουν όλο το σφρίγος της γήινης ζωής, προσφέρουν εικονικά ό,τι δεν μπορεί να καταναλωθεί έμπρακτα. Κατακυριεύουν πεδία υποσκάπτοντας και απωθώντας άλλες κουλτούρες – της γραφής, του λόγου, της σκέψης, του φιλοσοφικού στοχασμού.

Βρίθουν εικόνων, στατικών και κινούμενων, τα τηλέφωνα των ανθρώπων. Με την ενθρόνιση της ψηφιακής κάμερας στα κινητά, το αλλοτινό προνόμιο του επαγγελματία να διαχειρίζεται χιλιάδες καρέ απέβη προνόμιο όλων, πυροδοτώντας τη μεγαλύτερη επανάσταση στην καθημερινότητα των ανθρώπων. Να λαμβάνουν και να δημοσιοποιούν έναν ποταμό φωτογραφιών –το '80 λαμβάνονταν έξι δισ. φωτογραφίες τον χρόνο, σήμερα ο ίδιος αριθμός συλλέγεται σε τρεις ημέρες–, στιγμιότυπα που ψυχαγωγούν, συγκινούν, εκπλήσσουν, αναστατώνουν, γαληνεύουν, οργίζουν, πονούν, αγγίζουν κάτι βαθύτερο, ένα αναπάντεχο νόημα, ένα σκίρτημα αναγνώρισης, μια λάμψη κατανόησης, σε μια ατμόσφαιρα γλυκύτητας ή σκληρότητας, μυστηρίου ή φωτός. Στιγμές ζωής που χάθηκαν για πάντα είναι εκεί, αλλά δεν θρηνούμε. Όλη η ζωή μας είναι εκεί. Είδωλα ζωής είναι εκεί. Ζουν στη θέση μας, μας παρηγορούν για όσα μας λείπουν αποσπώντας μας από εκείνα που μας έχουν δοθεί. Προτρέπουν στη μίμηση, παρέχουν το πρότυπο στην αναζήτηση της ευτυχίας. Καταπραΰνουν τις μη πραγματοποιήσιμες επιθυμίες, διεγείρουν τις ικανοποιήσιμες. Ενσωματώνουν στην κοινωνική ζωή. Ή παγιδεύουν μεταξύ πραγματικού και φανταστικού σε ένα είδος πρόσκαιρης υπνοβασίας. [...]

Οι εικόνες δεν είναι κάτι απλό, που μόνο ψυχαγωγεί και στερεώνει είδωλα και μύθους, που αποκαλύπτει και ανακουφίζει· παράλληλα, μεταφέρουν στερεότυπα, προκαταλήψεις, ιδεοληψίες, ακόμη και τυφλώνουν πνευματικά, έτσι ώστε να μη θέλεις να δεις πραγματικά. Είναι το παράθυρο, αυτή η ιδεολογική οπτική αναπηρία, στη χειραγωγή της οπτικής πληροφορίας, στον έλεγχο της πραγματικότητας, που δεν συνοδοιπορεί πάντα με τα είδωλά της. Και το πιο κοινό βλέμμα εισάγει θέσεις. Όλοι, ηθελημένα ή αθέλητα, γινόμαστε δράστες και θύματα ενός οφθαλμοκεντρισμού που

μοιάζει, ενίοτε, να εγκλωβίζει τον νου σε ένα σκοτεινό σπήλαιο όπως εκείνο του Πλάτωνα, όπου οι αλυσοδεμένοι φυλακισμένοι είναι σε θέση να βλέπουν στον τοίχο να περνούν μόνο οι σκιές της πραγματικής ζωής τους. Όπως και στο σπήλαιο, υπάρχουν λύσεις, έξοδοι στο φως. Ο Ήλιος είναι πάντα εκεί. Ένας κόσμος κατανοητός όσο και ακατανόητος.

Κείμενο 2

Ο καθρέφτης

Τραγούδι του Φοίβου Δεληβοριά (στίχοι, μουσική και ερμηνεία) στο Άλμπουμ «Καθρέφτης» του 2003.

Έχω μπροστά μου συνεχώς έναν καθρέφτη
που μ' εμποδίζει ότι είναι πίσω του να δω
δεν έχω δει ποτέ μου πιο μεγάλο ψεύτη
και το χειρότερο, είναι όμοιος εγώ...

Δείχνει πολύ καλός ενώ εγώ δεν είμαι,
δείχνει κακός ενώ δεν είμαι ούτε αυτό
Όσοι μου λένε «φίλε όπως είσαι μείνε»
είναι όσοι χάψαν τον αντικατοπτρισμό

Έναν καθρέφτη συνεχώς έχω μπροστά μου
πάνω του πέφτει και ραγίζεται η καρδιά μου
πάνω του πέφτει και ραγίζεται η καρδιά μου,
έναν καθρέφτη συνεχώς έχω μπροστά μου...

Αντανακλά αυτά που θέλουν οι γυναίκες
κι έτσι τις πείθει ότι είμαι το άλλο τους μισό
μπροστά του γδύνονται του λεν γλυκές κουβέντες,
πίσω απ' το τζάμι εγώ ολομόναχος κοιτώ

Κάνει παιχνίδι ως και με τα πρότυπά μου
τις θείες φωνές που μου μιλούσανε παιδί
τις φέρνει απέναντί μου και στα κυβικάμου
πάω να τις φτάσω και τσουγκρίζω στο γυαλί

Έναν καθρέφτη συνεχώς έχω μπροστά μου
πάνω του πέφτει και ραγίζεται η καρδιά μου
πάνω του πέφτει και ραγίζεται η καρδιά μου,
έναν καθρέφτη συνεχώς έχω μπροστά μου...

Ξέρω πως όλοι πια πιστεύουν σε καθρέφτες
σε οθόνες σε φωτοτυπίες και προβολείς
μέχρι παιχνίδια έχουν βγάλει που οι παίκτες
ζουν σε μια γυάλα και τους βλέπουμε όλοι εμείς

Μα εγώ θα κάνω τον καθρέφτη μου κομμάτια
ξέρω ότι αυτό που κρύβει πίσω του είσαι εσύ
εσύ που ψάχνεις μες στα μαύρα σου τα μάτια
να καθρεφτίζεις μόνο εμένα στην ζωή

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις στο απαντητικό φύλλο ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

1. Η εικόνα έχει κυριαρχήσει πάνω σε άλλους τρόπους σκέψης και πρακτικές.
2. Ο επαγγελματίας φωτογράφος διατηρεί το προνόμιο να αποτυπώνει την πραγματικότητα, όπως και στο παρελθόν.

3. Η φωτογραφία μπορεί ακόμη και να μας ανακουφίσει ψυχικά για όλα όσα δεν μπορέσαμε να κατακτήσουμε.

4. Μέσω της εικόνας αναπαράγονται στερεότυπα και προκαταλήψεις που συσκοτίζουν την ορθή κρίση.

5. Η κυριαρχία της εικόνας μοιάζει με τον Ήλιο που φωτίζει πάντα έξω από το σπήλαιο στο οποίο είμαστε εγκλωβισμένοι.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 παρατηρείται μία αναλογία. Να την εντοπίσεις και να εξηγήσεις τον ρόλο της, αφού λάβεις υπόψη σου τη θέση της στο κείμενο.

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Στην δεύτερη παράγραφο να εντοπίσεις τρεις γλωσσικές επιλογές με τις οποίες η συντάκτρια του Κειμένου 1 επιχειρεί να προβληματίσει τον αναγνώστη (μονάδες 5), να καταγράψεις τα συγκεκριμένα χωρία (μονάδες 5) και να προσδιορίσεις τη λειτουργία τους (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Τι σχέση έχει αναπτύξει η φωνή που ηχεί στο τραγούδι με τον καθρέφτη (μονάδες 10); Έχεις νιώσει εσύ ποτέ κάτι αντίστοιχο; (μονάδες 5) Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου και να την οργανώσεις σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ξεκινήστε όσο πιο γρήγορα μπορείτε την επαγγελματική σας ζωή και μη φοβηθείτε!

Το ακόλουθο κείμενο αποτελεί απόσπασμα συνέντευξης που παραχώρησε ο Ηλίας Σούσης στη Λιζέτα Σπανού. Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών «ΟΠΑ News», τεύχος 44, Οκτώβριος 2022, σ. 22.

«Μπείτε γρήγορα στην αγορά εργασίας, μη φοβηθείτε αρχικά να εργαστείτε σε θέσεις κατώτερες των προσδοκιών σας» λέει στην «ΟΠΑ News» ο Ηλίας Σούσης, διευθύνων σύμβουλος και συνιδρυτής της επιτυχημένης σήμερα εταιρείας Wikifarmer που δραστηριοποιείται στην ηλεκτρονική «δικτύωση» Ελλήνων παραγωγών. Με ακαδημαϊκά εφόδια στη «φαρέτρα» του που... εκτόξευσαν την επαγγελματική του πορεία, συμβουλεύει τους νέους να προσπαθήσουν μέσα από όποια θέση τους ανατεθεί στην αρχή της επαγγελματικής τους ζωής «να αποδείξουν την αξία τους και να αναδειχθούν».

Συντονίζετε περισσότερους από 3.000 παραγωγούς. Πόσο εύκολο είναι αυτό;

«Είναι αρκετά δύσκολο, ωστόσο επειδή το εγχείρημά μας βοηθάει πολύ τους παραγωγούς, έχουν όλοι πολύ καλή διάθεση να συνεργαστούν μαζί μας, να διαδώσουν την ιδέα σε φίλους παραγωγούς και να εκπαιδευτούν στα ψηφιακά εργαλεία. Γνωρίζουν πως για την ανάπτυξη της παραγωγικής τους επιχείρησης χρειάζεται και ένας ψηφιακός βοηθός όπως η εταιρεία μας».

Συναντήσατε δυσκολίες στα πρώτα βήματά σας; Πόσο εύκολο είναι από τη θέση του αποφοίτου ενός καλού πανεπιστημίου να φτάσεις σε εκείνη ενός επιτυχημένου επιχειρηματία;

«Σίγουρα υπάρχουν δυσκολίες, όποιον δρόμο κι αν επιλέξει ο καθένας. Υπάρχει ο δρόμος να αποφοιτήσεις και να γίνεις κατευθείαν επιχειρηματίας, αλλά εκεί η δυσκολία έχει να κάνει με την έλλειψη εμπειριών και με την έλλειψη αρκετών επιχειρηματικών βιωμάτων που ενδεχομένως να οδηγούν σε αρκετά λάθη, αφού η γνώση του πανεπιστημίου είναι αρκετά θεωρητική. Ωστόσο, αυτό αντισταθμίζεται από τον ενθουσιασμό και την ενέργεια που υπάρχει. Η άλλη οδός είναι η μετάβαση στην επιχειρηματικότητα, μετά από χρόνια εμπειρίας σε διαφορετικές εταιρείες, που και πάλι έχει μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα».

Τι θα συμβουλευάτε τους νέους που τελειώνουν σήμερα το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και έχουν μπροστά τους την αναζήτηση μιας επιτυχημένης επαγγελματικής πορείας;

«Η συμβουλή που δίνω σε όλους τους αποφοίτους είναι να προσπαθήσουν να μουν όσο το δυνατόν πιο γρήγορα στον εργασιακό χώρο και μέσα από εκεί να αποκτήσουν πρακτική εμπειρία, καθώς αυτό θα τους βοηθήσει να πετύχουν σε ύστερο στάδιο αυτό το οποίο επιθυμούν, είτε

σχετίζεται με την επιχειρηματικότητα είτε με καριέρα σε κάποια εταιρεία. Επίσης, θα συνέστηνα να μη φοβηθούν να εργαστούν σε θέσεις που ενδεχομένως αρχικά να μην είναι αυτό που περίμεναν (καθώς αυτό είναι αρχικά δύσκολο), αλλά αντιθέτως να προσπαθήσουν μέσα από αυτή τη θέση να αποδείξουν την αξία τους και να αναδειχθούν».

Κείμενο 2

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ (1905-1966)

Αργώ (απόσπασμα)

Το μυθιστόρημα Αργώ του Θεοτοκά συνιστά μια τοιχογραφία της Ελλάδας του μεσοπολέμου. Το πρώτο μέρος κυκλοφόρησε το 1933, το έργο όμως ολοκληρώθηκε το 1936 με την έκδοση και του δεύτερου τόμου. Το απόσπασμα προέρχεται από τον πρώτο τόμο (Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», ¹⁶1998, σσ. 121-123).

Ο Αλέξης και ο Λίνος καθίσανε σ' έναν πάγκο, κάτω από τη φοινικιά. [...]

– Ζωή είναι αυτή που ζούμε; ρώτησε ο Λίνος.

Ο Αλέξης γέλασε.

– Και τι ήθελες να κάνεις στην ηλικία σου; ρώτησε. Πηγαίνεις σχολείο και διαβάζεις τους αρχαίους. Δε σου φτάνει;

– Όχι, δε μου φτάνει.

– Όταν πάψεις να είσαι μαθητής, θα σκεφτούμε να κάνεις άλλα πράγματα πιο συναρπαστικά.

– Ω, σας βλέπω και σας που δεν είστε μαθητές, τι ωραία που ζείτε! είπε ο Λίνος με θυμό. Καμώνεστε τάχατες πως δε βλέπετε τον κόσμο σαν τον πατέρα, μα κατά βάθος είστε ίδιοι κι απαράλλαχτοι, Νοταράδες, ως το κόκαλο, καλαμαράδες, γραφιάδες, βιβλιοφύλακες. Δεν μπορείτε να απομακρυνθείτε ούτε μια μέρα από τα βιβλία και τα γραψίματα. Γεννηθήκατε μουντζουρωμένοι μελάνι. Ο μόνος σκοπός του Νίκη είναι να γράφει βιβλία. Κι εσύ εκεί πας, σε βλέπω καλά. Να τυπωθεί το όνομά σας και να κάνετε τους σπουδαίους, αυτό είναι το μεγάλο όνειρο της ζωής σας, να εκθέσουν τις φωτογραφίες σας στις προθήκες των βιβλιοπωλείων, να σταματά ο κόσμος και να σας θαυμάζει τάχατες. Όλο βιβλία, βιβλία, βιβλία! Δεν αναπνέω καλά μες σ' αυτό το περιβάλλον. Με πνίγει η σκόνη. [...]

– Τις μόνες στιγμές ευτυχίας που γνώρισα τις χρωστώ στα βιβλία, μουρμούρισε αργά ο Αλέξης.

Ο Λίνος ξέσπασε.

– Όχι! Όχι! φώναξε. Χίλιες φορές όχι! Παρεξηγήσατε τη ζωή όλοι σας. Ή μάλλον την καταργήσατε. Ο πατέρας δεν υποπεύτηκε ποτέ τι είναι η ζωή. Εσείς οι δυο παρηγοριέστε διαβάζοντας τη ζωή που δε ζείτε ή γράφοντάς την. Μα ο μόνος σκοπός της ζωής είναι να τη ζει κανείς όσο μπορεί, όσο βαστά πιο δυνατά και πιο πλούσια.

Μιλούσε με θέρμη, με αγανάκτηση. Ο Αλέξης κοίταζε τον όμορφο επαναστατημένο έφηβο με τρυφερότητα και με κάποιο κρυφό καμάρι. Τον αγαπούσε πολύ κι ίσως να τον θαύμαζε, σε ορισμένες στιγμές, για την απειθάρχλητη ορμή του, για το ξεχείλισμα της νεανικής του ζωντάνιας.

– Πες, Λίνο, τι θες να κάνεις με τη ζωή σου, με τη νιότη σου;

– Θέλω ηρωισμό! αποκρίθηκε ο έφηβος αδίσταχτα, με παθιασμένη φωνή.

Σωπάσανε.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μία παράγραφο 50 λέξεων τις συμβουλές που δίνει ο Ηλίας Σούσης στους νέους πτυχιούχους που αναζητούν εργασία.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 («Σίγουρα υπάρχουν δυσκολίες ... μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα») ο συνεντευξιαζόμενος οργανώνει τον λόγο του με μία διαίρεση. Να την αποδώσεις με συντομία (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τι πετυχαίνει με την επιλογή του αυτή (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Είναι αρκετά δύσκολο, ωστόσο επειδή το εγχείρημά μας βοηθάει πολύ τους παραγωγούς, έχουν όλοι πολύ καλή διάθεση να συνεργαστούν μαζί μας, να διαδώσουν την ιδέα σε φίλους παραγωγούς και να εκπαιδευτούν στα ψηφιακά εργαλεία. Γνωρίζουν πως για την ανάπτυξη της παραγωγικής τους επιχείρησης χρειάζεται και ένας ψηφιακός βοηθός όπως η εταιρεία μας».

Στην παραπάνω παράγραφο του Κειμένου 1 να αντικαταστήσεις κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μία συνώνυμη έτσι, ώστε το ύφος λόγου να γίνει πιο επίσημο, χωρίς να αλλοιωθεί το νόημα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις τον Λίνο, με βάση τη στάση ζωής που προκρίνει στο Κείμενο 2 (μονάδες 10). Ποια είναι η δική σου άποψη για τον σκοπό της ζωής (μονάδες 5); Να απαντήσεις τεκμηριωμένα σ' ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η Ανεργία Στους Νέους: Η Καταπολέμηση του Φαινομένου

Το άρθρο που ακολουθεί (ελαφρώς διασκευασμένο) δημοσιεύτηκε στις 19-11-2021 στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας, www.entre.gr.

Η ανεργία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της εποχής, έχοντας σοβαρή επίπτωση στη ζωή και την ευημερία των ανθρώπων. Η χώρα μας βρίσκεται εδώ και χρόνια στις πρώτες θέσεις των χωρών με τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας στην Ευρώπη. Το μεγαλύτερο βέβαια πρόβλημα φαίνεται να εντοπίζεται στα ποσοστά ανεργίας που αφορούν τους νέους.

Οι συνέπειες της ανεργίας είναι σημαντικές για την ψυχολογία των νέων. Τα άτομα που πλήττονται από την ανεργία συχνά χάνουν την αυτοεκτίμηση και την δημιουργικότητά τους. Παράλληλα, επηρεάζονται οι σχέσεις τους με τους ανθρώπους, καθώς αδυνατούν να λάβουν μια αυτόνομη θέση στην κοινωνία. Για κάποιους οι συνέπειες μπορεί να αποβούν ακόμα πιο ολέθριες, αντιμετωπίζοντας προβλήματα κατάθλιψης και κρίσεων πανικού. Για όλους τους ανθρώπους, η ανεργία είναι μια κατάσταση δύσκολη και δυσάρεστη, από την οποία μερικοί παλεύουν χρόνια να βγουν.

Η πλήρης αντιμετώπιση της ανεργίας σαφώς και δεν είναι εφικτή. Ωστόσο, υπάρχουν διάφορες ενέργειες που μπορούν να γίνουν, προκειμένου να καταπολεμηθεί ένα ποσοστό της και να ευνοηθούν οι νέοι.

Πρώτα από όλα, ακριβώς επειδή αναφερόμαστε στους νέους και σε ηλικίες κάτω των 25 ετών, το σχολείο είναι ένας βασικός φορέας που θα μπορούσε να κάνει την αρχή ως προς τη μείωσή των ποσοστών ανεργίας στους νέους. Συγκεκριμένα, είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει σωστή και ολοκληρωμένη ενημέρωση των μαθητών σχετικά με την αγορά εργασίας, τα πολλά και διαφορετικά επαγγέλματα καθώς και τις αρμοδιότητές τους. Με τον τρόπο αυτό, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με όλες τις επιλογές που υπάρχουν χωρίς να περιορίζονται στα απλά παραδοσιακά επαγγέλματα, όπου η ζήτηση και οι ανοιχτές θέσεις είναι περιορισμένες.

Παραμένοντας στο επίπεδο του σχολείου, η εκπαίδευση και η εκμάθηση των νέων τεχνολογικών εργαλείων είναι εξίσου σημαντική. Ζούμε πλέον σε μια εποχή όπου ο ψηφιακός μετασχηματισμός και η ανάπτυξη της τεχνολογίας έχουν εισβάλει εξ ολοκλήρου στους περισσότερους τομείς της καθημερινότητάς μας. Το ίδιο ισχύει και στην εργασία. Για τον λόγο αυτό, στα περισσότερα επαγγέλματα πλέον είναι απαραίτητη προϋπόθεση η γνώση και η εξοικείωση με τα ψηφιακά εργαλεία. Παρέχοντάς τους, λοιπόν, τις γνώσεις αυτές ήδη από μικρή ηλικία, τους δίνονται αυτόματα περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης.

Ωστόσο, δεν θα πρέπει να αγνοούμε και την ευθύνη που έχουν οι ίδιες οι επιχειρήσεις στην διόγκωση του προβλήματος. Οι εταιρίες πρέπει να δίνουν περισσότερες ευκαιρίες εργασίες σε νέους ανθρώπους και να είναι ανοιχτές στο να δέχονται φοιτητές για πρακτική άσκηση. Επιπλέον, είναι εξίσου σημαντικό να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους και να μην υποτιμούν τα οφέλη που μπορεί να τους προσφέρει η εκπαίδευση στον χώρο εργασίας και η συνεχιζόμενη κατάρτιση και εξειδίκευση των εργαζομένων τους.

Η ανεργία στους νέους είναι κάτι που μας απασχολεί όλους εδώ και πολλά χρόνια. Παρόλο που το μορφωτικό επίπεδο των περισσότερων νέων είναι υψηλό, η αγορά εργασίας είναι τόσο περιορισμένη και δυσπρόσιτη που δεν τους επιτρέπει να ενταχθούν σ' αυτήν. Προκειμένου να λυθεί το πρόβλημα αυτό, πρέπει όλοι να εστιάσουμε στη λύση του και όχι στην γενικότερη ύπαρξή του. Τότε μόνο οι νέοι θα καταφέρουν να αποκτήσουν μελλοντικά περισσότερες ευκαιρίες εργασίας και απασχόλησης.

Κείμενο 2

Οι άθλιοι

Ακολουθεί απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Βίκτωρ Ουγκώ, Οι Άθλιοι, τόμ. Α', μτφ. Γ. Τσουκαλάς.

Ο Γιάννης Αγιάννης γεννήθηκε από φτωχούς γονείς, χωρικούς μιας βορεινής επαρχίας της Γαλλίας. Παιδί δεν είχε μάθει γράμματα. Άντρας πια έκανε τον κλαδευτή στην πολίχνη Φαβερός.

Πολύ μικρός ακόμη έχασε τους γονείς του. [...] Άλλος συγγενής δεν είχε μείνει στο Γιάννη, παρά μια αδελφή μεγαλύτερή του, χήρα μητέρα εφτά παιδιών, αγοριών και κοριτσιών. Αυτή, όσο ζούσε ο άντρας της είχε τον μικρό της αδελφό στο σπίτι της και τον έτρεφε. Πέθανε έπειτα ο άντρας της. Το μεγαλύτερο από τα εφτά της παιδιά ήταν οχτώ χρονών το δε μικρότερο ενός χρόνου.

Ο Γιάννης εικοσιπέντε χρονών τότε, αντικατέστησε τον πατέρα και υποστήριξε τώρα κι αυτός την αδελφή του που τον είχε αναθρέψει. Τα νιάτα του φτωχού σπαταλιόνταν έτσι σε δουλειές βαριές που πληρωνόντουσαν άσχημα. [...]

Στη Φαβερόλ, όχι μακριά από το σπιτάκι του Γιάννη, προς τ' αντικρινά του δρομάκου, κατοικούσε μια χωρική, που λεγότανε Μαρία και τα παιδιά της αδελφής του, που συνήθως ήσαν πεινασμένα, πήγαιναν κάποτε σ' αυτήν, ζητούσαν από μέρους της μάνας τους ένα φλιτζάνι γάλα, που τόπιναν έπειτα πίσω από κανένα φράχτη ή δέντρο, αρπάζοντας το φλιτζάνι τόνα από το στόμα του άλλου, με τόση λαιμαργία, ώστε οι μικρές τóριχναν συνήθως στο στήθος τους, κι απάνω στα φορέματά τους. Η μητέρα θα τα τιμωρούσε αυστηρά, αν εμάθαινε αυτή τους την πονηριά. Ο Γιάννης, αν και απότομος και μουρμούρης, πλήρωνε πάντα κρυφά από την μητέρα τους, στη Μαρία το γάλα της κι έτσι τα παιδιά εγλίτωναν την τιμωρία.

Την εποχή που κλαδεύονται τα δέντρα, κέρδιζε δεκαοχτώ σολντιά κάθε μέρα· έπειτα κοιτούσε άλλες δουλειές, πότε θεριστής, πότε σκαφτιάς, πότε αγελάρης, πότε χαμάλης. Έκανε ό,τι μπορούσε. Δούλευε κι η αδελφή του, μα τί νάκανε αφού είχε εφτά ανήλικα να θρέψει;

Να ένας οικτρός σωρός ψυχών, που τον εκύκλωσε λίγο λίγο η φτώχεια και τον έσφιξε. Ήρθε και μια βαρυχειμωνιά. Ο Γιάννης έχασε κάθε δουλειά, η οικογένεια στερήθηκε και το ψωμάκι. Έμεινε νηστική κυριολεκτικώς. Εφτά παιδιά!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις τους τρόπους με τους οποίους το σχολείο μπορεί να συμβάλει στην καταπολέμηση της ανεργίας, σύμφωνα με τις πληροφορίες που περιέχονται στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 από μια διαρθρωτική λέξη ή φράση που χρησιμοποιείται, κατά περίπτωση, για να εκφράσει: αιτιολόγηση, προσθήκη, επεξήγηση, αντίθεση, συμπέρασμα.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 ο συντάκτης σε αρκετά σημεία επιλέγει την υποτακτική σύνταξη, τα ονοματικά σύνολα καθώς και εκφράσεις που δηλώνουν αναγκαιότητα. Να επισημάνεις ένα σημείο για καθεμία από αυτές τις γλωσσικές επιλογές (μονάδες 6) και να αιτιολογήσεις τη χρήση τους λαμβάνοντας υπόψη την πρόθεση του συντάκτη (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 αποτυπώνεται μια κοινωνική κατάσταση. Να την περιγράψεις με αναφορές στο κείμενο και να εκφράσεις τη γνώμη σου σχετικά με το αν ανάλογες συνθήκες εμφανίζονται και στην εποχή μας. Οργάνωσε την απάντησή σου σε 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ο κόσμος σε πίξελ¹

Το κείμενο δημοσιεύτηκε από την Τασούλα Καραϊσκάκη στις 26-06-2022 στην εφημερίδα Καθημερινή. (Διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης)

Η κινούμενη ψηφιακή εικόνα, ηγέτης της επικοινωνίας, παράγεται και καταβροχθίζεται σε αβυσσαλέες ποσότητες. Καταναλώνουμε, σε σύγκριση με πέντε χρόνια πριν, οκταπλάσια ποσότητα δεδομένων, προκειμένου να δούμε δεκαπλάσια ποσότητα βίντεο. [...] Ο μέσος άνθρωπος περνάει 100 λεπτά την ημέρα παρακολουθώντας στο Διαδίκτυο βίντεο, τα περισσότερα (75%) στο κινητό του. Οι μανιακοί –το 30% των χρηστών έξυπνων κινητών– αφιερώνουν ώρες. Και όσο αυξάνεται η κατανάλωση εικόνων τόσο μεγεθύνονται και πληθύνονται τα οπτικά μέσα, τόσο διευρύνεται ο χώρος, που μέσα του περνούν. Για να ξαφνιασουν, να εντυπωσιάσουν, να κατευθύνουν, να χτίσουν ιδεολογίες, αντιλήψεις, πρότυπα και αξίες. Συχνά μετατρέποντας σε δεκανίκι τον λόγο (υπότιτλοι στα βίντεο χωρίς ήχο, ώστε να παρακολουθούνται οπουδήποτε).

Όμως, γιατί η εικόνα είναι πιο ελκυστική από τον λόγο; Ίσως διότι εκείνο που προσελκύει δεν είναι η ιδέα αλλά η σχηματοποίησή της, δεν είναι η έννοια των πραγμάτων, αλλά τα χρώματα, τα σχήματα, το φως, οι γραμμές τους, ιδίως όταν βρίσκονται εν κινήσει. Η εικόνα, ένας ποταμός οπτικών ερεθισμάτων, ξυπνάει αισθήσεις και αισθήματα, συγκινεί και τέρπει, είναι μαζί εντύπωση και αφήγηση. Πείθει. Και όχι μόνο γιατί περιγράφει το συμβάν με μεγαλύτερη ακρίβεια από ένα κείμενο, αλλά και διότι είναι πιο εύληπτη και πιο εύπεπτη, πιο εύκολα χαράσσεται στον νου (95% ευκολότερα σε σύγκριση με το κείμενο). Η εικόνα είναι η άμεση καταγραφή και διερμηνεία των πάντων, ένα μήνυμα εύγλωττο, το τέλειο ανάλογο του πραγματικού. Είναι η συναισθηματική παρηγορητική λύση σε δύσκολα προβλήματα, ο αρχιτέκτονας της ψυχαγωγίας, ο γεννήτορας πράξεων. Είναι ο μάρτυς στιγμών, το μάτι του ανθρώπου εκεί όπου εκείνο δεν μπορεί να φτάσει.

Η εικόνα παράγεται και καταβροχθίζεται σε αβυσσαλέες ποσότητες, υποσκελίζοντας τον βασιλιά της επικοινωνίας, τον λόγο.

¹ **Εικονοστοιχείο** ή **pixel** (ακρωνύμιο του αγγλικού *picture element*, στοιχείο εικόνας) είναι ένα «σημείο» μιας εικόνας που εμφανίζεται στην οθόνη ενός υπολογιστικού συστήματος. Το εικονοστοιχείο θεωρείται ως το μικρότερο πλήρες δείγμα μιας εικόνας.

Η σχέση μας με τις εικόνες άλλαξε. Είμαστε και παραγωγοί και χρήστες τους σε έναν κόσμο πιο συναρπαστικό, διασημότητας, προσομοιώσεων και υπερπραγματικότητας, όπου το άγνωστο πρόσωπο μεταβολίζεται σε επώνυμο εγώ, ο ρεαλιστικός κόσμος συγχέεται με την αναπαράστασή του, η αλήθεια ανασυντίθεται μέσα από αυτοματοποιημένες διεργασίες επεξεργασίας και μεταμόρφωσης.

5η[...]Υπάρχει συνεχώς ένα πέλαγος οπτικής πληροφορίας, όπου κολυμπάμε ανίκανοι να δραπετεύσουμε από τους σαγηνευτικούς λαβυρίνθους του. Και η απόλαυση της εικόνας γίνεται σταδιακά μια επιτηρούμενη και χειραγωγούμενη ρουτίνα, που ροκανίζει τον ελεύθερο χρόνο και μαζί την εσωτερική ζωή, εκείνον τον μύχιο νοητό κόσμο όπου οι άνθρωποι αναζωογονούν τις λαχτάρες και τις σκέψεις τους, όπου βρίσκουν καταφύγιο. Έπειτα, τα μάτια των ανθρώπων εθίζονται στην άμεση εικόνα, και λίγο λίγο εξασθενεί η ικανότητά τους να επεξεργάζονται έννοιες αφηρημένες, το αιθέριο και το άυλο. Όμως οι περισσότερες έννοιες που χρησιμοποιούν, έννοιες με μεγάλο συναισθηματικό και υπαρξιακό βάρος, είναι αφηρημένες: αγάπη, ασφάλεια, ευτυχία, δημοκρατία... Ακόμη, οι εικόνες γρήγορα περνούν, τάχιστα ωχριούν, άμεσα αντικαθίστανται. Η κιβωτός της μνήμης μεταφέρεται από τον δέκτη στους κολοσσιαίους πομπούς.

Λέγεται από αιρετικούς των νέων τεχνολογιών ότι η γραφή, που γέννησε πολιτισμούς και απογείωσε την ανθρώπινη επινοητικότητα, που επέτρεψε τη διάδοση των ιδεών και τη μάθηση, θα εκλείψει σε μερικές γενιές. Θα γίνει ένα εξειδικευμένο εργαλείο για πολύ συγκεκριμένες δραστηριότητες, μια παρένθεση στην εξέλιξη του είδους. Ότι ο πρώτος τρόπος ανθρώπινης επικοινωνίας ήταν εικονογραφικός: τώρα αρχίζει το κλείσιμο του κύκλου. Τερατολόγων αποκυήματα. Το ρολόι δεν γυρίζει πίσω. Όμως, ούτε αποτρέπει τον κίνδυνο μερικής διχοτόμησης όρασης και νου, σώματος και πνεύματος, συναισθήματος και λογικής, εικόνας και έννοιας. Τόσο βολικής στις εξάρσεις του επανακάμψαντος λαϊκισμού και αυταρχισμού.

Κείμενο 2

Αισιοδοξία

Το ποίημα έγραψε ο Νίκος Δήμου που είναι συγγραφέας και κειμενογράφος διαφημιστικών κειμένων. Στο έργο του αναμειγνύει διάφορα λογοτεχνικά είδη: δοκίμιο, αυτοβιογραφία, καυστικό λόγο, πεζογραφία και ποίηση. Το ποίημα ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα [www. ndimou.gr](http://www.ndimou.gr).

Κανείς δεν πεθαίνει

Στις διαφημίσεις.

Κανείς δεν πονάει

(παρά για να πάρει παυσίπονο).

Κανείς δεν ουρλιάζει
στις διαφημίσεις.
Κανείς δεν είναι μόνος
(εκτός κι αν έχει κακοσμία).
Κανείς δεν φοβάται
στις διαφημίσεις.
Όλα πάνε καλά
στις διαφημίσεις.
Όλα
πάνε
καλά!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες είναι οι συνέπειες από την κυριαρχία της εικόνας έναντι του λόγου σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1; Να συνοψίσεις τις απόψεις της σε ένα κείμενο 50 – 60 λέξεων.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να σχολιάσεις τον τίτλο του Κειμένου 1 ως προς τη γλωσσική του μορφή (μονάδες 4). Ποια η λειτουργία του επικοινωνιακά και νοηματικά όσον αφορά το κείμενο; (μονάδες 6)

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αναφέρεις πώς συνδέονται οι προτάσεις στο παρακάτω χωρίο της 5^{ης} παραγράφου του Κειμένου 1 (παρατακτικά, υποτακτικά, με ασύνδετο σχήμα) τεκμηριώνοντας την απάντησή σου (μονάδες 9).
Πώς ο τρόπος σύνδεσης επηρεάζει το ύφος του λόγου (μονάδες 6);

«Υπάρχει συνεχώς ένα πέλαγος οπτικής πληροφορίας, όπου κολυμπάμε ανίκανοι να δραπετεύσουμε από τους σαγηνευτικούς λαβυρίνθους του. Και η απόλαυση της εικόνας γίνεται σταδιακά μια επιτηρούμενη και χειραγωγούμενη ρουτίνα, που ροκανίζει τον ελεύθερο χρόνο και μαζί την εσωτερική ζωή, εκείνον τον μύχιο νοητό κόσμο όπου οι άνθρωποι αναζωογονούν τις λαχτάρες και τις σκέψεις τους, όπου βρίσκουν καταφύγιο»

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια είναι η εικόνα της πραγματικότητας που παρουσιάζουν οι διαφημίσεις σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2; Να την τεκμηριώσεις χρησιμοποιώντας στοιχεία από το κείμενο. Γιατί οι διαφημίσεις παρουσιάζουν μια τέτοια εικόνα της πραγματικότητας; (120 - 150 λέξεις.)

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Στερεοτυπικές αντιλήψεις αναφορικά με τα δύο φύλα- Σεξισμός

Το απόσπασμα προέρχεται από τον τόμο Η', Η παλαιότερη πεζογραφία μας, εκδόσεις Σοκόλη, 1997, σελ. 195-196.

Στη *Λυγερή* (1890) ο Αντρέας Καρκαβίτσας σχολιάζει σε πρώτο επίπεδο με το ερωτικό του θέμα τη δύσκολη θέση της γυναίκας στην αγροτική, ανδροκρατούμενη κοινωνία. Σε δεύτερο επίπεδο όμως εξετάζει την παραδοσιακή κοινοτική ζωή που ασφυκτιά και σβήνει εξαιτίας της σκληρότητας των ιδίων της των όρων και των νέων οικονομικών συνθηκών. Η υπόθεση του έργου αναφέρεται στον έρωτα της Ανθής, της λυγερής του χωριού, με τον όμορφο καρολόγο Γιώργη Βρανά. Ο πατέρας της όμως είναι αποφασισμένος να την παντρέψει με τον μεσόκοπο βοηθό του στο μπακάλικο, το Νικολό Πικόπουλο, επειδή θαυμάζει τις εμπορικές του ικανότητες και τα χρήματα που κερδίζει.[...]

Ο γάμος της περιγράφεται σαν ένωση αταίριαστων ψυχικά ατόμων, και η δυστυχία της Ανθής κορυφώνεται, όταν ο αγαπημένος της Γιώργης παντρεύεται μια φίλη της. Στο τελευταίο κεφάλαιο, όμως, ένα χρόνο αργότερα, η αίσθηση του καθήκοντος, η γέννηση του παιδιού της, η υπερηφάνεια για τα πλούτη της, μεταβάλλουν ριζικά την ευαίσθητη λυγερή αφομοιώνοντάς την με τον άξεστο και φιλοχρήματο άντρα της.

Το τέλος αυτό, που επιδέχεται διαφορετικές ερμηνείες, προβλημάτισε τους κριτικούς: η αλλαγή της λυγερής επισφραγίζει την ήττα της, φανερώνει την κατάπτωσή της, ή εξιδανικεύει τη μητρότητα και την αίσθηση του καθήκοντος; Σε κάθε περίπτωση πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι στην εξατομικευμένη αυτή ιστορία ο Καρκαβίτσας βλέπει τον κανόνα. Σε όλο το κείμενο αφθονούν οι παρατηρήσεις του αφηγητή που ανάγουν το συγκεκριμένο επεισόδιο σε γενικό και την ατομική ιδέα σε καθολική αντίληψη. Η Ανθή περιγράφεται ως «τέλειος τύπος μιας λυγερής του χωριού»· δεν είναι άλλωστε η μόνη γυναίκα στο έργο που παίρνει άντρα που δεν της ταιριάζει. Η κατάσταση αυτή είναι κοινή και επαναλαμβανόμενη.

Σε τελική ανάλυση, ο συγγραφέας φαίνεται να διατυπώνει έναν κανόνα: όταν η κοπέλα παντρεύεται και γίνεται μητέρα, αφήνει τα όνειρα για τον έξω κόσμο και βασιλεύει στο ασφαλές καταφύγιο του σπιτιού της. Ας σημειωθεί τέλος ότι συνολικά και παρά την

ιδιαιτερότητά τους οι ήρωές του παρουσιάζονται ως εκπρόσωποι ευρύτερων κοινωνικών ομάδων, με ιδιαίτερη έμφαση στους καρολόγους (μεταφορείς, επάγγελμα που σταδιακά φθίνει) και στην επαγγελματική τάξη των εμπόρων, που αναδύεται.

Κείμενο 2

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Νίκου Θέμελη *Οι αλήθειες των άλλων*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα: 2008.

Ο Μανόλης προσπάθησε να πλησιάσει τον νονό του, όμως ήταν αδύνατον έτσι όπως είχε στριμωχτεί πίσω από τους ψάλτες. Ξέμεινε πιο πίσω, ίσα ίσα να μπορεί με πλάγια ματιά να βλέπει τη Ρούσα, δηλαδή τη Ρούσα, την Ερατώ, την Ανδρομάχη. Σε όλη τη διάρκεια της λειτουργίας δεν ξεκόλλησε από πάνω της τη ματιά του. Στην έξοδο της εκκλησίας την πρόλαβε, όμως εκείνη έδειχνε ότι βιαζόταν.

«Την Κυριακή το πρωί λέω να κάνω μια βόλτα στον Κήπο...» αλλά δεν μπόρεσε να τελειώσει τη φράση του.

Η Ρούσα απομακρυνόταν ήδη, ήταν αμφίβολο και αν τον είχε ακούσει. Μια γιαγιούλα δίπλα τους που πουλούσε κουλουριασμένη πάνω στα γόνατα κεριά, φτιίλια και λιβάνι, ρώτησε αμέσως: «Λες να 'ναι καλός ο καιρός;».

Στον δρόμο της επιστροφής προπορεύονταν οι δύο γυναίκες κι ακολουθούσαν οι άνδρες. Ο Ιωακείμ αναρωτιόταν για τα μπαούλα και δεν είχε διάθεση να μιλήσει για οτιδήποτε άλλο. Μπιρρ μπιρρ η Ανδρομάχη τριβέλιζε χαμηλόφωνα τα αυτιά της μάνας της, κι εκείνη κάθε τόσο κοντοστεκόταν κοιτώντας τη βλοσυρά ή στρέφοντας τη ματιά της στον Μανόλη. Ξεχάστηκε προς στιγμήν και ύψωσε τη φωνή της:

«Γεννήθηκε ο Χριστός κι αυτός δεν έχει πάρει χαμπάρι».

«Ποιος, καλέ;» ρώτησε ο Ιωακείμ, σαν να ξυπνούσε από άλλο κόσμο.

«Ποιος; ... Ο προκομμένος ο βαφτισμιός σου», ξέσπασε η Ανδρομάχη. «Βρήκε την ευκαιρία μέσα στην εκκλησία για να γαμπρίσει. Ναι, ναι, αυτό που ακούς· να γαμπρίσει και μάλιστα με μια ντόπια! Θεέ μου, συγχώρα με μέρα που είναι!»

Ο Μανόλης αρκέστηκε να διαμαρτυρηθεί, κάνοντας μόνο γκριμάτσες και κουνώντας επιτιμητικά το κεφάλι του για τις υπερβολές της θείας του. Έφτασαν στο σπίτι και δίχως να το ζητήσουν προθυμοποιήθηκε να πάει μέχρι τον φούρνο, για να δει αν ήταν έτοιμη η κότα. Επιστρέφοντας κόλλησε δίπλα στον κύριο Παρασκευά που είχε μαζέψει γύρω του όλα τα πιτσιρίκια του σπιτιού και τους μοίραζε μελομακάρονα και κουραμπιέδες. Χασομέρησε όσο μπορούσε για να αποφύγει, τουλάχιστον χριστουγεννιάτικα, την γκρίνια

της θείας και τις εύγλωττες ματιές της γιαγιάς, που ίσως μέτραγαν πιο πολύ κι από τα πικρά λόγια της κόρης της.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10).

Σε 50-60 λέξεις να παραθέσεις τις διάφορες ερμηνείες για το τέλος της *Λυγερής* του Καρκαβίτσα, σύμφωνα με το Κείμενο 1, και τους λόγους που εξηγούν τη δύσκολη θέση της γυναίκας σε μια ανδροκρατούμενη κοινωνία.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10).

Να εντοπίσεις τον τρόπο ανάπτυξης που χαρακτηρίζει την οργάνωση της 2^{ης} παραγράφου του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να αιτιολογήσεις την επιλογή αυτού του τρόπου σε σχέση με το θεματικό κέντρο του κειμένου (μονάδες 6)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15).

Να εντοπίσεις τρεις (3) γλωσσικές επιλογές με τις οποίες ο συγγραφέας του Κειμένου 1 επιχειρεί να προβληματίσει τον αναγνώστη (μονάδες 6) και να αιτιολογήσεις τον τρόπο με τον οποίο το επιτυγχάνει αυτό η κάθε γλωσσική επιλογή (μονάδες 9)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την αντίδραση της θείας του Μανόλη και του ίδιου στο Κείμενο 2, σύμφωνα με κειμενικές ενδείξεις που παρέχει η αφήγηση. Παράλληλα, να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με τη στάση της θείας. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-120 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ταβέρνες: Χώροι ψυχικής αποφόρτισης για τους απεγνωσμένους

Το απόσπασμα προέρχεται από τον τόμο Ι', Η παλαιότερη πεζογραφία μας, εκδόσεις Σοκόλη, 1997, Δημοσθένης Βουτυράς, παρουσίαση-ανθολόγηση: Βέρας Βασαρδάνη, σελ 295, 296-298.

[...] Στις εξοχές του Πειραιά και, λιγότερο, της Αθήνας, «φυτρώνουν» οι μικρές νησίδες περιστασιακής ανακούφισης, οι ταβέρνες. Φτηνό φαγητό και κρασί, που μπορούν να μείνουν χρέος ή να πληρωθούν ρεφενέ από την παρέα, διασκέδαση που περιλαμβάνει κουβέντα, αφηγήσεις και τραγούδι (αλλά πολύ σπάνια στα έργα του Βουτυρά χορό), ανθρώπινη επαφή, φιλία και νέες γνωριμίες, χαλάρωση των εντάσεων, εκτόνωση του καημού και συντήρηση της ελπίδας κάνουν το μαγαζί σημείο καθημερινής συνάντησης και στέκι για μια μεγάλη κατηγορία αντρικού αποκλειστικά πληθυσμού.

Οι ήρωες του Βουτυρά βρίσκουν εκεί ένα πολυλειτουργικό καταφύγιο, όπως και ο δημιουργός τους. Η καίρια ψυχολογική λειτουργία της ταβέρνας γι αυτούς, καθώς αναδεικνύεται στα διηγήματα, είναι η παροχή συναισθηματικής ασφάλειας και η δημιουργία της ψευδαίσθησης ορισμένης ενότητας και ένταξης, ο κατευνασμός δηλαδή των οδυνηρών συναισθημάτων της αποξένωσης, του κενού και της διάψευσης. [...]

[...] Νικημένοι και μοιραίοι είναι οι ήρωες του Δημοσθένη Βουτυρά. Αυτούς παρουσιάζει στην ταβέρνα: μικροαστούς, άνεργους, λούμπεν, υπόκοσμο, εργατικούς, θλιβερούς μποέμ, μοναχικούς, άτυχους οικογενειάρχες, ανέραστους, φτωχούς, αποκλεισμένους. Όλοι μαζί απαρτίζουν μια νέα μεγάλη διαταξική κοινωνική κατηγορία-ιδιαιτερότητα της ανάληπτης, «καπιταλιστικής» μεγαλούπολης-, που έχει ως κοινό παρανομαστή την αποτυχία να αντεπεξέλθει στον ανταγωνισμό, με συνέπεια την περιθωριοποίησή της. Ο Βουτυράς είναι ο πρώτος που δίνει λογοτεχνική υπόσταση σ' αυτή την κατηγορία. [...] Ο μύθος της ηθικής μέσης ελληνικής οικογένειας με τη σύζυγο-φύλακα άγγελο του σπιτιού, τη μάνα –αγία και τον τίμιο νοικοκύρη συνθλίβεται κάτω από την ειρωνεία και την ειλικρίνεια του τολμηρού και διεισδυτικού βλέμματός του συγγραφέα.

Κείμενο 2.

Ο Βουβός

Αργύρης Εφταλιώτης Νησιώτικες Ιστορίες, β' έκδοση Λογοτεχνική Βιβλιοθήκη Φέξη, Αθήνα 1911, σελ. 66-67, στον Τόμο Η' Η παλαιότερη πεζογραφία μας, εκδόσεις Σοκόλη, 1997, σελ. 124-125.

Τόνε θυμούμαι το δύστυχο. Λιγνό, αψηλό, και νόστιμο παλικάρι. Είτανε γεννημένος βουβός. Πάει να πη, είταν και κουφός. Σα να μη τούφταναν αυτά τα ψεγάδια είχε μείνει κι ορφανός από πέντε χρονώ. Μια γειτόνισσα τον πήρε και τον ανάθρεψε. Δηλαδή τον έμαθε να κουβαλή νερό, να ψουνίζη και να κουνή το μωρό, σα δεν είχε άλλη δουλειά.

Μαζί μ' αυτό το μωρό μεγάλωσε κι ο Βουβός· μα το μωρό σα μεγάλωσε φορούσε κοντούτσικα φουστανάκια. Είταν κορίτσι το μωρό που κουνούσε ο Βουβός.

Σαν αδέλφια κατάντησαν. Και σαν αδέλφια μεγάλωναν. Η μικρούλα είταν η μόνη που δεν τον πείραζε. Ως κ' η μάνα τον περιγελούσε, μ' όλη της την καλή καρδιά. Στα χωριά το περιγέλοιο να λείψη δε γίνεται. Σκάνουν και πηγαίνουνε στο καλό, αν δεν περιγελάσουν ένα βουβό. Και στην ανάγκη, ας μην είναι και βουβός.

Τόνε θυμούμαι ως δεκαπέντε χρονών, και τη μικρούλα ως δέκα. Τους θυμούμαι σαν πήγαιναν το βράδυ στη βρύση μαζί. Κάποιος τούρριχνε του βουβού ένα πετραδάκι, ή και πεπονόφλουδο. Δεν το λησμονώ το πρόσωπό του το πικραμένο και το λυπητερό, καθώς γύριζε κ' έβλεπε τη μικρή, σα να της έλεγε: «Βλέπεις, τι θα πη να είσαι βουβός;» Η μικρή τότες κοίταζε γύρω, με μάτια που τινάζανε σπίθες. Αλλοί¹ στο αν τον έπαιρνε το μάτι της το θεομπαίχτη που πέταξε το πετραδάκι ή το φλούδι απάνω στο σύντροφό της.

Τόνε θυμούμαι και στο πανηγύρι το δύστυχο το βουβό. Είτανε μεγαλύτερος τώρα. Σωστό παλικάρι. Πάλι με την κόρη και με τη μάνα της τη γριά. Σωστή κοπέλλα κ' η κόρη τώρα. Όχι πολύ όμορφη, μα νόστιμη, νόστιμη κι αφράτη σα μήλο μαγιάτικο. Τη θυμούμαι σα χόρευε μαζί με τις άλλες γειτόνισσες. Ο Βουβός, - όλη του η ακοή κι όλη του η μυλιά είτανε μαζεμένη στα ζωηρά μάτια του, και στα πρόσχαρα χείλη του- δεν χόρταινε να την καμαρώνη, και να της δίνη θάρρος με τα χαϊδευτικά του γνεψίματα. Δος του και χόρευε η κοπέλλα, dos του και λαφροπηδούσε ο ανοιχτόκαρδος ο Βουβός.

Αχ, τότε θυμούμαι και στη στερνή φορά που τον είδα! Περπατούσα μια βραδιά μοναχός μου στην ακρογιαλιά. Πήγα ως τον κάβο, στάθηκα σ' ένα βράχο, και κοίταζα τα ήσυχα και βαθιά νερά. Στο πλάγι μου είτανε μια άλλη πέτρα, πιο μέσα κατά τη θάλασσα. Και δίπλα στην πέτρα, από το δικό μου το μέρος, έπλεε κάτι, που δεν άργησα να καταλάβω τι είταν. Έπλεε ήσυχα και βαριά, και κάθε λίγο το χτυπούσε κ' ένα κύμα στην πέτρα. Πάω κοντύτερα, δεν είχα λάθος. Είταν άνθρωπος, κ' είταν ο δύστυχος ο Βουβός!

¹ Αλίμονο

Ίσα ίσα ότι στεφανώθηκε η μικρούλα!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10).

Σε 50-60 λέξεις να εντοπίσεις και να παραθέσεις τις διάφορες κατηγορίες στις οποίες ανήκαν οι θαμώνες των ταβερνών στο έργο του Βουτυρά και τη στάση της κοινωνίας απέναντί τους.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται νοηματικά η 1^η και η 2^η παράγραφος του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15).

Να εντοπίσεις τρεις γλωσσικές επιλογές με τις οποίες ο συγγραφέας του Κειμένου 1 επιχειρεί να προβληματίσει τον αναγνώστη σχετικά με την ψυχολογική και κοινωνική κατάσταση των «ηρώων» του.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Με βάση το Κείμενο 2 να περιγράψεις και να ερμηνεύσεις σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων την ψυχολογική «πίεση» που ασκούσε ο κοινωνικός περίγυρος στον συναισθηματικό κόσμο του Βουβού. Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με σχετικές αναφορές (μονάδες 10) και να εκφράσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου. (μονάδες 5)

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ψηφιακοί νομάδες

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο άρθρο που ανακτήθηκε στις 12-10-2022, από τον εκπαιδευτικό ιστότοπο www.alfavita.gr.

Η εποχή που η εργασία προϋπέθετε απαραίτητως τη μετάβαση του εργαζόμενου σε κάποιον επαγγελματικό χώρο ή εταιρικό γραφείο έχει αρχίσει να αλλάζει αισθητά με την ολοένα αυξανόμενη υιοθέτηση της εξ αποστάσεως εργασίας.

Το εργασιακό αυτό μοντέλο εφαρμοζόταν και προ πανδημίας. Ωστόσο, οι ιδιαίτερες συνθήκες που δημιούργησε η πανδημία με την ευρεία ανάπτυξη της τηλεργασίας, έδωσε μεγαλύτερη ώθηση στην εφαρμογή της απομακρυσμένης εργασίας.

Πλέον η εργασία από απόσταση, με τον εργαζόμενο να βρίσκεται σε άλλη πόλη ή ακόμα και σε άλλη χώρα από αυτή που δραστηριοποιείται η εταιρεία του, αποτελεί παγκόσμια τάση με ανοδική πορεία, ειδικά σε τομείς όπως η τεχνολογία, ο προγραμματισμός, οι τηλεπικοινωνίες.

Δυο άνδρες που κατοικούν στα Χανιά, αλλά εργάζονται καθημερινά σε εταιρείες του εξωτερικού περιγράφουν πώς λειτουργεί για εκείνους η ιδιότυπη αυτή εργασιακή συνθήκη. «Οι εταιρείες πλέον ψάχνουν εργαζόμενους από όλο τον κόσμο, ειδικά στον χώρο του προγραμματισμού και της τεχνολογίας». Ο Α.Π. είναι 29 χρόνων, γεννήθηκε, μεγάλωσε και ζει στα Χανιά. Είναι προγραμματιστής και εργάζεται σε εταιρεία που εδρεύει στη Γερμανία και προσφέρει λογισμικό σε άλλες εταιρείες. Όπως μας είπε: «Στο Βερολίνο, το Πανεπιστήμιο σου βρίσκει δουλειά. Παίρνουν πολλούς για πρακτική στην οποία πληρώνεσαι και μετά αν είσαι καλός οι εταιρείες σε κρατάνε. Η δουλειά σε τέτοια εταιρεία είναι σε άλλο επίπεδο. Βλέπεις ότι οι εργοδότες σκέφτονται αλλιώς, είναι πιο ανοιχτόμυαλοι και ανοιχτοί στη συζήτηση. Μάλιστα, στη Γερμανία πέρασαν και νόμοι που προστατεύουν τους εργαζόμενους που δουλεύουν από άλλες χώρες» αναφέρει ο 29χρονος προγραμματιστής. Οι εταιρείες πλέον δεν ψάχνουν προσωπικό μόνο στους τόπους όπου εδρεύουν, ειδικά στον χώρο του προγραμματισμού και της τεχνολογίας».

Ο Π.Σ. είναι 44χρόνων και μένει τα τελευταία 10 χρόνια στα Χανιά. Δουλεύει ως εκπαιδευτής κάνοντας εκπαιδευτικά σεμινάρια σε προσωπικό εταιρειών που δραστηριοποιούνται στον τομέα των τηλεπικοινωνιών. Η εταιρεία στην οποία εργάζεται εδρεύει στη

Σουηδία.«Εργάζομαι από το σπίτι μου κάνοντας τηλεεκπαίδευση, όμως υπάρχουν και φορές που ταξιδεύω σε χώρες εκτός Ελλάδας, για να εκπαιδεύσω προσωπικό εταιρειών. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια η δουλειά γίνεται περισσότερο διαδικτυακά. Τώρα πια, μετά από εμπειρία τόσων χρόνων, έχουν απλουστευτεί τα πράγματα και η απόδοση και η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης είναι περίπου η ίδια με αυτήν που θα είχαν οι εκπαιδευόμενοι αν τα σεμινάρια πραγματοποιούνταν από κοντά».

Κείμενο 2

Νομάδες

Το ποίημα είναι της Ελένης Αρτεμίου – Φωτιάδου, ανήκει στη συλλογή «Χειμερία Ζάλη», έχει κυκλοφορήσει από τις Εκδόσεις Μανδραγόρας τον Οκτώβριο του 2017.

Πρωτόγονοι είμαστε ακόμα, λες

Κοιμόμαστε στις ευκαιριακές σπηλιές μας

σαν νομάδες που φοβούνται να κατοικήσουν

ένα δυνατό συναίσθημα

Τις νύχτες

ζωγραφίζουμε επάνω στα τοιχώματα της σκέψης

ένα μικρό ελαφίσιο όνειρο

να τρέχει ανυπεράσπιστο στη σαβάνα του κόσμου μας

Κι όταν μας παίρνει ο ύπνος πλάι στα βέλη χέρια μας

ονειρευόμαστε πως γίνεται το θήραμα της επόμενης μέρας

Το τρόπαιο που θα σηκώσουμε ψηλά

για όλο αυτό τον μακρύ δρόμο ουτοπίας

Νομάδες είμαστε, μου λες

Άστεγες πάντα οι μεγάλες μας αγάπες

με ένα ρίγος από κρύο ή πυρετό

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να παρουσιάσεις τις συνθήκες της ψηφιακής και εξ αποστάσεως εργασίας, όπως περιγράφονται στο Κείμενο 1 από τους δύο εργαζόμενους.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο ρόλο διαδραματίζει η αυτούσια μεταφορά των λόγων των δύο εργαζομένων στο Κείμενο 1, όσον αφορά στον επικοινωνιακό στόχο και την ανάδειξη του θέματός του;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Πώς χαρακτηρίζεις το ύφος λόγου που επιλέγει ο συντάκτης του Κειμένου 1, επίσημο ή απλό (μονάδες 6); Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με αναφορά σε τρεις γλωσσικές επιλογές (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να περιγράψεις με στοιχεία του Κειμένου 2 το συναισθηματικό κλίμα που κυριαρχεί και να εκφράσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου γεννά η ανάγνωση του ποιήματος. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Πώς οι στερεοτυπικές απεικονίσεις του ανδρισμού επηρεάζουν αρνητικά τα έφηβα αγόρια

Το άρθρο υπογράφει η editorial team του διαδικτυακού ιστότοπου www.enallaktiki.drasl.com και είναι ελαφρώς διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Σχεδόν όλοι είναι εξοικειωμένοι με τις δημοφιλείς απεικονίσεις των ανδρών ως επιθετικών, ατομικιστών, συναισθηματικά μουδιασμένων και σεξουαλικά ασύδοτων. Αυτές οι απεικονίσεις είναι ιδιαίτερα διαδεδομένες στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, όπου ταινίες, σειρές, μουσική και μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να παρέχουν πρότυπα στα αγόρια για το πώς να συμπεριφέρονται και να εκφράζονται. Βλέπουν άνδρες να επιδεικνύουν επιθετική και βίαιη συμπεριφορά για την επίλυση προβλημάτων· βλέπουν άνδρες που μόλις και μετά βίας μπορούν να ελέγξουν τις σεξουαλικές τους επιθυμίες και σπάνια βλέπουν άνδρες που νιώθουν θλίψη ή ευάλωτοι.

Εν ολίγοις, τα έφηβα αγόρια βομβαρδίζονται με εικόνες των ανδρών ως «κατεστραμμένων και καταστροφικών» και τους επιβάλλονται «έννοιες του μισογυνισμού και της ομοφοβίας» με συνέπειες καθ' όλη τη διάρκεια της ανάπτυξής τους.

Καθώς τα αγόρια συμμορφώνονται όλο και περισσότερο με τα υπερ-αρρενωπά στερεότυπα, ή ακόμη και απλώς αισθάνονται μεγαλύτερη πίεση να το κάνουν, κινδυνεύουν περισσότερο από μια σειρά δυσκολιών:

– Δυσκολίες στην ψυχική υγεία όπως κατάθλιψη και άγχος. Η μετάδοση μιας εικόνας σκληρού άντρα μπορεί να εμποδίσει τα αγόρια να εκφράσουν συναισθήματα όπως η θλίψη, η οποία μπορεί να εκληφθεί ως αδυναμία. Αποτρέπει επίσης τα αγόρια από το να ζητήσουν βοήθεια, όταν νιώθουν κατάθλιψη, άγχος ή μοναξιά. Η στατιστική σύνδεση μεταξύ της υπερ-αρρενωπότητας και της κατάθλιψης είναι μία από τις πιο συνεπείς στην έρευνα για τα αγόρια και τον ανδρισμό.

– Διαπροσωπικές δυσκολίες. Η «μαγκιά» και το ατομικιστικό πρότυπο πολλών ανδρικών στερεοτύπων ενδέχεται να υπονομεύσει τις φιλίες των αγοριών, οι οποίες ευδοκιμούν στη συναισθηματική σύνδεση και την επικοινωνία. Η έρευνα έχει δείξει ότι στην αρχή της νεότητάς τους, τα αγόρια βλέπουν τις στενές φιλίες ως ένα ουσιαστικό μέρος της ζωής, αλλά καθώς μεγαλώνουν, οι φιλίες τους γίνονται πιο

απόμακρες και λιγότερο ικανοποιητικές. Η ύπαρξη στενών ανδρικών φίλων προκαλεί συχνά την αντίληψη των άλλων ότι κάτι θηλυπρεπές υπάρχει εκεί, οδηγώντας πολλά αγόρια να αποστασιοποιηθούν κάπως από τις στενότερες φιλίες τους.

– Ακαδημαϊκές δυσκολίες. Πολλά στερεότυπα για τους άνδρες υποδηλώνουν ότι το κύρος και τα επιτεύγματα πρέπει να είναι αβίαστα και φυσικά για έναν «πραγματικό» άνδρα. Αυτό μπορεί να μεταφραστεί στην τάξη, όπου μερικά αγόρια θεωρούν ότι το να εργάζονται σκληρά στο σχολείο δεν είναι ωραίο. Επιπλέον, όταν τα αγόρια δυσκολεύονται στα μαθήματά τους, είναι πολύ λιγότερο πιθανό να ζητήσουν βοήθεια από τους καθηγητές ή τους συμβούλους.

Κείμενο 2

[Δε μ' αφήνει ο πατέρας μου]

Το απόσπασμα είναι από το βιβλίο της Έλενα Φερράντε: «Η υπέροχη φίλη μου» (εκδόσεις Πατάκη).

Μια Κυριακή που πήγαινα στο πάρκο, όπου είχα ραντεβού με την Τζιλιόλα Σπανιουόλο, με πλεύρισαν τα αδέρφια Σολάρα με το Φιάτ τους. Ο Μαρτσέλλο, ο πιο μεγάλος ήταν στο τιμόνι, ο Μικέλε, ο πιο μικρός, καθόταν δίπλα του. Ήταν και οι δύο όμορφοι, με μαύρα γυαλιστερά μαλλιά κι ένα κατάλευκο χαμόγελο. Από τους δυο τους όμως μου άρεσε περισσότερο ο Μαρτσέλλο, έμοιαζε με τον Έκτορα έτσι όπως τον απεικόνιζε το σχολικό βιβλίο της Ιλιάδας. Με συνόδεψαν σε όλο τον δρόμο, εγώ στο πεζοδρόμιο κι εκείνοι πλάι μου, στο Φιάτ.

«Έχεις μπει ποτέ σε αμάξι;»

«Όχι».

«Μπες μέσα, θα σε πάμε βόλτα».

«Δε μ' αφήνει ο πατέρας μου».

«Δε θα του πούμε τίποτα. Πότε θα σου δοθεί ξανά η ευκαιρία να μπεις σ' ένα τέτοιο αμάξι;»

Ποτέ, σκέφτηκα. Παρ' όλα αυτά, τους είπα όχι και συνέχισα να το επαναλαμβάνω μέχρι το πάρκο, όταν ξαφνικά το αμάξι γκάζωσε και χάθηκε σαν αστραπή πίσω από τις οικοδομές. Είπα όχι γιατί εάν ο πατέρας μου μάθαινε ότι είχα μπει σ' αυτό το αμάξι, όσο καλός και τρυφερός κι αν ήταν, όσο κι αν μ' αγαπούσε, θα με σκότωνε αμέσως στο ξύλο, ενώ την ίδια στιγμή τα δυο μου αδέρφια, ο Πέππε και ο Τζάνι, αν και μικροί, θα ένιωθαν αναγκασμένοι, τώρα και στο μέλλον, να πετύχουν κάπου τους

αδερφούς Σολάρα, για να τους σκοτώσουν. Δεν υπήρχαν γραπτοί κανόνες, όλοι ήξεραν πώς έτσι ήταν και τέρμα. Και οι Σολάρα το ήξεραν...

Δε συνέβη όμως το ίδιο, λίγο καιρό μετά, με την Άντα, τη μεγάλη κόρη της Μελίνας, της τρελής χήρας. Ή Άντα ήταν δεκατεσσάρων χρονών. Την Κυριακή, κρυφά από τη μητέρα της, έβαζε κραγιόν και με τα ψηλόλιγνα πόδια της και το τουρλωτό της στήθος έδειχνε μεγάλη και όμορφη. Οι Σολάρα της είπαν χυδαία λόγια, ο Μικέλε έφτασε στο σημείο να την αρπάξει από το χέρι, να ανοίξει την πόρτα του αυτοκινήτου και να την τραβήξει μέσα. Τη γύρισαν πίσω, στο ίδιο σημείο, μία ώρα μετά. Η Άντα ήταν κάπως νευρική μα ταυτόχρονα γέλαγε κιόλας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις συνοπτικά σε μία παράγραφο των 50 -60 λέξεων τις δυσκολίες που πιθανότατα θα αντιμετωπίσει ένα αγόρι από την πίεση να προσαρμοστεί στα έμφυλα κοινωνικά στερεότυπα.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χωρίσεις το κείμενο σε δύο νοηματικές ενότητες (μονάδες 4) και να γράψεις για κάθε μία έναν πλαγιότιτλο (μονάδες 6)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις/φράσεις του Κειμένου 1 με άλλες λέξεις ή φράσεις, προκειμένου η λειτουργία της γλώσσας από μεταφορική να γίνει κυριολεκτική, αλλά χωρίς να αλλάξει το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον που βρίσκονται.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια στερεότυπα για το ανδρικό και γυναικείο φύλο εντοπίζεις στο απόσπασμα (μονάδες 10); Να διατυπώσεις την προσωπική σου τοποθέτηση σχετικά με αυτά (μονάδες 5). Οργάνωσε την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Μοντέρνες δουλειές

*Τα αποσπάσματα του κειμένου προέρχονται από το βιβλίο του Διονύση Χαριτόπουλου *Ημών των Ιδίων. Κείμενα, εκδόσεις Τόπος, Αθήνα 2008, σελ. 55-60.**

Ο πραγματικός πλούτος της χώρας παράγεται στο χωράφι και στο εργοστάσιο· γι' αυτό οι αγρότες και οι εργάτες δεν διανοήθηκαν ποτέ να επικαλεστούν κάποια νεφελώδη ιδεολογήματα για τη δουλειά τους.

Η προσφορά τους είναι αυταπόδεικτη.

Αντιθέτως, οι απασχολούμενοι στον τριτογενή τομέα, των υπηρεσιών, δεν αρκούνται στην υψηλότερη αμοιβή που εισπράττουν· αγωνιούν να δώσουν και ανώτερο νόημα σ' αυτό που κάνουν.

Το επάγγελμα έγινε ιδεολογία.

[...]

Η κοινωνία, που διευθύνεται από τους εγγράμματους, έχει περί πολλού αυτά τα επαγγέλματα και περιφρονεί εξόφθαλμα τον αγρότη και τον εργάτη. Απόδειξη, ότι τους αμείβει με τα χαμηλότερα των εισοδημάτων και τους επιφυλάσσει πενιχρές συντάξεις και ανεπαρκέστατη υγειονομική περίθαλψη. [...]

Οι νέοι ονειρεύονται να σπουδάσουν για να κάνουν καριέρα σε κάποια από τις μοντέρνες και αστραφτερές δουλειές. Αυτές έχουν πέραση· προσφέρουν υψηλές αμοιβές και απείρως υψηλότερο κοινωνικό στάτους¹.

Δεν υποψιάζονται καν πως η καριέρα είναι η δική τους κοιλάδα των δακρύων.

Για να πετύχεις σ' αυτές τις δουλειές, το παν είναι να ξέρεις να πουλάς τον εαυτό σου. Να είσαι αυτό που επιθυμεί ο άλλος να είσαι. Αλλού σε θέλουν τολμηρό και επιθετικό και αλλού μετρημένο και αξιόπιστο. Οι απαιτήσεις αλλάζουν ανάλογα με τον κλάδο· άλλο σέιλς² και άλλο φαϊνάνς³.

¹ θέση, υπόσταση (λατινικός διεθνής όρος)

² πωλήσεις

³ οικονομικά

Σ' αυτή την κωμωδία του αγκρέσιβ⁴ ή του ριλάιαμπλ⁵ δεν θα σταματήσεις ποτέ να συμμετέχεις· αυτή θα σε κρατάει στη δουλειά.

Επίσης, από τη μέρα που θα εισέλθεις σε έναν κλάδο, θα πρέπει να ασπαστείς και τις ιδεοληψίες του· σαν να μυείσαι σε θρησκευτική αίρεση.

Ο κλάδος υπεράνω όλων. [...]

Στις σύγχρονες επιχειρήσεις η εργασιακή σκλαβιά επανήλθε λουστραρισμένη, αλλά εξίσου εξοντωτική. [...] Το καθορισμένο ωράριο θεωρείται παρωχημένη αντίληψη και η αμοιβή για υπερωρίες είναι αδιανόητη. Οι υπάλληλοι δουλεύουν εντυπωσιακά περισσότερες ώρες από τις προβλεπόμενες από τον νόμο, απασχολούνται Σαββατοκύριακα και αργίες χωρίς την ανάλογη αμοιβή. [...]

Η επιτυχημένη καριέρα σε μια σύγχρονη εταιρεία κρίνεται από δύο βασικά στοιχεία: την όλο και μεγαλύτερη «τρέλα» για δουλειά και το λόγιαλτι (πιστότητα) στην εταιρεία και στους σκοπούς της.

Επίσης, είναι απαραίτητο να συμμεριστείς κάποιες νέες «αξίες». Όπως το σχιζοφρενικό «άλλο δουλειά και άλλο φιλία», λες και ο άνθρωπος μπορεί να κάνει αναστολή συναισθημάτων. Ή το δόγμα ότι με κάθε θυσία πρέπει να φέρεις σε πέρας τη δουλειά που σου ανέθεσαν.

Κείμενο 2

Η αποκλειστική⁶

Το διήγημα (εδώ παρατίθεται η αρχή και το τέλος του) της Λουκίας Δέρβη είναι ενταγμένο στο βιβλίο της Αλλού, στο πουθενά. Διηγήματα, Εκδόσεις Μελάνι, Αθήνα 2015, σελ. 34-39.

Κρατιόταν γερά από το χερούλι του λεωφορείου για την πλατεία Αμερικής. Σε λίγο θα έπρεπε να κατεβεί, να πάρει το τρόλεϊ, τρεις στάσεις ακόμη. Η καρδιά της χτυπούσε δυνατά, χόρευε ξέφρενα και λίγες σταγόνες ιδρώτα κυλούσαν στους κροτάφους της. Τα χέρια της ήταν κι αυτά ιδρωμένα, όπως γινόταν σε κάθε σημαντικό γεγονός της ζωής της. Έτσι είχε γίνει στον γάμο της με τον Τάτο, στις γέννες των τριών κοριτσιών της, έτσι κι όταν πήρε το λεωφορείο ως λαθρομετανάστρια στην Ελλάδα. Μικρές σταγονίτσες προσμονής κι ανοχής. Τέτοιες ήταν. Τη λέγανε Γεωργία, σαν τη χώρα της. [...] Αν κάτι ήξερε καλά η Γεωργία, αυτό ήταν να κάνει υπομονή. Και να καθαρίζει καλά τα σώματα των ασθενών της. [...] Αυτή ήταν η συμφωνία με τον άντρα της· ένας χρόνος μακριά από τα παιδιά της για να ικανοποιήσει την επιθυμία του. Ένας χρόνος ίσον με

⁴επιθετικός

⁵αξιόπιστος

⁶αποκλειστική νοσοκόμα

δέκα χιλιάδες ευρώ, όσα χρειάζονταν για να αγοράσουν το αυτοκίνητο των ονείρων τους, ένα ολοκαίνουργιο μαύρο τζιπ. Τα υπολόγιζε με χαρτί και με μολύβι στη στενή κάμαρά της στου Γκούζη, εβδομήντα ευρώ τα βραδινά⁷ στο νοσοκομείο, εκατόν δεκαπέντε τα Σαββατοκύριακα, οκτώ ευρώ την ώρα για το σιδέρωμα που έκανε για έξτρα λεφτά, εκατό ευρώ οι σκάλες που έπλενε δύο φορές τη βδομάδα, πέντε ευρώ την ημέρα για φαΐ, ένα γιαούρτι το βράδυ ένα ευρώ, εξήντα ευρώ το νοίκι για [...] το υπόγειο διαμέρισμα [...]. Δούλευε σαν σκυλί για να μαζέψει το συντομότερο δυνατόν τα χρήματα και να γυρίσει στα παιδιά και τον άντρα της. [...]

Ήταν Κυριακή εκείνη τη μέρα, η Γεωργία δεν θα το ξεχνούσε ποτέ. Το τρόλεϊ είχε μόλις σταματήσει στη στάση της, στην πλατεία Αμερικής. Έξω έβρεχε, «δάκρυα του Θεού» τα έλεγε. Την προηγούμενη Δευτέρα είχε στείλει όλο το ποσό, δέκα χιλιάδες ευρώ, στον Τάτο. Και χθες εκείνος είχε αγοράσει το τζιπ. Ήταν πλέον ελεύθερη να γυρίσει στην πατρίδα της· ελεύθερη, η αγαπημένη της λέξη. [...] Ήταν χαρούμενη, δεν ήξερε ούτε κι η ίδια πόσο και ούτε μπορούσε να το φανταστεί τι ήταν αυτό που θα της χαλούσε την ευτυχία. Με ένα τηλεφώνημα από την πατρίδα, δέκα λεπτά αργότερα, η μεγάλη της κόρη τής ανακοίνωνε ότι ο Τάτο είχε σμπαραλιάσει το τζιπ και ο ίδιος νοσηλευτόταν σοβαρά τραυματισμένος στο νοσοκομείο. Και πως χρειάζονταν επείγοντως χρήματα για μια αποκλειστική· ή – ακόμα καλύτερα – εκείνην.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι η άποψη του συγγραφέα του Κειμένου 1 για τις «μοντέρνες δουλειές» και πώς την τεκμηριώνει; (60-80 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ορισμένες παράγραφοι του Κειμένου 1 είναι εξαιρετικά σύντομες, καθώς περιορίζονται σε μία ή δύο πολύ μικρές προτάσεις. Να εντοπίσεις δύο τέτοιες περιπτώσεις (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στην ανάπτυξη του κειμένου (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 ο συγγραφέας κάνει χρήση ξένων λέξεων, γραμμένων με ελληνικούς χαρακτήρες. Να εντοπίσεις τρεις σχετικές περιπτώσεις (μονάδες 3) και να εξηγήσεις το ρόλο τους στο κείμενο

⁷η βραδινή εργασία

(μονάδες 12).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια είναι η σχέση της Γεωργίας, της ηρωίδας του Κειμένου 2, με τη δουλειά της; Να την ερμηνεύσεις με βάση το κείμενο και να εκφράσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου δημιουργούνται από την ανάγνωσή του (120-150 λέξεις).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Job Crafting: Γίνε ο αρχιτέκτονας της δουλειάς σου

Το ακόλουθο συντομευμένο και ελαφρώς διασκευασμένο άρθρο της Δρ. Λουίζας Παρασκευοπούλου προσπελάστηκε στις 17.07.2022 (https://www.huffingtonpost.gr/entry/job-crafting-yine-o-architektonas-tes-doeleias-soe_gr_5ff4ad0ec5b6fd331119204)

Τις τελευταίες μέρες προβλήθηκε στα ΜΜΕ η ιστορία της κυρίας Βούλας Α., της καθαρίστριας του 27ου Δημοτικού Σχολείου Βόλου, που έβαψε ολόκληρο το σχολείο μόνη της με δική της πρωτοβουλία. Η αξιέπαινη πράξη της παρουσιάστηκε ως εθελοντισμός και επιβραβεύθηκε τόσο από την διεύθυνση του σχολείου όσο και από την κοινή γνώμη.

Ωστόσο, για τους ερευνητές της οργανωσιακής συμπεριφοράς¹ δεν πρόκειται απλώς για μια εθελοντική πράξη, αλλά για ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα job crafting. Μια νέα έννοια που έχει αλλάξει τη θεωρία των σχεδιασμών θέσεων εργασίας και η σημασία της ολοένα και αυξάνεται μέσα από την πληθώρα των νέων δημοσιεύσεων και ερευνών. Πλέον οι εργαζόμενοι δεν θεωρούνται παθητικοί αποδέκτες εντολών, αλλά ενεργοί αρχιτέκτονες της δικής τους εργασίας.

Το job crafting είναι μια έννοια που εισήχθη στην οργανωσιακή συμπεριφορά το 2001 από δύο κορυφαίες Αμερικανίδες καθηγήτριες την Jane Dutton και την Amy Wrzesniewski. Αναφέρεται στην συμπεριφορά σύμφωνα με την οποία οι εργαζόμενοι προσαρμόζουν τη δουλειά στα μέτρα τους, ώστε να ταιριάζει στα δικά τους ενδιαφέροντα, δεξιότητες και ανάγκες.

[...] Κάθε εργαζόμενος μπορεί να αλλάξει την δουλειά του. Πώς; Με το να ζητάει να κάνει παραπάνω εργασίες που του αρέσουν, να συνεργάζεται περισσότερο με συνάδελφους που έχει καλή επικοινωνία, να σκέφτεται τρόπους να ενσωματώσει προσωπικά ενδιαφέροντά του μέσα στην δουλειά και πολλές άλλες ιδέες. [...]

Το στοιχείο όμως που παίζει κύριο ρόλο είναι ο τρόπος που βλέπω την δουλειά μου. Χωρίς αυτό καμία αλλαγή δεν είναι εφικτή. Χαρακτηριστικά η κυρία Βούλα αναφέρει «Εργάζομαι σε αυτό το σχολείο 11 χρόνια. Για μένα πλέον δεν είναι απλά ένας απρόσωπος χώρος εργασίας. Είναι το δεύτερο σπίτι μου, έτσι το νιώθω. Θέλησα, λοιπόν, να το φρεσκάρω, μιας και είχαμε ήδη τα χρώματα στην αποθήκη και δεν μου ήταν κόπος. Το έκανα τόσο για τα παιδιά όσο και για εμένα, για

¹ Η Οργανωσιακή Συμπεριφορά ερευνά την επίδραση που έχουν τα άτομα, οι ομάδες και η δομή των εταιρειών στη συμπεριφορά μέσα στις επιχειρήσεις και εφαρμόζει αυτήν τη γνώση, για να κάνει τις επιχειρήσεις πιο αποτελεσματικές. (πηγή: www.dept.aueb.gr)

να θρίσκομαι κι εγώ σε έναν χώρο όμορφο και καθαρό όπως κι εκείνα». Ο τρόπος που βλέπει την δουλειά της είναι ξεκάθαρα ως το δεύτερο σπίτι της. Άρα, είναι αναμενόμενο για το δεύτερο σπίτι της να μην υπολογίζει τον κόπο για να κάνει το κάτι παραπάνω. [...]

Είναι στο χέρι μας να αλλάξουμε τον τρόπο που βλέπουμε την δουλειά μας. Το αν θα δούμε το σχολείο σαν έναν χώρο ρουτίνας, όπου πρέπει για άλλη μια μέρα να καθαρίσουμε τα σκουπίδια των παιδιών ή αν θα το δούμε σαν το δεύτερο σπίτι μας, όπου θέλουμε να προσφέρουμε στους γύρω μας ό,τι καλύτερο μπορούμε, είναι απλά μια απόφαση: θέλω να εργάζομαι σε μια δουλειά που δεν μου αρέσει και δεν μου ταιριάζει ή θέλω να βρω την ομορφιά και τον εαυτό μου μέσα σε αυτή; Η κυρία Βούλα μόλις έδωσε την απάντηση...

Κείμενο 2

Το ξυλάδικο του Βόλου

Το ακόλουθο απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα του Δημήτρη Χατζή (1913-1981), Το διπλό βιβλίο (δεύτερη έκδοση ξανακοιταγμένη, Αθήνα: «Κείμενα», 1977, σ. 35-40).

Ξαναγύρισα, λοιπόν, στο ξυλάδικο. Κοιτάζω, τώρα το βλέπω, αλλαγές μεγάλες είχαν γίνει τον καιρό που βρισκόμουν εγώ στο στρατό. Βρίσκω μια καινούργια ταμπέλα –Ξυλεία Σουηδίας. [...]

—Και, λοιπόν, μου λέει ο Μάστορας, ξαναπηαίνεις και συ, γιαβρούμ,² στην κορδέλαν σου.

—Και βέβαια, του λέω και παραλίγο να του πάρω το χέρι να το φιλήσω. Ήξερα πως σ' αυτόν το χρωστούσα που με ξανάπαιρναν. [...]

Πριονισμένα στην κορδέλα μου τα παλιά ξύλα βγαίνουν καινούργια. Καθώς βγαίνουν από την κορδέλα μου, παίρναμε ύστερα τα καλύτερα και τ' ανακατεύαμε με την καινούργια ξυλεία να πουληθούν κι αυτά για καινούργια –όποιον πάρει ο Χάρος. Τ' άλλα, που φώναζαν από μακριά πως δεν είναι καινούργια, τα στήναμε όρθια δίπλα στην καινούργια ξυλεία.

Κανένας εργολάβος της προκοπής δε μπορούσε βέβαια να γελαστεί μ' αυτήν την καινούργια ξυλεία –ούτε μάστορας. Τ' αφεντικό μας γυρνούσε όλη μέρα στα περίχωρα και μέσα στο Βόλο, τους έβρισκε, κεράσματα, τραπεζώματα –τα κάναν πλακάκια, να την πασάρουν όπου μπορούσαν –τα μισά καινούργια, τα μισά παλιά- και μοιραζόνταν το κέρδος. Πιάστηκε από λεφτά –πολλά λεφτά, όπως φάνηκε αργότερα. [...]

Δεν είχαμε ωστόσο κανένα παράπονο. Ένα πεντακοσιάρικο έπαιρνε ο Μάστορας, διακόσια τη μέρα μου δίνουν και μένα.

Διακόσια τη μέρα... Το 'ξερα βέβαια πως μέσα σ' αυτά δεν ήταν μονάχα ο κόπος μου πληρωμένος, ήταν αγορασμένη κ' η σιωπή μου. Δεν ήμασταν πια το φτωχό μαραγκούδικο με τα

² γιαβρούμ = (ως τρυφερή προσφώνηση) μικρό μου, ψυχή μου.

καφάσια και κάποτε τα κιβούρια μας –μια μικρή συμμορία κανονικοί λωποδύτες είχαμε γίνει. Ντρεπόμουνα καμιά φορά που σκεφτόμουν –έτσι την άρχισα εγώ τη ζωή μου, έτσι την πήγαινα. Ποια ζωή μου; —ξανασκεφτόμουν ύστερα. Εκείνα τα διακόσια τη μέρα, ήταν εμένα η ζωή μου. Κ’ ήταν και των άλλων των δυο στο χωριό. Όπως και να το πεις βολικά μας έρχεται κάποτε να τους έχουμε: Δικαιολογία ή πρόφαση.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων τους παράγοντες μέσω των οποίων κάθε εργαζόμενος μπορεί, σύμφωνα με το Κείμενο 1, να αλλάξει τον τρόπο θεώρησης της δουλειάς του.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς εξασφαλίζεται η συνοχή μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1; (μονάδες 4) Τι πετυχαίνει η αρθρογράφος με τη συγκεκριμένη επιλογή; (μονάδες 6)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Είναι στο χέρι μας να αλλάξουμε τον τρόπο που βλέπουμε την δουλειά μας. Το αν θα δούμε το σχολείο σαν έναν χώρο ρουτίνας, όπου πρέπει για άλλη μια μέρα να καθαρίσουμε τα σκουπίδια των παιδιών ή αν θα το δούμε σαν το δεύτερο σπίτι μας, όπου θέλουμε να προσφέρουμε στους γύρω μας ό,τι καλύτερο μπορούμε, είναι απλά μια απόφαση: θέλω να εργάζομαι σε μια δουλειά που δεν μου αρέσει και δεν μου ταιριάζει ή θέλω να βρω την ομορφιά και τον εαυτό μου μέσα σε αυτή;».

Στην παραπάνω παράγραφο του Κειμένου 1 να αντικαταστήσεις κάθε υπογραμμισμένη λέξη ή φράση με μία άλλη έτσι, ώστε το ύφος λόγου να γίνει πιο επίσημο, χωρίς να αλλοιωθεί το νόημα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις τον αφηγητή του Κειμένου 2, με βάση τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται τη δουλειά του (μονάδες 10). Συμφωνείς ή διαφωνείς μαζί του και γιατί (μονάδες 5); Να απαντήσεις τεκμηριωμένα σ’ ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Όποιος ελέγχει την πλατφόρμα έχει ασύμμετρη δύναμη

Το ακόλουθο κείμενο αποτελεί απόσπασμα από τη συνέντευξη που παραχώρησε ο Μιχάλης Μπλέτσας, διακεκριμένος επιστήμονας-ερευνητής και διευθυντής Πληροφορικής στο Media Lab του MIT, στη Μαριλένα Γεραντώνη για λογαριασμό της εφημερίδας «Το Βήμα» (δημοσιεύτηκε την 1 Ιανουαρίου 2023).

Η επιδραστικότητα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης θα αλλάξει;

«Ναι, θα αλλάξει και εύχομαι να μειωθεί. Δεν νομίζω ότι θα εξαφανιστούν. Η επικοινωνία είναι βασική ανθρώπινη ανάγκη και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έφεραν ευκολίες στην επικοινωνία που δεν υπήρχαν πριν. Από την άλλη, το επιχειρηματικό τους μοντέλο είναι λανθασμένο. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης θέλουν να μας κρατούν όσο γίνεται περισσότερη ώρα, να μας γνωρίσουν όσο γίνεται καλύτερα, ώστε να μπορέσουν να στοχεύσουν στη διαφήμιση με όσο γίνεται μεγαλύτερη ακρίβεια. Γι' αυτό απευθύνονται στα βασικά μας ένστικτα περισσότερο από όσο στη λογική μας. Αυτό όμως δημιουργεί τις συνθήκες για τη διάδοση ψευδών ειδήσεων, τη δημιουργία έντονων συναισθημάτων και όχι υγιών αντιδράσεων. Έχει μετρηθεί ξεκάθαρα ότι οι ψευδείς ειδήσεις ταξιδεύουν έξι φορές πιο γρήγορα. Αυτό δεν θα αλλάξει, αν δεν αλλάξει το επιχειρηματικό μοντέλο. Από την άλλη, είμαι αισιόδοξος, γιατί τα παιδιά γενικά βαριούνται γρήγορα. Θα πρέπει όμως οι επόμενες μορφές, που θα αναδειχθούν από εδώ και μπρος, να μην έχουν τα ίδια ακριβώς χαρακτηριστικά και να μην κάνουν τα ίδια λάθη. Ελπίζω να μάθουμε σαν κοινωνία από τα λάθη τους». [...]

Δεν πρέπει όμως να επιβάλει το κράτος κανόνες στα social media;

«Σαφώς και πρέπει. Ο λόγος που δεν υπάρχουν κανόνες είναι ότι κανένας δεν θέλει να τα πειράξει. Γιατί; Διότι μπορούν και πληρώνουν. Οι πλατφόρμες αυτές έχουν από τα ισχυρότερα λόμπι στην Ουάσιγκτον, γι' αυτό οι Αμερικανοί δεν νομίζω ότι θα τουςβάλουν ισχυρούς περιορισμούς, τουλάχιστον όχι στο άμεσο μέλλον. Αυτό δεν σημαίνει ότι εμείς δεν μπορούμε ή δεν πρέπει να προσπαθήσουμε ναβάλουμε. Θα μπορούσαμε, για παράδειγμα, να περιορίσουμε δραστικά τις πολιτικές διαφημίσεις. Όταν στέλνεις ένα εξατομικευμένο μήνυμα στον κάθε εν δυνάμει ψηφοφόρο σου, μπορείς να πεις ό,τι ψέμα θες. Παλαιότερα, μια μεγάλη διαφήμιση σε μια εφημερίδα την έβλεπαν όλοι, δεν μπορούσες να πεις μεγάλα ψέματα. Σήμερα, το εξατομικευμένο πολιτικό μήνυμα έχει τη μέγιστη δυνατή απόκριση και κανένας άλλος δεν θα το δει. Αν θυμάμαι καλά, στο Ουισκόνσιν ο Ντόναλντ Τραμπ έστειλε 16.000 διαφορετικές διαφημίσεις μέσω Facebook. Κέρδισε, ενώ δεν το περίμενε κανένας. Επομένως, θα πρέπει η υπερστοίχευση αυτή στα μέσα κοινωνικής

δικτύωσης να περιοριστεί πολύ όσον αφορά τις πολιτικές διαφημίσεις. Δεν είναι εύκολο, αλλά πρέπει να μουν πολύ αυστηροί κανόνες.

Κείμενο 2

ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ (1904-1973)

Ο κούρος¹ της Αναβύσσου

Το ακόλουθο απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα Γαλήνη, που κυκλοφόρησε το 1939 (Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη, 2011, σ. 103-106).

Ο Γλάρος άρχισε τότε να σκάβει πιο βαθιά στο μέρος που είπε ο γέροντας. Πολύ τον βοηθούσε κι η γυναίκα του, μπαίνοντας μες στο λάκκο, που ολοένα μεγάλωνε, και φτυαρίζοντας το χώμα.

Ένα απομεσήμερο άστραφτε το φως. Ο Γλάρος ήταν σε βάθος ίσαμε τέσσερα μέτρα, η Ελένη καθόταν στα χείλια του λάκκου κι έβλεπε μέσα κει το σκοτεινό σώμα να σαλεύει και να χτυπά. [...]

Τι να 'ναι; Σκύψαν στη σκοτεινή γη. Η γυναίκα πήρε το φτυάρι και καθάρισε το χώμα, να δουν την πέτρα πώς έδειχνε. Τότε, ακολουθώντας το σχήμα της, σιγά σιγά είδαν πως βαστούσε στο μάκρος του λάκκου, απ' τη μιαν άκρη στην άλλη, ύστερα ήταν ένα κενό με χώμα, και πάλι ήταν πέτρα. Η Ελένη φτυάρισε καλύτερα, με δύναμη, μες στο κενό κι απάνω στον οριζόντιο εχτρό. Τα νεύρα ολοένα τεντώνουν κι η καρδιά τους χτυπά δυνατά: δυο χέρια πέτρινα, κολλημένα πάνω στο μεγάλον όγκο, φανήκαν καθαρά. Κι ύστερα το γυμνό σώμα γράφτηκε ολάκερο μες στο λίγο φως του λάκκου.

[...] «Τι θα κάμουμε τώρα;»

«Τι θα κάμουμε;» του έλεγε κι εκείνη. «Να τον σκεπάσουμε πάλι και να σκεφτούμε τη νύχτα».

Ναι, έτσι θα ήταν καλύτερα. Να τον σκεπάσουν το μικρό θεό και να σκεφτούν τη νύχτα.

Ο Γλάρος πήρε το φτυάρι να ρίξει το χώμα, όταν κάτι θυμήθηκε. Γονάτισε πάνω στο οριζόντιο άγαλμα, έσκυψε, και με τα χέρια του άρχισε να καθαρίζει απ' το χώμα το πρόσωπο. Τρέμαν τα χέρια του, κι ο ιδρος έσταζε στο σώμα του θεού.

Τέλος σταμάτησε να καθαρίζει, έσκυψε πιο πολύ. Είδε. Και τότε φώναξε σκληρά, αλαλάζοντας!

«Κοίταξε, λοιπόν, τα μάτια του! Κοίταξε τα μάτια του! Είναι τυφλός! Καθώς τον είδα στ' όνειρο! Καθώς στ' όνειρο!»

Γονάτισε κι η γυναίκα του. Και οι δυο –παίρνοντας ολοένα θάρρος- άρχισαν να ψαύουν² το πέτρινο κορμί, τα κλειστά του βλέφαρα, τα χέρια τα ησυχασμένα στους μηρούς. Ήταν ένας

¹ κούρος = αρχαϊκό μαρμάρινο άγαλμα ανδρικής μορφής.

² ψαύουν = αγγίζουν.

θαυμάσιος κούρος, ένα μνημείο της στοργής αναπαμένο σε πέτρινο τάφο, προφυλαγμένο στη γη απ' τους βάρβαρους που κάποτε θα είχαν ξεχυθεί σε τούτο τον τόπο. Η γη το φύλαξε και του έδωσε το χρώμα της, και το μάρμαρο είχε γίνει σαν το χώμα: ύλη που ξαναγύρισε εκεί απ' όπου ήρθε.

«Τι μικρός που είναι!...» ψιθύρισε η Ελένη. «Κοίταξε τα δάχτυλά του!»

Έστεκαν εκεί, δυο ασήμαντα όντα του κόσμου τυλιγμένα απ' το δέος του χρόνου και του τάφου, να πολεμούν να ερμηνεύσουν την πέτρα όπου είχαν στηρίξει την ελπίδα της ταπεινής τους ζωής.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων τους λόγους για τους οποίους, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η επιδραστικότητα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης θα αλλάξει.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 («Σαφώς και πρέπει ... να μπουν πολύ αυστηροί κανόνες») ο Μιχάλης Μπλέτσας οργανώνει τον λόγο του με παραδείγματα. Να τα αποδώσεις με συντομία (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τι πετυχαίνει με την επιλογή του αυτή (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στα παρακάτω χωρία του Κειμένου 1 τις περιπτώσεις στις οποίες το μήνυμα διατυπώνεται με βεβαιότητα και τις αντίστοιχες στις οποίες ο συνεντευξιαζόμενος εκφράζει αναγκαιότητα (μονάδες 10). Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου με κριτήριο τους γραμματικούς ή/και λεκτικούς τύπους που επιλέγονται, για να δηλωθεί η βεβαιότητα ή η αναγκαιότητα (μονάδες 5).

- ο Η επικοινωνία είναι βασική ανθρώπινη ανάγκη και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έφεραν ευκολίες στην επικοινωνία που δεν υπήρχαν πριν.
- ο Έχει μετρηθεί ξεκάθαρα ότι οι ψευδείς ειδήσεις ταξιδεύουν έξι φορές πιο γρήγορα.
- ο Θα πρέπει όμως οι επόμενες μορφές, που θα αναδειχθούν από εδώ και μπρος, να μην έχουν τα ίδια ακριβώς χαρακτηριστικά και να μην κάνουν τα ίδια λάθη.

- Ο Επομένως, θα πρέπει η υπερστόχευση αυτή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης να περιοριστεί πολύ όσον αφορά τις πολιτικές διαφημίσεις.
- Ο Δεν είναι εύκολο, αλλά πρέπει να μπουν πολύ αυστηροί κανόνες.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις, με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2, τη συναισθηματική στάση του Γλάρου και της Ελένης μπροστά στο θαμμένο άγαλμα (μονάδες 10). Τι θα ένιωθες εσύ, αν ήσουν στη θέση τους; (μονάδες 5) Να απαντήσεις τεκμηριωμένα σ' ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Τα ΜΜΕ ως πρότυπα και η τυραννία της εικόνας

Απόσπασμα από άρθρο του Ευστράτιου Παπάνη, Επίκουρου Καθηγητή Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Αιγαίου, πηγή: <https://psychologia.gr.com>, προσπελάστηκε στις 13.10.2022.

Αν και κατά τις προηγούμενες δεκαετίες τα παραδοσιακά ΜΜΕ επηρέαζαν με έμμεσο τρόπο τις αντιλήψεις και τις στάσεις των Ελλήνων, κυρίως στο βαθμό που κατόρθωναν να μεταβάλλουν τις απόψεις των σημαντικών άλλων, όπως του πατέρα, όσων είχαν τελειώσει πανεπιστήμιο, των δασκάλων, των τοπικών πολιτικών και άλλων «influencers» της εποχής, σήμερα η επιρροή τους έχει γίνει άμεση, επειδή ακριβώς το περιεχόμενο παράγεται και αναπαράγεται άκριτα και με ρυθμούς γεωμετρικής προόδου από τους ίδιους τους καταναλωτές του μέσω των social media.

Στην πραγματικότητα είναι πολύ πιο εύκολο για τα ΜΜΕ να εδραιώσουν πεποιθήσεις, παρά να τις μετασχηματίσουν άρδην, να αποκρύψουν αλήθειες, να αλλοιώσουν πληροφορίες, να επιβάλουν μια συνολική κουλτούρα και αυτό διευκολύνεται από την απουσία της διαλεκτικής σχέσης τους με τον ακροατή, τηλεθεατή, αναγνώστη, χρήστη λόγω της αφοπλιστικής αμεσότητας της εικόνας.

Ο λόγος, αντίθετα, στα ΜΜΕ τείνει να γίνει τηλεγραφικός, λανθασμένος, ανάπηρος, συνθηματικός, ακατάληπτος και ο εγκέφαλος έχοντας προσαρμοστεί στον εκφυλισμό της γλώσσας και της λογικής επιχειρηματολογίας, αναζητά με εξαρτητικό τρόπο την ηδονή μιας ανήκεστης πανδημίας: Της απόλυτης κυριαρχίας της εικόνας, των εφήμερων και τεχνητών ειδώλων, των κατασκευασμένων ταυτοτήτων και των μη διασαφηνισμένων ή πολύσημων ανθρωπίνων σχέσεων.

Η εικόνα μεταβάλλεται ευκολότερα σε τυραννία σε αναπτυσσόμενους εγκεφάλους 5 έως 12 ετών, όταν η κριτική ικανότητα καθυέδει και η αφαιρετική σκέψη κινδυνεύει να αναλωθεί σε βιντεάκια του tik tok, ιστορίες του ινσταγκραμ και κανάλια του You Tube. Είναι τόσο απίστευτη η ομογενοποίηση που προωθείται σε αυτά τα μέσα, που νομίζει

κανείς πως οι νέοι αναπαράγουν διαρκώς την ίδια μουσική, τις ίδιες κινήσεις, τα ίδια λόγια, την γύμνια και τα σεξουαλικά υπονοούμενα. Η ίδια η δημιουργικότητα γίνεται στερεοτυπία.

Είναι ελάχιστοι εκείνοι που μπορούν να κατασκευάζουν, διαμορφώνουν, διαμοιράζουν καθοριστικά μηνύματα, κυρίως εταιρείες, κυβερνήσεις και άλλα κέντρα εξουσίας και ακόμα σπανιότεροι όσοι μπορούν να τα διυλίζουν και να αποκρυπτογραφούν τις σημασίες και επιδιώξεις τους. [...]

Κείμενο 2

ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΠΟΙΗΤΗ

Το ποίημα του Τίτου Πατρίκιου ανήκει στη συλλογή «Αντικριστοί καθρέφτες» (1988), βρίσκεται στο βιβλίο Ποιήματα IV (1988 – 2002), εκδ. Κέδρος, Αθήνα: 2007.

Ήταν ευχαριστημένος
που επιτέλους τα βιβλία του κινιόντουσαν
που μέσα σ' έναν χρόνο η τελευταία του συλλογή
είχε πουλήσει πάνω από χίλια αντίτυπα
και ο πυκνός του λόγος είχε αγγίξει
μπορεί και τρεις χιλιάδες άτομα.
Τ' άλλα που διάβαζαν εκατομμύρια άνθρωποι
σ' αμέτρητα έντυπα κάθε λογής
λογάριαζε πως σύντομα ξεχνιούνται.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να αποδώσεις συνοπτικά το είδος της επιρροής που ασκούν τα ΜΜΕ σήμερα, σε αντίθεση με το παρελθόν, και τους λόγους για τους οποίους συμβαίνει αυτό, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας επιλέγει ως τρόπο οργάνωσης την αντίθεση. Να δικαιολογήσεις την παραπάνω επιλογή σε σχέση με το θέμα του κειμένου και την πρόθεσή του.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις πέντε (5) λέξεις ή φράσεις με μεταφορική λειτουργία της γλώσσας στο Κείμενο 1 (μονάδες 5) και να σχολιάσεις με συντομία το νόημα της καθεμιάς (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την ψυχική διάθεση του ποιητή, σύμφωνα με το Κείμενο 2, με σχετικές αναφορές. Ποια είναι η γνώμη σου για την εμπορική Τέχνη στην εποχή μας; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 120 -150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ο Τύπος σήμερα

Το κείμενο είναι απόσπασμα από την ομότιτλη επιφυλλίδα του Μιχάλη Τιθέριου, ακαδημαϊκού, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ στις 06-02-2022.

Ο ανεξάρτητος Τύπος και γενικότερα τα ανεξάρτητα ΜΜΕ είναι θεσμός απαραίτητος για την εύρυθμη λειτουργία της πλουραλιστικής δημοκρατίας. Σε αυτούς πρωτίστως επαφίεται ο έλεγχος της πολιτειακής δομής του κράτους και της πολιτικής που ακολουθείται από τους εκάστοτε κυβερνώντες, αλλά και ο έλεγχος μεμονωμένων πράξεων των δημοσίων προσώπων. Τα μέσα αυτά οφείλουν επίσης να ελέγχουν την εύρυθμη λειτουργία των τριών κρατικών εξουσιών, δηλαδή της νομοθετικής, της εκτελεστικής και της δικαστικής. Αυτό σημαίνει, σε τελευταία ανάλυση, ότι πρέπει να αφουγκράζονται τις ελπίδες της κοινωνίας και να υπερασπίζονται τα συμφέροντά της.

Υπάρχουν βέβαια και φωνές που υποστηρίζουν ότι τα ΜΜΕ είναι συχνά **δέσμια** ατομικών συμφερόντων και **αποκτούν** σχέσεις με τις δομές της εξουσίας, ορατής ή ... αόρατης. Επομένως, **είναι αδύνατον, εκ των πραγμάτων**, να υπερασπίζονται τα συμφέροντα της κοινωνίας. Στις παθογένειες αυτές, υπαρκτές στις πλουραλιστικές δημοκρατίες, ο ίδιος ο λαός είναι σε θέση να δίνει τις ενδεδειγμένες λύσεις.

Είναι γνωστό ότι οι εφημερίδες έχουν κατά τις τελευταίες δεκαετίες δεχτεί σοβαρή ανταγωνιστική πίεση, αρχικά από την τηλεόραση και στη συνέχεια από το διαδίκτυο και τα λεγόμενα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Χιλιάδες blogs και sites μεταδίδουν πλήθος ειδήσεων και πληροφοριών, οι οποίες διαχέονται με μεγάλη ταχύτητα, χωρίς ωστόσο να υπάρχει οποιοσδήποτε έλεγχος για την ορθότητα, την ακρίβεια και την προέλευσή τους. Τέτοιες παθογένειες φυσικά παρατηρούνταν και παρατηρούνται και στις εφημερίδες. Μόνο που στα έντυπα υπάρχουν κάποιοι κανόνες, τα κείμενα υπογράφονται και, στις περιπτώσεις που είναι ανυπόγραφα, εύκολα μπορεί κανείς να πληροφορηθεί τον συντάκτη τους. Στο διαδίκτυο επικρατεί χάος. Για να εντοπιστεί ο υπεύθυνος κάποιου αποπήματος, συχνά πρέπει να αναλωθεί πολύς χρόνος και, όταν αυτό συμβεί, ο υπόλογος θα αργήσει πολύ να υποστεί τις νόμιμες κυρώσεις.

Μπροστά σε αυτό το ... αλαλούμ, η παρουσία του Τύπου είναι σήμερα πιο επιβεβλημένη από ποτέ. Στην έντυπη δημοσιογραφία οι συντάκτες με την υπογραφή τους δίνουν κύρος σε μία είδηση, σε μία πληροφορία, σε ένα σχόλιο. Ο κόσμος επιθυμεί **σωστή**,

πλήρη, υπεύθυνη, τεκμηριωμένη ενημέρωση και φυσικά όχι κατευθυνόμενη. **Πιστεύω**, λοιπόν, ότι στις δύσκολες αυτές εποχές **θα επιζήσουν** τελικά οι εφημερίδες εκείνες που θα αποδεικνύουν σε καθημερινή βάση **εμπράκτως** ότι οι ιδιοκτήτες τους δημιουργούν τις **προϋποθέσεις** που είναι **απαραίτητες** για να επιτελείται **απρόσκοπτα** το έργο τους και οι δημοσιογράφοι τους **επιτελούν** το καθήκον τους ως υψηλό λειτούργημα.

Κείμενο 2

[Συζήτηση με τον ιδιοκτήτη της εφημερίδας]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Κώστα Κοτζιά «Γαλαρία Νο 7», (Αθήνα: 1976⁴: εκδ. Σύγχρονη Εποχή)

- Με ζητήσατε; ρώτησε ο αρχισυντάκτης.
- Ναι, κύριε Πετρόπουλε, έλα, κάθισε, έκανε ο ιδιοκτήτης που το πρόσωπό του τώρα είχαν γελαστό και κεφάτο.

Η σκυθρωπή φάτσα του άλλου με το κρεμασμένο τσιγάρο μόρφασε. Δέκα χρόνια που δουλεύει στην «Αλήθεια» εξακολουθεί να μιλάει στον πληθυντικό στον ιδιοκτήτη της, μόνο και μόνο για να τον κρατάει σε απόσταση, και δέκα χρόνια εκείνος ο «άξεστος» του απαντάει στον ενικό. Μάλιστα τελευταία ανακατωνόταν όλο και περισσότερο στη διεύθυνση της εφημερίδας και κόντευε να καταντήσει το φύλλο πατσαβούρα. [...] Πολύ γρήγορα όμως ήρθε σε σύγκρουση με τον ιδιοκτήτη της εφημερίδας, που άρχισε να επεμβαίνει σιγά σιγά και να απαιτεί ένα εμπορικό φύλλο με τις ξεβράκωτες φωτογραφίες, τα αστυνομικά ρεπορτάζ, τα εικονογραφημένα, τον προφητικό καζαμιά, τις ψεύτικες ειδήσεις και τα μυθιστορήματα της δεκάρας.

Στον Πετρόπουλο δεν έμενε παρά να παραιτηθεί και να φύγει. Δυστυχώς όμως οι είκοσι χιλιάδες δραχμές το μήνα τον είχαν συνηθίσει σε μια άνεση ζωής που του είτανε πια δύσκολο να απαρνηθεί. Έτσι προτίμησε να κλείνει το στόμα του και να συμβιβάζεται με τις επιθυμίες του ιδιοκτήτη.

- Έλα, κάθισε, θέλω να μιλήσουμε λιγάκι. Βλέπω σήμερα στο φύλλο πως αναγγέλλεις ότι θα δημοσιέψεις μια σειρά άρθρα για την υπόθεση των λιγνιτωρυχείων.
- Ναι, αύριο δημοσιεύω το πρώτο... άρχισε σ' ένα ψυχρό τόνο ο αρχισυντάκτης, για να μη δείξει την ταραχή που τον κατέβαλε ξαφνικά.
- Δε μού 'χες πει τίποτα, τον διέκοψε ο άλλος.
- Είναι μια υπόθεση με τεράστιο ενδιαφέρον. Νομίζω πως μας δίνει την ευκαιρία ν' αποκαλύψουμε όλο το μέγεθος της χρεωκοπίας της κυβέρνησης στον οικονομικό τομέα... πρόσθεσε λέγοντας ψέματα, γιατί με την υπόθεση του λιγνίτη, μόλις θ' άρχιζε να ξεσκεπάζει

τα παρασκήνιά της, είτανε σίγουρος πως αμέσως θα δεχότανε μια «πρόσκληση για γεύμα» του άγγλου πρεσβευτή και θα είχε μαζί του μια «εγκάρδια συμβιβαστική» συζήτηση.

- Ναι, ωραία, μπράβο, μα... Απότομα η έκφραση του ιδιοκτήτη έγινε πάλι περίλυπη. Δυστυχώς είμαστε αναγκασμένοι να μετριάσουμε τον τόνο της πολεμικής μας...

- Μα είμαστε ή δεν είμαστε αντιπολιτευόμενη εφημερίδα; πέταξε οργισμένος ο Πετρόπουλος.

- Σωστά ποιος λέει το αντίθετο; Το ξέρω επίσης πως αν υποστηρίξουμε την κυβέρνηση κινδυνεύουμε να χάσουμε το κοινό μας. Μα πολλοί υπουργοί ενοχλούνται από την πολεμική μας και φοβάμαι πως στο τέλος θα μας κόψουνε τα κονδύλια που χορηγούν οι τράπεζες στις άλλες εφημερίδες. Νομίζω αγαπητέ πως υπάρχει τρόπος να είμαστε αντιπολιτευόμενοι χωρίς να χτυπάμε στην ουσία την κυβέρνηση, δεν είναι έτσι;

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις στο απαντητικό φύλλο ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

1. Ο Τύπος οφείλει να ελέγχει τόσο την πολιτεία και τους θεσμούς της όσο και την κυβέρνηση και τα πεπραγμένα της.
2. Στις περιπτώσεις διαπλοκής του Τύπου με ατομικά ή κυβερνητικά συμφέροντα, ο έλεγχος της εξουσίας είναι αδύνατος.
3. Ο έλεγχος του Τύπου οφείλει να γίνεται από την πολιτεία με ειδικούς μηχανισμούς.
4. Το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ανταγωνίζονται τον Τύπο στην ταχύτητα και την αξιοπιστία της ενημέρωσης.
5. Η εγκυρότητα στον Τύπο διασφαλίζεται με την υπογραφή των συντακτών, η οποία συνοδεύει τα κείμενα που δημοσιεύουν.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις δύο λεκτικές επαναλήψεις στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 2) και να εξηγήσεις πώς η επανάληψη υπηρετεί τη συνοχή της παραγράφου (μονάδες 4) και ανταποκρίνεται στην πρόθεση του αρθρογράφου (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στα παρακάτω αποσπάσματα του Κειμένου 1 να αλλάξεις τα λεξιλογικά στοιχεία που σημειώνονται με έντονη γραφή, έτσι ώστε στα δύο πρώτα να προκύπτει αντίθετο νόημα (μονάδες 8), ενώ στο τρίτο το νόημα να παραμένει το ίδιο (μονάδες 7).

α) Υπάρχουν βέβαια και φωνές που υποστηρίζουν ότι τα ΜΜΕ είναι συχνά **δέσμια** ατομικών συμφερόντων και **αποκτούν** σχέσεις με τις δομές της εξουσίας, ορατής ή ... αόρατης. Επομένως, **είναι αδύνατον**, εκ των πραγμάτων, **να υπερασπίζονται** τα συμφέροντα της κοινωνίας.

β) Ο κόσμος επιθυμεί **σωστή, πλήρη, υπεύθυνη, τεκμηριωμένη** ενημέρωση και φυσικά όχι κατευθυνόμενη.

γ) **Πιστεύω**, λοιπόν, ότι στις δύσκολες αυτές εποχές **θα επιζήσουν** τελικά οι εφημερίδες εκείνες που θα αποδεικνύουν σε καθημερινή βάση **εμπράκτως** ότι οι ιδιοκτήτες τους δημιουργούν τις **προϋποθέσεις** που είναι **απαραίτητες** για να επιτελείται **απρόσκοπτα** το έργο τους και οι δημοσιογράφοι τους **επιτελούν** το καθήκον τους ως υψηλό λειτούργημα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιος είναι ο ρόλος και η στάση του καθενός από τα δύο (2) πρόσωπα που συμμετέχουν στον διάλογο του Κειμένου 2; Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σου, ο σημαντικότερος παράγοντας που τους εμποδίζει να επιτελέσουν σωστά το καθήκον τους; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Οι φτηνές δικαιολογίες.

Το κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο του Αντώνη Καρπετόπουλου που δημοσιεύτηκε στο ΒΗΜΑmagazino της εφημερίδας ΤΟ ΒΗΜΑ στις 23-02-2020. (διασκευή)

Η συζήτηση για τον έλεγχο της ενημέρωσης είναι παλιά, πολύ παλιά. Ο μεγάλος Γάλλος διανοητής Γκιστάβ Φλομπέρ, για παράδειγμα, ήταν πολέμιος των εφημερίδων. Ενώ, όταν ήταν μικρός, οι ειδήσεις διαδίδονταν τυχαία στον πληθυσμό, μέσα από φημολογίες και χάρη σε κακοτυπωμένα μονοσέλιδα φύλλα, όταν έγινε τριάντα χρονών είδε τις εφημερίδες να γιγαντώνονται, λόγω της εφεύρεσης της τυπογραφικής μηχανής ατμού και της ανάπτυξης των σιδηροδρόμων, και να μετρούν στη Γαλλία συνολικό αναγνωστικό κοινό εκατομμυρίων ατόμων. Ο Φλομπέρ ισχυριζόταν ότι οι εφημερίδες έκαναν κακό στην ευφυΐα των συμπατριωτών του και ότι διέσπειραν σε κάθε γωνιά της Γαλλίας κάθε νέου τύπου ανοησία.

Αυτά τα έλεγε το 1850 και φυσικά είχε άδικο – μολονότι παραμένει ένας μεγάλος διανοητής. Απλώς σε όλες αυτές τις σκέψεις διακρίνει κανείς έναν ανάλογο ελιτισμό¹ που διαπιστώνεται και σήμερα στους προβληματισμούς πνευματικών, ας πούμε, ανθρώπων, οι οποίοι θεωρούν καθήκον τους να μέμφονται την τηλεόραση, είτε κατηγορώντας την ως «χαζοκούτι» είτε τονίζοντας την επικινδυνότητα της παρεμβατικότητάς της.

Ωστόσο, για να είμαι ειλικρινής, ποτέ δεν κατάλαβα πώς γίνεται κάτι που είναι χαζό, δηλαδή αδύναμο, να είναι συγχρόνως και παρεμβατικό, να έχει δηλαδή δυναμική και επιρροή – αλλά αυτό θα ήταν ένας προβληματισμός π.χ. για τον Φλομπέρ, ο οποίος πέθανε χωρίς να δει τηλεόραση (και πάλι καλά, διότι ποιος ξέρει τι θα έλεγε εναντίον της). Αυτό που εγώ λέω είναι ότι η τηλεόραση εν τέλει δεν είναι τίποτε λιγότερο και τίποτε περισσότερο από μια γωνιά του σπιτιού μας. Και ίσως επειδή τη θεωρούμε κομμάτι δικό μας, όπως κάθε γωνιά του σπιτιού μας, μπορούμε να της φερόμαστε αναλόγως.

Παράλληλα, η δαιμονοποίηση της τηλεόρασης από τους πολιτικούς είναι το ίδιο αστεία με τις επικρίσεις για την τηλεόραση από τους διανοούμενους: και οι μεν και οι δε δίνουν στο μέσο διαφορετική αξία από αυτή που έχει. Οι πολιτικοί μετράνε τάσεις και

¹ Στάση και συμπεριφορά περιφρόνησης προς όσους θεωρούμε – αυθαίρετα – ότι δεν ανήκουν στην ελίτ, δηλ. στο ανώτερο στρώμα της κοινωνίας από κάθε άποψη (οικονομική, πνευματική κ.λπ.).

νομίζουν πως η τηλεόραση είναι ο μαγικός τρόπος για την αντιστροφή τους, ακριβώς όπως οι διανοούμενοι μετράνε απορρίψεις και νομίζουν ότι γι' αυτές φταίει μόνο το χαζοκούτι. Όλα αυτά είναι μισές αλήθειες και οι μισές αλήθειες δεν έχουν μεγάλη διαφορά από τις φτηνές δικαιολογίες.

Όποιος νομίζει ότι τα τηλεοπτικά κανάλια δίνουν γραμμή, τα υπερτιμά. Όντως τα κανάλια έχουν το κοινό τους, παρεμβαίνουν, αποκαλύπτουν, ενημερώνουν και ασκούν κριτική. Αλλά ο τηλεθεατής έχει άλλα κριτήρια, πολύ περισσότερο δικά του. Για να μείνουμε σε γωνιές του σπιτιού του, το ψυγείο του είναι συνήθως σημαντικότερο από την τηλεόραση.

Η τηλεόραση μπορεί να σε κάνει να κλάψεις ή να γελάσεις. Μπορεί να σε βγάλει από τα ρούχα σου. Μπορεί να σε ενημερώσει ή να σε κάνει δύσπιστο. Ωστόσο, όσο καλό ή κακό ή σκληρό ή ακριβοδίκαιο ή μεροληπτικό ή πολυφωνικό και αν είναι ένα κανάλι, κάποια στιγμή η τηλεόραση κλείνει. Και αρχίζει η κανονική ζωή ...

Κείμενο 2

Κεφάλια

Το ποίημα είναι του Μίλτου Σαχτούρη (1919-2005) και ανήκει στη συλλογή Χρωμοτραύματα (1980). Περιλαμβάνεται στη συγκεντρωτική έκδοση «Ποιήματα (1980-1998)». (Αθήνα: Κέδρος 2001).

Κεφάλια λάμποντα βέλη αναστάσιμα ωραίες στρογγυλές ιδέες	1
σάπια κεφάλια γεμάτα χαρτονομίσματα	5
κεφάλια γεμάτα ζώα πονηρά μυρμήγκια	10
κεφάλια γεμάτα πέμπτη σκιά παραληρώντας εκλιπαρώντας ...	15
κι ο χρόνος πάντοτε Κρόνος	

ΘΕΜΑΤΑ**ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)****1^ουποερώτημα (μονάδες 10)**

Να συνοψίσεις σε 60-70 λέξεις τις θέσεις του αρθρογράφου του Κειμένου 1 για τη δύναμη της τηλεόρασης και την επιρροή που μπορεί να ασκήσει στο κοινό.

Μονάδες 10**2^ουποερώτημα (μονάδες 10)**

Να σχολιάσεις την αναφορά στον Φλομπέρ που περιλαμβάνεται στις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να δείξεις τη λειτουργία της στη διασφάλιση της αλληλουχίας των νοημάτων στο υπόλοιπο άρθρο (μονάδες 6).

Μονάδες 10**3^ουποερώτημα (μονάδες 15)**

Να εξηγήσεις τη λειτουργία της μονής παύλας (που εμφανίζεται 2 φορές), των εισαγωγικών, της παρένθεσης και της άνω και κάτω τελείας στις παραγράφους 2-4 του Κειμένου 1 (μονάδες 10). Τι προσφέρει η χρήση τους στον λόγο (μονάδες 5);

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)**

Τι αντιπροσωπεύουν τα «κεφάλια» που αναφέρονται στο Κείμενο 2 και σε πόσες κατηγορίες διακρίνονται; Πώς αντιλαμβάνεσαι εσύ τον ρόλο του χρόνου στην ύπαρξη των «κεφαλιών»; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Όλα για το #hashtag¹

Άρθρο της Νίκης. Λυμπεράκη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ στις 06-02-2022 (διασκευή).

Τι είναι ένα δυστύχημα χωρίς μία πινελιά τραγικής ειρωνείας; Τι είναι ένα έγκλημα χωρίς ανατριχιαστική περιγραφή; Τι είναι μία επιχείρηση διάσωσης, χωρίς λίγα πλάνα βγαλμένα από χολιγουντιανή παραγωγή; Περιστοιχιζόμαστε από τεχνητά ενισχυμένα δράματα. Ακόμη και στη Βουλή. Τι να την κάνεις μία συνεδρίαση χωρίς γκροτέσκο² νούμερο; Παντού ριάλιτι. Λες και δεν αρκούν όσα αβίαστα επιβάλλει στον καθένα από εμάς η καθημερινότητά του.

Από κάθε συνέντευξη απομονώνεται και μία τραγική αναφορά. Γεννά έναν πηχυαίο τίτλο, που συνοδεύει τη φωτογραφία του συνεντευξιαζόμενου, και μας τον παρουσιάζει σαν να βγήκε στη γύρα περίπου σαν πραματευτής μιζέριας, για να ζητιανέψει την προσοχή και τη συμπάθειά μας. «Ο τάδε μιλά για τον θάνατο του πατέρα του». «Η τάδε μιλά για τα τραγικά παιδικά της χρόνια». Και ας είναι μόλις μία φράση σε μια συζήτηση μισής ή μιας ώρας. Ένας νέος άνθρωπος σκοτώνεται στην άσφαλτο, αλλά η τραγικότητα του συμβάντος από μόνη της δεν φαίνεται να αρκεί. Πρέπει να συνοδευτεί από εικόνες, στίχους, εξομολογήσεις, τραγικές ειρωνείες και ό,τι άλλο κρίνεται πως χορταίνει την πείνα μας για δράμα.

Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης influencers³ ωρύονται ή κλαίνε ή ζητούν συγγνώμη ή ζητούν τα ρέστα. Λίγο παραπέρα, τα ριάλιτι κάνουν την τρίχα τριχιά και μας τη σερβίρουν. Όσοι αντιλαμβάνονται το κοινό ως αδηφάγα μηχανή κατανάλωσης δράματος, φροντίζουν να ταΐζουν το θηρίο είκοσι τέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο.

Όσα μας περιβάλλουν βαφτίζονται είτε εκπληκτικά είτε τραγικά. Σαν να μην υπάρχει τίποτε ανάμεσα. Στις οθόνες όλα είναι ασπρόμαυρα και όλοι συνηθίζουμε να αδιαφορούμε ή και να αποστρεφόμεστε το γκρι της πραγματικής ζωής. Αυτό-

¹ Συνδυασμός συμβόλου και λέξης που χρησιμοποιείται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να ομαδοποιήσει θέματα, με βάση τις συζητήσεις που προκαλούν, και να λειτουργήσει ως σύνδεσμος.

² Αυτό που επίτηδες προκαλεί την αίσθηση του αλλόκοτου και του γελοίου.

³ Διάσημα πρόσωπα που με τις δραστηριότητες και τις αναρτήσεις τους διαμορφώνουν τις απόψεις των υπόλοιπων χρηστών.

σκηνοθετούμαστε και σκηνοθετούμε κάθε λεπτό και κάθε περίπτωση. Από τα story⁴των μέσων κοινωνικής δικτύωσης ως ακόμη και την ταλαίπωρη φάλαινα που βρέθηκε τραυματισμένη στον Άλιμο⁵. Τι θα ήταν αν δεν τη βαφτίζαμε Σωτήρη; Τι θα ήταν χωρίς το τραγούδι της εθελόντριας; Πώς θα έβγαινε η εικόνα, που θα γινόταν viral⁶, γεννώντας συζήτηση και συγκίνηση; Ποιος ασχολείται αλήθεια με το πρόβλημα; Το πλάνο μένει πάντα. Το πλάνο και το hashtag. Ως το επόμενο πλάνο και το επόμενο hashtag.

Το πρόβλημα με αυτή την κατάσταση είναι ότι τίποτε δεν μας σοκάρει πια. Κι όσο δράμα καταναλώνουμε, τόσο πιο αναισθητοι γινόμαστε. Κι όσο πιο αποχαυνωμένοι γινόμαστε, τόσο πιο έντονο ερέθισμα έχουμε ανάγκη.

Κείμενο 2

[Άσπονδοι φίλοι]

Το παρακάτω κείμενο προέρχεται από τον Β' τόμο (Αριάγνη) της μυθιστορηματικής τριλογίας του Σ. Τσίρκα «Ακυβέρνητες Πολιτείες» (Αθήνα: Κέδρος 1973). Στο απόσπασμα ο κεντρικός ήρωας συζητά με έναν άσπονδο φίλο του: και οι δύο είναι συναγωνιστές της ελληνικής αντίστασης ενάντια στους Ναζί στη Μέση Ανατολή, αλλά διαφέρουν ως προς τη στάση και τη συμπεριφορά.

Τον είχα πλάι μου ν' ανασαίνει κι εγώ να κοιτάω τη μαύρη γη του Δέλτα που γινόταν ένα με τη νύχτα. Ένα ξερό αεράκι φυσούσε φέρνοντας μυρωδιές από καμένη σβουινιά⁷ και χλωρά χόρτα. Τη δική του απόψε δεν την ένιωθα. Σ' ένα χωριό, εκεί στο βάθος, γαυγίζανε σκύλοι. Στα ζερβά μου η δεντροστοιχία με τις γκαζοαρίνες⁸, που χρησίμευε για σύνορο της έπαυλης, θρόιζε μαλακά και πίσω της, μακριά, ήξερα πως αρχινούσε ο αμμουδερός ανήφορος για τις Πυραμίδες. Σ' όλη μου τη ζωή λαχτάρησα μόνο ένα δικαίωμα: Να διαλέγω μόνος τους φίλους μου. Μα το 'ξερα, ήταν όνειρο, όνειρο εστέτ⁹ κι αριστοκράτη... Αυτός ήταν η μοίρα μου απ' τη στιγμή που πάτησα στη Μέση Ανατολή.

⁴ Μικρής διάρκειας αναρτήσεις

⁵ Παραθαλάσσια περιοχή της Αθήνας

⁶ Δημοφιλής στο διαδίκτυο

⁷ Κοπριά

⁸ Δέντρο που φύεται σε αμμώδεις ή / και παραθαλάσσιες περιοχές.

⁹ Αισθητής: πρόσωπο που υιοθετεί το ύφος και τη συμπεριφορά καλλιτέχνη.

Ζήσαμε τόσες περιπέτειες, την Τετάρτη Αυγούστου, τον Ισπανικό, την Αλβανία¹⁰ κι οι δρόμοι μας δε διασταυρώθηκαν. Εδώ κουτουλήσαμε με το πρώτο. Ο αγώνας μας πέρασε τις χειροπέδες και πώς να ξεκολλήσουμε; Άδικα πάσχιζα να ξεκόψω από δίπλα του, πάντα ερχόταν κάτι και με γύριζε πίσω. Η τρελή απόφαση να ξαναφύγω στην Ελλάδα, η επιμονή μου να πάω στο μέτωπο, ενδόμυχα ξεκινούσαν από την επιθυμία να βρεθώ μακριά του. Μα πάνω στο ίδιο καράβι ταξιδεύαμε κι έπρεπε ν' αγωνιστούμε μαζί για να το γλυτώσουμε από τη φουρτούνα που το χτυπούσε λυσσασμένα...

- Τι σκέφτεσαι;
- Σκέφτομαι πως ύστερ' από χρόνια θα γράψω ένα βιβλίο και θα σε βάλω μέσα με τις λίγες σου χάρες και με τα μεγάλα σου ελαττώματα, για να σε βγάλω από πάνω μου, να λευτερωθώ.
- Χε χε. Ύστερ' από χρόνια, θα τα έχεις ξεχασμένα όλα τούτα. Αν κάτσεις να τα γράψεις, θα σκαλίζεις στάχτες. Θα γίνεις κακός δίχως όφελος.
- Σε νιώθω σα χολή να μου πικραίνεις το αίμα. Για να μπορέσω να σε σκέφτομαι ήρεμα, πρέπει να καθαριστώ. Να σε χορέψω από πάνω μου σα δερβίσης. Αν δουλέψω στο βιβλίο καλά και με ειλικρίνεια, ο ίδιος μου ο κόπος θα με καθαρίσει. Θα γίνεις κάτι αυτόνομο, έξω από μένα. Θα υπάρχουν. Σαν άνθρωπος, θα μπορέσω να σε δεχτώ, όπως δέχεται κανείς και πιο μεγάλες συμφορές – την κακή λαβωματιά ή τον θάνατο.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις συνοπτικά, σε 60-70 λέξεις, ποιο είναι το θέμα του Κειμένου 1 και ποια θέση υιοθετεί η αρθρογράφος.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

¹⁰ Αναφορά αντίστοιχα στην κήρυξη δικτατορίας από τον Ιωάννη Μεταξά (06-08-1936), στον ισπανικό Εμφύλιο Πόλεμο μεταξύ εθνικιστών και δημοκρατικών (1936-1939) και στον πόλεμο της φασιστικής Ιταλίας εναντίον της Ελλάδας που κηρύχτηκε στις 28-10-1940.

Να καταγράψεις δύο παραδείγματα χρήσης ερωτημάτων και δύο περιπτώσεις διαζευκτικής σύνταξης στο Κείμενο 1 (μονάδες 4) και να δείξεις πώς τα στοιχεία αυτά υπηρετούν την αλληλουχία των νοημάτων (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να μετατρέψεις τη χρήση της γλώσσας στα παρακάτω αποσπάσματα του Κειμένου 1 (με υπογράμμιση στο κείμενο) από συνυποδηλωτική σε δηλωτική (μονάδες 10). Ποια αλλαγή παρατηρείς ως προς το ύφος λόγου (μονάδες 5);

α) έναν πηχυαίο τίτλο (μονάδα 1)

β) σαν να βγήκε στη γύρα περίπου σαν πραματευτής μιζέριας (μονάδες 2)

γ) χορταίνει την πείνα μας για δράμα (μονάδα 1)

δ) τα ριάλιτι κάνουν την τρίχα τριχιά και μας τη σερβίρουν (μονάδες 2)

ε) Όσοι αντιλαμβάνονται το κοινό ως αδηφάγα μηχανή κατανάλωσης δράματος, φροντίζουν να ταΐζουν το θηρίο είκοσι τέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο. (μονάδες 2)

στ) Στις οθόνες όλα είναι ασπρόμαυρα και όλοι συνηθίζουμε να αδιαφορούμε ή και να αποστρεφόμαστε το γκρι της πραγματικής ζωής. (μονάδες 2)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Με ποιον τρόπο ο ήρωας του αποσπάσματος του Κειμένου 2 θα επιδιώξει να απαλλαγεί από την αρνητική επιρροή του συναγωνιστή του; Εσύ πιστεύεις ότι θα επιτύχει στην προσπάθειά του ή όχι και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Το εκκρεμές της χειραγώγησης και της ελευθεροτυπίας

Το παρακάτω κείμενο ανήκει στη Χριστίνα Κουλούρη, καθηγήτρια Νεότερης Ιστορίας και πρύτανη του Παντείου Πανεπιστημίου, και έχει δημοσιευτεί στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ της Κυριακής στις 06-02-2022 (απόσπασμα).

Η ιστορία του ελληνικού Τύπου, των εφημερίδων και των περιοδικών, εξελίσσεται ως μέρος της ιστορίας της Ελλάδας και δεν μπορεί παρά να αποτυπώνει τα ταραγμένα πολιτικά γεγονότα, τους διχασμούς, τις δικτατορίες, τους πολέμους, τις ποικίλες κοινωνικές κρίσεις. Ταυτόχρονα, ο Τύπος μετέχει και διαμορφώνει τις εξελίξεις, δεν καταγράφει μόνο, δεν σχολιάζει χωρίς συμμετοχή. Και δεν είναι μόνο τα κείμενα και τα ρεπορτάζ · οι άνθρωποι του Τύπου, δημοσιογράφοι και εκδότες, συνδέονται με ευρύτερα κοινωνικά και πολιτικά δίκτυα που χαράζουν πολιτικές.

Επηρεάστηκαν αυτές οι λειτουργίες του Τύπου από την τεχνολογική επανάσταση του 20ού αιώνα; Η εισβολή της τηλεόρασης και στη συνέχεια του διαδικτύου άλλαξαν τον τρόπο μετάδοσης της είδησης και την αρθρογραφία των εφημερίδων και με ποιον τρόπο; Τα ερωτήματα αυτά μοιάζουν σχεδόν ρητορικά, διότι είναι προφανής η ιστορική αλλαγή ως προς τον τρόπο που ενημερωνόμαστε, ως προς την ταχύτητα μετάδοσης της είδησης και ως προς τη δυνατότητα μιας παγκόσμιας πλέον επικοινωνίας.

Ωστόσο, η ψηφιακή επανάσταση στα μέσα επικοινωνίας μπορεί να μας παραπλανήσει ως προς τις πολιτικές λειτουργίες του Τύπου, σε κάθε μορφή του. Παρ' όλο που πράγματι παρατηρείται ένας εκδημοκρατισμός της ενημέρωσης χάρη στα κοινωνικά δίκτυα, υπάρχει ή άλλη όψη, αυτή της παραπληροφόρησης, των fake news¹, της ρητορικής του μίσους που διαχέεται από τον χώρο του διαδικτύου. Εξακολουθούν εξάλλου να υπάρχουν η πολιτική πόλωση και η προσπάθεια για χειραγώγηση. Ίσως μάλιστα η επανάσταση των μέσων να κάνει πιο αποτελεσματική την προπαγάνδα και να επιτρέπει μεγαλύτερη επιρροή σε ένα εξαιρετικά διευρυμένο κοινό: θεωρίες συνωμοσίας, ανορθολογικά κηρύγματα και «κινήματα» κάθε μορφής διαδίδονται με ταχύτητα επιδημίας.

¹ Ψευδείς ειδήσεις (αγγλικά)

Από την άλλη πλευρά, όμως, ο Τύπος μπορεί να υπερασπίζεται την ελευθερία του λόγου, να αντιστέκεται σε προσπάθειες λογοκρισίας και ελέγχου, να κρίνει την εξουσία και να προστατεύει τα δικαιώματα των πολιτών. Αυτοί οι αμφίσημοι ρόλοι των μέσων ενημέρωσης υπάρχουν διαχρονικά, σαν ένα νήμα συνέχειας μέσα στον κατακλυσμό των ιστορικών αλλαγών που σφράγισαν τους δύο τελευταίους αιώνες.

Κείμενο 2

Τα ψψψψψψ της Ρ.

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το σπονδυλωτό μυθιστόρημα της Λένας Διβάνη «Ψέματα. Η αλήθεια είναι ...» (Αθήνα: Καστανιώτης 2005). Η αφηγήτρια ανακαλεί τα μαθητικά της χρόνια και μία συνομιλία που είχε με τη συμμαθήτριά της, τη Ρ., στο σπίτι της.

Πρώτη φορά πήγαινα στο σπίτι της και τα περίμενα όλα. Οι φήμες μιλούσαν για ένα σπίτι, όπου η Ρ. και η αδελφή της ήταν πριγκίπισσες: ελεύθερες, με δικά τους δωμάτια, φοβερή γκαρνταρόμπα, ταξίδια στο Παρίσι, αγόρια που δεν κρύβονταν αλλά έτρωγαν μαζί τους βιάφλες στον κήπο. Εντάξει, θα υπάρχει και σάλτσα, έλεγα μέσα μου, αλλά όσο και να κόψεις, αυτό το κορίτσι τα έχει όλα.

Τότε είδα στην άκρη του κρεβατιού ένα μικρό κόκκινο δερμάτινο τετράδιο.

«Το ημερολόγιό μου», είπε η Ρ., «μόλις έγραφα τα σημερινά».

«Μα η μέρα ακόμα δεν άρχισε καλά καλά», είπα εγώ. Πρωί ήταν, ούτε δώδεκα.

«Ε, καλά, τα υπόλοιπα τα συμπληρώνω απ' το κεφάλι μου», χαμογέλασε η Ρ. και με τη διάσημη γενναιοδωρία της μου άπλωσε το χέρι που κρατούσε το πολύτιμο βιβλιαράκι. «Θες να δεις; Κολλάω και φωτογραφίες».

Αν ήθελα λέει ... Ανυπομονούσα να διαβάσω τα μυστικά της, να δω αν υπήρχε κάποια σκιά σ' αυτό το βασίλειο. Μια σκιά της σκιάς έστω. Έπεσα με τα μούτρα στο διάβασμα. Όλα τα ωραία αγόρια, τα πάρτι, οι εκδρομές, τα φορέματα, οι περιπέτειες ήταν εδώ. Σκιά ούτε ίχνος. Κάτι παράξενο μόνο: πάνω από μερικές διάσπαρτες φράσεις ήταν γραμμένο ένα επαναλαμβανόμενο ψψψψψψ με κόκκινο στυλό, σα φορεμένο καπέλο. Κοίταξα πιο προσεκτικά τις φράσεις: *Σήμερα το πρωί ξύπνησα κι άνοιξα τα γαλλικά παραθυρόφυλλά μου Τα ψψψψψψ σταματούσαν εκεί. Το επόμενο κομμάτι της φράσης ήταν καθαρό: Είχε ευτυχώς ήλιο.* Παρακάτω τα ψψψψψψ ξανακαπέλωναν τη φράση *Ο Κλεάνθης με κάλεσε σπίτι του να δούμε Σταρ τρεκ².*

«Ρε συ, τι σημαίνει αυτό το ψι»; ρώτησα.

² Σειρά κινηματογραφικών ταινιών και τηλεοπτικό σίριαλ επιστημονικής φαντασίας.

«Ψέματα», απάντησε ατάραχη η Ρ., χωρίς να διακόψει καν την κουβέντα της με τις άλλες.

«Ψέματα; Τι ψέματα;»

«Γράφω ψψψ πάνω από κάθε φράση που είναι ψέματα, παιδί μου», διευκρίνισε ανυπόμονα σαν να τη ρωτούσα τα αυτονόητα. «Έχω γαλλικά παραθυρόφυλλα; Με κάλεσε εμένα ο Κλεάνθης σπίτι του; Αφού είναι στη Θεσσαλονίκη, πώς να με καλέσει;»

«Μα γιατί το κάνεις;»

«Για να μη μπερδευτώ. Για να θυμάμαι τι είναι ψέματα όταν μεγαλώσω».

«Ναι, αλλά γιατί γράφεις ψέματα, το ημερολόγιό σου είναι!»

«Εγώ φταίω που η αλήθεια είναι βαρετή; Όλο μου χαλάει τις ιστορίες ...».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 60-70 λέξεις τους βασικούς λόγους, για τους οποίους το Διαδίκτυο και ο Τύπος έχουν διαφορετικό βαθμό αξιοπιστίας ως προς την ενημέρωση των πολιτών, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να καταγράψεις στο απαντητικό φύλλο 4 δείκτες σύνδεσης (συνδετικές λέξεις) από την 3^η παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να αναλύσεις τον ρόλο τους στη διασφάλιση της συνοχής της παραγράφου (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να καταγράψεις στο απαντητικό φύλλο, από τις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1, 4 προσδιορισμούς (εμπρόθετους, επιρρηματικούς κ.λπ.) (μονάδες 8) και 2 παραδείγματα σύνταξης με ασύνδετο σχήμα (μονάδες 4). Πώς διαμορφώνουν τα στοιχεία αυτά το ύφος του κειμένου; (μονάδες 3)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια στάση τηρεί η συντάκτρια του ημερολογίου απέναντι στα γεγονότα της ζωής της στο Κείμενο 2; Εσύ συμφωνείς με τη στάση αυτή ή όχι και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Χειραγώγηση

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα άρθρου του Λευτέρη Κουσουλή που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ στις 17-10-2021 (με μικρές αλλαγές).

Κάθε τόσο, με ποικίλες υπαρκτές ή ανύπαρκτες αφορμές, επανέρχεται στη δημόσια σκηνή, με τρόπο ρητό ή άρρητο, εκείνο το αιώνιο ερώτημα: ποιος έχει τα πρωτεία του λόγου; Η συζήτηση για τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, την επιρροή τους, την απόπειρα ελέγχου τους από την εξουσία, αναζωπυρώνεται διαρκώς και διατηρεί πρωτεύουσα θέση στον δημόσιο λόγο.

Θεμελιώδες αξίωμα και συστατικό στοιχείο της δημοκρατικής λειτουργίας είναι η ελευθερία του λόγου. Το ανεμπόδιο δικαίωμα στον λόγο. Όταν αυτό δεν υπάρχει, ούτε πολιτική υπάρχει. Μόνο εξουσία. Είναι γνωστό ότι για κάθε ολοκληρωτική αντίληψη, πέρα από ιδεολογική αφετηρία, το πρώτο βήμα καταστολής είναι η απαγόρευση της ελευθερίας του λόγου. Γύρω από τον λόγο και διά του λόγου, αυτού του πυρομαχικού της πολιτικής σύγκρουσης, εξελίσσεται η πολιτική λειτουργία. Σύμφυτος με αυτήν είναι και ο αγώνας για τη διεκδίκησή του, ο αγώνας για τα πρωτεία του λόγου.

Ένα επιχείρημα που ακούγεται συχνά είναι η εξαγορά των ΜΜΕ, μέσα από οικονομική στήριξη και συναλλαγές, ώστε αυτά να καταστούν χειραγωγημένα όργανα στην υπηρεσία ενός πολιτικού σχεδίου ή μιας κυβέρνησης εναντίον των αντιπάλων της. Ηχεί πιθανό. Και είναι. Ηχεί πραγματικό. Δεν μπορεί να είναι.

Στο δημοκρατικό πλαίσιο μπορεί να διατυπωθεί μία πολιτική πρόταση αντίστοιχη με τις ανάγκες της κοινωνίας, με πειστικότητα και συνοχή, σε συνάντηση με την εποχή και τα αιτήματά της, και τότε το ίδιο το θεσμικό πλαίσιο, μέσα από την ποικιλία έκφρασης και τον ανταγωνισμό, εγγυάται τη διάδοσή της. Δεν υπάρχει δύναμη να ανακόψει την ορμή μιας πολιτικής, όταν αυτή συνομιλεί με τους ανθρώπους της εποχής. Μόνο όταν πάσχει η πολιτική, πάσχει και η επικοινωνιακή της διεύθυνση.

Ο διαδεδομένος μύθος περί παντοδυναμίας των ΜΜΕ εμπεριέχει την αποδοχή ότι οι άνθρωποι είναι άβουλα όντα, εύκολα και καθολικά χειραγωγήσιμα από τους ισχυρούς του χρήματος και του μιντιακού συστήματος. Δεν υπάρχει μεγαλύτερη πλάνη: η εμπειρία των ανθρώπων διατηρεί τον τελευταίο λόγο. Αυτή βαραίνει στην πολιτική συμπεριφορά. Όποιος, κυβέρνηση ή αντιπολίτευση, στο πλαίσιο του αγώνα για τα πρωτεία του λόγου,

βλέπει μόνο χειραγώγηση και δεν αποδέχεται το αυτονόητο αυτής της σύγκρουσης, στόχο έχει μία νέα, στην υπηρεσία του, χειραγώγηση. Μάταιος πάντα ο στόχος αυτός.

Κείμενο 2

Καιρό πολύ γύρευα την αλήθεια.

Το ποίημα ανήκει στον Γερμανό ποιητή Μπέρτολτ Μπρεχτ (1898-1956) και έχει μεταφραστεί στα Ελληνικά από τον Μάριο Πλωρίτη (Μπ. Μπρεχτ, «Ποιήματα». Αθήνα: Θεμέλιο 1983).

Καιρό πολύ γύρευα την αλήθεια για το πώς ζουν οι άνθρωποι μαζί. 1

Τούτη η ζωή 'ναι τόσο μπερδεμένη, τόσο δυσκολονόητη.

Για να την καταλάβω, πάλεψα σκληρά, και τέλος

Είπα την αλήθεια όπως την ανακάλυψα.

Μα όταν την αλήθεια είπα που ήταν τόσο δυσκολόβρετη, 5

είδα πως ήταν μια αλήθεια ολότελα κοινή, πολλοί τη

διαλαλούσαν

(Και δεν είχαν όλοι δυσκολευτεί για να τη βρουν).

Σε λίγο, ήρθαν ορδές ολόκληρες αρματωμένες με πιστόλια που 10

άλλοι τους είχαν δώσει.

Πυροβολήσαν στα τυφλά ολόγυρά τους κάθε φτωχό που καπέλο
δε φορούσε.

Κι όλους εκείνους που την αλήθεια είχαν πει γι' αυτούς και για
τ' αφεντικά τους,

τους διώξαν απ' τη χώρα, τη δέκατη τέταρτη χρονιά της μισερής 15

Δημοκρατίας μας.

Εμένανε μου πήρανε το μικρό μου σπίτι και τ' αμάξι

που είχα με τόσους κόπους αποκτήσει.

(Τα έπιπλά μου μπόρεσα και τα γλύτωσα).

Άμα δρασκέλιστα τα σύνορα όμως, συλλογίστηκα: 20

Κι από το σπίτι πιο πολύ, ανάγκη έχω την αλήθεια.

Μα και το σπίτι μου έχω ανάγκη. Κι από τότε

η αλήθεια σα σπίτι ήταν, για μένα, σαν αμάξι.

Και μου τα πήρανε.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις στο απαντητικό φύλλο ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

1. Η σημερινή πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα υποδαυλίζει συνεχώς τη συζήτηση για την επιρροή των ΜΜΕ στην κοινωνία.
2. Η πολιτική στις δημοκρατικές κοινωνίες συναρτάται άμεσα με την ελευθερία του λόγου.
3. Ο αρθρογράφος απορρίπτει εξ ολοκλήρου την πιθανότητα εξαγοράς των ΜΜΕ από την πολιτική εξουσία, στο πλαίσιο του δημοκρατικού πολιτεύματος.
4. Το δημοκρατικό πολίτευμα διασφαλίζει σε κάθε περίπτωση τη διάδοση των πολιτικών προτάσεων.
5. Όποιος πιστεύει ότι οι πολίτες είναι άβουλα όντα, διαιωνίζει την αντίληψη περί παντοδυναμίας των ΜΜΕ.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να σχολιάσεις τον τίτλο του Κειμένου 1 ως προς τη γλωσσική μορφή και το περιεχόμενό του (μονάδες 5). Ποια είναι η νοηματική σχέση του με το υπόλοιπο κείμενο (μονάδες 5);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο παρακάτω απόσπασμα του Κειμένου 1 να αντικαταστήσεις τα υπογραμμισμένα λεξιλογικά στοιχεία με λέξεις ή φράσεις απλούστερες, που να προσεγγίζουν, όσο είναι δυνατό, τον προφορικό λόγο (μονάδες 10). Ποια αλλαγή παρατηρείς ως προς το ύφος του λόγου (μονάδες 5);

Στο δημοκρατικό πλαίσιο μπορεί να διατυπωθεί μία πολιτική πρόταση αντίστοιχη με τις ανάγκες της κοινωνίας, με πειστικότητα και συνοχή, σε συνάντηση με την εποχή και τα αιτήματά της, και τότε το ίδιο το θεσμικό πλαίσιο, μέσα από την ποικιλία έκφρασης και τον ανταγωνισμό, εγγυάται τη διάδοσή της. Δεν υπάρχει δύναμη να ανακόψει την ορμή μιας πολιτικής, όταν αυτή συνομιλεί με τους ανθρώπους της εποχής. Μόνο όταν πάσχει η πολιτική, πάσχει και η επικοινωνιακή της διείσδυση.

Ο διαδεδομένος μύθος περί παντοδυναμίας των ΜΜΕ εμπεριέχει την αποδοχή ότι οι άνθρωποι είναι άβουλα όντα, εύκολα και καθολικά χειραγωγήσιμα από τους ισχυρούς του χρήματος και του μιντιακού συστήματος. Δεν υπάρχει μεγαλύτερη πλάνη: η εμπειρία των ανθρώπων διατηρεί τον τελευταίο λόγο. Αυτή βαραίνει στην πολιτική συμπεριφορά. Όποιος, κυβέρνηση ή αντιπολίτευση, στο πλαίσιο του αγώνα για τα πρωτεία του λόγου, βλέπει μόνο χειραγώγηση και δεν αποδέχεται το αυτονόητο αυτής της σύγκρουσης, στόχο έχει μία νέα, στην υπηρεσία του, χειραγώγηση. Μάταιος πάντα ο στόχος αυτός.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες ιδιότητες προσδίδει το ποιητικό υποκείμενο στην αλήθεια και ποια η θέση της στη ζωή του; Εσύ συμφωνείς ή διαφωνείς με τη στάση του αυτή και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

**[Τα πανεπιστήμια παράγουν γυναίκες επιστήμονες - Η αγορά εργασίας τους...
γυρίζει την πλάτη]**

Το ακόλουθο κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο της Μαίρης Καριωτάκη στον ιστοχώρο της εφημερίδας «Νέα Κρήτη», στις 08/03/2021.

[...] «Νομίζω ότι τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις υπάρχουν ειδικά όταν διεκδικείς υψηλόβαθμες θέσεις - σχετικά με τις επιδόσεις και τις δυνατότητες των γυναικών σε τομείς των θετικών επιστημών. Οι γυναίκες χρειάζεται να δουλέψουν πολύ σκληρά για να αποδείξουν ότι αξίζουν ισότιμη μεταχείριση. Στο παραπάνω προστίθεται το γεγονός ότι καλούνται να βρουν **ισορροπίες** μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής καθυστερώντας την επιστημονική σταδιοδρομία τους», λέει η Δήμητρα Βερνάρδου, καθηγήτρια στο Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών.

«Οι γυναίκες που επιλέγουν να ανατρέψουν αυτό το «κατεστημένο» αντιμετωπίζουν μεγάλη αμφισβήτηση από τον περίγυρό τους και την κοινωνία ως σύνολο, και συνοδευόμενες από την ψυχοφθόρα αυτή κοινωνική **πίεση** αγωνίζονται να "αποδείξουν" τις ικανότητές τους σε ένα εξαιρετικά δύσπιστο κοινό. Παράλληλα όμως, αντιλαμβανόμαστε όλοι πόσο δύσκολο είναι σε μια τέτοια κοινωνία και για νεαρούς άνδρες να επιλέγουν επαγγέλματα που έχουν χαρακτηριστεί ως "γυναικοκρατούμενα", λέει η Μαρία Παπαδακάκη, επίκουρη καθηγήτρια στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΕΛΜΕΠΑ. Η έρευνά της μάλιστα αφορά σε επίκαιρα κοινωνικά θέματα, όπως βελτίωση ισότητας φύλων, υποστήριξη των γυναικών που έχουν υποστεί βία, προώθηση ασφαλούς μητρότητας, βελτίωση πρόσβασης και παροχής υγειονομικής περίθαλψης για γυναίκες πρόσφυγες, αύξηση ικανότητας των μεταναστριών που εργάζονται σε οικιακές εργασίες, σεξουαλική και ψυχική υγεία παιδιών και εφήβων.

Το ΕΛΜΕΠΑ είναι από εκείνα τα πανεπιστήμια της χώρας που έχουν καταφέρει οι φοιτητές τους να είναι περιζήτητοι στην αγορά. Ωστόσο - σε ό,τι αφορά τις γυναίκες - υπάρχει ένα παγκόσμιο παράδοξο: Ενώ τα πανεπιστήμια **«παράγουν»** γυναίκες επιστήμονες, όπως δείχνουν τα στοιχεία, η αγορά εργασίας τεχνολογίας και επιστήμης δεν τις απορροφά. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, σε παγκόσμιο επίπεδο, ένα ποσοστό κάτω από το 30% των ερευνητών είναι γυναίκες.

«Μερικοί λόγοι που ενισχύουν το φαινόμενο αυτό στην ελληνική "αγορά" εργασίας είναι οι **απολιθωμένες** και αναχρονιστικές αντιλήψεις περί γυναικείας απόδοσης στο εργασιακό περιβάλλον και το αυξημένο κόστος πρόσληψης μια γυναίκας, ειδικά κάποιας με οικογενειακές υποχρεώσεις, καθώς η ελληνική νομοθεσία υποχρεώνει τον εργοδότη να παρέχει ειδικές άδειες οι οποίες προφανώς επιβαρύνουν την επιχείρηση τόσο οικονομικά όσο και σε παραγωγή έργου», τονίζει η δρ. Ελένη Κόκκινου.

«Δεν είναι ακόμη και σήμερα άγνωστο το φαινόμενο η γυναίκα να υποτιμάται και να παρουσιάζεται ως ανίσχυρη, αναποφάσιστη, αδύναμη με περιορισμένες διοικητικές ικανότητες και με κυρίαρχο ρόλο στη φροντίδα της οικογένειας και των μελών της. Δίνεται επομένως πολλές φορές προτεραιότητα στην επιλογή ανδρών σε θέσεις εργασίας. Αυτό μπορεί να αλλάξει και γίνονται, πιστεύω, τα τελευταία χρόνια βήματα προς τα εκεί, αλλά προαπαιτούμενο είναι να γίνει και η ίδια η γυναίκα ανταγωνιστική αποκτώντας τα απαραίτητα εφόδια, ώστε η αμφισβήτησή της να είναι η μικρότερη δυνατή σχετικά με τη **δυναμική** της», σημειώνει emphaticά η Ευρυδίκη Πατελάρου.

Κείμενο 2

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης (1851-1911)

Η τύχη απ' την Αμέρικα

Το απόσπασμα του ομώνυμου διηγήματος συμπεριλαμβάνεται στον τόμο «Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης. Διηγήματα, Επιλογή», Εκδόσεις Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, 1988.

Την πτωχήν την Ασημίναν, σύζυγον του βαρελά του χωρίου, όλαι αι συγγενείς της τηνελυπούντο και την εκαίοντο, πώς θα κατώρθωνε ν' αποκαταστήση και να υπανδρεύση τας τέσσαρας κόρας, τας οποίας της έδωκεν ο Θεός, ύστερον από δύο υιούς, τους οποίους της είχε χαρίσει, και αφού τα εξ αυτά τέκνα με κόπον και πολύν καϋμόν τα είχεν αναθρέψει. [...]

Εν τω μεταξύ, αι τέσσαρες θυγατέρες εκείναι, δια την τύχην των οποίων ανησύχουν αι εξαδέλφαι τής Ασημίνας, έλαβον διαφόρους τύχας. [...]

Δευτέρα εύρε την τύχην της η πρωτότοκος, η Ελένη, και συγχρόνως με αυτήν η τριτότοκος η Μαργαρώ. Εύρον αι δύο μίαν τύχην, αλλά διφορούμενην και κάπως παράδοξον. Η Ελένη είχεν αρραβωνιασθή τον Παναγή τον Νικούτσικον, λεπτουργόν¹ το επάγγελμα, τον οποίον της είχον εκλέξει αι εξαδέλφαι της μητρός της, ως καλόν νέον και προκομμένον. Αλλ'

¹Κατασκευαστής μικροτεχνημάτων, κυρίως από ξύλο.

όταν κατά το έθος του τόπου, ετελέσθησαν τα μβασίδια², και εισήχθη δια πρώτην φοράν ο γαμβρός εις το σπίτι, ο νέος είδε την αρραβωνιαστικήν του, την οποίαν του είχαν προορίσει, είδε και την μικροτέραν αδελφήν της, την Μαργαρώ. Η καλύπτρα, φευ! προ πολλού είχε καταργηθή εις τα ήθη μας.

Ο Παναγής δεν ηθέλησεν την Λείαν, την Ελενιώ, αλλ' ηθέλησε την Ραχήλ, την Μαργαρώ. Την άλλην ημέραν δεν εδίστασε να εκδηλώση την προτίμησίν του προς την πενθεράν του την ιδίαν. «Ή μου δίνετε την Μαργαρώ, είπεν, ή σας στέλνω τα σημάδια πίσω».

Να πετάξη ο γαμβρός τα «σημάδια», δηλαδή τους αρραβώνας! κακόν και ψυχρόν το πράγμα. Τι να κάμη η πτωχή η Ασημίνα, τι να κάμη κι' ο μαστρο-Στεφανής, ο σύζυγός της. Μετά πολλούς δισταγμούς και διαβούλια, αλλά και έριδας μεταξύ του παλαιού ανδρογύνου, αφού η Ασημίνα ήκουσε και τας γνώμας των εξαδέλφων της, ηναγκάσθησαν να υποκύψουν.

Η Μαργαρώ, ως ήκουσεν ότι ο γαμβρός την προτιμά, δεν ώκνησεν³ να είπη ότι κι' αυτή τον θέλει. Ήτον, είναι αληθές, ανθηροτέρα και χαριεστέρα της αδελφής της, και ήτο μόλις δεκαοκταέτις. Η Λενιώ η ατυχής, παραγκωνισθείσα, το επήρε κατάκαρδα. Εφαίνετο ολίγον ασχημούτσικη και ήτον χλωμή και κακοπλασμένη εξ αρχής. Είτε έπασχε αρχήθεν, είτε όχι, το βέβαιον είναι ότι απέθανε φθισική, ολίγον χρόνον ύστερον, μετά δύο μήνας από τον γάμον της Μαργαρώς!

Ιδού πώς αθρόως και χονδρικώς, ούτως ειπείν, διεσκεδάζετο η φιλόστοργος ανησυχία των εξαδελφάδων της Ασημίνας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων ως Σωστό ή Λαθεμένο, σύμφωνα με το Κείμενο 1. Η απάντησή σου να μεταφερθεί στο απαντητικό φύλλο.

- i. Στις θετικές επιστήμες εντοπίζεται το χάσμα εργασιακής εξέλιξης περισσότερο από άλλα επιστημονικά πεδία.
- ii. Το υπάρχον εργασιακό περιβάλλον καλωσορίζει τις γυναίκες που εναντιώνονται στις στερεοτυπικές επαγγελματικές αντιλήψεις.

²Αρραβωνιάσματα.

³Δίστασε

- iii. Υπάρχουν επαγγελματικοί τομείς στους οποίους, ενδεχομένως, και οι άντρες να αντιμετωπίζονται με σκεπτικισμό.
- iv. Το αντικείμενο της έρευνας της κας Παπαδάκη είναι, αποκλειστικά, η βελτίωση των ιατρικών δομών και των υπηρεσιών υγείας σε γυναίκες.
- v. Η αντιμετώπιση στα φαινόμενα επαγγελματικών ανισοτήτων προϋποθέτει την ενεργοποίηση και ενδυνάμωση των γυναικών με την απόκτηση προσόντων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το Κείμενο 1 δομείται με άξονα τις απόψεις των ερευνητριών. Τι πετυχαίνει η αρθρογράφος με αυτήν την επιλογή ως προς τη συνεκτικότητα και τα νοήματα;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Οι λέξεις: **ισορροπίες, πίεση, παράγουν, απολιθωμένες, δυναμική** χρησιμοποιούνται, κυρίως, με τη μεταφορική τους έννοια στο Κείμενο 1. Να σχηματίσεις από μία πρόταση ή περίοδο λόγου με καθεμία από αυτές στην οποία να καταδεικνύεται η κυριολεκτική τους σημασία. Μπορείς να αλλάξεις πρόσωπο ή χρόνο εκφοράς ή αριθμό και πτώση.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις την έκφραση «*εύρε την τύχην της*» του Κειμένου 2, για τα δύο κορίτσια την Ελένη και τη Μαργαρώ; Να απαντήσεις, τεκμηριώνοντας με τα κατάλληλα χωρία, σ' ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Συνδυασμός αποσπασμάτων από το βιβλίο του Άγγελου Συρίγου & του Ευάνθη Χατζηβασιλείου, Μικρασιατική Καταστροφή. 50 Ερωτήματα και Απαντήσεις, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2022.

Ο μικρασιατικός ελληνισμός ήταν πάντοτε ένα εκλεκτό κομμάτι του έθνους. Ειδικά κατά το 18^ο και 19^ο αιώνα, σημείωσε τεράστια πρόοδο, οικονομική, εκπαιδευτική και πολιτισμική. [...]

Τίποτε δεν έμεινε ίδιο μετά στην ελληνική πολιτική μετά την Καταστροφή. Η ήττα στη Μικρά Ασία και η εκδίωξη των Ελλήνων από εκεί σηματοδότησε την ολοκλήρωση του πρώτου αιώνα της ελληνικής ανεξαρτησίας κατά τον οποίο βασικός στόχος ήταν η υλοποίηση της Μεγάλης Ιδέας η οποία αναφερόταν πάντοτε σε διεκδίκηση περιοχών που κατοικούνταν από ελληνική πλειοψηφία πληθυσμού. [...]

Το 1922 είναι η μεγαλύτερη καταστροφή που υπέστη ο ελληνισμός στη μακραίωνη ιστορία του. Ορίζει την απώλεια των χαμένων πατρίδων· μετά το 1922 για πρώτη φορά μετά από χιλιάδες χρόνια δεν υπάρχουν πλέον ελληνικές κοινότητες, δεν ομιλείται η ελληνική γλώσσα στην απέναντι ακτή του Αιγαίου, έναν από τους τόπους που δημιούργησαν αυτόν τον πολιτισμό. Το 1922 χάθηκαν πολλοί άνθρωποι μας. Όσοι γλίτωσαν και ήρθαν στο ελεύθερο κράτος αντιμετώπισαν την κοινωνική φρίκη της προσφυγιάς ...

Η Μικρασιατική Καταστροφή έφερε στην Ελλάδα ένα τεράστιο ρεύμα προσφύγων: περίπου ενάμισι εκατομμύριο άνθρωποι σε μια χώρα τεσσάρων εκατομμυρίων, εξαθλιωμένοι, πολλοί από αυτούς πέθαναν από πείνα και αρρώστιες ακόμη και μετά την έλευσή τους στην ελεύθερη πατρίδα. Και όμως, εγκαταστάθηκαν, προόδευσαν και έφεραν και στη χώρα πρόοδο κουβαλώντας μαζί τους ένα πνεύμα διαφορετικό από αυτό των Ελλαδιτών. [...]

Στην επιτυχημένη ενσωμάτωση των προσφύγων καταλυτικό ήταν το γεγονός ότι αυτοί οι άνθρωποι ανήκαν στο ίδιο το ελληνικό έθνος: όσο κι εαν υπήρξαν τριβές, δεν ήταν «ξένος» πληθυσμός. Αυτό το γιγάντιο κατόρθωμα, η ενσωμάτωση των προσφύγων, ήταν το μεγαλύτερο επίτευγμα του ελληνικού κράτους στα 200 χρόνια της ζωής του. [...]

Και εμείς οι Ευρωπαίοι Έλληνες του 2022 είμαστε ένα ενιαίο σύνολο. Έχουμε αφήσει πίσω μας τις παλιές αντιπαλότητες μεταξύ γηγενών και προσφύγων, που αδίκησαν τη γενιά του '22. Είμαστε όλοι απόγονοι της Μικρασιατικής Καταστροφής, απόγονοι πάνω από όλα των ανθρώπων – των παππούδων και των γονιών μας – που είχαν τη δύναμη να την ξεπεράσουν, να αναπτύξουν τη χώρα και να την πάνε μπροστά!

Κείμενο 2

Πρόσφυγες

Γρηγόριος Ξενόπουλος, *Πρόσφυγες*, Αδ. Βλάσση, Αθήνα 1994 (1^η έκδοση 1934). Απόσπασμα από το το πρώτο κεφάλαιο

Μόλις είχε μπει ο Σεπτέμβρης του 1922. Στον Πειραιά έφθαναν ολοένα θύματα της μικρασιατικής καταστροφής. Με βαπόρια, με καράβια, με καϊκια, ακόμα και με βάρκες από τα κοντινά μέρη, όπου είχαν καταφύγει προσωρινά. Κάτω από ένα γελαστό ουρανό, μέσα σε μια κι ήσυχη ατμόσφαιρα, η πονετική θάλασσα έστελνε στη στοργική γη τα οικτρά «απομεινάρια του χαμού»...

Εκείνο το πρωί, ο Μάνος ο Κυριακίδης, ένας νέος ακόμα άνδρας, είχε κατεβεί στον Πειραιά για δουλειές του. Η καταστροφή τον είχε βέβαια συγκινήσει, μα δεν ήταν ούτε κανένας εξημμένος πατριώτης, ούτε κανένας πολιτικολόγος του συμφέροντος. Έκανε μεγάλες εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις, κι αυτές τον ενδιέφεραν περισσότερο από κάθε τι άλλο. Όπως οι άνθρωποι του είδους του , ήταν μάλλον εγωιστής, μάλλον αδιάφορος και αν θέλετε, μάλλον αναίσθητος.

Μια στιγμή- είχε τελειώσει και την τελευταία του δουλειά κι ετοιμαζόταν να γυρίσει στην Αθήνα- στάθηκε στην παραλία και κοίταζε την αποβίβαση των προσφύγων. Οίκτος είχε ζωγραφιστεί στο πρόσωπό του, ειλικρινής βέβαια εκείνη την ώρα, μα που σε λίγο θα τον ξεχνούσε. Μαζί αισθανόταν και κάποια περιέργεια, λιγάκι νοσηρή μ'ανθρώπινη κι αυτή δυστυχώς ... Κοίταζε αμίλητος. Όπως συμβαίνει σε τέτοιες περιπτώσεις, άγνωστοί του, που παρακολουθούσαν σαν κι αυτόν το θλιβερό θέαμα, έλεγαν τις σκέψεις τους δυνατά , σαν να ήθελαν να ανοίξουν μαζί του κουβέντα. Τους άκουγε χωρίς να τους βλέπει και κουνούσε το κεφάλι του χωρίς μιλιά. [...]

Οι πρόσφυγες τώρα έφευγαν, τους έπαιρναν, τους κουβαλούσαν. Ήταν οικογένειες, συντροφιές, παρέες. Άλλοι είχαν μαζί τους και λίγα πράγματα, άλλοι πήγαιναν με άδεια χέρια. Λίγοι έμπαιναν σ'αμάξια, οι περισσότεροι ξεκινούσαν πεζοί. Και ο τόπος σιγά-σιγά άδειαζε... [...] Τα ίδια χλομά πρόσωπα, τα ίδια σβησμένα μάτια, τα ίδια ξεθωριασμένα κουρέλια, η ίδια δυστυχία ολοένα, ολοένα... Άξαφνα, το μάτι του πήρε ένα κορίτσι, που καθόταν χάρμω στις πλάκες, όπου είχε ρίξει μια μεγάλη, κόκκινη σα ματωμένη μαντήλα. Το κορίτσι αυτό του φάνηκε σαν απομονωμένο, σαν ξεχασμένο, σαν έρημο.[...] Ήταν άσπρη σαν πανί, αδύνατη όσο δε λέγεται, και στο πρόσωπο καθώς και στα χέρια είχε πολλούς μώλωπες, άλλους μελανούς κι άλλους κόκκινους.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

Υποερώτημα 1^ο (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να εκθέσεις συνοπτικά τις συνέπειες της Μικρασιατικής καταστροφής, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

Υποερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

Στην 4^η παράγραφο του Κειμένου 1 οι συγγραφείς επιστρατεύουν ως τρόπο οργάνωσης την αντίθεση. Να εντοπίσεις τα μέλη της (μονάδες 6) και να αιτιολογήσεις αυτή την επιλογή (μονάδες 4)

Μονάδες 10

Υποερώτημα 3^ο (μονάδες 15)

α. Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 πέντε σχόλια των συγγραφέων : τρία λεκτικά και δύο που στηρίζονται σε σημεία στίξης (μονάδες 10)

β. Να δικαιολογήσεις την επιλογή του πρώτου πληθυντικού ρηματικού προσώπου στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια είναι η συναισθηματική αντίδραση του ήρωα στο Κείμενο 3 απέναντι στους πρόσφυγες; Αιτιολόγησε την απάντησή σου χρησιμοποιώντας σχετικές κειμενικές ενδείξεις. Συμμερίζεσαι τη θέση του; Να απαντήσεις σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Μαθαίνουμε να βλέπουμε τον άνθρωπο

Η Καθημερινή, περιοδικό Κ, Advertorial (απόσπασμα) 23-10-2022, σ. 87

Αναπηρία, διαφορετικότητα, κοινωνική αποδοχή, ισότητα, ευθύνη. Έννοιες που συναντάμε στο σύγχρονο λεξιλόγιο. Μέσα από το **καινοτόμο** εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Μαθαίνω να βλέπω τον Άνθρωπο», 524 μαθητές δέκα σχολείων του νομού Βοιωτίας έμαθαν το αλφάβητο της αναπηρίας και της διαφορετικότητας, συμμετέχοντας σε ένδεκα εκπαιδευτικά προγράμματα. [...] Οι ομιλητές του προγράμματος **συνέβαλαν** στην αλλαγή της συμπεριφοράς και νοοτροπίας ως προς την αναπηρία **αποδομώντας** κακές πρακτικές, στερεότυπα και προκαταλήψεις. Μέσα από μια σειρά εκπαιδεύσεων, οι μαθητές αλλά και οι καθηγητές **εξοικειώθηκαν** με τις έννοιες της κοινωνικής αποδοχής, της ισότητας και της ευθύνης. Οι εκπαιδεύσεις **εστίασαν** σε δύο θεματικές: την κατανόηση και αποδοχή της διαφορετικότητας και την κατανόηση και εξοικείωση με έννοιες όπως αναπηρία, εμποδιζόμενα άτομα, πρόσβαση, συμπεριληπτική επικοινωνία, έννοια της σημασίας της συμπεριληπτικής στάσης και νοοτροπίας και πρακτικές κατεύθυνσης για την καθημερινή συναναστροφή με άτομα με αναπηρία.

«Πίστευα πως οι άνθρωποι με αναπηρία ήταν ικανοί για λίγα πράγματα, αλλά μετά την παρακολούθηση του προγράμματος συνειδητοποίησα πως είναι ικανοί για περισσότερα πράγματα από όσα φανταζόμουν» δήλωσε ένας μαθητής μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, ενώ ένας άλλος επιβεβαίωσε ότι «το πρόγραμμα συμβάλλει άμεσα στην ευαισθητοποίηση των μαθητών όσον αφορά τα άτομα με αναπηρία. Είναι απολύτως αναγκαίο, ώστε να διαμορφώσουμε μια εμπεριστατωμένη άποψη για τους συνανθρώπους μας, απαλλαγμένη από προκαταλήψεις της κοινωνίας και ως εν δυνάμει πολίτες που είμαστε να κάνουμε πιο βιώσιμη τη ζωή τους!».

Κείμενο 2

Η πολυκατοικία

Νίκος Α. Μάντης, *Πέτρα Ψαλίδι Χαρτί*, σπονδυλωτό μυθιστόρημα, εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα 2014 (απόσπασμα)

Αν είχα τα μυαλά του πατέρα μου, ακόμα θα' μουνα στο Ισλαμαμπάντ. Θα φορούσα μια μπεζ ή άσπρη καμίζ και στο κεφάλι μου κούφι και θα'κανε προσευχή κάθε ώρα, όπως πολλά από τα ζώα που'ρχονται εδώ, που έχουν περπατήσει το μισό πλανήτη και ακόμα παραμένουν χωριάτες [...] Για τον πατέρα μου, οι δυτικοί είναι όλοι τους μελλοντικοί κολασμένοι, άνθρωποι που σκέφτονται μονάχα τον εαυτούλη τους και τις ανέσεις τους. Και η τιμή, η τιμή της φυλής, της γενιάς, της φαμίλιας, τους είναι άγνωστο πράγμα. Ακριβώς δηλαδή σαν κι εμένα.

[...] Και βασικά πρέπει να σε βοηθάει και η γενετική. Άκου πώς έχουν τα πράγματα: Αν γεννήθηκες στο Πακιστάν, το δέρμα σου μπορεί να έχει πάρει δύο ειδών αποχρώσεις. Είτε είσαι κατάμαυρος ή, τέλος πάντων, σκούρος, όπως οι περισσότεροι Παντζάμπ, το ογδόντα τοις εκατό, είτε έχεις το χρώμα της ελιάς, όπως οι Παστούν, η φυλή στην οποία ανήκω. Όλοι οι διάσημοι Πακιστανοί, [...] ήτανε πάντα ανοιχτόχρωμοι, για τα ελληνικά δεδομένα όπως οι Κύπριοι ένα πράγμα. Απόγονοι αρχαίων λαών, Ελλήνων, Περσών, Μογγόλων, Ινδών ευγενών. Οι χαμηλότερες κάστες, απ'την άλλη, είναι πάντα πιο σκούρες. Δεν υπάρχει περίπτωση να πας Πακιστάν και να δεις κατάμαυρους υπουργούς, στρατηγούς, ηθοποιούς ή δεν ξέρω γω τι. Ο χαμάλης όμως θα'ναι σα πίθηκος. Τι νόμιμες, μόνο εσείς στην Ευρώπη τα'χετε αυτά; Στη φύση του ανθρώπου είναι φίλε μου, το λευκό νικάει πάντοτε, γι' αυτό κι οι γυναίκες στα μέρη μου βάφονται άσπρες με κρέμες ασπρίσματος, δεν το 'χεις ακούσει; Ολόκληρη βιομηχανία.

Αν είχα μείνει στο Πακιστάν, μπορεί να είχα γίνει ηθοποιός. Μπορεί και να'μουν μοντέλο. Έτυχε όμως και βρέθηκα στο δρόμο του Έλληνα πρέσβη κι άλλαξαν τα πράγματα. Του πρέσβη και της γυναίκας του [...] Και, τέλος πάντων, με υιοθέτησαν, να το πω έτσι.. Υπηρέτης, αυτό είμαι, έλεγα στους γονείς μου κάθε φορά που ρωτάγαν γιατί τρέχω πίσω από τους γιουνάνι, που μου φωνάζαν να κουρευτώ, να βρω μια καθώς πρέπει δουλειά, να παντρευτώ μια καλή μουσουλμάνα και ν' αρχίσω να κάνω παιδιά. Ήμουν η εξωτική πινελιά της πρεσβευτικής κατοικίας, ένα όμορφο έκθεμα που οι επισκέπτες θαυμάζανε σαν ακριβό έργο τέχνης. [...] Κι εκείνοι μου δώσανε μια ευκαιρία να'ρθω στην Ευρώπη. Να ζήσω στην Ευρώπη. Η βίζα μου κάποτε έληξε αλλά και πάλι τα βόλεψα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να εκθέσεις συνοπτικά τους στόχους του προγράμματος «Μαθαίνω να βλέπω τον άνθρωπο» σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να σχολιάσεις τον τίτλο του Κειμένου 1 (μονάδες 5). Τον θεωρείς επιτυχημένο σε σχέση με το περιεχόμενο που ακολουθεί (μονάδες 5) ;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. Στην πρώτη περίοδο του Κειμένου 1 με ποιο τρόπο παρουσιάζει τις θέσεις του ο συγγραφέας (μονάδες 5) ; Τι πετυχαίνει με αυτή την επιλογή (μονάδες 5);

β. Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 1 με άλλες, συνώνυμες λέξεις ή φράσεις, προκειμένου να απλοποιηθεί το ύφος του λόγου (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Σε 100-150 λέξεις να αναπτύξεις τον προβληματισμό του αφηγητή στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Σεξουαλική ταυτότητα και κοινωνικός ρατσισμός]

Τα παρακάτω διασκευασμένα αποσπάσματα ανήκουν στο κείμενο της Σοφίας Τσαπαδά «ΛΟΑΤΚΙ+κοινότητα, αντιμετώπιση και ρατσισμός», που δημοσιεύτηκε στις 7.2.2022 στον ιστότοπο offlinepost.gr/2022/02/07/loatki-koinotita-antimetopisi-kai-ratsismos/

Όμως, μετά από τόσα χρόνια, αυτή η ισότητα και ο σεβασμός γιατί δεν έχουν έρθει; Ακόμα και σήμερα, τον 21ο αιώνα, άνθρωποι με ένα σεξουαλικό προσανατολισμό πέραν του επιτρεπτού, περιθωριοποιούνται, χλευάζονται και αντιμετωπίζονται με τον χειρότερο τρόπο. Από μικρά παιδιά μέχρι ηλικιωμένα άτομα, βιώνουν τρομακτικές καταστάσεις και δυστυχώς τα περισσότερα μαθαίνουν σε αυτό και δεν μιλάνε. Άνθρωποι που φοβούνται να ζήσουν ελεύθεροι γιατί η κοινωνία θα τους χαρακτηρίσει με τα χειρότερα επίθετα, θα τους επιτεθεί και θα τους χτυπήσει τόσο πολύ σε σημείο που θα τους θανατώσει. Όλα αυτά, μέρα μεσημέρι σε έναν κεντρικό και πολυσύχναστο δρόμο, και ίσως εκείνη τη στιγμή να μη βρεθεί κανείς να αντιδράσει.

Είναι, όμως, μόνο θέμα της κοινωνίας; Όχι. Τεράστιο μερίδιο σε όλο αυτό έχει η πολιτεία και όσοι την εκπροσωπούν. Πριν από περίπου μία δεκαετία, προτάθηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα η ψήφιση ενός αντιρατσιστικού νομοσχεδίου το οποίο, μεταξύ άλλων, περιελάμβανε την προστασία των ομοφυλόφιλων από συγκεκριμένα είδη διακρίσεων. Η ψήφιση αναβλήθηκε και τέθηκε επί τάπητος ξανά μετά από κάποια χρόνια. Όταν λοιπόν φτάνουμε στο σημείο της έκδοσης νόμων ώστε μία μερίδα να μην δέχεται ρατσιστικές συμπεριφορές, καταλαβαίνουμε πως κάτι δεν πάει καθόλου καλά και θα έπρεπε να μας προβληματίζει όλους.

Είναι αδιανόητο εν έτει 2022, άνθρωποι να χρησιμοποιούν υβριστικές εκφράσεις εναντίον άλλων ανθρώπων επειδή δεν τους αρέσει κάτι επάνω τους, μαθητές να δέχονται χυδαίες λεκτικές επιθέσεις από καθηγητές, και εργαζόμενοι να αντιμετωπίζουν προσβλητικές συμπεριφορές από εργοδότες και συναδέλφους. Επίσης, είναι τουλάχιστον ανεπίτρεπτο, εγκληματικές οργανώσεις να απειλούν ανοιχτά τους ομοφυλόφιλους και να ενθαρρύνουν ρητορικές και πράξεις μίσους εναντίον τους.

Σε μια κοινωνία που ένα παιδί ντρέπεται και φοβάται να πάει στο σχολείο, δύο άνθρωποι φοβούνται να εκδηλώσουν την αγάπη τους και δεν τους επιτρέπεται να ενώσουν τις ζωές τους με

νόμο ούτε να προχωρήσουν στην υιοθεσία ενός παιδιού, είμαστε όλοι υπόλογοι, ιδιαίτερα όταν αιτία όλων των παραπάνω είναι ο σεξουαλικός προσανατολισμός και η σεξουαλική ταυτότητα.

Αντί, λοιπόν, να διδάσκεται η ομοφοβικότητα και ο ρατσισμός, ας ξεκινήσει να διδάσκεται η ενσυναίσθηση, η αγάπη και ο σεβασμός προς τους γύρω μας. Ίσως αν δεν καταπιέζαμε τους ανθρώπους να «μπούνε» σε καλούπια ξεπερασμένα και δεν τους μαθαίναμε να κρίνουν τους άλλους από την εμφάνιση, τα πράγματα να ήτανε λίγο καλύτερα. Όσο όμως όλα αυτά συνεχίζονται, η κοινωνία θα βυθίζεται στο σκοτάδι και θα συνεχίζει να μισεί άτομα άλλης εθνικότητας, θρησκείας και σεξουαλικότητας επειδή έτσι έμαθε και έτσι μαθαίνει στους απογόνους της.

Κείμενο 2

Τακτική και στρατηγική

Το ποίημα του Mario Benedetti (1920-2009), σε μετάφραση Αρτέμιδος Μιχαηλίδου, αντλήθηκε από την ιστοσελίδα <https://www.o-klooun.com/anadimosiefseis/mario-benedetti-taktiki-kai-stratigiki>

Η τακτική μου είναι
να σε κοιτώ
να σε μαθαίνω όπως είσαι
να σ' αγαπώ όπως είσαι

η τακτική μου είναι
να σου μιλώ
και να σ' ακούω

να χτίζω με τις λέξεις
γέφυρες απόρρητες

η τακτική μου είναι
να παραμείνω στη μνήμη σου

δεν ξέρω με τι τρόπο
ούτε με ποια αφορμή
να παραμείνω πάντως μαζί σου

η τακτική μου είναι
να είμαι ευλικρινής
και να πιστεύω το ίδιο για σένα
και να μην πουλάμε παραμύθια
ο ένας στον άλλο

ούτως ώστε ανάμεσά μας

να μην υπάρχει τείχος
ή άβυσσος

η στρατηγική μου,
ωστόσο
είναι πιο σοβαρή
και πιο απλή

η στρατηγική μου είναι
μια απ' αυτές τις μέρες
δεν ξέρω με τι τρόπο
ούτε με ποια αφορμή

επιτέλους, να μ' έχεις ανάγκη.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ (Σ) ή ΛΑΘΟΣ (Λ), αξιολογώντας αν ανταποκρίνονται στο νόημα του Κειμένου 1.

α. Στις μέρες μας οι άνθρωποι «διαφορετικού» σεξουαλικού προσανατολισμού, αφού βίωσαν τρομακτικές καταστάσεις, μπορούν επιτέλους να απολαμβάνουν περισσότερο σεβασμό.

β. Χλεύη, εκφοβισμός, περιθωριοποίηση, απειλές, ύβρεις, επιθέσεις και δολοφονίες, είναι μερικές μόνο από τις ανεπίτρεπτες συμπεριφορές μελών της κοινωνίας μας προς τη σεξουαλική διαφορετικότητα.

γ. Η έκδοση νόμων ώστε μία μερίδα πολιτών να μην δέχεται ρατσιστικές συμπεριφορές, αποδεικνύει το υψηλό επίπεδο της πολιτικής και της κοινωνίας ενός κράτους.

δ. Η βάνναυση και ρατσιστική συμπεριφορά με αιτία τη σεξουαλική διαφορετικότητα, είναι ζήτημα συλλογικής ευθύνης.

ε. Η αλλαγή της οπτικής στην εκπαίδευση θα βελτιώσει τη στάση της κοινωνίας απέναντι στη διαφορετικότητα.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η τρίτη παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται κατά βάση με παραδείγματα. Να εντοπίσεις δύο από αυτά (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στην ανάπτυξη του κειμένου

(μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α) Στην πρώτη και τη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 υπάρχουν δύο ερωτήσεις. Ποιες είναι (μονάδες 2) και ποιους σκοπούς της συγγραφέα εξυπηρετούν; (μονάδες 3)

β) «Αντί, λοιπόν, λίγο καλύτερα»: στο απόσπασμα της πέμπτης παραγράφου του Κειμένου 1 αξιοποιείται η αντίθεση και η υπόθεση. Να τις εντοπίσεις (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τι επιτυγχάνει η συγγραφέας με αυτές. (μονάδες 6)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 παρουσιάζονται η «τακτική» και η «στρατηγική» του ποιητικού υποκειμένου. Να τις εκθέσεις, να τις ερμηνεύσεις και να εκφράσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου δημιουργούνται από την ανάγνωση του ποιήματος (120-150 λέξεις).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Το απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο του Rutger Bregman Ανθρωπότητα. Μια απροσδόκητα αισιόδοξη ιστορία, Κλειδάριθμος, 2020, σελ. 351-354.

Στη διάρκεια του πρώτου παγκόσμιου πολέμου, ως τα Χριστούγεννα του 1914, πάνω από 1.000.000 στρατιώτες ήταν νεκροί. Το δυτικό μέτωπο [...] για τέσσερα ατέλειωτα χρόνια, μετακινήθηκε ελάχιστα. Μέρα με τη μέρα, μια γενιά νέων αντρών αποδεκατιζόταν για μερικά στρέμματα στην καλύτερη περίπτωση. Αυτό που είχε υποτεθεί ότι θα ήταν μια ηρωική μάχη με άλογα, τύμπανα και σάλπιγγες, έγινε μια παράλογη σφαγή.

Ακόμη όμως και σ' εκείνα τα χρόνια της απόγνωσης, όταν ολόκληρη η Ευρώπη ήταν βυθισμένη στο σκότος, υπήρξε μια μικρή, αλλά λαμπερή αχτίδα φωτός. Τον Δεκέμβριο του 1914, τα σύννεφα άνοιξαν για λίγο, φανερώνοντας σε χιλιάδες ανθρώπους μια φευγαλέα εικόνα ενός διαφορετικού κόσμου. [...] Ανήμερα Χριστούγεννα, οι γενναιότεροι στρατιώτες βγαίνουν απ' τα χαρακώματα. Περνώντας από τα αγκαθωτά συρματοπλέγματα πηγαίνουν να δώσουν το χέρι στον εχθρό. Ύστερα γνέφουν σ' εκείνους που έχουν μείνει πίσω. «Ζητωκραυγάσαμε όλοι» θυμήθηκε ο Λέσλι Γουόκινγκτον των Βασιλικών Τυφεκιοφόρων του Ουέστμινστερ «κι ύστερα αναμιχθήκαμε, σαν πλήθος που συρρέει στο γήπεδο». [...] Οι Βρετανοί προσφέρουν σοκολάτα, τσάι και πουτίγκες· οι Γερμανοί πούρα, ξινολάχανο και σναψ. Λένε αστεία και τραβάνε ομαδικές φωτογραφίες σαν να επρόκειτο για ένα μεγάλο, ευτυχισμένο ριγιούνιον¹. Παίζουν ποδόσφαιρο φτιάχνοντας τέρματα με κράνη. Ένα ματς λήγει 3-2 υπέρ των Γερμανών, ένα άλλο 4-1 υπέρ των Άγγλων.

[...] Θα ήταν δύσκολο να πιστέψουμε ότι συνέβησαν όλα αυτά, αν δεν υπήρχαν τόσα στοιχεία. Είναι πάμπολλες οι περιγραφές από στρατιώτες που και οι ίδιοι δεν πίστευαν στα μάτια τους. «Μόνο σκεφτείτε» έγραφε ο Όσβαλντ Τίλι στους γονείς του «πως όσο εσείς τρώγατε τη γαλοπούλα σας κ.λπ., εγώ μιλούσα κι αντάλλασσα χειραψίες με τους ίδιους εκείνους άντρες που πριν από μερικές ώρες προσπαθούσα να σκοτώσω! Ήταν εκπληκτικό!». Ο Γερμανός υπολοχαγός Κουρτ Τσίμιτς τσιμπούσε συνεχώς τον εαυτό του, για να σιγουρευτεί ότι δεν ονειρευόταν. «Πόσο φανταστικά υπέροχο και παράξενο είναι»

¹ Επανένωση, συνάντηση (μετά από καιρό)

θαύμασε «που χάρη στο ποδόσφαιρο και στα Χριστούγεννα {...} θανάσιμοι εχθροί συναντήθηκαν για λίγο σαν φίλοι».

Οι περισσότεροι Βρετανοί ξεπλάγησαν με το πόσο φιλικοί ήταν οι Γερμανοί. Πίσω στην πατρίδα, καθοδηγούνταν από την προπαγάνδα και τις ψευδείς ειδήσεις σε εφημερίδες σαν την *Daily Mail*. Πάνω από το 40% των εφημερίδων ελέγχονταν από έναν άνθρωπο: τον λόρδο Νόρθκλιφ, τον Ρούπερτ Μέρντοχ της εποχής του. Ασκούσε τρομακτική εξουσία στην κοινή γνώμη. Οι Γερμανοί παρουσιάζονταν ως θηριώδεις Ούννοι που κάρφωναν βρέφη με τις ξιφολόγχες τους και κρεμούσαν ιερείς από καμπάνες εκκλησιών. [...] Όμως στα χαρακώματα οι στρατιώτες ανέπτυξαν μια αμοιβαία κατανόηση. «Μετά την κουβέντα μας» έγραψε ένας Βρετανός στρατιώτης σ' ένα γράμμα στους δικούς του «πιστεύω στ' αλήθεια ότι πολλές από τις περιγραφές στις εφημερίδες μας είναι φρικτά παραφουσκωμένες».

Κείμενο 2

Επικήρυξη

Το κείμενο προέρχεται από το βιβλίο της Βούλας Δαμιανάκου Εφιάλτες Αθήνα: 1978, σελ. 37-39.

Νιώθει αποκαμωμένη, δεν μπορεί να πάρει ανάσα, τα βλέφαρά της κλείνουν, η ψυχή της είναι περίλυπη· κι όμως έχει ακόμη να γράψει αυτό το επίγραμμα, αλλιώς πώς θα βρει το μέρος όπου έθαψε τον τελευταίο αντάρτη; Μα να, δεν ξέρει τι να γράψει, κι ούτε έχει το κουράγιο. Το μόνο που θέλει, να πλαγιάσει εκεί μέσ' στην ερημιά και να κοιμηθεί. Αλλά το χρέος της είναι να φτιάξει το επίγραμμα, που να λέει, πως εκεί σ' αυτό το έρημο φαράγγι είναι θαμμένος ο τελευταίος αντάρτης της λευτεριάς. Συμμαζεύει το κουράγιο της και γράφει:

«ΕΔΩ ΕΙΝΑΙ ΘΑΜΕΝΕΣ ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΛΠΙΔΕΣ...». Κι ενώ στερεώνει πάνω στον τάφο την πέτρα με το επίγραμμα, ακούει να φτάνουν από ψηλά απ' το ρουμάνι² κλάματα παιδιών και φωνές βραχνές που τη φωνάζουν απελπισμένα με τ' όνομά της.

Και τότε ανατριχιάζει γιατί θυμάται πως έχει αφήσει μόνα τους τα τρία παιδιά και προσπαθεί να τους αποκριθεί, να τους πει πως έρχεται, πως φτάνει, μα η φωνή της δε βγαίνει κι η αγωνία της πασχίζει να βάλει μέσα σε τούνελ ιδεατό την άηχη φωνή της, «έρχομαι», να τα προφτάσει γιατί αλίμονο θα παραλογίσουν από τον τρόπο.

Κι αρχίζει ν' ανηφορίζει με τα τέσσερα την κοφτήν ανηφοριά, ώσπου κάποτε φτάνει ξέπνοη ψηλά κι αντικρύζει τα παιδιά, τον Αλέκο, το Δημήτρη και το Στέφανο, κλαμένα, να

² Το δάσος (τούρκικη λέξη)

τους έχει κοπεί η μιλιά απ' το κλάμα, με τα πόδια τους ξεσκισμένα απ' τα παλιούρια³, τα μούτρα τους πασαλειμένα με δάκρυα και χώματα, να την κοιτάζουν με κείνο το βουβό παράπονο που ποτέ της δεν μπόρεσε να υποφέρει. Πώς τ' άφησε εκεί στο λόγγο ολομόναχα; Πώς δεν κατάλαβε πως ώσπου να κατεβεί στο φαράγγι και ν' ανοίξει τον τάφο, θα ξυπνούσαν και θα τα συνέπαιρνε ο φόβος; Πώς καταχράστη έτσι την εμπιστοσύνη τους;

Σε μια στιγμή θέλει να τους δείξει τα φαγωμένα και καταματωμένα νύχια της, για να τα συγκινήσει και να τη συχωρέσουν, να τους πει πως τον τάφο σ' εκείνη τη σκληρή γη τον άνοιξε με τα νύχια της κι έθαψε τον τελευταίο αγωνιστή της ελευθερίας για να μην τον σπαράξουν τ' αγρίμια. Αλλά νιώθει ντροπή και τα κρύβει πίσω της.

Και τότε ο Αλέκος, το πιο μεγάλο απ' τα τρία παιδιά, όπου να 'ναι κλείνει τα δώδεκα, σαν να 'νιωσε τη σκέψη της, κι ενώ τη νέκρα της ώρας τη διακόφτουν οι λυγμοί των δύο μικρότερων αγοριών, ξεδιπλώνει μια πρωινή εφημερίδα, όπου η ένοχη ματιά της πέφτει στις τρεις φωτογραφίες τους και από κάτω διαβάζει: «Οι άνθρωποι εικονιζόμενοι Αλέκος, Δημήτριος και Στέφανος Ελευθερόπουλος επικηρύχτηκαν σαν επικίνδυνοι λησταί αντί του ποσού των πεντακοσίων χιλιάδων δραχμών δια αντεθνικήν δράσιν». Στη φωτογραφία ο Στέφανος χαμογελάει με το τσακπίνικο ύφος του και ξεπροβάλλουν τα δύο δοντάκια του που δεν τα 'χει αλλάξει ακόμη...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10).

Σε 50-60 λέξεις να εντοπίσεις και να παραθέσεις σε τι οφειλόταν «η εικόνα ενός διαφορετικού κόσμου» στο δυτικό μέτωπο τα Χριστούγεννα του 1914, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας επιλέγει ως τρόπους οργάνωσης της παραγράφου, ανάμεσα σε άλλους, την αιτιολόγηση και την αντίθεση. Τεκμηρίωσε με μια αναφορά στο κείμενο την παραπάνω παρατήρηση (μονάδες 4) και δικαιολόγησε αυτή

³ Θάμνοι με αγκάθια

την επιλογή με κριτήρια το θέμα του κειμένου και την πρόθεση του συγγραφέα (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15).

Αφού εντοπίσεις δύο εκφραστικά μέσα-γλωσσικές επιλογές με τα οποία ο συγγραφέας στο Κείμενο 1 περιγράφει τα Χριστούγεννα του 1914 (μονάδες 4) να αναλύσεις η λειτουργία των παραπάνω γλωσσικών επιλογών (μονάδες 6) στην προώθηση της πρόθεσης του συγγραφέα (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές κειμενικές ενδείξεις την ψυχολογία της γυναίκας που πρωταγωνιστεί στην αφήγηση στο Κείμενο 2 και να εκφράσεις τα συναισθήματα και σκέψεις που σου προκάλεσε η ανάγνωση (120-150 λέξεις).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Το τέλος των social media (όπως τα ξέραμε)

Απόσπασμα από άρθρο του Θεόδωρη Γεωργακόπουλου, δημοσιευμένο στην εφημερίδα «Καθημερινή» στις 07/01/2023. Πηγή: <https://www.kathimerini.gr/opinion/562216426/to-telos-ton-social-media-opos-ta-xerame>.

Αυτή τη στιγμή συμβαίνει μια σημαντική στροφή στον τρόπο με τον οποίο παράγεται και καταναλώνεται η πληροφορία στο ίντερνετ – μια μετάβαση εξίσου σημαντική με την εμφάνιση των μέσων «κοινωνικής δικτύωσης» που ξεκίνησε πριν από περίπου 20 χρόνια.

Τότε, όπως ίσως θυμάστε οι μεγαλύτεροι, άρχισαν να εμφανίζονται online πλατφόρμες με ονόματα όπως Friendster, MySpace, Hi5, LinkedIn, Facebook, Orkut, Bebo, Twitter ή Tumblr. Όλες αυτές οι εφαρμογές κυκλοφόρησαν την πενταετία 2002-2007 και είχαν ως κοινό χαρακτηριστικό το ότι «άνοιγαν» την δυνατότητα δημοσίευσης κειμένων, φωτογραφιών και αργότερα και βίντεο στον οποιονδήποτε. Όσοι συμμετείχαν σε αυτές ως καταναλωτές περιεχομένου, ήταν και δυνητικοί παραγωγοί περιεχομένου. Στην αρχή εκείνες οι πλατφόρμες ονομάστηκαν «κοινωνικά δίκτυα», καθώς βασιζόνταν στη δημιουργία δικτύων φίλων, συγγενών και γνωστών που μοιράζονταν λόγια, εικόνες, ιδέες και ευχές μεταξύ τους. Ο χρήστης έβλεπε μόνο όσα αναρτούσαν οι «φίλοι» που ακολουθούσε, και τότε η έμφαση ήταν λιγότερο στο περιεχόμενο καθαυτό και περισσότερο στο «δίκτυο». Αυτή ήταν η μεγάλη καινοτομία, κι εκεί θεωρούσαν ότι βρίσκεται η αξία: στην ίδια τη σύνδεση μεταξύ των ανθρώπων. Οι πλατφόρμες αυτές έβλεπαν τον εαυτό τους περισσότερο ως δίκτυα, επιπλέον, επειδή ένιωθαν και την ανάγκη να αυτοπροσδιοριστούν ως κάτι νέο, σε αντιδιαστολή με κάτι προϋπάρχον (τα παραδοσιακά ΜΜΕ, τα blogs, ή το πρότερο «μονόδρομο» Web 1.0). Σταδιακά, όμως, αυτό άλλαξε. Τα «κοινωνικά δίκτυα» μετατράπηκαν σε «social media» – κυριολεκτικά σε ΜΜΕ. Η αλλαγή αυτή ήρθε μετά από δύο σημαντικές τεχνολογικές αλλαγές: την έλευση των smart phones και την ανάπτυξη αλγόριθμων για τη βελτιστοποίηση του περιεχομένου που εμφάνιζαν τα «δίκτυα».

Οι λιγοστές εταιρείες που κυριάρχησαν σταδιακά στο χώρο, στην πορεία τροποποίησαν το μοντέλο τους. Άρχισαν να συλλέγουν και να εκμεταλλεύονται εμπορικά κάθε είδους δεδομένα από τους ανύποπτους χρήστες (καθώς κανείς ποτέ δεν διαβάζει τους όρους χρήσης) και να χρησιμοποιούν ολοένα και περισσότερο τεχνικά μέσα για να κρατήσουν αυτούς τους χρήστες για όσο το δυνατό περισσότερο χρόνο στην πλατφόρμα, ώστε να βλέπουν και να κλικάρουν όσο το δυνατό περισσότερες διαφημίσεις. Στην πορεία, ο αλγόριθμος κάθε πλατφόρμας (με μικρές διαφορές σε κάθε περίπτωση) άρχισε να αποφασίζει ολοένα και περισσότερο το τι θα βλέπουμε και

τι όχι σε όλα αυτά τα social media, και μάλιστα με μόνο κριτήριο το τι είναι πιο πιθανό να διαβάσουμε, να κλικάρουμε, να σχολιάσουμε και, εδώ που τα λέμε, να μας κάνει έξαλλους. Παρ' όλα αυτά, πάντα στον πυρήνα κάθε πλατφόρμας υπήρχε το «δίκτυο». Αυτό έθετε το πλαίσιο μέσα στο οποίο ο κάθε αλγόριθμος έκανε τη δουλειά του.

Στο Tik Tok, όμως, η σημασία του «κοινωνικού δικτύου» έχει πλέον σχεδόν εκμηδενιστεί. Οι περισσότεροι χρήστες της εφαρμογής περνούν τον περισσότερο χρόνο τους στη σελίδα «For You», όπου ο αλγόριθμος επιλέγει και εμφανίζει αλλεπάλληλα βίντεο επιλεγμένα από ολόκληρο το περιεχόμενο που έχει ανέβει στην πλατφόρμα από όλους τους χρήστες σε όλο τον κόσμο, ανεξαρτήτως του ποιους ακολουθούν. Γιατί κοιτάζει τόσοσ κόσμος περιεχόμενο από ανθρώπους που δεν γνωρίζει και τους οποίους δεν έχει επιλέξει να παρακολουθεί; Επειδή ο αλγόριθμος που έχει αναπτύξει η εταιρεία στην οποία ανήκει το Tik Tok μπορεί να διαπιστώνει πάρα πολύ γρήγορα –σχεδόν μαγικά– το τι αρέσει στον κάθε χρήστη της υπηρεσίας ξεχωριστά και να του το δείχνει. [...]

Το αποτέλεσμα: σήμερα το Tik Tok είναι η πλατφόρμα στην οποία οι χρήστες των social media περνούν τον περισσότερο χρόνο – περισσότερο κι από ό,τι στο Instagram ή στο YouTube.

Αυτή η μετάβαση είναι σημαντική, όχι μόνο επειδή αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο πολύς κόσμος παρακολουθεί περιεχόμενο, αλλά και επειδή αλλάζει και τη δυναμική με την οποία παράγεται αυτό το περιεχόμενο. Μπροστά στον αλγόριθμο οι διασημότητες ή οι influencers με τους πάρα πολλούς ακολούθους δεν έχουν ανυπολόγιστα μεγαλύτερη ισχύ από οποιονδήποτε άγνωστο «creator» με ένα κινητό που έχει κάτι το αξιοσημείωτο να πει στην κάμερα. Ο πιο επιτυχημένος λογαριασμός στο Tik Tok δεν ανήκει σε κάποια ηθοποιό ή κάποιον ποδοσφαιριστή, αλλά σε έναν Σενεγαλέζο μετανάστη που ζει στην Ιταλία κι άρχισε να ανεβάζει βιντεάκια όταν έχασε τη δουλειά του στην αρχή της πανδημίας. Ο αλγόριθμος τούς αντιμετωπίζει όλους λίγο-πολύ το ίδιο, και τους θέτει καθημερινά, αυτόματα και διαρκώς προς αξιολόγηση, απαιτώντας μόνο την αέναη παραγωγή νέου, ευφάνταστου, πιασάρικου και σύντομου περιεχομένου, σε όλο και μεγαλύτερες ποσότητες, για να γεμίζει τις ατέλειωτες, αχόρταγες «For You» σελίδες ολοένα και περισσότερων εκατοντάδων εκατομμυρίων χρηστών. [...]

Κείμενο 2

Από το ραγισμένο τους γυαλί

Ποίημα του Χρήστου Τουμανίδη από τη συλλογή «Οι ελεγείες της Ανατολής», εκδ. Κουκίδα, Αθήνα, 2014 (αναδημοσίευση στο Ημερολόγιο 2023 από τις εκδόσεις «Σοκόλη», σ. 124).

Στα πρωτοσέλιδα και στα δελτία των οκτώ

οι «κραταιοί» μοιράζουν υποσχέσεις.

Από το ραγισμένο τους γυαλί,

«νέα» εξαγγέλλουν μέτρα.
Νομοθετώντας στον αέρα.
-Τι μετανάστες και τι πρόσφυγες, λένε,
σημεία είναι των καιρών και θα περάσουν...
Κι εμείς; Καθένας στις σκοτούρες του,
παραιτημένοι και άβουλοι και ανασφαλείς, σαν πάντα,
παρακολουθούμε απλώς τα τεκταινόμενα.
Και τη στιγμή που είναι να εισβάλουν μες στα σπίτια μας
οι τύψεις, οι αμφιβολίες, ο θυμός – πάμε για ύπνο.
Πέφτουμε στο κρεβάτι του Προκρούστη.
Κοιμόμαστε ή καιγόμαστε, μες στις αυριανές φωτιές μας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις με δικά σου λόγια τη διαφορά ανάμεσα στα παλαιότερα κοινωνικά δίκτυα και στα σύγχρονα κοινωνικά μέσα, όπως παρουσιάζεται στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (περίπου 40 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Εστιάζοντας στις υπογραμμισμένες διαρθρωτικές λέξεις της τέταρτης παραγράφου του Κειμένου 1 («Στο Tik Tok, όμως, η σημασία του «κοινωνικού δικτύου» ... το τι αρέσει στον κάθε χρήστη της υπηρεσίας ξεχωριστά και να του το δείχνει») να σχολιάσεις τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται τα επιμέρους νοήματα.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. Να επιλέξεις από το Κείμενο 1 τρεις λέξεις ή φράσεις που βρίσκονται σε εισαγωγικά και να εξηγήσεις τον ρόλο των εισαγωγικών σε αυτές (μονάδες 9).

β. Στο Κείμενο 1 εμφανίζονται αρκετές ξένες λέξεις. Για ποιους λόγους ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί ξένες λέξεις στο κείμενό του; (μονάδες 6)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 παρατηρείται μια αντίθεση ανάμεσα στο «Εμείς» και το «Αυτοί». Να παρουσιάσεις την αντίθεση αυτή και ειδικότερα να αναλύσεις τη στάση της κάθε κατηγορίας προσώπων απέναντι στην πραγματικότητα, η οποία αναπαρίσταται από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ζούμε στη χώρα όπου η γυναίκα είναι «η κεφαλή της οικογένειας» επειδή τρέφει όλο το σπίτι
Το παρακάτω κείμενο, που παρατίθεται ελαφρώς διασκευασμένο, συντάχθηκε από τη Θάλεια Ματίκα και δημοσιεύτηκε στις 5 Ιανουαρίου 2022 στον ενημερωτικό ιστότοπο www.news247.gr, στο πλαίσιο της συμμετοχής της ηθοποιού στο αφιέρωμα του NEWS 24/7 με τίτλο «Η Ελλάδα στο μέλλον». Στο κείμενο αυτό η συντάκτρια γράφει για τη γυναίκα στην Ελλάδα του 2022 μετά το ξέσπασμα του MeToo¹ και εν μέσω μιας ευρύτερης συζήτησης περί γυναικοκτονιών στη χώρα μας.

Δεν θα μπορούσα να μιλήσω για το 2022 χωρίς να το δω ως μια χρονική συνέχεια του 2021. Πρόκειται για έναν χρόνο που συνεχίζουμε να βιώνουμε κάτι πρωτόγνωρο. Δεν μιλάμε για φυσιολογικές χρονιές, μιλάμε για χρονιές πανδημίας. [...]

Ως γυναίκα αυτό που σίγουρα θέλω και πρέπει να σχολιάσω για το 2021 σε σχέση με άλλα έτη είναι ότι συνέβησαν δύο διαφορετικά γεγονότα που έχουν να κάνουν με το φύλο μου: Το πρώτο είναι η έλευση του MeToo στην Ελλάδα (έστω και εάν έγινε αργοπορημένα) και το δεύτερο είναι τα συσσωρευμένα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας και γυναικοκτονιών. [...] Η ατζέντα βέβαια έχει ανοίξει πια όσον αφορά στη βία εναντίον των ανθρώπων: Εάν κάποια γυναίκα καταγγείλει ένα συμβάν, πλέον υπάρχει ένα σύστημα που λειτουργεί (και το οποίο μέχρι πρότινος δεν φαινόταν να λειτουργεί) στη χώρα μας. [...]

Ως προς την έξαρση της βίας κατά των γυναικών στην Ελλάδα, πιστεύω ότι ίσως έχει να κάνει και με τον εγκλεισμό της καραντίνας. Κυκλοφορώντας στην Αθήνα, την πόλη μου, παρατηρώ ότι ο κόσμος δεν είναι καλά: Υπάρχει μια τρομερή ψυχολογική πίεση σε όλους, η οποία αποτελεί ένα ακόμη κόστος που θα μας αφήσει πίσω η ιστορία με τον κορονοϊό. Όταν υπάρχει αυτή η ψυχολογική πίεση, βλέπουμε τις βίαιες συμπεριφορές να πληθαίνουν – δεν είναι τυχαίο ότι σημειώνεται μια γυναικοκτονία κάθε μήνα. Η πατριαρχική νοοτροπία δεν έχει φύγει από την Ελλάδα, παραμένουμε μια πατριαρχική κοινωνία που μένει πίσω σε πάρα πολλά ζητήματα σε σχέση με τη Δύση, στην οποία θέλουμε να ανήκουμε. [...]

Δεν βλέπω επομένως ότι το 2022 θα είναι καλό για την Ελληνίδα γυναίκα, δεδομένου ότι ακολουθεί το 2021. Όταν παραμένουμε στη δίνη του κορονοϊού και σε όλα αυτά τα κατώτερα ένστικτα του ανθρώπου που έρχονται στην επιφάνεια, πώς μπορώ να δω μια αχτίδα φωτός που θα αφορά στην αλλαγή της θέσης της γυναίκας; Το βασικότερο που μπορώ να σκεφτώ για τη μικρή

¹MeToo: Κοινωνικό κίνημα ενάντια σε κάθε μορφή κακοποίησης, παρενόχλησης και ευρύτερης βίας σε ανηλίκους ή ενηλίκους, που προτρέπει τον κόσμο να δημοσιοποιεί τέτοια περιστατικά στα κοινωνικά δίκτυα.

χώρα μας των 10 εκατομμυρίων είναι ότι πρέπει να γίνει αλλαγή της ατζέντας στα σπίτια μας, όπου μεγαλώνουν τα κορίτσια και τα αγόρια. Όταν ένας άντρας λέει «η γυναίκα είναι η κεφαλή της οικογένειας γιατί εκείνη αναλαμβάνει και τρέφει όλο το σπίτι» είναι τόσο ρατσιστικό και όμως θεωρείται φυσιολογικό. Ξαφνικά η γυναίκα, λόγω φύλου, έχει επωμιστεί τις δουλειές του σπιτιού και την οργάνωσή του, κάτι που είναι καθαρή εργασία που θα έπρεπε να πληρώνεται.

Θέλω να μεγαλώσουν οι κόρες μας ξέροντας ότι δεν έχουν καμία υποχρέωση τέτοιου είδους ή ρόλο. Δεν ξέρω ποιος μοίρασε τους ρόλους αυτούς κάποτε... Και φυσικά θέλω να μεγαλώσουν οι γιοι μας μαθαίνοντας πώς να συμπεριφέρονται στο γυναικείο φύλο και να το εκτιμούν.

Κείμενο 2

Ο Ανήφορος

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το ομώνυμο μυθιστόρημα του Νίκου Καζαντζάκη (1883-1957), το οποίο γράφτηκε το 1946 και κυκλοφόρησε για πρώτη φορά 76 χρόνια μετά, ανήμερα της επετείου θανάτου του συγγραφέως, στις 26 Οκτωβρίου 2022. Η υπόθεση μάς μεταφέρει στο τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Ο Κοσμάς, ήρωας της ιστορίας, έπειτα από απουσία είκοσι χρόνων και μετά από την ενεργή συμμετοχή του στον πόλεμο, επιστρέφει στην πατρίδα του την Κρήτη μόλις μερικές μέρες μετά τον θάνατο του πατέρα του, φέρνοντας μαζί του τη Νοεμή, την Εβραία γυναίκα του.

Ο άντρας έσκυψε στην κοπέλα.

– Σε παρακαλώ, της είπε σιγά, τώρα που θα μπεις στο πατρικό μου σπίτι, βάστα την καρδιά σου, μην τρομάξεις. Σκέψου πως είμαι μαζί σου, πάντα. Η μητέρα μου είναι μια άγια γυναίκα, θα σε αγαπήσει. [...]

Χτύπησε. [...] Η πόρτα άνοιξε, μια γριούλα πρόβαλε, κατάσπρη, εξαντλημένη, λιωμένη, ντυμένη κατάμαυρα. Μόλις είδε τον άντρα, έσυρε φωνή:

– Παιδί μου! κι άνοιξε την αγκάλη. [...]

Άξαφνα, ως μιλούσε, είδε την κοπέλα να στέκει στην αυλή, στον παραστάτη της οξώπορτας.

– Είναι...; ρώτησε η μάνα σιγά.

– Ναι, η γυναίκα μου...

Η αδερφή έστρεψε το πρόσωπο πέρα, με αναγούλα· η μάνα ζύγωσε το γιο:

– Γιατί την πήρες; ρώτησε σιγά. Θα μολέψει² το αίμα. Οβραία.

– Είναι μεγάλη ψυχή. Σε αυτή χρωστώ τη ζωή μου. Αν έλειπε, θα 'χα πεθάνει. Άλλη χαρά δεν έχω. Αγάπα τη, μητέρα. Και συ, Μαρία... είπε και στράφηκε στην αδερφή του.

Μα αυτή είχε γλιστρήσει μέσα να ετοιμάσει τον καφέ.

– Είναι Οβραία... ξανάπε η μάνα. Μα αφού τη θέλεις... Ένα μονάχα φοβούμαι...

² μολεύω: μολύνω κάποιον ή κάτι· μαιίνω.

- Τι;
- Μην την πνίξει.
- Ποιος;

Η μάνα δεν αποκρίθηκε· στράφηκε, κοίταξε κατά το αναμμένο καντήλι. Ο Κοσμάς κατάλαβε, ακούμπησε στον τοίχο. Σιγή. Ήξεραν κι οι δυο πως σαράντα μέρες η ψυχή δε φεύγει από το σπίτι, τρογουρίζει στην αυλή, ανεβοκατεβαίνει τις σκάλες, μανταλώνει τη νύχτα την πόρτα, κάθεται δίπλα στο καντήλι και κοιτάζει κι ακούει τα πάντα. Ο γέρος τού μήνυσε ως έμαθε πως παντρεύτηκε Οβραία: «Όσο ζω να μην πατήσεις στην Κρήτη!» Και τώρα είναι μονάχα δέκα μέρες που πέθανε.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το Κείμενο 1 δημοσιεύτηκε στις αρχές Ιανουαρίου του 2022. Ποια πρόβλεψη κάνει η συντάκτρια για τη νέα αυτή χρονιά ως προς τη θέση της Ελληνίδας γυναίκας μέσα στην κοινωνία και ποια λύση προτείνει; Να αποδώσετε τις απόψεις της περιληπτικά σε 70-80 λέξεις.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 και ειδικότερα στην τρίτη παράγραφο η συντάκτρια έχει χρησιμοποιήσει ως τεχνική ανάπτυξης την αιτιολόγηση. Ποια είναι η θέση που διατυπώνει (μονάδες 4) και ποια συλλογιστική πορεία ακολουθεί, δηλαδή σε ποια δεδομένα βασίζεται, για να την αιτιολογήσει / τεκμηριώσει (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη χρήση του α' ενικού και του α' πληθυντικού προσώπου στην πρώτη και στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 με βάση το περιεχόμενό του (μονάδες 10). Πώς η παρουσία των προσώπων αυτών στο κείμενο επηρεάζει το ύφος του; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια στάση κρατούν τα μέλη της οικογένειας του Κοσμά απέναντι στη Νοεμή, την κοπέλα του αποσπάσματος, και γιατί; Πώς θα ένιωθες αν ήσουν στη θέση της; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15